

lo
dor
lo

fu
C
ic
a

u
a

Speculum finalis. retributōis
nouiter emendatum ac parisiis
impressu; Incipit.

Liande Jaumar

es de l'collegio de la camp de seru
de la libreria.

Prologus

Quæterum probitates quosdam etiã in sacris co-
dicibus inscriptos varie effecerunt virtutes commẽ-
dabiles. q̃q̃ ad falsa deuus error abduxerit pluri-
mos. virtutis tm̃ nomẽ habentes. bonor̃ tm̃ exẽpla
insequi licet. Quosdã enĩ ornat sícera fides ac hos-
pitalitatis amor. Abrahã quippe primus suo tpe
deũ coluit. patriã ppter deũ dereliquit. ad vitanduz
fratris sui scãdalũ iuri suo cessit. angelos hospites
suscepit. filiũ immolare disposuit. et sic in tentatiõe
inuẽtus est fidelis. Altos vero insignes fecit p̃cla-
re vite mundicia. vt patet in ioseph qui zelũ colen-
do dei sue angustie tpe custodiuit m̃datũ. et in tm̃
sublimatur honorez vt fieret dñs egipti. Qd si de
regibus habẽdus est sermo Dauid occurrer. qui i
sua m̃ia cõsecutus est sedẽ regni in secula. p̃ter
hos alii amore legis multa p̃pessi sibi nomẽ eternũ
vendicarunt. Alii rempublicã bene regentes cha-
ritatẽ quidẽ nõ deferentes. piis insistentes operibz
corde puro deo vero famulantes. Alii arte et indu-
stria viuẽtes bonã ex suis opibus famã per vnũuer-
sum mundũ indeferentes. quor̃ noĩa et numerum
hic iſerere ppter eor̃ multitudinẽ pretermitto. Me-
mini etiã legisse philozophantĩ quosdã vt littera-
rum studio scire amantes liberius vacarent. vrbiũ
frequentiam reliquisse vbi multe sunt oculorũ au-
riumqz illecebre ne per seculi laxum ⁊ rerum tem-
poraliũ nimiam abundantĩã animi fortitudo mo-
lesceret. ⁊ ne mũdi huius impudicia stupraretur.
Inde p̃tagozici cõsortium huius seculi neq̃ deferẽ-
tes in desertis habitabant locis. Etiam platonici ⁊
stoici in templorum porticibus versabantur vt hone-
stioris habitaculi sanctitate commoniti nil aliud q̃

Prologus

de virtutibus cogitarent. Quod ut de ceteris tacuerim optime fecisse videtur egregio sacre theologie doctor magister Petrus reginaldus ordinis fratrum minorum cuius mentem diuina sapientia ita fecundasse arbitror mirabili ac ineffabili modo inebriasse: ut nichil terrenum nichilque mundanum cor eius alliceret. sed toto mentis sue conatu intuitu affectu futuram operum bonorum malorum ve retributionem contemplaretur. de qua in symbolo Athanasius ait Qui bona egerunt ibunt in vitam eternam. Qui vero mala in ignem eternum. Unde et tanquam de homini non ignarus libellum hunc quem si ceteris placet. Speculum finalis retributionis appello non sine magno labore magnaque diligentia composuit stilo grato et fecundo celsaque sententia atque ordine decentissimo ad finem usque perducendo Cuius utilitatem frequentissime cogitans ego frater Guillelmus totius sacri ordinis fratrum predicatorum humilis doctor et lector insignis ecclesie primatis galliarum sancti Johannis Lud. memor prioris charitatis patrum nostrorum dominici scilicet sanctissimi patriarche nostri viri utique apostolici. ac gloriosissimi confessoris Francisci seraphici sacri ordinis minorum fundatoris egregii qui adhuc mortales virgine sacratissima dei matre procurante coram deo et christo iesu mirabiliter corpore. affectu. et effectum conuenerunt in unum charitatis amplexibus post visionem mirabilem seinuicem osculantes et dicentes. quia simul pergemus. ad idem conabimur. nostri quoque veri pariter successores Tantum ergo ac tam utile opus ad gloriam prefati sacri ordinis minorum in lucem omnibus prebere volens quo salus plurimum valeat procurari. ex exemplari non modicum

De loco infernali

viciato studui quoad potuiverū exemplar conficere. de minus bene correctis veniam petens cum orationū suffragiis. de hiis vero que sana. vilia. ⁊ non in aliquo viciata aut incorrecta legentes reperient gratias deo. ⁊ laudes actori huius referre laborent.

¶ Quia de^o teste ps lxi. Reddet unicuique iuxta opera sua. Expediens ⁊ utile valde videtur dicere aliquid de gaudiis paradisi. ⁊ de penis inferni. scd^o q^o intelligere valem^{us} de huius duobus ex sacra scriptura ⁊ dictis sanctorū ⁊ doctorū. Utile inq^{ue} ppter tria: videlicet. ppter concupiscentiā fugiendam. ppter penitentiā peragendam. Et ppter vitam iustam cōservandam. Dies em̄ mali sunt imo vidē^{tur} nunc huius dies esse de quib^{us} ait christ^{us}. Abundabit iniquitas: refrigescet charitas multorū. Math. xxiii. Quapropter sicut mater ostendit filio pomū vt ad eam veniat. et rex patibulū homini ne furtū faciat. ⁊ rector scholarium virgas discipulo vt lectionem addiscat: Sic dominus iesus tanq^{ue} mater nobis insinuavit multa de gaudiis paradisi: vt illuz sequamur. ⁊ multa de penis inferni: vt peccatuz caueamus. Et virgas quibus in perpetuū puniuntur damnati vt bene agere discamus. Primo igitur dicendum est de penis inferni. Secundo de gaudiis paradisi. Juxta illud ps. Transiimus per ignem ⁊ aquam ⁊ eduxisti nos in refrigerium. Thema igitur sit istud.

Conuertantur in infernum omnes gentes que obliuiscuntur deū
ps ix. Consideremus igitur charissimi et attendamus diligenter

De loco infernali

quot et quanti dolores sunt in inferno sic ⁊ a peccatis nostris resilemus et si nō amore dei: saltem penarum timore. quia timor expellit peccatum. Ecclesiastici. i. Unde in libro de oculo morali. Hic aspectus scz penarum inferni utilis est. et vt culpa vite tur et vt pena presens facilis reputetur. Unde dicit Isidorus. i. soliloquiorum Prepone tibi aduersus carnis ardores futuri supplicii ignes. Memoria ardoris gehenne ardorem extinguit luxurie. Vide mus qꝫ quando digitus est adustus applicatur ad ignem vt minor calor possit extrahi per maiorem. sic et peccator inflamatus igne peccati si per considerationem applicet se igni infernali minor calor extrahi poterit a maiore. Ecclesiastici. vii. Memorare nonissima tua et in eternum non peccabis. Facit secundo vt pena presens facilis reputetur. Unde dicebat Bern. Vigilias times ⁊ ieiunia manuumqꝫ labores. sed hec leuia sunt flāmas perpetuas meditati. Narrat beda in gestis anglorum Qd tempore constantini minoris imperatoris quidam paterfamilias cum decessisset in anglia eius anima eterni iudicis ante tribunal est adducta vbi tandem obtinuit dei genitricis intercessionibus vt prius inspectis penis infernalibus post hec rediret ad corpus. Reuirit igitur qui erat mortuus ⁊ enarratis de penis inferni mirabilibus et rebus suis erogatis pauperibus profectus est ad quandam insulam vt lingua simul et opere ostenderet quanta tormenta vidisset. Et in maxima hyeme se mergabat in flumen. et cum eum super hoc amici

Prima pena corporalis

arguerēt et notī. respondit. Sinite me. nam maiora vidi et c. Sunt enī ibi tot et tāte miserie q̄ si eas homo cognosceret per aliquam experiētiam nullam posset in hoc mūdo cogitare miseriā. quā nō potius sustineret q̄ illas penas sufferre vellet. Dicam⁹ igitur hic de tribus.

Primo de loco infernali et eius qualitate.

Secundo de damnatorū pena corporali et eius multiplicitate.

Tertio de pena spiritali et eius varietate.

Primo igitur vidēdum est de loco infernali et eius qualitate. Unde dicit Richardus tenent quasi omnes doctores. q̄ infernus est in medio terre. q̄ iste locus est remotissimus a celo. quia centrū summe distat a circūferentia. Nam sicut deus ordinat corpora in suis locis scdm exigētiā suorū naturalium pōderum. Sic ordinat creaturas rationales in locis scdm exigētiā suorū amorum. Et ideo sicut electi sunt in celo. quia in suo amore celestia terrenis preposuerūt. ita reprobi per diuinam iusticiā sunt et erunt in loco infimo. quia in suo amore infima et terrena superioribus et celestibus preposuerunt. Hec ille. Ex quo patet ubi sit infernus: quia scdm astronomos et speras mensurantes. distat a superficie terre per duo milia. cc. quinquaginta miliaria. quia est in medio diametri. Est igitur infernus velut fossa siue carcer in medio terre. terra ipsa circūquaqz conclusus. Sed qualis est ille carcer: Dico q̄ secundum doctores sanctos ibi sunt quattuor elementa. scilicet ignis in suo supremo calore inclusus. vt in clibano qui vndiqz esset firmiter clausus. Item est ibi aqua in suo summo frigore.

Est ignis ardentissimi

Similiter aer et terra infetore maximo. Et magnificencia regalis requirit quod non solum habeat palacia propter bonos sed etiam carceres propter malos. Rex autem glorie qui magnificatus est super omnes reges terre cur non haberet carcerem sicut habet palacium. Et Aug in libro de triplici habitaculo. Tria sunt sub omnipotentis manu habitacula summum. medium et ymum. Quorum summum regnum dei vel regnum celorum dicitur. ymum vocatur infernum. medium prius mundus vel orbis terrarum appellatur. quorum extrema omnino inuicem sibi sunt contraria et nulla societate coniuncta. Que enim societas potest esse lucis ad tenebras. et christi ad belial. li. Cor. vi. Medium autem nonnullas habet similitudines ad extrema. Unde lucem habet et tenebras. frigus et calorem. dolorem et sanitatem. leticiam et merorem. odium et amorem. bonos et malos. iustos et iniustos regnum et subiunctiones. famem et satietatem. mortem et vitam et hominum innumera. quorum omnis pars una imaginem habet regni dei. pars altera inferni. Commixtio enim malorum simul et bonorum in hoc mundo est. In regno autem dei nulli mali. sed omnes boni. et in inferno nulli boni. sed omnes mali. uterque locus ex medio suppletur. hominum enim huius mundi alii eleuantur ad celum: alii trahuntur ad infernum. Similes quippe similibus coniunguntur. Bona autem regni celestis dicere aut cogitare vel intelligere ut sunt nullus potest carne vestitus. multo maiora sunt et meliora quam cogitentur aut intelligantur. Unde. i. Cor. ii. scriptum est quod oculi non viderunt nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligenter tibi se. Mala autem inferni dicere aut cogitare ut sunt nemo potest. peiora sunt quampe valde quam cogitentur. Nec

Prima pena corporalis

Aug. *Eni ysa. iiii. c.* *Preparata est ab heri tophet a rege: preparata profunda et dilatata. nutrimenta eius ignis et ligna multa. flatus domini sicut torrens sulphuris succedens eam preparata est ab heri. i. ab initio sicut iudices semper habent patibulum in terra ad reos puniendos. tophet i. vallis gehennae a rege omnipotente. qui solus potest facere quicquid vult profunda ut nullus possit exire. dilatata ut omnes possit capere. iuxta hoc locus iste pluribus appellatur nominibus. Primo dicitur infernus ab infero dictus. quia anime in peccato mortali morientis ante diem iudicii et post anime cum corporibus ibi inferuntur ad eternaliter patiendum. Job. vii. Qui descendet ad infernum non ascendet nec revertetur ultra ad domum suam. Dicitur secundo tartarus. i. secundum papiam turbatus. quia ibi erit magna tribulatio et magna afflictio sicut infra dicetur. Dicitur tertio auernus quasi sine vere temperie. quia pene non sunt ibi temperate sed nimis excessiue. Quarto dicitur acheron. ab a quod est sine et cheron gaudium quasi sine gaudio. Aliisque nominibus appellatur de quibus pertraseo. Sunt enim hec nomina scilicet stix flegeton. lethes. cocchitus que a quibusdam dicuntur flumina infernales. Patet igitur quod locus sit infernalis habitatio et qualis. sed adhuc magis patebit in sequentibus*

Secundo videndum est de damnatorum pena corporali et eius multiplicitate. Licet enim sit valde plures pene Decem tamen intendendo ad prius declarare. Quartum Prima est ignis ardentissimi

Est ignis ardentissimi

Secunda est frigoris acutissimi.

Tertia magnus clamor doloris absque cessatōe

Quarta inferni fumus absque euacuatione.

Quinta odor fetidus et multus horribilis.

Sexta visio demonum valde terribilis.

Septima fames crudeliter affligens.

Octava sitis similiter conficiens.

Nonā verecundia et confusio.

Decima in tactu maxima afflictio.

De prima pena

Prima igitur pena est ignis ardentissimi. *Matth. xxv. Ite maledicti in ignem eternum.* Ignis autem iste differt ab igne huius mundi in quattuor. Primo in acerbitate. Unde secundum beatum Augustinum Ignis iste sensibilis ita se habet ad ignem gehennalem. sicut ignis depictus ad ignem verum. Considera igitur quanta sit differentia in ardore inter ignem pictum et ignem verum. et consequenter considera si potes ardorem ignis infernalis. qui tantum excedit ardorem ignis huius. Quamquam passionem sustineres si per horam stares siue teneres digitum tuum in igne. et maiorem si totam manum. et adhuc maiorem si totum brachium. et adhuc multo maiorem si totum corpus. Quantus igitur erit ardor ignis gehennalis. Cresco quod nec aliquis vivens cogitare aut discere sufficiat. *Ysa xxxiii. Quis ex vobis poterit habitare cum igne deuorante. Ite in po. In ignem deuorabitis eos. Ite pones eos ut clibanum ignis. et deuorabit eos ignis sicut ferrum i*

Prima pena corporalis

fornace totum fit ignis per ignem igitur scriptura
ra sacra acumen doloris innuit. Sed quia magni-
tudinem pene eterne exprimere nō potest nisi ex-
plicādo de rebus temporalibus ignis penetrabi-
lius acrius est elemētum. magisq; acutum ceteris
elemētis. Ideo scriptura vt potest acerbitatē pene
infernī innuit. sepius vocādo illius pene acerrimus
dolorē penā ignis. minus tamē dicens ⁊ plus signi-
ficans. Secūdo differt ignis inferni a nostro in du-
ratione. quia noster potest extinguī ille autem non
Isa. ultimo. Ignis eorū nō extinguetur. Item Deu-
tero xxxii. ignis succēsus est in furore meo. et arde-
bit vsq; ad infernū nouissima. i. q̄ diu paradysus et
infernus durabit. s. in ppetuū. Ardor intermina-
bilis. deuorabitq; terrā cum germine suo. i. terreno-
rum amatores cōburet. i. totaliter vret. Iste ignis
nō cōtinuatur lignis aut alia materia. sed dei volū-
tate. Ille locus inferni tali igne repletus est qui nū-
q̄ extinguetur. sic q̄ si totum mare in eo poneretur
non ex hoc extingueretur. Tertio differt iste ignis
perpetuus a nostro igne in luce. nam iste ignis mū-
dialis in se lucē includit. sed ignis inferni quīs sit
abundans in ardore: tamen scdm ordinem diuine
iusticie caret luce. Videbūt tamen damnati se inui-
cem: nō vt inde consolentur: sed vt magis torqueā-
tur. Unde Grego. Quamuis illis scilicet damnatis
ignis ad consolationem non luceat: tamē ad aliqd
vt. s. magis torqueātur lucet. Eos quippe quos re-
probi nunc inordinate diligunt: secum tunc in tor-
mentis videbunt vt penam proprie punitōis ex-
aggeret carnalis cognitio auctori preposita par-
ante oculos ultione damnata. Unde et Isidorus.

Est ignis ardentissimi

Ignis gehēne lucebit miseris ad miserie augmen-
tum: vt videant vnde doleāt. non ad consolatio-
nē vt videant vnde gaudeāt: videbunt etiam demo-
nes vt dicetur infra. Item dñs Bona li. iiii. di. i. cō-
clusionē prima. ii. arti. ait Ignis est in triplici differē-
rentia. Est enī ignis purus. vt est i propria materia.
Et ignis incorporatus. vt est in materia aliena vt in
terra vel aere. et ignis nō tm incorporatus. sed etia
permixtus vt sit sulphureus et fumosus. Prīm⁹ est lux
et pure lucet et abundāter. Secundus ē ignis carbo et
flāma. hic etiā lucet et tenebrā expellit. Tertius est
ignis fumosus et talis est tenebrosus. et iste erit i i-
ferno. ps. Posuerūt me in lacu iferiori in tenebro-
sis et vmbra mortis. Quarto differt hic ignis ab il-
lo i cōsumptione. quia hic potest oīa cōsumere. Ille
aut nō cōsumet sed cōburet corpora in eo manētia.
An Aug. xxi. de ci. sicut declarat. Franci. de maro-
nis dicit q sicut corpora animabus dolorē faciunt
per organa que tamen non ideo moriuntur: ita po-
test ignis infernalis corporibus inferre dolorem
non inferendo mortem. et hoc declarat quatuor ex-
emplis. Primo de salamandra que in ignibus viuit.
Secundo de montibus sicilie qui ab ignibus con-
buruntur. et non consumuntur. Tertio de carnibus
pauonis que plus q per annum conseruantur mor-
tue a putredine vt ipse dicit se fuisse expertū. Quar-
to de paleis q pira maturāt. et niuē conseruant. Hec
ille. Tunc enī corpora erūt in cōsumptibilia. ideo sē-
per manebūt in illo igne sine cōsumptione. vñ tūc ve-
rificabit illud. Elpēt. ix. In dieb⁹ illis querēt hoīes
mortē et nō iueniēt eā. et desiderabunt mori et fugiet

Est ignis ardentissimi

mors ab eis. Et de hac pena dicit eodē lī. c. xxi. **T**imidis aut̃ et incredulis: et execratis: et homicidis. et fornicatorib⁹ et veneficis et ydolatriis. et oībus mēdacibus pars illorū erit in stagno ardenti igne. **E**xpositio timidis. s. qui timore penarū fidē accipere sin-
gunt vel acceptā relinquūt Luce viii. Ad tēp⁹ credunt et in tēpore tēptatiōis recedūt. Et incredulis qui s. bona futura minime credūt Jere. v. Populo huic factum est cor incredulū. Et Isa xlv. Expādi manus meas ad populū incredulū. Et execratis q̃ manifeste more ecclesiastico excōmunicantur. **R**ichardus vel scōm aymonē Incredulis. i. paganis vel iudeis et execratis. i. falsis christianis qui sunt execrādi a deo. i. abhominabiles. **E**ñ p̃z. Virū sanguinūz dolosūz abhōiabitur domin⁹. Et homicidis qui s. vel volūtatis prauitate. vel sermonis persuasione. vel operis perpetratione aliquem occidūt i. **J**ohā iii. Dis homicida nō habz vitā eternam. Et fornicatorib⁹. i. seruitibus imūdicie carnis. i. **C**or. vi. Neqz fornicari regnū dei possidebūt. Et veneficis qui malicie venenū verbo vel exemplo effundūt crudeliter. **A**lit Richardus. Venenū aspidū sub labiis eorū ait ppheta. Et ydolatriis quales sunt q̃ relicto vero diuinitatis cultu per ydolatriam demonibus se subdūt. i. **C**or. x. Neqz ydolatre efficiantur. et omnibus mēdacibus. quales sūt qui relicto veritatis tramite proximos fraudulēter fallūt **E**ccelesiastici vii. Noli velle mētri. oē mēdatium pars illorū erit inquam in stagno ardente. i. in profundo inferni damnatiōe i qua est ignis qui est mors

Est ignis ardentissimū

secunda .i. corporis et anime . Prima mors fuit in anima per peccatū ait Aymo . de quo flagitio dicit c. xviii. et xix eiusdem Epoca . Pars .i. punitionis quia multe sunt alie damnatorum pene . Cogitemus charissimi quantus tremor et timor erit hīs quibus dicetur per sniam diffinitiuam et irreuocabilem a summo iudice . Ite maledicti in ignem eternum . Mathi . xxv . Quem tremores haberemus si per iudicem temporalem condemnaremur ad carceres toto tempore vite nostre et maiorem tremorem haberemus si condemnaremur ad mortem . Quid igitur si condemnaremur ad carcerem inferni et mortem perpetuam cum acerbitate et ardore ignis ardentissimi . Sed dicere quis . Que causa erit huius sententie tam mirabilis . Respondet thema i secunda parte sui cum dicitur . Omnes gentes que obliuiscuntur deum . quasi diceret propheta . Hec est causa damnationis vestre . scilicet . quia obliuiscitis deum . patet . nam iudex commemorabit opera misericordie a reprobis non sibi facta . sed reprobi quasi se excusantes respondebunt et interrogabunt quando hec sibi non fecerunt . Verum ut ait Rabanus . Et si excusare satagunt tamen deum fallere non possunt . Unde respondebit illis dicens . Quādiu non fecistis vni de minoribus hīs nec michi fecistis . Abi augustinus . Christus est caput ecclesie . corpus eius ecclesia . In nostro corpore caput sursum est . pedes in terra . in aliqua constipatione hominū quando aliquis tibi pedem calcas . nōne dicit caput calcas me . Quomodo ergo lingua quā

Prima pena corporalis

nemo t̃agit dicit calcas me. Sic christ⁹ caput que
nemo t̃agit dicit. Esuriui et non dedistis michi mā
ducare &c. Ubi ⁊ Criso. Vide qualiter leuia in iūgit
non dicit. In carcere eram ⁊ nō eripulistis me. infir
mus: et nō curastis me. sed nō visitastis ⁊ nō venis
stis ad me. In esuriendo etiaꝫ non preciosam petit
mensam: sed necessariū. Uñ Criso. Ex hoc loco sciē
dū est q̃ nō t̃m̃ pro eo q̃ peccauerūt hoīes cōden
nati sunt. sed etiam pro eo q̃ nō bene faciūt. Si au
tem pro eo q̃ nō bene faciūt sic ꝑdemnantur: putas
quales penas exsoluent pro eo q̃ peccant? Et notā
dum q̃ potius fit disceptatio de operibus misericor
die q̃ de operibus iusticie: cum t̃m̃ magis teneamur
ad opera iusticie. sed quia opera misericordie faci
liora sunt. q̃ natura ad hoc inclināt supple magis.
⁊ ideo magis arguenda ubi deficiūt. ⁊ minus remu
neranda ubi assūt. et ergo si ista remunerātur: ⁊ alia
Itē potius arguit de omīssione q̃ de cōmissiōe. cum
tamē maioris criminis sit cōmissio. ⁊ ideo magis ar
guēdo ⁊ puniēdo qđ minus est inuit ampli⁹ puni
re de maiorib⁹. Itē magis arguit de peccatis i pro
ximū q̃ in deum. quia si peccata in proximu cōden
nantur: multo magis peccata in deum vt blasphem
ia et ydolatria ⁊ c. de quibus dictum est in aucto
ritate. Apoē. Item cum sit misericordia corporalis
et spiritalis: potius arguit defectum corporalium.
q̃ spiritalium: quia opera corporalia sunt euiden
tia vel per hec etiam signantur illa. Ecce igit̃ cām
quare dicitur reprobis qui a sinistris eius erunt. i.
qui sinistra. i. temporalia q̃ diu vixerunt: ardent
amauerunt. discedite a me. o infelix discretio. o du
ra separatio: o miserabilis conditio: discedite a me

Secunda pena corporalis

fonte vite indeficientis: lumine glorie beatificantis.
torrente voluptatis inundantis: plenitudine vber
tatis iebulantis. discedite a me maledicti. Primo
maledictione culpe ps. Maledicti qui decli. a. m. r.
Secundo maledictione pene. ideo subiungit. In ig
nem eternum. Hoc est igitur quod dicit thema ppositum
Conuertantur in infernum omnes gentes etc. Et sic de pri
ma corporis pena propter quam euitandam fugere de
bemus quod citius peccatum et auaritie ardorem facere
penitentiam et vivere secundum iusticiam.

Secunda pena est frigoris acutissimi.
Math. xviii. Ibi erit fletus et stridor den
tium scilicet ex frigore vehemētissimo. Glo
sa. Stridor dentium de frigore solet ex
citari. quia ibi transibunt ab aquis niuium ad calorem
nimium. Job. xlii. Non inquit. Albertus magnus in
libro de sacramentis quod sit transitus de loco ad lo
cum: sed quantum ad sensum. sicut febricitans prius torquetur
frigore: postea calore in eodem loco et in eodem tem
pore: sic damnati secundum corpus quicquid patientem ardentissi
mum ignis dolorem: et transibunt ad acutissimum frigo
rem: et e contra. Sed quanto spacio stabunt in hac pe
nave illa. et quam prius patient quoniam in corpore et anima con
cludentur in infernum: solus deus nouit ut estimo. Istud
autem frigus differt a frigore huius mundi in quattuor. Pri
mo in acerbitate. Unde Grego. Quod ibi erit frigus intol
lerabile. unde imaginor quod sicut calor illius ignis exce
dit calorem ignis huius mundi. Sic frigus inferni ex
cedit istud quod hic sentimus. Sed quare non dicitur in euangelio
quod dominus dicat in die iudicii. Discedite a me maledi
cti in frigus eternum: sicut dicitur quod dicet. in ignem
eternum. Dicitur. quia ignis est magis actiuus et

Secunda pena corporalis

alia elementa. & quia congruentius possumus sentire
eius ardorem. quia & estate & hyeme utimur igne.
ideo dñs penam infernalē magis dicitur expressisse
se sub noīe ignis q̄ alteri⁹ elemēti ut magis timea-
mus & illas penas grauissimas incurrere caleam⁹
cōprehendere tamen intendēs om̄es penas infer-
ni sub noīe ignis. Sēsisti ne aliquādo frigus in di-
gitis & dolorem illius: maxie quādo appropinqua-
sti illos igni? Credo q̄ sic. Considera illum dolo-
rem nihil esse ad dolorem frigoris infernalis q̄to-
magis ille dolor erit maior non solū in digitis: aut
in manibus: aut pedibus: sed in toto corpore. & ma-
xime cū erit transitus imeditatus de tanto ardore
ad tantū frigus. Unde & aque ille dicitur nūiū q̄
pre ceteris dicitur frigidiores. Sed queritur quo-
modo aqua frigidissima stabit cū igne ardentissi-
mo hoc statim dicetur in tertia differentia. Secū-
da differētia aque frigide scdm naturā suā ad illaz
aquam infernalē est in limpiditate. Illaz hec aqua
nostra est clara. Illa aut erit obscuraz plena fumo
sicut dictū est de igne. vñ ibi erūt tenebre exte-
res. Tenebre em̄ interiores dicitur peccata. exte-
res erūt tenebre infernales. Tertia differētia est in
duratione in se et in sua frigiditate: quia aqua
nostra pōt calefieri & per calorem cōsumi sed aque in-
ferni nunq̄ calefient nec diminuētur vñ in inferno
calor ignis nō destruet: nec mitigabit frigus aque
nec ecōtra. Imōi exēplū habemus in penis factis
egyptiis. Sapientē xvi. vbi dicitur. qđ enim mirabile
erat in aqua que oīa extinguit plus ignis valebat
vindex est em̄ orbis. Interli. i. elemēta iustoz. Glo.

Est frigoris acutissimi

Nec mirum si grādo ⁊ ignis mixta ferūtur. quia ad creatoris volūtatē oīa cōsentiunt. Et sequit̃ eodē capi. Nix autem ⁊ glacies sustinebāt vim ignis et nō tabescebat. Sic dicēdum videtur q̃ in iferno si milis erunt ignis calidissimus ⁊ aqua frigidissima diuina volūtatē sic instituēte ad punitiōem damnatorum. Et Sapi. v. Pugnabit pro illo orbis terrarum cōtra insensatos. Quarta differentia est. quia aqua nostra suffocat ⁊ interficit hoīes sicut videm⁹ q̃ multi submergūtur in aquis: sed aqua iferni nō interficiet: nec submergeget dānatos: imo sicut viuūt pisces in aquis. sic perpetuo homines viuunt in aquis iferni cum illis acutissimis doloribus:

Aqua igitur illa: nec ratione sui: nec ratione frigoris interficiet hoīem: imo cum illo frigore intēssissimo damnati perpetuo viuēt. O frigus horrendissimum. o aqua obscurissima ⁊ fetidissima q̃tus stridor dēitum erit ex te in damnatis imo in toto corpore horribilissimus tremor. vbi erūt stuphe alemanie. vbi camini frācie. vbi custra pallacia ⁊ loca amena huius mūdi iam nō erūt in perpetuū nec ab illo frigido carcere nūq̃ ullus exibit. Cōsidera charissime q̃tum dolorē ⁊ q̃tum frigus sufferres si sine morte stare posses in glacie huius mūdi per noctem vnā nudus. et si per septimanā adhuc plus et si per annū adhuc multo plus. Si igitur in perpetuum in frigore acutissimo iferni stēt damnati quāta erit hec penacogitet qui pōt. Si penas istas attēderemus nō est pena in hoc mūdo quam nō libētius sustineremus vt nō ad locum illum infernalem nō descēderemus. Cōsideremus igitur has penas vt possumus. quia scriptum est i. Regū. ii. Dñs deducit ad inferos et reducit per cōsideratiōem illarū penas

Est frigoris acutissimi

rum et reducit ad gaudia paradisi. Cum em̃ peccādo vsq; ad portam inferni venit cōsideratōne hmōi penarum que cuilibet peccato mortali debetur licet nō in equali gradu penitēs redit ad statū gratie et sic reducit ab inferno vñ Job. x. Dimitte me dñe vt plāgam paululum do. m. ante q̃ va et nō reuertar ad terrā t. et. o. m. c. t. m. i. et. vbi. v. m. et. n. o. sed sē hoz. inhabitās. Eñ Job de pluribus generibus penarū que sunt in inferno facit mentōem in hac auctoritate de paucis Cōsiderās igit hmōi penas ait. Dimitte dñe i. locū penitētie et temp⁹ cōcede. Da michi dñe tēpus vt possim me acquitare tecū per pñie plāctū ante q̃ ad iudiciū ventā: quādo nō erit tempus penitētie per quam possint ista tormēta euadī. S; quo precio quo opere acquitat se homo cū deo. Certe nō ridēdo nō corpori cōplacēdo s; plorādo. Isa xxxviii. dicit Ezechias. Recogitabo tibi. o. an. me. in amari. aie mee. Et hoc est qđ dicit Job. Et plāgam paulu. d. meū. Et hoc est qđ dicit Ezechias cui infirmāti dati sunt. xv. anni ad vitā. Nō quero spaciū vite ad ridendum ad suauiter viuēdum sicut multi cum infirmātur spaciū vite desiderāt nō vt peniteāt. nō vt fustigant penas hmōi horrendas. sed vt deliciose adhuc viuant et peccata peccatis accumulēt. et sic penas illas in maiori gradu post iudiciū possideāt. et vt in temporalibus filiis et filiabus prouideāt et nō sibi. vñ Tempus petūt ad peccādum nō ad penitēdum Job xviii Dedit ei tempus pñie et ille abutitur eo in superbiam. Abutitur ergo qui in alios vsus expēdit Sed posset quis dicere. Oportet me esse multum in labore et dolore ad me acquitādum cum deo. Et dicit Job qđ non. Eñ sequitur vt plāgam pau. quia quicqd i.

Tertia pena corporalis

hac vita sustineres nō solum parum. s; etiā paululum
est respectu eius qđ minimū est in inferno. Sequitur
Anteq̃ va. ⁊ nō reuertar. Quasi diceret. Si nō peni
tuero oportet q̃ ad locum tormentorū vadam ⁊ illam
infernalem penam sustineā ignis et frigoris Job. v.
Qui timet pruinā irruet super eum nix. Pruina mo
dica est et cito trāsit. et de terra nasci iur. et significat
penitētiā quam homo volūtariē sustinet in hac
vita nix aut frigidior est et durabilior. ⁊ de super de
scēdit. ⁊ significat penam frigoris eternam que mas
xima est ⁊ ppetua ⁊ a deo inflita. quasi diceret. Qui
pñiam temporalē euitat eternam incurret. Non enī
diceretur iudex. iustus si latrones ⁊ homicidas dimit
teret impunitos Qualiter ergo credis q̃ iudex iustis
sim? cuiusmodi est de? te nō puniat in futuro. ex quo
te nō vis punire in hoc mūdo. nec de peccatis dolere
Job xix. Fugite a facie s. sentētie future qm̃ iniqui
tatum vltor est gladius. Item. Job. xx Fugiet arma
ferrea et irruet in arcum eneam. Arma ferrea vocat
penam temporalem scđm glo. quia citius in rubigie
consumūtur. Arcum eneam. quia durabilior est vo
cat eternum supplicium quasi diceret. Qui penam fu
git temporalem que brevis est. incurret eternam que
durabilior est ideo consequēter dicit. anteq̃ vadam.
quasi diceret. Si non plāgam. ibo. Cognosce igitur
te offendisse deum. si precepta eius transgressus es. ⁊
age penitentiam ne ad has grauissimas penas ig
nis et frigoris descendas in corpore ⁊ anima. ex qui
bus qui ad illas vltima sententia iudicabūtur nun
q̃ reuertētur. Ideo dicit Job. Non reuertar. Quot
homines ibunt ad illas penas a possessionibus ⁊ di
uitiis terrenis a luxuriis et aliis pctis ⁊ viciis. Als
exēplū audire. Legitur ī miraculis sc̃i Berni. de he

Est ignis ardentissimū

remita qui fuerat decanus ecclesie lingon. q̄ cū fuisset .xxv. annis in nemore ardanēsi. post mortem suā apparuit cuidam episcopo lingon in maxima gloria et dixit ei q̄ in hora mortis eius .xxx. milia decesserunt de quibus ipse et beatus Bernardus statim ascēderūt in celam et tres iuerūt in purgatoriū. et omēs reliqui in infernū. Nec est obiciēdū de parulis baptizatis si forte tūc aliqui obierūt. quia nō sunt de numero adultorū. Item post hmoi recitatōnem recitat Albertus magnus in libro de sacramētis. Huper inquit quidam maximus clericus et in sciētia famosissimus in lecto mortis visitatus ab episcopo parisiensi et monitus vt in fine renūciaret pluribus beneficiis et vnā prebendam retineret erubescēs vel indignās facere cōtra opīonem quā tenuerat. Tēptabo inquit si potest aliquis saluari cum pluribus prebēdis. Post mortem suā apparuit episcopo eodem mēse orātī hora tertia in habitu quo solebat vti et interrogatus quomō se haberet. Ego sum ait in eternū dānatus. Et que est inquit episcopus causa damnationis. Minia inquit elatio mea dānat me. Et quid dicis ait episcopus de opīone plurīū prebēdarum. Nichil inquit me adiuuerūt. Et addidit Dic michi si ē aliquis adhuc viuēs in seculo. et ait episcopus Quōtu tātus clericus ista queris vt tam cito mūdum finitum esse credas cum defuncti bona saltem naturalia nō amittāt. Certo ait ex quo mortuus fuit. tam infinita animarū multitudo corruit in infernum q̄ nō credebam tot esse viuētes per totū mūdum. Unde si iesus xp̄s in tota vita sua nil aliud predicasset. nisi exēplum de diuīte et lazaro Luce xvi. Sufficere debuisset ad cōuersionem oīum peccatorū. Vñ mirum est q̄ multi ita peruersti sunt. q̄ cetera verba et facta domī

Tercia pena ē magn⁹ clamor doloris
ni et sanctorū aut nō credūt aut negligūt. Cur saltez
istud euāgelium nō attēdunt. Hec albertus. Cōsidera
rata igitur pena aque tam frigide exclamemus ad
dñm cum proposito nos emendādi dicētes illud ps.
Saluum fac me deus qm̄ intrauerunt aque vsqz ad
aīam meā. Quasi diceremus. Dñe cōsiderauimus ī
aīa nostra penam illius aque frigidissime quā pre
parasti dānatis. nūc te fauēte te auxiliāte volumus
ad te cōverti. vt saluos facias nos. Sciētiam viarū
tuarum volumus. quia credimus q̄ cōuertētur oēs
gentes in infernum &c. quia scriptū est. Ipsi vero nō
cognouerūt vias meas quibus iuravi in ira mea si
introbūt in requiem meam Et hoc de secūda pena.

Tertia pena inferni declarāda. est magnus cla
mor doloris absqz cessatione Credimus entz q̄
sicut in gloria erit cantus leticie sine cessatiōe. tā in
angelis beatis q̄ in electis dei. Sic in inferno erit
clamor tristicie tam in demonibus q̄ in reprobis ho
mīnibus. De angelis beatis dicitur in p̄fatōe d̄ trī
nitatē. Quā laudāt angeli atqz archāgeli. qui nō ces
sant clamare quotidie vna voce dicētes. De qua lau
de amplius in tractatu de gaudiis paradisi dicetur
dño adiuuāte. De plāctu inferni dicit̄ Apoc̄. i. Plan
gēt se super eum oēs tribus terre etiā amē. Et bea
tus bern̄. In meditationibus inquit. In inferno nil
aliud audietur nisi fletus & plactus & ululatus me
rores atqz stridores dētium. Plātus infinitus qui
nūq̄ habebis finem. Vidisti ne aliquādo personā de
solatam et plactum clamorosum faciētem. qui te p
moueret ad compassiōem et fletum Credo q̄ sic. si
cut maxime faciūt hoīes ex amissione caroz plan
ctum ita q̄ etiam multis diebus nō possunt cōsolari.
Sicut plāctum maximū credimus vīrginem dei ma

Tertia pena corporalis

irē fecisse de morte filii sui benedicti. sed iuste habuit finem die tertio: qñ ipsum resurrexisse cognouit. Sed in inferno erit clamor ploratus et ululatus multus. quia omēs sūt tam demones q̃ dānati pro peccatis suis mortalibus cum ululatu quasi canes clamabūt perpetuo maxime propter glorie siue dei visionis priuationē. propter tēporis perditionē. propter vehemētez penarū passionem. propter venie desperationē. Quā tñ tormentū in auribus dānatorū imo in toto corpore. Hoc erit pro cātilenis et vocibus cantantium in coecis et ludis dissolutis. in quib⁹ cōmittūtur magna et multa peccata. Ululabūt igitur primo demones quia per superbiam suā perdidērūt tantā gloriā. Ubi notādū scdm Bonauē. li. ii. di. v. ii. cōclusiōe. i. arti. q̃ diabolus quodāmodo appetit similitudinē imitatiois dei quodāmodo equalitatis. et hoc apparet si attēdatur appetibile et modus appetēdi. Diabol⁹ enī appetit aliis p̃esse suā tñ auctoritate. Quia apetiit p̃esse hoc fuit imitatio nis. et hoc aliquñ obtinuisset si stetit q̃ autē propria auctoritate. ita q̃ sine meritis et sine datore. et ita q̃ nulli subesset hoc est soli⁹ dei. et hoc est equiparatiō. et ita dicit. Grego. q̃ appetit esse sui iuris. ita q̃ nulli subesset. Ber. dicit q̃ appetit. equalitatem potentie. Ansel. dicit q̃ appetit p̃esse sine meritis. et omēs veterū dicūt. et diuerse auctoritates circūloquātur. hoc esse quod est p̃esse oib⁹ sua propria auctoritate. Et sic appetit diuinā equalitatē in alio. Isa. xlii. Ascendaz in celo et ero sicut altissimo. Et p̃ter cōclusiōe sequēti ait. Notādū q̃ supbia demonū et aliorū conformis fuit capiti totius malicie p̃icipi scz tenebrarum. Ipse diabol⁹ attendēs suoz naturalū infirmitatē. et excellentiā et precellentiam voluit p̃esse et requiescere sua auctoritate. hoc est siue meritis siue ministerio Demo

Est magnus clamor doloris

nes vero subiecti non sunt ausi tantum appetere. sed considerantes naturalium stertuitatem voluerunt sub vmbra illius quiescere ita q̄ non ministrarent. s; quodammodo sub illa potirentur volūtaria libertate. quā videbant se non posse habere sub domino diuino. Cognouerunt enim angeli se esse factos ad participandum quietis beatitudinem. et acquirendum per merita et ministeria. In hoc superbierunt q̄ sine meritis voluerunt eam. et sine ministerio quiescere. et sine limite propriam voluntatem implere. et hoc totus est superbire. Et dicit p̄ter q̄ tam conuersionem bonorum. q̄ auersionem demonum. peccatum luciferi precessit. Nam ipse primus superbiuit. et superbiam suam omnibus indicauit. et extunc quidam adheserunt sibi. Alii vero resisterūt et adheserunt deo. Quāuis ergo si fuerit angelorum cōuersio et demonum auersio. non tamen si cum peccato luciferi. Item di. vi. conclusione prima. ait. Mira et hec dei iusticia ostēditur. qui tantum seruat iusticiam vt ordinem institutum nullo modo infringat. tantum odit peccatum vt propter peccatum quos charissimos reputauit abiciat. Unde credo q̄ tam spectandum mōstrum diuine seueritatis in angelo nobilissimo et primo homine. quorum vtrumq; propriis manibus plasmavit. et decorauit deus nobis infirmis opposuit et ostēdit. vt aduiscamus q̄tum odit deus peccatum et maxime superbiam. q̄ pro vno motu cordis nobilissima omnium creaturarum eternaliter et sine spe est damnata. Et pro esu ponit ipse adam et tota posteritas vsq; ad finem mundi est mortalitati et multiplici penalitati subiecta. Et nisi dominus reliquisset nobis semē quasi sodoma fuissēmus. vt dicitur Isa. x. Ex his efficacissimum relinquitur argumentum quod horredū ē

Tertia pena

incidere in manu dei uiuētis. ut habet. Hebr. x. Si enim deus non pepercit nobilissimo angelo superbiēti quid erit de vilissimo cinere et abiectissimo. in altus se extollēti cū iacere debeat in cinere et cilicio. imo in ipso sterquilinio. Hec ille. ii. p. ii. Si enim de angelis peccātibus nō pepercit sed ruētibus inferni detractos. i. tartarū tradidit in iudiciū cruciādos reseruati. et originali mūdo nō pepercit. sed octauū noe iusticie preconē custodinit diluuiū mundo impiorū inducēs. et ciuitates sodomorū et gomorreorum in cinerem rediēs euersiōe dānauit exemplū eorū qui impie acturi sūt ponēs. Dicit psequēter Boñ. q. de ordinibus angelorū aliqui lapsi sunt. Locus tñ demonum post lapsus vsq; ad diē iudicii nō est locus subterraneus quē uocamus infernū. sed aer caliginosus in quo generaliter demonū multitudo inhabitat. Atrū autem aliqui sint detrusi in infernū. nec inuenio a scīs determinatū. hoc autē bene credo q. aliqui descēdāt ad torquēdū aīas scdm q. habēt inter se deputata maledictionis officia. Rō autē quare in hoc aere sūt. est propter humanū exercitiū. Sicut enim dicit. Augu. Nūq. deus quos presciebat futuros malos eos fecisset. nisi pariter noscet quib. bonorū vsibus accōmodasset. Unde dīna dispō hoc exigit ut de puaricationibus angelis obsequiū quodāmodo electorū trahat et eliciat. Scit enim bñ uti malorū prauis uolūtātib. et ideo nō eos detrusit in infernū. sed locū dedit ap. tñ. ipsis demonibus. tñ q. tñ ad statū pcti tñ q. tñ ad statum exercitiū siue belli. Aer enī caliginosus propter caliginē cōuenit tenebrositati culpe. sed propter nobilitatē et subtilitatē conuenit uelocitati angelice. Unde sicut aliquibus uiris sanctis ostensū est frequēter circa nos uolitant sicut musce. et ita dñs statim re

Est magnus clamor doloris

tribuit quod meruerunt. sed simul cum hominibus eos expectat proicere. et differtur propter nostrum exercitium. nec deus ex hoc in misericorditer agit cum hominibus. Imo nimis superexaltat iudicium. quia contra fomite dat scintilla conscientie contra demones dat bonum angelum. et super hoc dat suam gratiam. et spiritum sanctum qui vincit omnem potestatem. Hec ille. Dubium autem est utrum nunc puniatur pena ignis. Unde dicit ibidem Bonifacius. quod positio aliquorum est quod differatur pena ignis usque post iudicium. tum ut eorum exercitium non obmittatur. tamen etiam ut divina iustitia ostendatur. que sustinent vasa ire aperte in interitum. in multa patientia usque in diem quo retribuet omnibus secundum fructum adinventionis suarum. Et cum dicit in glossa. Isa. llii. Super illo verbo inflamata a gehenna. Gehenna est diabolus propter quem facta est sicut enim gehenna super ardet sic diabolus. ubi cumque sit. vel in aerem vel in terra semper fert secum tormenta flammarum. Respondet. Bonifacius quod non intelligit de flamma ignis materialis. sed de flammis viciorum scilicet irae et invidie quibus etiam torquetur. Propter igitur diaboli iniquitatem in presumptione. quia statim ut vidit suam pulchritudinem presumpsit. consummatum in ambitione. quia presumens de se appetit quod omnino super se fuit confirmatum invidie: et odii aversione. quia ex quo obtinere non potuit quod appetit invidere cepit et affectu odii contrahere. nam diabolus superbus non volens cōscendere. sed compulsus descendere odit deum iustum. et invidet excellentie eius. Hec. Bonifacius. Hoc inquit peccatum post diem iudicii punietur penis illis infernalibus: in quibus magis clamoribus. ipsi demones clamabunt scientes se in celum creatos. et tamen magna gaudia perdidisse ex tanta sua superbia. Isa. xlii. Clamabit moab ad moab: Moab igitur ululabit. quia demones maiores ululabunt. et ceteri respondebunt. et hec pena erit maxima in ipsis

Tertia pena corporalis

et in dānatis hominibus . Sicut in celo dulce est au-
dire cātū ⁊ laudē angelorum . sic triste ē audire vlula-
tū et clamorē demonū . Quid clamabūt . Certe male-
dicēt deo qui eos creauit . maledicet lucifer primus il-
le malus angelus aliis inferioribus quibus voluit p̄s-
sidere . maledicēt inferiores lucifero . cui in tam gras-
ui culpa cōsenserūt . maledicēt hoībus cū quibus tā
grauēs penas patiētur . Illis peccata sua impropē-
do dicētes . Miseri q̄ nostris suggestionibus ⁊ tēpta-
tionibus cōsensistis . ecce premiū quod inde acquisi-
uistis . hic stabitis nobiscū nolitis velitis . accipite qd̄
in eternū meruistis . Clamabūt insuper oēs . peccato
imortali dānatis similiter deo maledicēdo . ⁊ horā i qua
nati sūt patrē ⁊ matrem qui eos genuerunt . Et sicut
triste est in presēti audiri clamorem hoīs tribulati . sic
multo tristius erit audire clamorē tot dānatorum di-
cētium . ve . ve . ve . Ve q̄ vnq̄ nati sumus : ve q̄ scdm
carnē viximus . ve q̄ vnq̄ in pctis gauisi sum⁹ . Et fi-
lius cōtra patrē . ⁊ pater cōtra filiū vlulabit . ⁊ sic de
aliis cū quibus vel propter quos pecauerūt . ⁊ multos
alios terribiles clamores facient cōtra se mutuo ad
magnā penā suarū auriū . Secūdo clamabūt ppter
t̄pis perditionē . Reddituri enī sumus rōnē de tēpore
quo viximus in hoc mūdo . Vñ oē temp⁹ nobis impē-
sum exigetur a nobis qualiter expēsū fuerit . Vnde
quilibet redditurus est rōnē de oīb⁹ annis mensibus
septimanis . diebus horis ⁊ minutis quibus vixit . Si
fortassis . xxx . annis vixistis . et nūq̄ deo per tres an-
nos fideliter seruistis quid faciendū sit . Respondeo q̄
debes de preterito tempore confiteri ⁊ dolere q̄ tem-
pus tuum sic male expendisti . Ber . Nil pretiosius tē-
pore sed heu eo nichil hodie vilius inuenitur . transes-
unt dies salutis ⁊ nemo recogitat . Vnde tegitur exē-

Magnus clamor doloris

plum & quidam homo deuotus quādo auduit horo-
logiū signare seu sonare semper cogitauit & dixit ad
deum. O deus meus iam iterum horam tēporis mei
consumpsi de qua redditurus sum rōnem. quomodo
eam expādi. Unde dānati in inferno de hoc signāter
cōquerūtur & tempus gratie tam inutiliter expende-
runt. Unde quidam deuotus existens in deuotiōibus
et orationibus suis audiuit quādam vocem lugubrem
et quesuit quid esset. & rēdit. Ego sum vna anima dā-
nata. Et ille cur tam amare fles. Respondit illa. Ego
et omnes anime dānate de nulla re intantum doles-
mus sicut de tempore gratie quod inutiliter expēdis-
mus & peccando cōsumpsimus. vbi vna hora potuisse-
mus de peccatis nostris penitus et eternam penam
quā nunc patimur euasisse. Tercio clamabunt sine
cessatiōe propter maximum dolorem penarum quas
patientur. Sicut aliqui vehementer infirmi aut dolo-
rem vehemētem sustinētes non possunt cessare a ge-
mitu et clamore. Considera si posset abstinere a ge-
mitu et clamore habēdo manum vel pedem in igne
huius mundi. que tamen pena quasi nichil esset in cō-
paratione ad illam inferni. Nec erit grauissima pena
pro peccatis que nichil proficiet. De qua dicitur.
Sap. v. Dicent intra se penitentiā magentes & pres-
angustia spīritus gementes. hi sunt quos aliquan-
do habuimus in derisum et in similitudinem impro-
perii. Nos insensati vitā illorum estimabamus insa-
niam. Nec dicent dānati de his quos nunc mundus
reputat fatuos. Et sequitur. Errauimus a via veris-
ritatis. interli. Euangelii diuine legis. & iusticie lumē
non luxit in nobis. et sol intelligēte non est in nobis
ortus. Sed quid fecimus. lassati sumus in via iniqui

Magnus clamor doloris

tatis et perditionis. et ambulauimus vias difficiles. viam autem domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia. aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis. Transierunt omnia ista tanquam umbra et tanquam nubes cuius precurrent. tanquam nauis que pertransit fluctuantem aquam. cuius cum preterierit non est vestigium inuenire neque semitam carine illius influctibus. aut auis que transuolat in aere cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius: sed tantum sonitus alarum verberans breuem ventum. et scindens per vim itineris aerem commotis alis transuolauit. et post hoc nullum inuenitur signum itineris illius. aut tanquam sagitta emissae in locum destinatum diuisus aer continuo in se reclusus est. ut ignoretur transitus illius. Sic etiam nos nati continuo desinimus esse et virtutis quod nullum signum valeamus ostendere. in malignantate autem nostra corrupti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccauerunt. Interli. Quia quod similitudinibus terrenarum rerum defectus ostenditur Glo. Per umbram obliuionem mentis vel mortem carnis quibus humana vita obnoxia est accipimus. per nuncium precurrentem passiones anime vel corporis que precedunt occasum vite corruptibilis. per aures excellentiarum. per nauem christi lenitatem humane mentis quam per amaras sancti undas demonum fluctibus agitur. per sagittam delos et insidias iniquorum. Hec omnia enim in mundo transiunt. sed tandem in fructuosam prauam possessoribus suis relinquunt. Tunc gementes nulla voce consolatoris releuabuntur. Et sequitur. c. vi. Audite ergo reges et intelligite. discite iudices finem terre. prebete aures vos qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis nationum quoniam data est a deo potestas vobis. et virtus. Interli. Punirendi ab altissimo qui interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur. quam cum essetis ministri regni il-

Magnus clamor doloris

lius nō recte iudicastis. neq; custodistis legem iusticie neq; secundum voluntatem dei ambulastis. Nō ē de et cito apparebit vobis qm̄ iudiciū durissimū in his qui presunt fiet. Exiguo enim cōceditur mīa pōtentes aut potēter tormēta patiētur. Interli. Qui s. mādata dei cōtēnando gravia peccata cōmiserunt nec penituerunt. Sic etiam potentiores in impietate fortiora sustinebūt tormenta gehenne. Non enī subtrahet personā cuius q̄ dñs qui est dñator oīm nec verbitur magnitudinē cuius q̄ qm̄ pusillū. et magnū fecit ipse. et equaliter cura est illi de oībus fortioribus aut fortior instat cruciatio. Flebūt et ululabunt igit dñati ex maximo dolore penarum quas patientur absq; cessatione. Q̄ quātus clamor quāt⁹ dolor quis posset hec cogitare Credo q̄ null⁹ vivens. Faciam⁹ igitur pñiam de peccatis nr̄is q̄ diu sum⁹ in hoc mūdo. Quarto clamabūt horribiliter ppter venie desperationē. Sciūt enim dñati q̄ perpetuo in illis penis stabunt iuxta sn̄iam sūmī iudicis dicētis. discedite a me maledicti in ignē eternū. Q̄ q̄tū erit horrēdū et quāta materia clamoris plāctus et desolationis perpetuitas tormentorū. Quomō ergo illā perpetuo sustinebūt qui hic modicā pñiam sustinere nō possūt Sed posset quis dicere. Quare non habent spem ut a carcere inferni liberentur. et maxime cū pñiā eorū fuerit trāsitorīū et tam cito cōmissum. Nec perpetuitas derogare misericordie diuine videretur. et ex hoc potius diceret crudelis iudex q̄ iustus aut misericors Respondetur primo per exemplū. Videmus enim q̄ emptio momētanea dat ius perpetuum possidendi rē emptam. Item vulneratio momentanea mortem inducit perpetuam. Item casus in foveam temporalis subitanus est detentio perpetua. Item crimez lese

Magnus clamor doloris

maiestatis est temporale. sed seruitus perpetua siue
punitio. q̄ pro momentanea delectatione peccati et
vulnere spirituali. et sic de aliis incurritur damnatio
perpetua ita q̄ si vnā tantum guttam tolleret q̄s
de mari in annis mille. et altam in aliis mille annis
sic guttatim potius esset mare exhaustum q̄ a penis
damnati post dñm iudicii liberarētur. Et si post tan-
tum sperarent liberari hoc esset aliquale gaudiū. S̄
quia in iferno nulla est redēptio omni spe liberatio-
nis frustrabūtur. Rationes etiā huius perpetue dam-
nationis assignātur. Prima quia homo peccauit in
suo eterno id est peccauit q̄ diu vixit nec volūtas ei⁹
peccādi finem habuit. ideo iste in eterno dei et eter-
naliter punitur. Unde Gregorius Ad districti iudi-
cis iusticiam pertinet vt nunq̄ careāt supplicio quo-
rum mens in hac vita nunq̄ voluit carere peccato.
et nullus detur in quo terminus vltionis: qui q̄ diu
valuit habere noluit terminum criminis. Iterū ait.
Qui non cum fine peccauerūt qui cum fine vixes-
rūt nam voluissent vtiq̄ si potuissent sine fine viues-
re vt possent sine fine peccare. Ostendunt enim quia
in peccato viuere cupiunt semper qui nunq̄ desinūt
peccare dum viuūt. Iustum igitur est vt nunq̄ cares-
ant supplicio qui nunq̄ voluerūt carere peccato. Nec
Grego. Unde et Augustinus. Factus est autem hos-
mo malo dignus eterno qui hoc in se peremit bonū
quod esse posset eternum. Et Bern. Iustus profecto
si peccat patitur quod nolit qui nō peccat nisi velit.
Secūda ratio. quia lz in iferno nō habeāt facultatē
peccādi habebūt tamē affectum. quia adhuc pecca-
re vellent si possent. Vellent enim si possent in peccato
perpetuo delectari ideo perpetuo debēt puniri. Ter-
tia ratio quam ponit sanctus Tho. ii li. contra gētiō

Quarta pena corporalis

les. c. xcii est. quia anime post mortem redduntur immutabiles secundum voluntatem. ut scilicet ulterius voluntas mutari non possit neque de bono in malum. neque de malo in bonum. Quoad autem anima est in statu pugne potest de bono in malum mutari. vel e contra. sed statim cum anima a corpore separatur non restat nisi receptio premii vel pene. Quarta ratio. quia peccatum est contra illum qui est infinitus. unde et pena esse infinita non quidem acerbitate sed duratione. Iudex ergo iustus est qui punit perpetuo propter rationes datas. Sed est ne misericors in tali punitione Dico quod sic ut magister dicit in sententiis. quia citra condignum ipsos punit. Rursus enim tantum aliquem punit quin plus demerisset et ideo dicit Richardus et Bonauen. quod deus purum misericordem actum aut mere iustum non posset facere. quia inseparabiliter in deo sunt annexa iusticia et misericordia. Predicta igitur quattuor erunt causa continui clamoris ipsorum damnatorum et hoc quod clamorem tuum noluerunt audire Quod hic vixerunt o iuste iudex. Clamavit enim dominus iesus doctrinam suam et viam salutis edocendo. Luce. vi. Ipse iter faciebat per civitates et castella predicans et euangelisans regnum dei. Sequitur. Et hec dicens clamabat Qui habet aures audiendi audiat Clamavit etiam per suos predicatorum quibus dixit Euntes docete omnes gentes baptisantes eos. In nomine patris etc. docentes eos servare omnia quecumque mandavi vobis. Et Proverbio primo Sapientia foris predicat in plateis dat vocem suam in capite turbarum clamat. In foribus portarum totius urbis profert verba sua dicens. Esquequo parvuli dili-

Quarta pena

gitis infatiam et stulti ea que sibi sunt noxia cupient et imprudētes odibūt sciētiam. Cōuertimini ad correctionem meam. En proferam vobis spiritus meum et ostendam verba mea. Vocauit renuistis. extēdi manum meā et nō fuit qui aspiceret. Desperistis omne cōsiliū meū et increpatōes meas neglexistis. Ego quoq; in interitū vestro ridebo. et subsanabo cum vobis qđ timebatis euenerit. cum irruerit repētina calamitas: et interitus quasi tempestas ingruerit quādo veniet super vos tribulatio et angustia. Tūc inuocabūt me et ego nō exaudiam eo qđ exosam habuerint disciplinam et timorē dñi nō susceperint: nec acquieuerint cōsilio meo et detraxerint vniuerse correctioni mee. Comedēt igitur fructus vie sue suisq; cōsiliis saturabūtur. Sic patet veritas thematis assumpti. Cōuertantur in infernum oēs gētes etc.

Quarta pena erit fumus absq; euacuatiōe. Nō erit enim in inferno fenestre: aut fracture terre p quas iste fumus exire possit imo inib; cōcludetur ille fumus vndiq; terra absq; quocūq; meatu. Cōsidera charissime quāta pena esset hoīem esse in fumo vnus camini igne magno succenso. etiam si tñ sibi p horam staret. et maior pena si per diem. et adhuc si per septimanam. Quāta pena erit esse in fumo carceris inferni perpetuo. Unde cōsidero qđ ex illo fumo erūt in damnatis penę quattuor vnde licet.

¶ Primo capitis perturbatio ¶ Sēsum occupatio
¶ Corporum denigratio. ¶ Inferni obscuratio

Erit igitur iste fumus capitis perturbatio. Math. viii. Ibi erit fletus et stridor dētiū. Unde sanctus Tho. iiii li. cōtra gētiles c. ix. In corporibus dānatorum post resurrectionē nichil prohibet corporaliter fletum et stridorem dētiū intelligi. ita tamē qđ per fletum nō intelligatur lachrimarum deductio qđ

Fumus absq; euacuatione

ab illis corporibus resolutio nulla fieri potest. sed solum dolor cordis cōturbatio oculorū et capitis prout in flectibus esse solet. Nec illis. Multi em̄ flēt qui nō emittunt lachrimas. sed perturbātur et dolēt cōmuniter caput. In inferno igit̄ ex tali fumo horribili erit maxima capitis perturbatio et dolor vehemētissim⁹. Secūdo talis fumus nō soluz caput turbabit. sed omnes sensus occupabit sicut vides in hoīe existēte in fumo et in illis qui cōburūtur. q̄ fumus intrat os. nares oculos et aures. Sic ibi fumus ille intrabit os et ceteros meatus dānatorū hec erit pena grauissima ipsis oculis sicut experi mur q̄ fumus multum nocet oculis. iuxta illud a fumo stillāte domo neq̄ muliere te remoue. Tria sunt que possunt valde nocere hec pena erit illis qui per oculos peccādo viderūt et cōcupierunt huius mūdi delectabilia. aurum et argentum. vestes castra et mūdi cōcupiscibilia. mulieres nō suas cum quibus actum luxurie cōplere desiderāt etiam et si nō fecerint. quia nō solum actus est pctm̄ tali punitione dignum. sed etiam visio ad cōcupiscēdum. Sicut dicit xps Math. v. Qui viderit mulierē ad cōcupiscendum iam mechatus est in corde suo. q̄ plures peccāt in talibus visionibus qui nō credūt se peccare. Per oculos em̄ et alios sensus intrat mors peccati ad aīas nostras. Vñ Johā. de pechano. li. de oculo morali ait Oculus corporis est ianitor cordis. Si quis pudicus fuerit quicquid indecens nouerit esse excludit. Natura leonis hec esse dicitur q̄ si quis iuxta leonē trāsīt et leonem nō respicit illesus euadet. si autem leonē respicit ipsum leo deuoratur⁹ inuadit. Sic interdum ex aspectu mulieris incauto inuadit hoīem rēpatis carnalis quā si non asperisset securus euasisset. Ideo Job. xxxi. dicit Depigi fe

Quarta pena corporalis

aus cum oculis meis ut nō cogitarem qui dē devir-
gine. Sup quo verbo dicit Gre. Illud nō licet intue-
ri quod nō licet cōcupisci. Et Isaac iu li de synoni-
mis. Tolle materiam delinquēdi si vis esse a forni-
catōne tutus. esto in visione discretus. Null? sanemē-
tis iret ad spectādū basiliscū cui? aspectus interfici-
cit. ergo nullus debet ire ad spectacula mulierū qua-
rum aspectus interdum inficit et occidit. Quidā ius-
uentis heremita cum abbate suo iuit ad ciuitatez vbi
mulieres in corea resperit et cuiusmodi essent ab ab-
bate sollicite requisuit. Abbas eas esse: anseres
respondit. Reuersus puer ad claustrum incōsolabili-
ter flere cepit. Cui abbas Quid vis fili mi. Ad ille
Volo ut de anseribus quas in ciuitate vidi des mihi
Tunc abbas fratribus cōuocatis. Cōsiderate inq̃t
fratres mēte sollicita q̃ periculosa sint mulieruz spe-
ctacula. Nam hic puer innocēs qui prius mulierem
nō vidit et in heremo nutritus est solo visu sic est ig-
ne cōcupiscētie, carnalis succensus insanus esset ha-
bēs vas plenum balsamo si illud in media platea po-
neret et oībus populis exponeret ut vnusquisq; cō-
tra vas lapidem laceraret. Sic insanus qui habet in
corde balsamū gratie tāq̃ in vase debili propter ver-
tibilitatem liberī arbitrii et thesaurum castitatis et in-
tegritatis in corpore quod propter prauitatez ad ma-
lum est multum fragile qui ad spectacula mulierum
est ausus accedere et vas suum ictibus lapiduz expo-
nere. Mulier em̃ quem primo respiciat ad cordis sui
vasculum speciei sue similitudinem quasi lapidē vnū
mittit secūdo respiciēs secūdum lapidem mittit. et qñ-
q; ictu primo vas frāgitur ita ut gratia perdat. Cū
Grego. in dialogo qui corpus suū continētie dedicāt
habitare cū feminis nō presumāt. Nam species mu-
lieris oculis opposita facit plures cogitare naphāda

Fumus absq; euacuatione

Ideo dicitur Eccle. ix. Auerte faciem tuam a muliere cōpta ⁊ ne respicias mulierem alienam ppter speciem mulieris multi perierūt. Sanctus em̄ dauid q̄ oculos fecit in mulierem ⁊ fixit illicito appetitu deiectus adulterium ⁊ homicidium cōmisit. Nisi em̄ feminam incaute respexisset. in tantam canis temptationem minime cecidisset. Si ergo per incuriam oculorū tātus vir cecidit nos qui longe ab eius sanctitate distamus tam mortale precipitium sūmo opere timere ⁊ cauere debemus ⁊ orare cū eodem dauid ⁊ a dño peter e. Auerte oculos meos ne videāt vanitatem. Talis visio est quasi fumus ledēs oculos etiam interiores. ⁊ nō tm̄ per fumū mulieris. i. pulchritudinem que transit quasi fumus homines ledunt oculos. sed etiam auribus per cātum ⁊ verba suauia. Sicut em̄ syrene que sunt mōstra marina vīrgineum vultū habētia nauigātes cātu suo illiciūt. illectisq; sopores imittunt. ⁊ soporatos interficiūt. Sic et mulier cātu suo hoīem attrahit ⁊ in pctō obdormire facit. Et sic ipsum spūaliter interficit. In quo facto vterq; culpabilis. mulier qz virum perimit vir qz ad cantus eius vt stultus accedit. Tercio capit mulier hoīem per olfactum Sicut em̄ panthera vt dicit phisilogus. Odoris sui fragrantia attrahit cetera animalia q̄ postq̄ senserint suauitatis sue odorem ipsam comitantē etiam vsq; ad mortem. Sic ⁊ plerūq; fatui quorū cor variis odoribus delectatē currūt post odorem muliebriū vīnguētorum. Sed audiāt mulieres talibus operam dātes q̄ dñs per ysa. iiii. c. cōminat. Pro eo q̄ eleuate sūt filie syō ⁊ ābulauerūt extēto collo ⁊ nutib⁹ oclorū ibāt ⁊ plandebant ⁊ ambulabant ⁊ pedibus suis composito gradu icedebāt decaluabit dñs verticē filiarū syō ⁊ dñs crinē earū nudabit. In die illa auferet dñs

Fumus absq; euacuatione

ornamentum calciamentorum et lunulas et torques et monilla et armillas et mitras et discriminalia et parichelidas et murenulas et olfactoriolas in aures et anulos et gemas in fronte pendentes et mutatoria et palliola et lintheamia et acus et specula et syndones et vittas et teristra et erit pro suavi odore fetor. et pro zona funiculus. et pro crispanti crine caluicium et pro fascia pectorali cilitium. Hic est fumus carnalis lasciuie. quo nunc homines capiuntur et deducuntur ad fumum infernalem. Et ex tali fumo muliebri quandoque capitur homo etiam per tactum. etiam opus nepharium perpetrando et tunc interficitur homo miser. exemplo vniconis qui sicut asserunt qui naturas scripserunt animalium hoc modo capitur Virgo namque puella deceter ornata in silua ponitur et venienti synum aperit in quo ille omni ferocitate deposita caput ponit et dormit quem soporatum venatores capiunt et occidunt. Sic sanson obdormiens in synu valde oculos perdidit ex quo tandem et mortem incurrit: Iudic. xvii. Aspectus si quidem corporis auferit interdum oculum rationis. Noli igitur attendere fallacie mulieris. Proverbio. v. Et in oculis eius captus non eris. sicut contra contigit holoferni Iudic. i. Cum enim intrasset ante faciem eius iudich. captus est in eius oculis holofernes. Basilius enim aues volantes interficit Sic et mulieris aspectus quandoque viros celestes ad yma voluptatis trahit. et sic spiritualiter interficit. Videtur quoque probabile quod cum mulier virum libidinose respicit tunc a corde mulieris libidinosus fumus egrediens usque ad oculos veniens de hinc radios visuales mulieris inficit qui sic infecti veniunt ad oculos viri. et sic infectio usque ad cor viri transit. sicut a corde mulieris primo processit. Unde secundum philosophum cum mulier menstruas

Quinta pena corporalis

ta speculum aspicit maculat ipsum. Sic mulier interdum ex libidine virum respiciēs inficit aiam. in qua tanq̃ in speculo dei relucet imago. Caueamus igit̃ a tali fumo ne fumū inferni patiamur qui sicut dictū est omnes sensus occupabit cum dolore et afflictione inestimabili ⁊ perpetuo. Tercio ex tali fumo erit corporum denigratio. Corpora em̃ damnatorū erunt nigerrima et turpissima. Isa. xlii. Unusquisq̃ ad proximum suū stupebit facies cōbuste vultus eorū. Unde sicut corpora electorū erūt pulchra et clara. Ita corpora dānatorum erūt turpia ⁊ deformia. Unde inq̃t Augu. in li. de natura boni. Sicut ignis iste oīa lucida suo fumo deturpat. sic ignis inferni corporaireproborum denigrat et obscurat. Patet etiam exemplum in igne qui cōmuniter dicitur sancti Anthoni qui in presenti vita deturpat mēbra illius in quo est ⁊ etiam in calore solis qui denigrat ethiopes. Sic fumus inferni ex igne et corporibus damnatorū tanq̃ ex cadaueribus putridis ascendēs denigrat oēs dānatos. Treñ. iiii. Denigrata est super carbones facies eorum. Unde isti qui volunt representare demones facies suas denigrāt. Tunc facies mulierū que damnate erūt. quas ita mūdæ tenuerūt ut nec in eis minima macula esset. erunt turpissime ⁊ nigerrime. Et sic i celo alia erit claritas martyrū: alia cōfessorū alia virginum alia eorum qui in matrimonio sancte vixerunt. Ita in inferno alia erit turpitudodānatorū scđm pctōrum suorū maioritatem. Et ideo volūt aliq̃ doctores dicere. q̃ sicut in celo apparebūt aliqua signa meritorum. sic et in inferno habebūt in corporibus signa suorū demeritorū. Sicut in fure manus ligantur retro ⁊ in homicida ligātur ante ad designandum suum delictum. Qui ergo plura pctā cōmiserūt

Quinta pena corporalis

plura signa et magis turpia in corporibus habebūt. Etiam illud membrum in quo homo plus peccauit maiorem penam habebit et maiorem deformitatem. Si ergo etiam nil aliud esset in damnatis nisi tanta nigredo et deformitas corporum. propter hoc abhorre re deberemus peccata. Quarto ex isto fumo erit inferni obscuratio. Sicut enim videmus q̄ fumus facit domus obscuram. ita ille maximus fumus inferni faciet obscurum. Apoc. xiiii. Fumus tormentorum eorum in secula seculorum ascendet. Quanta autem pena sit esse in tenebris perpetuis cum tanta afflictione sensuum nullus posset exprimere. Quomodo ergo tantum fumum sustinebunt qui modicam penitentiam sustinere non possunt. Job. xvi. Cum stillam sermonis eius vix audiuimus tonitruum magnitudinis eius quis poterit sustinere. Stilla sermonis eius est penitentiarum agite. sed tonitruum erit. ite maledicti. Ideo erubescant peccatores et deducantur in infernum per considerationem penarum muta fiant labia dolosa. i. amplius non dicant se non posse facere penitentiam. sed eam viriliter agant. ut penam eternam euadant quia ut ait. Aug. Aut dominus punit aut homo. Math. iii. Qui vos docuit fugere a ventura ira scilicet fumi. de quo ps. xvii. Ascendit fumus in ira eius. Et respondet. Jo. ap. Math. iii. Facite dignos fructus penitentiarum. Alter. confundantur in infernum omnes gentes qui obliuiscuntur deum.

Quinta pena est odor fetidus et multus horribilis

Talis odor erit ibi ex quattuor causis.

¶ Primo ex cunctis mundi villibus que ibi congregabuntur ¶ Secundo ex sulphureis ignibus qui ita quoque miscebuntur ¶ Tercio ex damnatis corporibus que ibidem torrebuntur ¶ Quarto ex horridis demonibus qui perpetim damnabuntur ¶ Primo igitur in

Est odor fetidus

Inferno erit fetor horribilis ex cunctis munda. .zc. Abi
notandū. in li. de veritate theologie. q. ignis maxim⁹
precedet faciē iudicis. iuxta illud ps. Ignis aū ipsuz
pcedet qz virtute diuina nō solū ignis qui est in spes
ra sua. sed etiā oēs ignes q. in terra ⁊ super terrā sunt
cōcurrent ad mūdi cōflagratōez. Iste aut ignis habe
bit officiū quattuor igniū. s. ignis infernalis reprobos
puniēdo ignis purgatoriū bonis a venialib⁹ expurgā
do ignis terrestris vegetabilia et sēsibilia cōsumēdo
⁊ oīuz hoīz corpora incinerādo ⁊ ignis elemētalīs ele
mēta subtiliādo ⁊ ad inoratiōē disponēdo. Per illū
igitur ignē ita terre facies exuret q. figura hui⁹ mū
di peribit. sicut ⁊ olim factū fuit per diluuiū. Et meri
to primū iudiciū dei fuit per aquā cōtra ardorē luxu
rie q. tūc vlguit. Altimū xpo iudiciū erit p ignē cōtra
teporē charitatis. que tūc quasi senescēte mūdo refri
gescet. Istius ignis actio erit successiua. habebit enī
iniciū. mediū. ⁊ finē. ¶ Primo nāqz iudicis aduentū p
ueniet. et quasi simul p illū ignē fiet purgatio iustoz
⁊ punitio maloz. ⁊ incineratio corporoz cū cōsumptiōe
nascētū. quo fctō statim erit resurrectio corporū cum
aduentu iudicis ad iudiciū. ⁊ tūc inflāmabit⁹ totus mū
dus per circuitū. Terminato vero iudicio tota calidi
tas illius ignis exequet⁹ sētentiā iudicis Inuoluet enī
peccatores et trahet in infernū. ⁊ ita patet q. ignis
ille aduentū iudicis et precedet et cōcomitabitur ⁊ se
quetur. Post predicta fiet mūdi inouatio. s. iter pur
gationē ⁊ inouationē multiplex ē differētia. ¶ Pri
mo quia purgatio erit penaliū qualitātū detractio.
s. inouatio erit pulchrioris forme inductio. ¶ Secū
do qz purgatio est electozū ab impuritate quā habēt
ex cōmixtiōe ad puritatē inuatiō s. inouatio ē celoz
a statu veteri ad statū nouū cōiunctio. ⁊ hoc per cessā

Quinta pena corporalis

tionē a motu. In celis enī propter impermixtionem nulla impuritas est sed iū imperfectio mor⁹. Unde nō erit purgatio p ignē. sed tātum cessatio a motu. Sic autem purgabuntur elemēta q̄ prescinderetur ab ignevis cōbustibilis ab aere obscuritas. ab aqua glacialis frigiditas. a terra vero granitas ⁊ opacitas. Hec ibi. Ec. c. xvi. 82: Terminato iudicio statim erit inouatio que nō cōplebitur. q̄ diu pctōr est in mundo i. quousq; detrudatur in infernū Et in fine. ca. ii. dicit In inuocatione multi quicqd est ignobile in mūdo ad locū penarū cōfluet ⁊ ibi horrore carceris multiplicabit. Hec ibi. Considera si sūt multa fertida ⁊ inhonesta in hoc mūdo. ac ignobilia. et si posses sustinere fetores vnus canis putridi ad nares appositū per horam. Quomō sustinere poterit dānatus fetores toti⁹ mundi in vnū cōgregatos. Ratio hui⁹ potest esse. nā ad bonū statum cuiuslibet cōitatis pertinet habere locū vbi sordes proiciātur. Quomodo ergo esset bene ordinata ciuitas vniuersi nisi haberet huiusmodi locū in quo sordes eius prolicerētur. Pctōres facti vt stercus terre sunt huiusmodi sordes. ps. Et lutum platearū delebo eos. Et cū his etiam iustum est alias sordes ad penā eorum prolici que in hoc mundo aliquē fetorem pauperū infirmorū eos propter deum visitando ⁊ confortando sustinere noluerunt. quibus dicitur a christo. vt habetur. Mathei xxv. Infirmitas fui et non visitastis me. sed abusi sūt odoribus bonis multa pctā in eis cōmittendo ¶ Secūdo orit̄ tantus fetor ex sulphureis ignibus ⁊ c. ps. Puet super peccatores laqueos ignis sulphur. ⁊c. In hoc q̄ dicit plu et abundantia sigāt penarū. pluuia enim sine numero ⁊ mensura cadit. In hoc q̄ dicit laqueos sigāt q̄ de penis exire non poterunt. per ignem autē dñs

Est odor fetidus

acumen doloris innuit. Sed quia ignis ardentior ferret cum sulphure. ideo sulphur addit. Et quia sulphur sine igne non feret. ideo sulphuri ignem miscet. Quantus sit fetor sulphuris cum igne satis notum est his qui accendunt candelam cum stipulis sulphureis. Et nec unus stipule fetorem valent sufferre. Quantus igitur erit fetor sulphuris inferni. quando totus ille ignis infernalis erit mixtus sulphure. Cogitet qui poterit. De hoc sulphure Cogitet qui poterit. De hoc sulphure dicitur. Apoc. xix: Apprehensa est bestia et cum illa pseudo propheta qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestie et qui adorauerunt imaginem eius viui missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphuris. et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius et omnes aues saturate sunt carnibus eorum: Et loquitur Apprehensa est bestia. id est antichristus crudelis et bestialiter viuens. Unde ps. 109: Posita est pugna antichristi et exercitus eius contra christum. et hic consequenter ponit eius perniciem et eorum qui sibi adhibebant. Ideo dicitur quod apprehensa est. id est apprehendetur propter futurum. et cum illa pseudo propheta. id est predicatorum antichristi qui fecit signa et ponitur singulare pro plurali. Et dicitur hi duo viui missi in infernum. id est maiores qui scienter operantur malum. et isti magis torquebuntur quasi mortui descendunt nescientes legem. Luc. xii. Seruus sciens voluntatem domini et non faciens vapulabit plagis multis. Et Ro. ii. Qui sine lege peccauerunt sine lege peribunt: Ipsi dicitur ponit in stagnum ignis ardentis. non quia alii debeant excipi ab hominum pena. sed quia non tamen puniuntur. Dicitur ergo quod mittantur in stagnum. Stagnum dicitur quod continet aquas immobiles. et hoc respondet stabilitati et perseuerantie in culpa. Item pena inferni dicitur stagnum. quia mergit

Sexta pena corporalis

eos qui voluptatē huius mūdi quasi aquā bibebant
Idē stagno qđ est profundū intelligit pena rīdēs cul-
pe supbie. In igne pena rīdens auaricie. In sulphu-
re pena respōdens luxurie. Et ceteri. i. sequētes anti
xpī seducti p predicationē pseudo pphetarū. Occisi
sūt in scz gladio dñe sentētie xpī q̄ sedet sup equū. i.
sup humanā naturā assumptā. qz in die iudicii dabit
suiam diffinitiuā. Joh. v. Per omne iudiciū dedit fis
lio Et oēs aues. i. oēs scī qui eleuabātur a terra pēs-
nis virtutū. Phil. iiii. Cōuersatio nostra in celis est.
Saturate sūt. i. delectati sūt carnib⁹ eorū. i. vidēdo pe-
nas inflictas pro ope carnali. In sulphure igit̄ signi-
ficat̄ fetor carnis et vidēda illi⁹ pccī. Gen. xix. Pluit dñs
ignē et sulphur supet sodomā et gomorā. Tertio erit
odor fetid⁹ ex dñatis corporibus. 2c. Hā illa corpora
erūt fetida et imūda. ita q̄ quilibet ab aliis nauseam⁹
passionē maximā recipiet. Tñ sicut caro putrida sup
carbones posita magnū exalat fetorē. sic corpora ista
putrida etiā ex se et ex calore ignis maximū fetorem
emittēt. Cadauer enī hoīs emittit fetorē. ita vt a viuē-
te hoīe nō possit sustineri. Pensa igitur quō sustinere
poterūt dñanti fetorē: nō tm̄ vni sed quasi infinitos
rū corporū dñatorū. Isa. xxxiii. De cadauerib⁹ eorū
ascendet fetor. Legim⁹ enī. ii. Macha. ix. Quia an-
thiocus reuertēs de perside elatus in ira cōtra indeā
a deo punitus est. ita vt de corpore impij vermes sca-
turirēt: odore etiā illius et fetore exercitus grauaret̄
et cū nec ipse iā fetorē suū ferre posset. ita ait. Iustum
est subditū esse deo et mortalē nō paria deo fēire. Et
Johā xix. dicit martha xpō. Dñe iā fetet quatrīduas
nus enī est. Hoc dicit martha ne dñs fetore corporis
fratris sui grauaret̄. ne sciēs adhuc a xpō resuscitādū
Sic ergo tantus sit fetor hoīs infirmī aut mortuī. quā

Visio demonū terribilis

tus erit fetor oīū corporū damnatorū . Quarto erit
ibi fetor ex horridis demonibus .zc. Exēplū legimus
ī beati marini vita. Quadā die diabolus ī forma re
gis purpura ⁊ diademate ac aureis caligis ornatus
ore sereno letaꝓ facie sibi apparuit. Quāq; ambo diu
tacuissent. Agnosce inquit diabol⁹ martine quē colis
ego sū xpūs. Tūc ille doctus spūsācto: ait. dñs iesus
christ⁹ nō se purpuratūz diademate renitētez vēturū
eē p̄dixit Ego xp̄y nisi ī eo ⁊ habitu et forma qua pas
s⁹ est crucis stigmata p̄sentē venisse nō credā. ad hāc
vocē ille disparuit et totā cellā fetore repleuit. Credē
dū est aut ī īferno demones fetebūt etiā et maximo
fetore cū ibi erūt p̄petuo īclusi. **F**etor itollerabilis.
Fetor horribilis tot fetorib⁹ aggregat⁹ si de te co
gitarem⁹ nūq̄ peccata pro quibus dānatis hominib⁹
infligeris cōmitteremus. Attendamus igitur ad hāc
maximā penā. Quid facient delicatī homines q̄ non
possunt sustinere fetorem luti aut cuiuslibet alii⁹ rei
sed apponunt suis naribus rosas ⁊ cetera odorifera.
Quō nisi timent tantū fetorē non vnius diei s; perpe
tue duratiōis. Dimissis igit p̄ctis operemur bonū. Itā
cōuertent ī īfernū oēs gētes que obliuiscūtur deū .zc.
Sexta pena est visio demonum terribilis. Et non so
lum hec pena ipsis damnatis fiet a demonibus.
imo in quattuor eos affligent. Itā.

¶ Primo pavor grandem prestabunt:

¶ Secundo peccata improp̄erabunt

¶ Tertio super eos percutient iugiter.

¶ Quarto in vnum cōprimēt eos fortiter.

¶ Primo igitur pavorē .zc. Sunt enim visu hor
ribiles. Unde etiā naturaliter timemus videre hor
renda et pauemus. Exemplum de huiusmodi pavorē
et timore ex visione demonis. Habemus in libro

Sexta pena corporali

de dono timoris. vbi legitur quod quidam religiosus de nocte
in dormitorio iacens incipit clamare horribiliter et cum con-
ueniret surgens conuenisset videbatur eum fixis oculis immobi-
liter respicere ad parietem nec ad aliud rudentem sed
mirabiliter horrore concussus. In mane autem requisitus a
priori quod habuisset. respondit quod vidisset diabolum. Inquisitum
autem cuius forme esset respondit non posse facillie describere
Sed hoc dico quod si esset furnus ardens ex vna parte et
figura illa ex alia. magis eligerem intrare furnum quam vi-
dere figuram illam. Ideo dicit quidam senex in vitas pa-
trium. Credo quod si quis videret demones in ea forma qua
visuri sunt eos damnati non posset viuere. hec ibi. Quar-
tus igitur erit pavor ipsius damnatis. non ex sola visione
vnius demonis. sed tot quot sunt in inferno. Sed quere-
ret quis. Nonne ex longa mora adinuitur talis pavor po-
terit cessare. Sed quod non quia omnes ille pene erunt perpetue. et
non erit ibi pavor tantum ex visione demonum. sed etiam ex
visione aliorum damnatorum propter turpitudinem suorum cor-
porum. imo etiam damnati cum magno pauore seipsos aspi-
cient. sicut exprimitur quod aliquis horret et pauet quandoque vide-
re plagam si quam habet horribilem. Proverb. x. Pavor
hominis operatur malum Et. xxi. Pavor operatur in-
quitatem. Secundo peccata impropabunt. ex impropatione
damnati multum confundentur. Eadem quod ex impropatio-
ne peccatorum homines confunduntur et erubescunt si sint verecun-
di. Sic demones impropabunt damnatis sua vicia dicen-
tes. Hic est fructus adinventionum vestrarum. Hic sunt sti-
pendia laborum vestrorum. Ecce quid nobiscum meruistis. cum
vos temptando nobis consensistis superbiendo. luxuriando. rapiendo. cogitando. loquendo. opando. des-
trahendo. ludendo. ridendo. etc. Ecclesi. xviii. Stultus acriter
impropabit. Et x. Exigua dabit et multa impropa-
bit. Illa exigua fuit delactatio peccati in quam demo-

Visio demonū err ibilis

nes nos precipitāt. sed multa erit impropertio qz in
in eternū z vltra Grego. Quos habuim⁹ intētores in
culpīs habebim⁹ derisores in penis vel tormētis. Et
hoc valde timēdū cordi nobili. Exēplū de. David qui
imo orauit dicens. Ne irrideāt me inimici mei. Et ite
rū. Neqñ dicat inimic⁹ meus pualui aduers⁹ eū. Cōsi
dera q̄pta pena sit hoī in dolore exñti impropare sua
pctā propter que parit⁹ z q̄ leuiter potuisset euitasse si
voluisset. vel paruo tpe pro eis penitere et mīam p̄se
qui. Expimur etiā q̄ multi infirmi pre dolore ifirmi
tatis non possant audire verba q̄cūqz. Cogita igit̄ si
potes. q̄ grauis pena erit dānatis q̄ tā infirmi erunt
audire ipropia pctōz suozū. z hec pena corūdet detra
ctoribus cōtumeliosis. Uñ cōtumelia pprie est i ver
bo. Uñ Alexan de haliis Cōtumelia est pctm ex im p
perio sermonis manifeste tendens in nocnmentū pro
ximi et extēso noīe dī etiā i scis eē. Uñ sup illd. Ro. i.
Cōtumeliosos. i. supbos. dicit glo. Contumeliosi sunt
qui dictis vel factis ptumelias z turpia inferūt. Uñ
cōtumeliosus dīvelos z tumens in verbis iniurie. Est
aut cōtumelia maior si q̄s alicui dicat ei⁹ defectū co
rā multis in detrimētū honoris. Uñ si intētio loquen
tis ad hoc ferať vt p verba q̄ profert honorē alteri⁹
auferat. hoc est pctm mortale z meretur penā iferni.
Math. v. Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehē
ne ignis. Sz detractio ē aliene fame p occulta verba
denigratio quo vicio periclitat̄ fere totū gen⁹ huma
nū. Inquit glo. sup illd. Eccli. xxiii. Cū detractorib⁹
nō cōmiscearis: Si vero dicat̄ ex leuitate nec sit vo
lūtas nocēdi. nec aggraueť ex circumstātiis est venia
le Et multa sūt alia vicia verboz vt sunt susurronum.
derisoz z male dicētū quib⁹ corūde t hec pena quīs
etiā alia pctā impropertetur z maxime ipoperabūtur

Septima pena corporalis

christianus q̄ suscepit baptismū alia sacramēta et quibus ostensa est via salutis ⁊ noluerūt per illā ambulare. Tercio super illos percutient iugiter. Prou. xix. Parata sunt derisoribus iudicia ⁊ mallei pcutiētes stultorū corpora. Et in li. de cōtēptu mūdi dī. Sūt ibi tortores serpentibus horridiores. deformes nigri sed nō ad verbera pigri. Nunq̄ lassant sed semp ad hoc renouant. ad mala feruētes sunt ad penasq; rescentes. semp tristati semp ferire. parati semp inardescunt nec cessant nec requiescūt. ¶ Q̄tra dānatorū pena qui sine pace ⁊ requie talia patient. Sciunt enī pueri q̄tū patiunt ex verberibus virgarū sed magis paterētur si grossis baculis cum manu fortissima pcuterētur. ¶ Deus q̄tra pena cū dānati valde sensibiles percutiūtur manibus fortissimis demonū absq; cessatione de quibus. Eccle. xxxix. Sunt spūs qui ad vindictam creati sunt ⁊ in furore suo cōfirmauerūt tormenta sua. in tēpore cōsummatiōis effundēt virtutem et furorem eius qui fecit illos. Nō enī sunt dei flagella quibus nos in pñti percutit nisi ros in comparatione ad flagella sempiterna quibus quasi iratus per manus demonū semp verberabit dānatos. Quod cōsiderans ppheta orat dīcēs. Dñe ne in furore tuo arguas me neq; in ira tua corripas me.

¶ Quarto cōprimēt eos in unū fortiter d̄ qua pena in precedēti d̄. Eccle. xl. Ad hec mors oppressiones. fames ⁊ cōtritio ⁊ flagella super iniquos creata sunt hec oīa. Et de dānato dicitur Job. xx. Gladent ⁊ veniēt sup eū horribiles. i. demōes q̄ horribiles erūt vt dictū est pri⁹. Et de hīs oībus d̄. Math. xviii. Frat⁹ dñs ei⁹ tradidit eū tortoribus. i. demōibus q̄ dicunt tortores dānatorū. Dicit enī Richardus q̄ corpora dānatorū erūt mutuo valde cōpressa sicut dicit d̄s

Visio demonum terribilis

ut de ipsis. Sicut oues in inferno positi sunt. oues enim fortiter se comprimunt in ouili in hieme propter frigus et in estate in umbra ad fugiendum estum. Sic igitur corpora damnatorum erunt multum compressa et hec compressio fiet per demones fiet tanquam per executores iusticie. Cogita ergo si es sub maximo lapide siue morte quanta tibi pena. Corpora autem damnatorum erunt grauissime ponderosa et unum super aliud. Sic ut quidam dicunt non poterunt se mouere. Et ita videetur dicere Christus de non habere vestem nuptialem. Nam inquit de illo. Amice quemodo intrasti huc non habens vestem etc. At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium. Multi autem vocati etc. xxii. glo. Et si de uno dixi de multis est intelligendum per hoc videtur inuere quod ligabuntur manibus et pedibus ita ut non possint uti membris ad suam voluntatem sicut ligantur frenetici et simul comprimuntur sicut in torculari vine comprimuntur. Et hec omnia evenient damnati quia noluerunt obedire deo et eius mandata scire et custodire nec per consequens deum scire. Quia qui se dicit nosse deum et mandata eius non custodit mendax est ut dicitur in Iohanne. ii. Non igitur sine causa dicitur thema. Conuertantur in infernum etc.

Septima pena corporalis est fames crudeliter affligens. Et non solum patientur imo nec de aliquo pane poterunt sibi puidere. Pauperes erunt nec aliud poterunt habere. Recordabuntur preterite refectionis. Famen patientur perpetue afflictionis. Taliter igitur punientur damnati quod de nulla re nec per se nec per alium poterunt sibi puidere. Incarcerati quidem in carceribus huius mundi et si per seipsos puidere sibi non possunt tamen per amicos ut per uxores filios cognatos aut

Septima pena corporalis

alios amicos. aut etiam per hoīes misericordes qui elemosinas eis largiūtur ⁊ sic quādoq; bene reficiūtur et hoc est eis magna cōsolatio. Sed nō sic erit in inferno quia nec deum nec aliquā creaturā propiciāz habebūt imo nō erit creatura q̄ nō nitat̄ creatoris iniuriā vindicare. Sapiē. v. Pugnabit pro eo orbis terraz cōtra insensatos. Filios em̄ et filias vxorē et cognatos quos tm̄ dilixerūt sentiēt inimicos p̄ pctis que pro eis cōmiserūt. Et filius litigabit cōtra patrē in inferno qm̄ exēplo patris vsurarius. vsurari⁹ fuit aut talis aut talis vite vel q̄ possedit hereditatē male acquisitam ⁊ ideo sit dānatus. Pater ecōuerso maledicet filio dicēs. Maledicta hora in qua te genui. quia pro te dānatus sum illicita acquirēdo. Sic vxor maledicet viro ⁊ econtra. similiter filia ad matrē et econtra Mah. vi. Filius cōtumeliā faciet patri et filia cōsurget aduersus matrem. ⁊ sic inimici hominis domestici eius. ⁊ sic de aliis qui subditos nō correre runt qui exempla pcti dederūt vel qui cōsortes pctōrum fuerūt. Nullus igitur ibi erit amicus sed oīs homo deus et dyabolus inimicus. nullus erit qui mīaz habeat de ip̄is dānatis imo letabit̄ iustus cū viderit vindictam manus suas lauabit in sanguine peccatoris vt dicit ps. Et sic igitur nō erit spes alicuius auxilii nec a parte dei nec a parte proximi. Quāta igitur fatuitas pro amore fatuo cuiusq; alterius se vel le dānare qui nō poteris sibi succurrere. imo erit inimicus si sit cū eo dānatus vel gaudebit de sua dānatione si sit saluatus. Q̄ta pena habere inimicos quos prius tm̄ dilexit qui etiam si oībus bonis absisterent in nullo ei succurrere vellent. Tunc erga tales cessabit omnis pietas ⁊ misericordia. Videte ergo quomodo debetis amare vxores filios ⁊ filias

Est fames crudeliter affligens

aut alios quoscūq. Secūdo pauperes erūt et imo nudi erunt sic q̄ nec pāniculis paruis cooperiētur. Itā um iii. Reuelabo pudēda tua in facie tua et ostendaz gentibus nuditatem tuam. **D**eus quid faciēt tūc viri et mulieres qui modo timent turpia sua videri. Q̄ta esset verecūdia vni honesto viro vel honeste mulieri nudū vel nudam esse corā magna multitudine populi. Certe maior verecūdia et maior pena et confusio erit ip̄is dānatis nudos esse ppetuo corā tāta multitudine demonū et dāniatis cum illis turpissimis corporibus de quibus magis verecūdabūtur q̄ si essent talia qualia sunt in hoc mūdo etiam cū omnibus infirmitatibus p̄ntis tēpis. Ubi erunt camisie delicate capitegia et pepla mulierū et dñarum tunice duplicate et foderate cum caudis amplis et alia h̄mōt vestimēta. Ubi lecti molles cum coopertoriis variis ubi puluinaria et tapeta q̄ pedib⁹ susternūtur et parietibus applicātur. Tunc oīa talia per ignem conflagrationis qui precedet faciē iudicis vt dictū est prius erūt cōsumpta. imo etiam oīa castra pallacia et q̄cūq. alia edificia. In hīs cogitēt qui istis t̄m abutūtur vt ad infernū descendāt ubi pecunie ubi thesauri et alia preciosa q̄ t̄m dilexerūt vt pro eis acquirendis sint dānati. **D** bone iesu vñd nobis tāta insania q̄ tot expensis et tāto labore mundi gloriā querim⁹ et confusiōē inferni nō curamus. Tertio recordabūtur preterite refectionis et maxime gulosi qui tātam cura et diligētia seruierūt corpori cum tātis laborib⁹ nocte et die vacarunt comestioni nō curātes de salute animarū suar. Hoc peccato gule infiniti homines damnabuntur. **D** q̄ta pena q̄ta confusio q̄ p̄ modica et tam breui comestione sunt dānati. Sed vt ait Augu. in libro de conflictu virtutum et victorum

Septima pena corporalis

ventus ingluuiēs dicit. Ad esum deus oīa mūdāta
cōdidit. qui saturari cibo respuit quid aliud q̄ q̄ cō
cessio munerī cōtradicit. Parcimonia ciborū respon
det vnum horum quod dicis verum est. Ille em̄ ho
mo fame mouretur deus oīa ad esū creauit. sed ne
mēsūram comedendī excederet abstinentiam impera
uit. nā inter cēta sua mala saturitate maxie panis so
doma periit dñō attestante qui ad hierusalē per pro
phetam loquitur dicēs Ezechie. xvi. Hec est iniquis
tas sororis tue sodomie saturitas panis. Quapropter
sicut egreditur ad medicinā sic ad sumēdas dapes
debet quis accedere. Nequaquā valet in illis volupta
tem appetens sed necessitati succurrens. Hinc incar
nata veritas per euangelīū. Dicit Luce xxi. Attēdi
te ne grauentur corda vestra crapula. Quo cōtra de
insatiabili iudeorū voracitate dicit Apostolus 1^a thes
sa. iii. Multi ambulant quos sepe dicebas vobis nūc
aut vel flēs dico inimicos crucis ch̄risti quorū finis in
teritus quorū deus venter est. Et rursū. Esca vēter
et venter escis. deus autem et hūc et has destruet. Ille
autē plene hocviciū superat qui in sumēdis dapib⁹
non solum parcimoniā tenet vt. s. refectionē semp esu
riens temperet verū acuratiores et suauiores epulas
excepta corporis infirmitate et hospitum susceprione
cōtemnit hec Augu. Talibus igitur sic deditis gu
ledicetur qđ dictum est illi diuīti qui epulabatur quo
tidie splendide et sepult⁹ est in inferno. Luce. xvi. Re
cordare fili quia re. b. in. v. tuaz lazarus similiter ma
la nūc autē hic consolatur vero cruciaris. Sic igitur
cruciabūtur gulosi dānati. quibus dicetur. Recor
dare quomō excessus multas et multa peccata cōmi
sisti in prāditiis cenis ppter que damnatis es. Tūc
maledicent hore et tēpori quib⁹ talia cōmiserūt. Ho

Est fames crudeliter affligens

lite igitur charissimi sic viuere sed date elemosinam pauperi vt vobis xps dicat in die iudicii illud. Mat. xxv. Esuriui ⁊ de distis michi māducare. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutōe mūdi. Quarto famē patiētur ⁊c. de quibus dicitur Isa. lxi. Et vos qui dereliquistis dñm ⁊c. pro eo q̄ vocaui ⁊ nō respondistis locutus sum et nō audistis ⁊ facietis malum in oculis meis ⁊ que nolui elegistis. ppter hoc dicit dñs de⁹. Ecce serui mei comedent et vos esuriētis. ecce serui mei letabunt ⁊ vos cōfundemini. ecce serui mei laudabūt pre exultatione cordis ⁊ vos clamabitis pre dolore cordis et pre contritōe spūs vlulabitis dñati igitur pre magnitudine famis clamabunt. Q̄ta pena sit fames possumus aliquantulum scire qui illam passi sunt. Incarcerati namq; pre magnitudine famis solent comedere brachia sua ⁊ partes corporis. etiam in obsidionibus plurimis homines comederunt canes. Sed quid dico canes homo etiam matres proprios filios. Nec oportet quo ad hoc hystorias antiquorum reuoluere nam ⁊ hīs annis. lxxxvii. vel circa etiam matres comederunt proprios natos. Q̄ta fames vt sic naturalis amor pereat. Sed reuera fames quorumcunq; viuentium nichil est ad illam fāem inferni que perpetua erit Cogitet igitur hanc penam qui poterit. quia sicut dicitur de paradisi gaudiis. i. Chozimphos ii. q̄ oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. Ita de penis inferni dicendum est. Quid facient contemptores ecclesie qui modo nolunt ieiunare qui ibi perpetuo velint nolunt ieiunabunt cū tanta fame incogitabili. Melius esset ibi hic ieiunare vel minorem famem pati. q̄ incuerere illam tā grādē famem

Octava pena corporalis

que nunq̃ deficiet. Aduertamus igitur ad ista vt ef-
fugiamus tātas penas ⁊ viuamus cum temperātia
nobis a deo indicta nam dicitur in themate. Cōuer-
tantur ⁊c.

Octaua pena corporalis est sitis similiter cōfigēs
vbi Notādū q̃ circa mēbrū oris ī quo viget spe-
cialiter sitis licet ⁊ iam totū corpus ⁊ maxie interio-
ra afficiat ⁊ his penam et dolorē imittat. Erūt tamē
quattuor spāles pene. Nam ei aqua presentabitur q̃
sitim extinguere nō valebit. ¶ Sēper sic cruciabitur
cupido bibendi minime cessabit. ¶ Sapor erit ama-
rissimus in ore veraciter. Dolor dētum pessimus tor-
quebit crudeliter. ¶ Primo igitur aqua pntabitur
⁊c. Vbi sciēdum q̃ totus ille carcer erit plenus aqua
⁊ igne nec aqua extinguet ignem. nec ignis cōsumet
aquam sicut fit in hoc mūdo. Erunt igitur ibi ig-
nis ⁊ aqua simul. Sed quia ignis inter elemēta est
magis actiuus ⁊ citius nocet corpori ideo ad terro-
rem illarū penarū in scriptura sacra in pluribus locis
fit mentio de igne q̃ de aqua. ⁊ ideo sicut ignis ille
nō destruet corpus. ita ⁊ aqua illa nō extinguet sitim
¶ Q̃pta pena habere tātam aquā que nō possit seda-
re sitim. Sicut cū dormiētes ⁊ sōniātes se habere si-
tim ⁊ somniātes se bibere cū ex tali fantastico potu
non extinguatur sitis. q̃tum patiūtur in tali sumnio
Sed si quis summe sitiāt in vigilia ⁊ habeat aquam
⁊ nō possit bibere. summe patitur. sed nichil est com-
paratione ad dānatos qui ex aqua tāta presenti sitis
extinguere nō possunt. Vbi erit balneum aquarū mul-
tarum quo corpus nō mundabit. Hoc balneū debe-
tur his qui se balneāt in aquis tepidis ⁊ multa pctā
cōmittunt vtpote cum balneāt se viri cum mulierib⁹
nō suis que pctā cōmitti tā in vidēdo q̃ tāgendo et

Est sitis similiter configens

loquendo ibidez possunt. deus nouit de quibus post
hec in confessione nō loquūtur. imo cū talibus pctis
descēdunt ad balneum inferni. Talia balnea nō exti
gunt ardorē cōcupiscētie carnalis. imo accendūt. Et
de hac pena aque frigidissime primo dictum est. Sz
circa has penas qui dā dicūt q nullus reuertitur de
inferno. Sap. i. Nō est agnitus qui reuersus sit ab in
ferno. Sed si rediret aliquis qui uidisset infernū cre
derent ei. Istis aut pōt rñderi multipliciter. Primo
per interemptōnem q falsa est. quia lazarus fuit re
uersus. Et sic dicit Au. cū discubuit postea cum dño
in domo Marthe multa narrauit in mēsa d locis pe
nalibus. Preterea circa passiōem dñi multa corpora
sanctorum surrexerūt z apparuerūt multis. preter
istos iueniuntur alii multi inde redisse ex dispensatōe
diuina. vt Traian⁹ talis d qbus iueniūt in gestis scō
rum. Scdo rñdendū est p negatōem scōe. qz si etiaz
aliqs inde veniret nō crederēt ei. imo dicerēt vel q
nō inde veniret. vel q nō diceret vera. vel q sicut il
le q inde exiuit penas ad quas puenerat euasit. sic z
īpi postq talibus penis deputati essēt eq bñ euades
rent. Nō attendētes ad illud qd scribit in li. de oru
saluatoris. ve inq̄t quib⁹ datum est citius experiri q
credere. Hoc ptz Luce. xvi. de diuite epulōe q dicit
abrahe Rogo te pater vt mittas lazara in domo pa
tris mei. Habeo em quinque fratres vt testetur illis.
ne z īpi veniant in locū hunc tormētorum. Et ait illi
abraham. Hnt Moysen z pphās. At ille dicit. Non
pater abrahaz sed si quis ex mortuis ierit ad eos pe
nitētiam agēt. Ait aut illi. Si Moysen z pphās nō
audiunt neqz si quis ex mortuis resurrexerit credent
Iste est textus euāgelicus. Quis em posset resurge
re maioris auctoritatis moysē z pphīs p quorū ora

Octaua pena corporalis

spūſſctūs loquebat̃ cui magis eſſet credēdūz ¶ Tercio dicendū eſt iſtis q̃ hoc ipm q̃ nō ita paſſim aliq̃ reuertūt̃ ad nos de iferno ē vt. ſ. p̃pt̃. r̃. h̃oc illuc magis timeam⁹ ire. Sicut d̃r ī fabula de vulpe q̃ noluit ire ad curiā leontis q̃n̄ vidit q̃ aliorū aīaliū q̃ venerāt veſtigia eorū retroſū nulla appebāt. Exēplūz de quos dā fratre p̃dicatore q̃ cū p̃dicāſſet de iferno et diceret ei qdā dure crudelitatis. Maledict⁹ q̃ credit vobis qui nō fuiſtis ibi. Dixit ei fraſ. p̃eſſime hoīm ſi aliq̃s veniret ad te de iferno nūq̃ ceſſares malefacere diceres em̄ apud te q̃ ſi ires in infernū p̃pter pctā tua poſſes inde exire ſicut et ille exiſſet. Itē aduertendū q̃ nō ſolū fideles ſz etiā infideles hacuerūt fidē de inferno. Eū narrat̃ in quadā tragedia Seneca qui nō habuit fidē nrām q̃ viſū eſt cui dā q̃ videret Heronē balneantē ſe apud inferos ⁊ miniſtros aurū feruēs infundētes. ⁊ cū videret chorū aduocatorū ad ſe veniētū huc inq̃t venale gen⁹ hoīz. O aduocati amici mei accedite vt in hoc vaſe mecū balneamini. Ad huc em̄ ſup̃ eſt locus in eo quē reſeruauī vobis. Similiter multi poete mentionē faciūt de inferno ī multis ſcripturis. Sūt igitur infideliores infidelib⁹ qui dubitant de inferno. Imo nec ſūt fideles cū in tot locis ſacre ſcripture fiat de eo mentio. ſicut dictū eſt. ⁊ dicetur magis infra. Secūdo dānat⁹ ex ſiti cruciabit̃ et bibēdi cupido nūq̃ ceſſabit. Quis pōt facere maiore fidē huius rei q̃ xpī euāgelii. Luce. xvi. vbi d̃r. Mortuus aut̃ diues ⁊ ſepultus eſt in iferno. eleuans aut̃ oculos ſuos cū eſſet in tormētis vidit abrahā a lōge ⁊ lazārū in ſinu ei⁹. ⁊ ip̃e clamōs dixit. Pater abrahā miſerere mei et mitte lazarū vt intigat extremum digiti ſui in aquā vt refrigeret linguā mea qz crucior in hac flāma. Aquā petiit p̃pter ardorē ſitis ⁊ nō dū

Est sitis similiter configens

aque guttā obtinuit nec vnq̄ obtinebit. Notandū inquit delira q̄ lingua et digitus methaphorice d̄r in aīalibus sepatis quales erāt aīe lazari z diuitis sicut in deo qui spūs est. manus d̄r virtus eius operatiua. z similiter hic in lazaro. per digitum intelligitur virtus ei⁹ auxiliatiua. z per linguā diuitis virtus mētis cōceptus exp̄ssiua. Hec pena maxie debetur hīs qui per linguā peccant in potu. Sapie. xi. Per que quis peccat per hec z torquetur. Sicut ergo ille vines semper sitit qz peccauerat in bibēdo. Sic potatores z potatrices qui ī hoc multū peccāt in inferno sitiēt si ī talibus peccatis moriātur. Q̄ta pena sēper sitire sicut possūt imaginari illi qui quādoqz magnā siti passi sūt. pro oībus diuiciis quas habuerūt in hoc mūdo pro copia frumētōz z vinōz q̄ habuerūt in cellariis suis nō habebūt bucellā panis nec vas aque ad bibendū. Quid igit facieūdū. Certe facere debem⁹ sicut peregrini q̄ exeūtes de p̄lia sua faciunt bursarios quib⁹ sua tradunt vt sibi necessaria p̄uideāt. Si nos tanq̄ peregrini q̄ nō habem⁹ hic ciuitatē manētē sed futurā inq̄rim⁹. Heb. vlti. Faciam⁹ bursarios. cōmitam⁹ paupibus p̄ quibus xp̄s dicet in die iudicii illud. Mat. xxv. Sitiui z dedistis michi bibere. z ille cui⁹ titulu dedim⁹ p̄uidebit nobis ī alio mūdo de necessariis sic q̄ nō indigebim⁹ nec patiemur famē aut sitim. Donunt em̄ in bursa pro futuro tpe q̄ elemosinā dant. Ecclia. xviii. Elemosyna viri quasi sacculus cū eo. Paupes em̄ elemosynas sibi datas ī celis portāt vt ibi thesauri inuentiant q̄ dederūt. Quā dixit br̄s Laurētī⁹ tyrāno. Facultates ecc̄le quas req̄ris ī celestes thesauros manus paupū deportauerūt. Tertio dānatīs sapor erit amarissim⁹. zc̄ Jere. ix. Libabo eos fellez potabo eos absinthio amari⁹ ad potādū. Et etiā

Est fames crudeliter affligens.

amarissima mitra taloes sicut sciunt qui gustarunt. **N**ō per hoc intelligitur q̄ ibi sit fel. sed q̄ i ore erit amaritudo ac si comederet fel et biberet absinthiū. imo maior qz nō possum⁹ p aliquas p̄ntis seculi penas exp̄mere illas inferni sed q̄tū possum⁹ exprimim⁹ p nota sēper minus dicēdo et magis vlt̄ maius intelligendo. Et ideo igitur si sit pena ip̄i ori h̄re tantā amaritudinē Et ad hoc pōt referri illud Deut. .xxxii. Fel drachonū vinū eorū et venenū aspidū insanabile. i. sēper cruciās. Hec pena erit pro falsis et sp̄ibus et aliis delicabilib⁹ que h̄ic comedimus. et in quib⁹ ip̄i dānari p̄la peccata cōmiserūt. **¶** Quarta pena respectu oris erit malū siue dolor dentiū. Cū talis dolor sit maxim⁹ etiā in p̄nti sicut sciunt q̄ exp̄ti sunt. itavt p̄les quasi fatui reddātur. Credere debem⁹ illū dolorē non deesse in ip̄is dānatis et multo maiorē q̄ h̄ic passi sumus. quia scriptū est Deuter. xxxii Congregabo sup eos mala et sagittas meas cōplebo in eis. propter hoc dicit euangeliū. quia ibi erit stidor dentiū. Math. viii. et nō solū ex maximo frigore de quo dictū ē prius. sed ex dolore intensissimo ip̄orū dentiū. **¶** Deus q̄s poterit omnes hm̄oi penas portare que tā recitate sunt. .f. xxxii. corporales. Hec pena cor̄ndet maxime deuorātib⁹ q̄ dētib⁹ suis multa deuorāt q̄ erāt multū ncc̄ia xp̄i paup̄ibus. **¶** Una pena corporalis erit verecūdia et confusio. Hec autē cūfusio erit i quattuor penis. Nam ip̄i dānati. Tractabuntur vilissime. Locabuntur turpissime. In seruitute impia. Cum iniquorū copia. **¶** Primo tractabūtur vilissime. Tractabunt quidē vili⁹ q̄ aliis quas res vilissima hui⁹ mundi. Job. x. Hec cōsiderās dicebat. Dimitte me vt plā. pau. do. me. āteq̄ va. et nō re. a. t. t. et opera et c. trās miserere. et te. vbi vñ. m. et nō or. sed sē. h. in h̄i. Ibi igitur null⁹ ē ordo. Nō em̄ defe-

Est sitis similiter configens

res honor regi plus q̄ garcioni. Nec pape plus q̄ mī-
mo clerico. Nec regie plus q̄ paup̄cule vetule q̄n ita
viliter imo vilius tractetur et puniatur. Hoc ē q̄ dicit̄
i. Regū. iii. Qui cōtēnuunt me erūt ignobiles. Tales
enī qui i hoc mūdo fuerūt in statu digniori magis de-
buerunt deo seruire et ip̄m honorare rōe stat⁹ in quo
deus ipsos posuerat. Quod si non fecerint de ipsis
fiet iudiciū durissimū. Sic d̄r. Sap. vi. ut pri⁹ dictū est
i tertio mēbro etie pene. Nō erit igitur ordo qui nūc
et scdm quē subditi obediunt superiori. Ibi n̄ obedit
magis regi garcio q̄ rex garcioni nec reuerēbiē. nec
filius honorē faci. i patri. nec filia matri. O reges et
principes et alii qui i hoc mūdo tātum dilexistis re-
uerentias et honores. et spreuistis pauperes cogitate
quō tractabimini i inferno. Sed quō d̄r. Sap. xi. D̄ia
fecit deus i numero pōdere et mēsurā. ergo ibi erit or-
do. Dico q̄ ibi erit ordo vno modo et alio modo non.
Ordo erit ibi in comparatiōe pene ad culpā. ordina-
bitur enī pena secundū exigentiā culpe. ysa. iiii. Agni-
tio vultus eorū r̄ndebit eis. et pctm̄ suū quasi sodoma
predicauerunt nec absconderunt. Ne aīc eorū qm̄ red-
dita sūt eis malave impio i malū retributio ei anime
eius fiet rei. Respōdebit igitur pena culpe multiplici-
ter. primo in numero. Nō enim est cogitatio dictū vel
factū pro quo ibi pena non soluat̄. Job. xx. Hoc scio
a principio ex quo positus est hō super terrā q̄ laus
impiorū breuis sit et gaudiū ypocrite ad instar pun-
cti. Et sequitur. Lucet que fecit oīa nec tñ consumeē
iuxta multitudinē ad inuisionē suarū sic et sustinebit
Et seq̄tur. Deuorabit eū ignis qui nō succēdet. Nec
est pars hominis impii a deo. Et Ro. Reuelabitur ei
ira dei de celo sup oēm impietate et iniusticiā hoīm.
Notāter dicit sup oēs impietate ut numex innuat fla-

Nona pena corporalis

gelorum. Sicut enim nullū bonū irremuneratū. Ita nullū malum impunitū. Ecclesia xii. Cuncta que fiūt adducet deus ī iudiciū siue bonū sit siue malū. Item ī modo qz in illa parte corpis plus punietur ī qua pl⁹ peccauit. Luc. xvi. Diues magis cruciabat ī lingua iō magis remediū querebat de lingua. qz ī illa plus peccauerat propter illicita verba z cibos. Itē ī qualitate. qz qui in luxuria peccauit vbi est ardor in corde z fetor ī corpore pl⁹ ardētī pena et ferētī punietur. Ita qd pl⁹ peccauit in supbia z honore plus habebit de cōfusiōe quia qd se exaltat humiliabit. vt dicit Luce. xviii. Itē ī quātitate qz qui plus peccauit plus puniet. Sap. vi. Potētes potēter tormēta patiēt. Et Apoc. xviii. Quātū gloriificauit se z in deliciis fuit. tantum date illi tormentum et luctum. Sicut enim idē ignis nō equaliter agit in lignū viride et succū sit ignis gehēne licet sit idem ignis vt dicitur in sententiis. nō tamen oēs equaliter vret. s; scdm delicti exigentias. Luc. vi. Eadē quippe mensura qua mensi fueritis remetiet vobis. Sic ergo ordo est pene respectu culpe. In hoc autem non est sicut dictū est. vel non dicitur ibi ordo. qz elementa ibi ordinē naturalē nō seruabunt. Ignis enī cuius ordo naturalis est ardere et illuminare ibi ardebit sed non illuminabit. In ps. Vox dñi intercidentis flā. Quia exponens ciprian⁹ dīc. Dñs flāmam ignis intercidet qz ardorē in inferno et lumē in celo ponet. nō tñ penitus ignis nō lucebit enī vt inde doleāt nō vt gaudeant. Itē nō erit ordo vt ignis sepetur ab aqua. s; erūt simul mixta cū aliis multis vt fumo fetore. z Ideo sequitur sed ibi sempiternus horror inhabitans. Unde Sap. iiii. vbi fit sermo de nuptiis dī Erunt post hec decedentes sine honore et in contumelia inter mortuos imperpetuum. Tractabuntur igitē

Erit Verecundia et confusio

a demonibus eorum tortoribus vilissime. Nulli nec pape nec regi honorem dabunt. sed qui plus peccauerunt plus et confusibilius tractabuntur et punientur. Secundo locabuntur turpissime et ad idem facit auctoritas predicta quia infernus est terra tenebrosa terra miserie et locus in corde terre omnibus miseriis repletus ut dictum est prius et in isto loco post iudicium generale locabuntur omnes demones et omnes damnati perpetuo absque exitu et spe cuiuscunque consolationis. Mathei. xxv. Ite maledicti in ignem eternum. Ubi erunt camere huius mundi orate tapetis et picturis. domus cum tantis expensis edite castra. palacia. et alia sumptuosa edificia. Certe hec omnia erunt destructa. Ubi sedebant reges et principes. Ubi lecti molles et alia sumptuosa que tantus in hoc mundo diliguntur. ut pro acquisitione talium multa committant peccata talia emendo et vendendo cum mendaciis plurimis et aliis fraudibus infinitis quod ducunt homines ad infernum. Quanta fatuitas pro re transitoria et quasi momentanea tot et tantas penas perpetuas sustinere velle. Tertio erunt in seruitute impleti. Homo enim factus est ut sit dominus omnium mundanorum. In ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et bo. vniuers. insuper et pe. campi. Volutres celi et pisces maris. &c. Ita tamen ut obediat ei qui fecit eum. scilicet deo suo et creatori omnium sed quia noluit deo obedire iustus est ut creature propter ipsum facte sunt sibi ad supplicium eternum. sicut satis dictum est prius. et velit nolit hec tormenta patietur et his subicietur. Etiam damnati patientur a demonibus eorum tortoribus. sicut dictum est prius. **¶** Quod gravis pena his qui in hoc mundo iubere siue precipere consueuerunt quorum imperium et dominus

Nona pena corporalis

tio versa erit in seruitutē. et nō īmerito cuz in hoc mō-
mo noluerūt obedire suo creatori suo redēptori in de-
cē preceptis. Videmus em̄ quō reges et principes et ce-
teri dñi imo paterfamilias et materfamilias seruos
suos imo etiā filios puniūt et subiiciūt seruituti aliquā
mortē inferēdo scdm diuersas trāgressiones suoz pre-
ceptorū vel aliter puniendo s; incarcerando. verberis-
bus castigando. &c. Sed hec eorū pena et seruitus tē-
poralis est et trāsitoria. sed vere seruitus inferni erit
perpetua. de qua dicit. Jere xvii. Seruire te faciā in-
micis tuis ī terra quā ignoras. i. in inferno qui est in
medio terre vt dictū est prius. Et rō huius seruitutis
redditur. ca. xvi. eiusdē prophete. Quia dereliquerūt me
prēs vestri. ait dñs cū. et legē meam non custodierunt
sed et vos peius opati estis q̄ prēs vri. Ecce em̄ am-
bulabat vnusq; post prauitatē cordis sui mali vt me
nō audiat et eiiciā s; per mortē de terra hac in terā
quā ignoratis scilz inferni et seruietis ibi dñs alienis
i. demonibus quibus obediuistis tanq̄ deo seruietis
scilz die ac nocte. i. semper qui nō dabūt vobis requiē
Quarto erant damnati cū iniquoz copia. Hec copia
et societas dānatis erit maxima pena: Nō enī habet
veritatē illud prouerbiū. Solaciū miseris est socios
habere in penis. Imo q̄to plures erūt dānati tanto ig-
nis ille magis ardebit. sicut videmus q̄ q̄to sūt plu-
ra ligna in igne tanto ardor ignis est maior. o quot
erūt dānati. Consideremus a principio mundi quot
fuerunt hoīes. Quis posset cogitare sufficienter. Cre-
do q̄ solus de⁹ et quibus reuelatū est sciunt hoz nu-
merū. Erunt aut vt cōter v; et ita xp̄s videt sentire
dicendo. Math. xx. Multi sunt vocati pauci vero ele-
cti plures dānati q̄ saluati. Etiam fetor erit ma-
ior et ita de multis penis. sicut de clamore. pauore. de

Erit Verecundia et confusio

quibus dictū est: Erit etiaꝫ maxima pena videre tot demones a quibus nūq̃ separabūtur. Cogitet igitur qui poterit hanc penā. si pena est dānato ad mortē esse in carcere cum frigore fetore et alijs miserijs que aliquñ sunt in carcerib⁹ vel cum hoībus mortuis ⁊ fetidīs que aliquñ sūt cum alijs viuis incarcerationis. maior est pena dānatis esse cuꝫ tam turpissima fetidissima et horrenda societate tot dānatoꝝ. hec meditari diligenter facit bene pugnare cōtra diaboluꝫ ⁊ cauere pctā ne ad hanc societate pueniamus. Cum eñ quis consideret q̃ si fuerit victus a demone per peccatum mortale ad illa tormenta duceꝫ. Certe dꝫ virilius pugnare ne vincatur. Exemplum egisippus de cladib⁹ iudeoꝝ narrat q̃ cum quidā de socijs alexandri q̃ preerat magno exercitū videret cōtra se exercitū innumerabile preparatū ⁊ sui sumerent cibum ad confortationem virinū. ipse in quodā solacio dixit eis. Prandeamus nunc. quia hodie cenaturi sum⁹ apud inferos. Quo verbo ita animati sunt ad fugiendum cenā illā q̃ nullus preter vnum fugit de prelio. ⁊ sic viriliter pugnauerunt q̃ victoriam habuerūt. Sic charissimi taliter resistamus vicijs ⁊ pugnemus cū mūdo carne et demone. vt victores existamus ⁊ illā societate horribileꝫ euitemus. Nec societas debetur illis qui in societatib⁹ huius mundi multa pctā cōmiserūt. sicut fit in tabernis ⁊ ludis et choreis ⁊ multis alijs copulis vel societatibus fatuoꝝ que societates sunt vitā de. Qz cū dicit ps. cū peruerso pueteris. An ad hoc est sanctus basilius quasi in fine sue regule dicens. Euita viros quos erga mādata dei videris negligētes qui mortui sunt virtutibus qui letant in proprijs voluntatibus vt gaudijs careant diuinis. Cuꝫ hmoi viris nulla sit tibi cōmixtio neqꝫ velis cum eis sermo

Decima pena corporalis

cinari assidue nisi in quo eos possis ab errore reuocare. Ceterū si nō vales deuota vt publicū hostē. Sepe em̄ per vnā ouē morbidam polluitur totus grex ⁊ modica pars fellis magnū dulcorez vertit in amaritudinem. ⁊ fermentū modicū totā massam corrumpit hec ille. Euita ergo societates pctōrum vt possis euitare societates dānatorum. nam in talibus societatibus iniquoz viroz nō est memoria de deo si est. est in malo plurando. blasphemādo. ⁊ inhoneste loquendo vel de absentibus murmurādo ⁊ illis detrahendo. de talibus dicit p̄ptā Conuertātur ⁊c. q̄ obliuiscūtur deū. q̄. s. nō seruāt mandata dei sui.

Decima pena corporalis ip̄oz dānatoz erit in tactu maxima afflictio pro qua pena intelligenda est sciēdum q̄ corpora illa erūt valde passiuā sed tamē icorruptibilia. Et pro hoc magis intelligendo. Cogita aliquē valde infirmū ⁊ debilem in suis membris vel patiētem guttā vel talē infirmitatē. Sūt em̄ alique infirmitates que ita reddūt passibile corpus sicut ⁊ ego expertus sum q̄ nō sufferre possunt tactū alicuius ponderis. Talia igitur erūt illa corpora ita passibilia q̄ in tactu patiētur grauissimā penā. ⁊ hoc ex quattuor. ¶ Primo ex tactu suoz mēbroz valde pōderantiū. ¶ Secūdo ex tactu suoz locoꝝ ip̄os cōtinentium. ¶ Tertio ex tactu corporaliū dānatoz. ¶ Quarto ex tactu demonū cum eis cōdempnatoz.

¶ Prima igitur pena erit ex tactu suoz mēbroz ⁊c. Nam corpora dānatoz erūt ponderosa multum. ⁊ sic brachia super corpus ip̄ius dānati ⁊ caput super hūeros ⁊ sic de aliis maximū dolorē faciēt ⁊ hoc possumus imaginari ex eo q̄ aliqui quis in parte aliqua corporis habz plagā aut malū aliq̄d in quo si tāgāt statim clamore magno eiulabit. di. *Deus* vos ledistis me. etiā seip̄z illuc nō audet tāgere. Sic hūi cor

Erit in tactu maxima afflictio

poza dānatorū erūt tā ifirma vt in tactu suorū mēbro
tum sibi penā tā grauē ifligāt ⁊ talis pena erit illis
qui suis mēbris turpissime tetigerūt ⁊ in talibz pctis
mortui sunt aut q̄ se parauerūt nimis supflue sicut ⁊
faciunt multi ⁊ multe itentōne alliciēdi ad pctm̄. Et
iuxta hoc pōt poni exēplū qđ recitat̄ ī floribz scōrū.
⁊ parisiis cōtigisse legitur. Magister em̄ quidam di
ctus silo quēdam suū scholarē egrotātem obnixe
rogauit vt post mortem ad se rediret ⁊ statum suū
sibi denūciaret. Post igitur aliquot dies sibi appa
ruit cum cappa de pargameno tota descripta sophis
matibus ⁊ intus tecta flāma ignis siue foderata. qui
requisitus a magistro quis naz eēt. ait. Ego vtiqz suz p̄
ad te redire p̄misi. qui de statu suo requisit⁹ ait. Hec
cappa super me plus pōderat ⁊ plus me premit q̄ si
vnā turrē sup me haberem ⁊ hec est michi data
vt eam portem pro gloriā quam in sophismatibus
habui. Porro flamma ignis que est coopeerta pel
les sunt delicate ⁊ varie quas ferebam. que flamma
me cruciat ⁊ exurit. Sed cum magister illam penā
facilem iudicaret dixit ei defunctus vt extēderet ma
num. ⁊ sic facilitatem pene sue sentire posset. Cum
qz manū suā extendisset ille guttam vnā sui su
dorīs dimisit que predicti magistri manū sagitta
citius perforauit. ita qđ cruciatum mirabilē sentierit
⁊ ait. talis sum totus ille igitur magister ex ipius pe
ne acerbitate seculū deliberauit deserere ⁊ religiōē
ītrare. Tū mane scholaribus p̄gregatis hos x̄s
cōposuit. x̄. Aliquo coarctis cras corus vanaqz va
nis. Ad logicā p̄go q̄ mortis nō t̄et ergo. Et sic sc̄s
deserēs religiōem ītrauit. Istō exēplū valet ad ostē
dendum ex pōdere illius cappe quō post diem iudicii
quādo corpora erūt vīta aiabus ex pōdere etiam
talium corporum dānatorū. valde ponderantium.

Decima pena corporalis.

ac suorum membrorum erit maxima pena in damnatis. sic quod brachium damnati super corpus suum valde passivum multum affliget illud cum illo ardenti igne sulphureo hoc pro peccatis commissis ex ornamentis pulchrarum vestium et pellium diversarum in quibus superflue multa consumuntur ubi ex talibus magis deberet subveniri christi pauperibus. Et non dubito quod si nobis accideret sicut illi magistro videlicet quod unam guttam siue parvam penam inferni sensissemus sperneremus multa que nunc sunt causa et occasio nostre damnationis nisi peccata mortalia que in his fieri possunt fugiamus. Secundo erit pena ex tactu suorum locorum ipsos damnatos continentium. Sicut enim videmus quod infirmi si ponentur super lectum durum vel lapidem. paterentur imo in lecto molli valde patitur nec quiescere possunt multi propter infirmitatem sui corporis. Sic corpora damnatorum maxime passiva et sensibilia valde affligentur ex tactu locorum in corporum que continebunt illa et hec pena specialius debetur illis qui in lectis mollioribus et ornatis multa peccata horrenda commiserunt de quibus dicitur Amos. vi. Ne qui dormitis in lectis eburneis et lascivitis in stratis vestris. Ne imprecatio maledictionis eterne est siue damnationis his qui dormiunt in lectis ornatis et ibidem lascivunt peccata luxurie et alia mala committendo. De peccato isto vide si vis Ezechi. xlii. Vel qui etiam ut pigri multum temporis perdunt quo possent orare vel aliquod bonum facere de quibus dicitur Ierem. xvi. Sicut ostium vertitur in cardine suo. ita piger in lecto suo. Quod quod gravis pena his qui assueti sunt dormire in albis lintheaminibus et culcitris delicata pluma. Quod quantum dolebunt eis latera imo totum corpus ex tam duro lecto Sed poterant ne damnatis severtere. Quidam dicunt quod non nisi quantum demones

Erit in tactu maxima afflictio

eos vertent sed quomodocumq; sit pena eorum non
alleuiatur ex tali versione de isto lecto dicitur Iſa-
ye xlii. Detracta est ad inferos supbia tua cōcidet
cadauer tuum subter te sternetur tineas & operimen-
tum tuū erūt vermes. Aliqui tamē dicūt q; in rei ve-
ritate ibi nō erūt. & q; nullum aīal erit in inferno nec
vīuet post diem iudicii. sed ibi tñ erūt dyaboli & ho-
mines in perpetuo carcere cū igne & ceteris d; quibz
dictum est sed scriptura loquitur per nobis nota vt
per illa intelligamus ibidem peiora ita q; ibidē erūt
mala peiora & abhominations maiores quam sit
abhominatio serpentum et vermium huius mūdi.
Cōsidera igitur si deberes esse in lecto etiā q̄tū-
cumq; molli. cū. cc. serpētibus & totīdem buffonibus
qui cōtinue te morderēt & affligerēt crede q; maiora
patieris in lecto inferni si ibidem vadis. ¶ Tertia
pena & grauissima erit ex tactu & pondere corporis
alioz damnatoz. ¶ Deus q̄ta pena erit illis qui in
infimo loco erūt. Cōsidera si super te esset maximus
lapis sine morte quā penam sufferes. Sic utiq; ma-
xima pena erit ip̄is dānatis ex pōdere alioz corpoz
valde ponderāum. In infimo aut loco erunt falsi
xp̄iani. Unde legitur in vita macharii q; quadā die
īpe sc̄tis caput defuncti reperit. & cū orasset interro-
gauit illud cuius caput fuit. Et r̄ndit se fuisse paga-
num vel pagani. Et dicit ei macharius. Ubi est aīa
tua? Et respondit in inferno. Cūq; requireret si mul-
tum in pfundō esset r̄ndit q; tñ erat in inferno q̄tū
distaret terra a celo. Cui macharius. Sūt ne aliqui p-
fundiores te? R̄ndit etiā iudei. Et ille. Et ultra inde
os sunt aliqui profundiores. Cui ille. ¶ Profundiores
oībus sunt falsi xp̄iani. qui xp̄i sanguine sunt redēpti
tamē p̄cluz p̄uipenderūt. Nec ibi. Ecce igitur quos
e

Decima pena corporali s.

modo xpiani plus punientur q̄ iudei ⁊ alii pagani
nō imerito quia plura a deo receperūt beneficia vt
baptismū in quo se seruatuos legē suā ⁊ alia sacra-
menta. Et qz magis ingrati ideo plus puniētur. Et
hec pena debetur illis qui in tactu circa alios pecca-
uerunt osculādo. tāgendo ꝑ incitatōem ad malū. De
quibus pctis etiā pauci s̄fūtētur credētes nō esse pec-
catum in talibus impudicis tactibus cum dñs dicat
Math. v. Qui viderit mulierem ⁊ ad ꝑcupiscēdum eam
iam mechatus est in corde suo. Ita dicunt doctores.
Qui tetigerit ⁊c. per ꝑsensum ⁊ ꝑ peccādum. Q̄ xp̄i
fideles si velitis effugere tñ pondus tot corporū dā-
natorum abstinete a tactibus malis ⁊ cōfitemini pre-
teritorū cū ꝑposito nō recidendi. S; erūt ne aliqui
vt illi qui erunt superiores q̄ careāt hac pena. Credi
potest q̄ dñs illum carceres fecit a principio tāte ma-
gnitudinis vt capere posset oēs dānatos tam demo-
nes q̄ homines. qz ip̄e ꝑsciuīt quot essent damnā-
di. Et credi potest q̄ ille ifernus post dies iudicii erit
plenus dānatis. ita q̄ oēs erūt cōstricti ⁊ ita patientē
oīa corpora a se mutuo grauitatem. sed magis i hac
pena ⁊ aliis qui magis peccauerūt affligētur. Quar-
ta pena ex tactu erit per demones. quia sine cessatōe
vt dictum est prius super talia percutiēt. Considera
igitur si infirmus grauitꝑ ꝑcuterēt in loco infirmi-
tatis. si pateretur. Considera igitur si potes q̄tus do-
lor erit corporibus illis tam passiuis q̄ tam grauitꝑ
ꝑcutiētur. Hec pena debet eis spāliter qui in hoc mū-
do alios percusserūt vel occiderunt vel aliam violen-
tiam in corporibus aliorū fecerūt. Hēmus ei exēplū
in vita beati Anthonii quō multitudo demonū eum
adeo lacerauit q̄ mīster ei⁹ eū q̄si mortuū ꝑpriis hūe-
ris asptauit. Cūqz oēs q̄ eū comitati fuerāt q̄si mor-
tuum plorassent dormiētibz cūctis subito Anthoni⁹

Erit in tactu maxima afflictio

renuiscit & a misero ad p̄dictū locū se iter portarife
cit. q̄ cū ibi ex dolore vulnery p̄strat⁹ faceret. ex x̄tus
te animi demōes ad afflictū excitabat. Tūc illi in for
mas varias ferarū apparuerūt vt iter eū dētibus cor
nibus & vnguibz crudelissime lacerarent. Hec in vita
beati Anthonii. Herberauerūt etiā beatū franciscū
& multos alios deo p̄mittēte. Ita cōiter d̄r q̄ in iferno
x̄berabūt dānatos in x̄beratōe maximū dolorē fa
cient ip̄is. Iste sunt igit̄ pene corporales dānatorū.
xl. & forte plures alie erunt. q̄ nullus dicere posset pe
nas illius loci vt dicūt sancti. Si q̄s igit̄ attēre hec
cogitet petā dimittet & cognoscet ac inq̄ret diligen
ter q̄ sit via salutis. Eccle. ii. Qui timēt dñm inquis
rent q̄ bñplacita sunt illi & q̄ diligūt eū replebunt le
ge ip̄ius q̄ timēt dñm custodiēt mādata illius & pati
entiam hēbunt ad inspectōem illius dicētes. Si p̄nias
nō egerimus incidemus in manu dei & nō in manus
hoīm. Nam cōuertent̄ in infernū oēs gentes q̄ xc. &
Stm̄ de penis inferni corporalibus.

Sequitur nunc tertio videre de penis inferni quo ad
aiam. q̄ gñaliter in dānatis possunt assignari x. scz
¶ Carētia glorie. ¶ Hermis p̄sciētie. ¶ Rācor ira
cundie. ¶ Tumor supbie. ¶ Lūor inuidie. ¶ Timor
pene. ¶ Certitudo dānatōis. ¶ Defectus solatōis
¶ Mortisqz desiderium. ¶ Verecūdū stipendium.
¶ He sunt pene. x. q̄z q̄libz in q̄ttuor diuidet̄ vt p̄r
dictū est de corporalibz. Et sic iter erūt xl. Q̄ hō cogi
ta q̄ si corpus patiat̄ q̄ aia p̄āplius puniet̄. qm̄ ipsa
principalitus peccauit & deū offendit. Itā ip̄a data est
corpi vt i p̄zregeret & n̄ eō. iō pl⁹ ē puniēda. vñ maḡ
c. i. di. xlix. iiii. ait. qd⁹ resurec. x̄o fctō vnūso i pleto
qz iudicio suos fines hēbūt ciuitatē vna xpi alia
dyaboli vna bonorū altera malorū. vtraqz tamen an
gelorum & hominum. Hec ille. Et. c. i. di. xlv. dicit.

Prima pena spiritualis

Proterea sciendum est ut ait Augu. q. oēs aīe cū de seculo exierit. diuersas habēt receptōes. i. loca ubi boni habēt gaudiū mali tormenta sed cū facta fuerit resurrectio et gaudiū bonorū amplius erit. et malorū tormenta graviora. qm cū corpore torquebūtur. Hec ille. Et ratōem assignat Rich. di. xliiii. iiii. q. iiii. scđi principalis. Pena inquit spūalis principalius aīam respicit et pena ignis principalius respicit corpus. pena tñ spūalis redūdabit in corpus et pena corporis i. animā. Hec ille. Sicut nunc experimur q. dum patit̃ corpus cōpatitur aīa et ecōtra. dum patitur aīa simul patitur et corpus. Q. q̃ta dolor. q̃ta pena. q̃ta tristitia cum corpus erit afflictum predictis penis. et aīa dicēdis p̃ter etiā affliget̃ q̃ vehemēs q̃ incogitabilis punitio nō solum ex penis scđm se in utroq; sed etiā ex redūdantia penarū corporis ad aīam et aīe ad corpus. Cogita rogo q̃tum affligeris et q̃to dolore aīa afficietur cū etiam in paruo mēbro tui corporis patearis. ita ut nec possis dormire aut qualēcunq; recipere consolatiōem. Sciunt insuper qui infirmati sunt i. corpore quō sanitatem cōcupierūt et magna opa sunt in medicinis et aliis rebus ut sanitatē ip̃am recuperarent. et quomō afflicti sunt. Q. deus iste infirmitates nichil sunt ad alias perpetuas infernales. Cogita etiam q. dum aīa est tristis quomō corpus tabescit et deficit. Prover. xvi. Animus gaudens etatez floridam facit. spūs tristis exiccat ossa. Exēplum huius habemus in li. timoris ubi dicit q. in vitas patrū narratur q. duo fratres dimissa p̃ntia regressi sūt ad mūdum. post ea vero tacti p̃ntia reuersi sunt et recepti et vterq; inclusus in cella separata ministratus est eis idē genus refectōis scđm p̃ntiam taxatā. In fine vero anni iussi sunt egredi et ecce vnus apparuit valde

Erit carentia glorie.

pinguis et rubicundus. Alter vero miro modo macilentus et deformis. Et inuento per inquisitiones quod idem fuerat utriusque ministratum et non aliud. mirati sunt fratres et ipsis dimissis quesitum est a pingui quid cogitasset. et dixit quod de bonitate dei qui eum reducerat super hoc gratias agens continue. Secundus requisitus de eodem dixit quod de peccatis propter quod deum tam grauiter offenderat et penas eternas meruerat ex hoc dolens assidue. Et iudicauerunt patres eos eiusdem meriti. Ex hiis igitur patet quomodo ex gaudio vel dolore anime corpus disponitur. Si igitur sic corpus anime concogitet vel concopat ex sola cogitatione. quid erit ubi ipsa res cogitata prius aderit. Erit igitur maximus dolor in corpore ex penis anime et e contra. Et sic omnes pene corporis affligent animam per redundantiā. et e contra omnes pene anime affligent corpus. Pensata igitur hec omnia diligenter ut euadere possis tantam miseriam penitentiam agendo de peccatis tuis et de mandatis obediendo. Et ideam igitur penas spirituales ipsius anime secundum quod possumus capere et intelligere ex dictis sacre scripture et sanctorum.

Prima igitur erit carentia glorie. De hac pena ait. Criso super Math. omel. xlii. Due pene erunt in inferno. scilicet comburi. et a regno excidi. Hec pena difficilior. Multi gehennam abhorrent. sed occasum illius glorie amariorē gehennam penam esse ait. Pone mihi le gehennas nichil tale quale a gloria excidere. a deo haberi odio audire non noui vos etc. Sed quomodo est hoc verum. quia et pueri non baptizati carebunt visione dei et gloria sed inde non tristabuntur. quomodo ergo dicitur carentia glorie tanta pena quod non sit nisi pena damni et non pena sensus. Rndetur quod pueri scient et cognoscent se priuari a gloria propter peccatum originale tantum quod fuit actuale et mortale in primis parentibus et non con-

Prima pena spiritalis

missum pervoluntates ipsorum puerorum et ideo non tristabunt de hominis carētia glorie. Dammati vero alii cognoscēt se carere gloria ex peccato mortali per eos commissio et ideo summe tristabunt ex tali privatione. sicut si quis in hoc mundo tristaret de privatione hereditatis et patrimonii si hec privatio esset ex culpa sua et non sic tristaret si esset ex culpa patris sui. Ista pena erit ex quatuor. Primo quia privati sunt dei visione. Secundo angelorum consolatione. Tercio sanctorum congratulatione. Quarto celi empirei mansione. Hec quatuor notat beatus Gregorius in quadam omelia dei. Quis intellectus capere sufficit illa supne civitatis quanta sint gaudia angelorum choris interesse. ecce secundum cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere. ecce tertium presentem dei vultum ceruere. ecce primum. in circumscriptionem lumen videre. ecce quartum. Dolebunt igitur damnati se fore privatos dei visione. qua pena secundum Augustinum nulla maior est in damnatis. Homo autem visio est illa beata refectio ex qua vivunt sancti. iuxta illud Iohannis xvii. Hec est vita eterna ut agnoscant te solus verus deus et quem misisti Iesum Christum. Hac ergo visione beata privabuntur damnati per quocumque peccatum mortali contra legem divinam commissio. Rationes huius privationis assignat sanctus Thomas in i. iii. q. genti. c. cxliii. Quia in eo qui peccat mortaliter ei auerit intentio voluntatis ab ultimo fine. igitur ei qui peccat mortaliter hec pena debet ut omnino excludatur a consecutione finis. Hec ille Mat. vii. Discedite a me omnes qui operamini iniquitates. Item idem doctor ibidem ait. In hiis qui sunt ordinata ad finem talis habitudo invenitur quod si finis est vel erit necessesse est ea que sunt ordinata ad finem fore. si autem ea que sunt ad finem non sunt. nec finis erit. Si enim finis esse potest etiam non existentibus illis qui sunt ad finem frustra per hominem media queritur finis. Homo autem per opera virtutum consec-

Erit carentia glorie

quis finē ultimū q̄ est felicitas. Si ergo aliq̄s 3 vir-
tutē agat ab intentiōe ultimi finis auersus cōueniēs
est q̄ ultimo fine priuet̄. Nec ille. Sed q̄reret q̄s. Que
est hec via p̄ quā veniatur ad beatitudinē ⁊ qua dimis-
sa nō puenitur. Certe illa est de qua ppheta ait. Bea-
ti imaculati in via q̄ am. in l. dñi. Abi dicit Aug. pri-
mo sermōe sup̄ Beati imaculati. Ab exordio suo ma-
gnos psalmus iste carissimi exhortat̄ nos ad beati-
tudinē quā nemo est q̄ nō expectet. Quis enim vnq̄
potest vel potuit vel poterit inueniri q̄ esse noluit bea-
tus. Quid igitur exhortatione opus est ad eā rē quā
sua spōte appetit anim⁹. Nā profecto q̄ exhortatur id
agit vt excitetur volūtas eius cū quo agit ad id pro-
pter qd̄ exhortatiōis adhibet eloquiū. Et qd̄ ergo no-
biscū agitur vt velim⁹ qd̄ nōle nō possumus qz oēs
quidē beatitudines cōcupiscūt. Rñdet Aug. S3 quō
ad eā pueniāt plurimi nesciūt. Ideo hoc docet iste q̄
dicit Beati imaculati in via q̄ am. in l. dñi. Tanq̄ di-
ceret. Scio quid velis beatitudines queris. Si ergo
esse vis beatus esto imaculatus. Illud ei oēs. Hoc au-
tē pauci volūt sine quo nō puenitur ad id qd̄ oēs vo-
lūt. S3 vbi erit q̄sqz immaculatus nisi i via i qua via
nisi in lege dñi. Ec p̄ hoc beati imaculati i. v. q̄ am. i
l. dñi. Et sequitur. Hos igitur errantes in falsam bea-
titudinē vera miseria requirentes reuocat ad viā si
audiatur vox ista diuina. Beati im. in. vi. q̄ ambu. i. l.
domini. Tanq̄ dicent. Quo itis supple alia via in-
cedendo peritis inquit ⁊ nescitis. Non illac itur qua
pergitis quo peruenire desideratis nam vtriqz bea-
ti esse desideratis. sed misera sunt ⁊ ad maiorem mi-
seriam ducunt itinera ista que curritis. Tam ma-
gnū bonum querere per mala nolite. Si ad il-
lud peruenire vultis huc venite hac agite vie pre-

Prima pena spiritualis

peruerse relinquit malignitatē. Non autē beati iqui
nati in errore qui ambulāt in peruersitate seculi. S3
beati imaculati i vi q̄ am i. l. dñi. Hec Aug. Aides er
go quō pctm̄ mortale est occasio siue causa priuatiōis
diuine Qui ergo sic moriūtur iuste priuātur glia eter
na. qz auerterunt se a fine et viā perueniēdi ad illam
dimiserunt z receperūt ad infernū. Non ergo miruz
si dānati priuātur visione dei. Et qñ dicit Aug. q̄ om
nes nolūt beatitudinē certe verū est. sed hoc intelligi
tur de volūtate naturali siue inclinatione vel in gene
rali sed nō in particulari siue volunt voluntate remis
sa sed nō voluntate plena siue efficaci. qz non faciunt
illud propter quod possent illā cōsequi. Sicut si quis
vellet ire hierusalem z tenderet versus occidentē nō
acciperet viam per quam posset peruenire hierusalem
Sic in proposito. Q̄tus igitur dolor erit in damnatis
perdidisse tantū bonū ex culpa sua penset qui poterit
¶ Secūda pena est quia priuabuntur angeloz cōso
latione. Beati enī nō tm̄ videbunt deū in paradiso s3
etia3 beatissimos angelos qui in tanto numero illic
sunt qui tantū nunc gaudent de nostra salute. Sicut
dicitur. Luce. xv. Gaudiū est angelis dei sup vno pec
catore penitentiā agente. Ideo versa vice gaudebūt
homines beati vidēdo illos qui tantū dilexerūt eos
dū essent in hoc mūdo. sicut gaudet amicus de visio
ne amici sui. Ideo dicit Gregorius notanter in aucto
ritate prius posita q̄ta sint gaudia angeloz choris
intercesse Tristabūtur autē dānati de amissione hu
ius gratissimi conforciū a quo propter suā culpā priua
ti sūt. Tercio tristabūtur de priuatione societatis oīm
sc̄toz hoīm. de qua priuatiōe separatione d̄z. Ma. xiii.
Exibunt angeli z separabunt malos de medio iustos
rum et mittent eos in caminum ignis. Erit autē sepa

Erit carentia glorie

ratio ad magnam penam. Unde glo supet Apoca. i. dicit. Non tñ dolebunt mali de supplicio. sed quia se parabuntur a tali consortio. O deus q̄tus dolor in tali separatione et q̄tus clamor quia separabuntur i ali quibus pater et mater a filiis et filiabus quos genuerunt et ita care nutierunt. et parentes ab amicis et cognatis cum quibus vixerunt. Sed qui saluabuntur nō tristabuntur de tali separatione. quia in eis non poterit esse dolor aut tristitia. sed damnati valde tristabuntur. Et ratio huius separationis est ut sicut fuerunt in vita deformes et dissimiles quia saluati bene vixerunt. aut si peccauerunt penitentiā egerunt. Dammati vero male vixerunt et in peccatis mortui sunt sic iustum est ut etiam sint dissimiles in premio et ab iustis separati. Item etiam quia angelis noluerunt accēscere siue consentire. iō sepabuntur ab eis ita q̄ nūq̄ post damnati videbunt bonos et s̄ctos. privati h̄mōi sanctissimo cōsortio propter suū pct̄m in quo cōsortio est maximum gaudiū s̄ accētale sicut no. Greg i auctoziarte preellegata cuz d̄r q̄ta sint gaudia c̄i beatissimis spiritibus gl̄ie conditoris assistere. ¶ Quarta pena erit priuari celi empirei mansionē. Ubi sciendū q̄ sicut recitat Rich. de me. vil li. ii. q. i. terciū p̄cipalis ultra aq̄s que sunt supra firmamentum est vnum corporale celum quod nō ab ardore sed a splēdore distinctū est qd̄ scdm̄ cōiorē opinionē intelligitur per illud celum qd̄ sacra scriptura dicit deū creasse cū terra qz firmamentū secūda die factū ē et ipsum celū empireū est locus beatorū. et ip̄z celū dñs noluit reuolui ad significandū pacē et q̄etē mētis illoz qui in illo celo resident et residebunt. et hoc celum dicit Strabo eē intellectuale. quia illud celum non percipimus sensu sed per fidē qua intellectus noster assentit sacre scripture

Nona pena corporalis

Et. q. sequenti dicit q. illud celū nō est stellatū. s. vniiformi
ter luminosū p. totū. Quis sua luminositas lateat sēs?
nōs qd iō ē vel qz ex iproporcionabil' oculis nō glo-
rificatis s. lumē corpis gl'ificati. vel qz aq. q. sūt fir-
mamētuz nō sūt illi? nominis traductiue. vel qz ppē
ei? a nobis longā distātiā multiplicatio sui lumis nō
protēdit vsqz ad visū nrm nisi forte ita debilitē vt aut
su nro nō valeat apphēdi. Aliis vñ dicēdū q. ppē il-
lus celi subtilitatē nō est. ibi lux ita cōgregata vt vi-
sū nostrū i pnti statu mouere possit sicut ignis i spera
sua q. nō ē nobis valde propiua respectu celi epirei.
nō lucz ita vt possit mouere visū nostrū eo q. nō ē ibi
lucis cōgregatio z ppter corpis ignis subtilitatē. Cor-
pora aut hōmīz erūt illi celo p. ornāmēto maximo. z
iō de? illud celū stellatū esse noluit. Hec Richar. Hoc
est igit tāq. palaciū pulcherrimū aplissimū et charis-
simū i quo angeli z scī vidēt desū. z hoc pallacio care-
būt dānati z ponent i vilitissimo sterqillimo iferni pro-
pter sua demerita. Et hec pena debet illis q. hic abu-
si sūt castris z palaciis mltā pctā mortalia i eis cōmit-
tēdo. vñ domib? aliis de qb? z i qb? cor suū nimis ap-
posuerūt. de? nouit quō hoies hui? mūdi curāt de edi-
ficiis rpalib? ea cōstruēdo cū maximis pctis ac si es-
sēt immortales nō cogitātes de palacio paradisi. Hoc est
palaciū qd scūs Tho. ap'us Gondoforo regi yndie
voluit fabricare siue elemosynis acq'rere. Cū em ve-
nisset i indiā sicut legit i vita sua designato ab ap'lo
mirabili palacio z copioso thesauro accepto rex i aliā
prouiciā profiscit z ap'ls vniversū thesaurū paup'ibus
elargit. ppter totū aut biēniū quo abfuit rex ap'ls pre-
dicatore i'stitit z innumerabilē populū ad fidē cōuertit.
Rediēs aut rex z q. fecerat Thomas dicēs ipm i ymo
detrusit carceris donec eū igni daret. Interea Sagfra

Erit carentia glorie.

ter regis moriē q̄ quarta die resurgēs dixit fratri suo
Ihichō quē excoziare z incēdere disponebas amicus
dei ē z oēs āgeli ei fanulāt q̄ me ī paradisu ducētes
quoddā michi oñderūt palaciū ex auro z argēto z la
pidib⁹ p̄ciosis mirabilē fabricatū. Et cū ei⁹ pulchritū
dinē admirarer dixerūt mihi. Hoc ē palaciū qđ fratri
tuo thomas p̄struerat. Cūq; dicerē q̄ ianitor ei⁹ esset
dixerūt m. Frať tu⁹ fecit se illo indignū si vis ī illo ma
nere rogabim⁹ deū vt te resuscitare dignet̄ vt illud a
fratre tuo posset emere reddēs ei pecuniā quā se estis
mat perdidisse. Et hec dicēs cucurrit ad carcerē apli
fratri suo postulās īdulgeri abiectisq; vinculis roga
re cepit vt vestē p̄ciosā acciperet Cui aplūs. Ignoras
q̄ nichil carnale terrenū gessit q̄ cupiūt h̄re ī celesti
b⁹ p̄tātē vt supple p̄cipaliē gloriē ī illis. Egrediēti
aut aplō de carcerē ex occurrit aduolut⁹ pedib⁹ ei⁹ ve
niāq; postulabat. Tūc aplūs ait. Multū vobis p̄stitit
de⁹ vt secreta sua vobis ostēderet Credite ī xp̄z z ba
ptizemini vt etni regni p̄cipes sitis. Dixit ei frať re
gis. Audi pallaciū. qđ fratri meo fecisti z illud cōpa
rare volui. Cui aplūs. Hoc ī potestate fratris tui ē Cui
rex illud erit meū. z aplūs fabricet tibi alterū qđ si for
te nequerit michi z tibi hoc vnū cōmune erit. Respō
dēs aplūs dixit. Innumerabilia sūt ī celo palacia ab
initio seculi p̄parata q̄ fidei p̄cio z elemosynis cōpa
rate. Diuitie aut v̄re ad illa vos antecedere possūt se
qui vero oīno nō possūt. Nec ibi. Nec sūt palacia de
q̄b⁹ ī euāgelio In domo patris multe māsiōes sūt Dic
aut accipit palaciū siue dom⁹ p̄ premio etno. Sic igit
dānati carebūt dei visione. zc. qz obliti sūt deū z quer
si sūt ad hec īferiora Ergo d̄r. Cōuertant̄. i. in. f. o. g.
Secūda pena spūalis īp̄ius aīe erit x̄mis cōscie de
quo p̄sa. vlē. Vermis eorū nō moriet̄. de quo verne
Bonauē. īfi. īiii. moueat tres q̄stioēs. p̄a. Vtrū dānati

Secunda pena spiritalis

habeat vermē corporalē. Rñdet di. Quia Aug xx. de ci. dei ponit circa hoc duas opiniones. Quidā enī volunt intelligere vermē illū eē materialē ppter verba sacre scripture. Alii vero rōem sequētes volūt dicere q̄ vermis ille sit spūalis. ⁊ horū opinionē dicit sibi magis placere. Et qōne sequēti q̄ q̄rit vtrū x̄mis sit ī dā natis rñdendo dicit q̄ ip̄a trālatio vermis ad dolorē spūalem manifestat in quib⁹ ⁊ quō sit vermis si attē datur rō trāferendi. In verme enī materiali consideratur origo ⁊ mordificatio. Vermis enim oritur ex putrefactione et mordet illud in quo oritur. Sic ī spiritali dolore non q̄libz dolor est vermis sed qui nascitur ex putrefactione pctī. et tūc pctm̄ dicitur putris dū qñ aīa in eo requiescit rursus oꝝ q̄ ī dolore sit morsio. hec autē est ex concursu duorū mouentiū sibi iniurice obuiantiū ⁊ resistēcium. ⁊ ista duo mouētia sunt in hoīe. volūtas naturalis ⁊ deliberatiua quarū vtraqz mouet. Ista cōcurrunt p cōsciām dictātē aliquod factū esse indebitū et tūc obuiāt qñ naturalis detestat indebitū ⁊ deliberatiue placet. tūc autē resistūt qñ vtraqz in suo actu viget sic q̄ illa efficacit̄ detestatur ⁊ ista immutabiliter adheret. Scdm̄ hoc igitur pꝛ in q̄bus ē vermis et qñ. nā deficientē concursu qui est p peccati cōsciām nō est vermis: sicut in hereticis ⁊ in his qui credūt peccādo bñ fecisse. Deficiente etiā obuiatiōe nō est x̄mis. vt peete ī his q̄ dolēt de culpa scdm̄ volūtātē ⁊ nō tm̄ naturalē. sꝫ etiā deliberatiuā. vt sūt penitētes. Deficiente etiā resistētia nō est vermis. vt puta qñ volūtas tāta delectatiōe fert̄ in pctm̄ q̄ absorbet motū volūtatis naturalis vt nō sentiat ⁊ sic pꝛ quare vermis deficiat. aut propter defectū putrefactionis in iustis. aut concursus ī cecis. aut obuiatiōis in penitētibz vero aut resistētie. vt in his qui peccāt

Erit carentia glorie

libidie. Et ex his p q i dānatis vigebit vermis qz ibi
erit petri putrefacio ex hoc q pctm finalr remāsit in
aia eorū. Ibi erit cōcursus ppter pctōz aptissimā vis
sionē: Ibi erit obuiatio propť volūtatis deliberatiue
obstinationē z sinderesis remurmurationē Ibi erit res
sistētia qz delectatio petri erit ablata per penar acera
bitatē. z ex hoc ipi sinderesis actio erit fortificata z
ex hoc Xmis mirabilis rodēs z puniēs. Itē idē doc. di
xxxix. li. q. iiii i pñcipio ait Quēadmodū ab ipsa crea
tiōe intellect⁹ hz lumē qd ē sibi naturale iudicatoriuz
dirigēs ipm intellectū in cognoscēdis. sic affectus hz
naturale quoddā pōd⁹ dirigēs ipm i appetēdis. Ap
petēda aut sunt i duplici genere. qdā enī sūt i genere
honesti qdam i genere cōmodi. sicut z cognoscibilia
sūt in duplici genere. qdā i genere spectabiliū. z qdā
expte moraliū. Et quēadmodū cōscia nō noiat illud in
dicatoriū nisi inq̄tū dirigit ad opa moralia. sic sinder
esis nō noiat illud pōd⁹ volūtatis cū ipō pōdere nisi
si inq̄tū hz illā inclinare ad bonū honestū. Et sicut nō
mē cōscie pōt accipi pro potētia cū tali hītu vel p hī
tu talis potētie sic ē sinderesis. visitato tñ modo lē
quēdā sinderesis magis noiat potētiā hīnalē q̄ noiet
hītu Et qz ista potētia nūq̄ sepatur ab illo hītu. Hīnc
est q̄ hītu et potētia vno nōle cōphendūtur z potētia
illa vt sic hītuata nōm sui hītus sortiet. z ita dicit id
qd stimulat ad bonū. z ita sinderesis noiat potētiā af
fectiua scd; qd mouet natura r z rectell. Sic ē qz d; sup
alias potētiās volare z aliis errātib⁹ nō se imiscere. sz
eas corrigē. Hui⁹ at sūt tres act⁹ vt dicit li. iiii. q. penul
tīm⁹ quidē q̄ est instigare ad bonū. et iste qdē abla
tus est a dānatis. qz nō ampli⁹ ē loc⁹ bñfaciēdi. Secū
dus est q̄ ē retrahere a malo faciēdo. z iste extinctus
est i demōib⁹ vel dānatis propter improbrā maliciā

Septima pena spiritalis

voluntatis eorum. Tertius qui est remurmuratio contra malum factum. et iste manet in eis iusto dei iudicio tñ scdm actū istuz in dānatis nō remurmurat malo culpe qz ihonestuz. Sz qz ex hoc punitat. vñ iste aliquo mō est extinctus Et qz demōes nōdum sentiunt acerbitatez penaz intēsevt dānati. ideo nō hñt ita remorsum. Sane pōt dici qz sinderesis remurmurat malo facto qz indebitū. Ip̃a em̃ cōfert culpa ad penā et p̃p̃ea respicit honestū et nō cōmoduz. Et itez ip̃a volūtas deliberatiua detestat malū culpe p̃pter penā. Holet em̃ ip̃ius peccasse vel fecisse. Eñ h̃z tot mala necesse pati vñ saltē mallet nunq̃ hūisse electionem q̃ eē in tāta miseria et dolore. Eñ ad istuz actuz sinderesis ē dei instm̃ ad flagellandū iniquos. Nec Bonauē. Erit igr̃ remurmuratio i dānatis ex q̃ttuor ¶ Primo ex peccatis cōmissis. ¶ Secūdo ex bonis om̃ssis. ¶ Tertio ex bonoz fortune vili exercitio. ¶ Quarto ex bonoz gr̃e frustrato subsidio. ¶ Pri mo igr̃ erit remorsus p̃cie. i. q̃ oriet̃ ex om̃siōe p̃cie ex peccatis p̃missis. i. p̃p̃t p̃ctā sup̃bie. auaricie. luxuriez. q̃ cōmiserūt corde. ore. ac ope. ¶ Q̃ cōmiserunt p̃p̃a p̃ctā cogitādo loquēdo et operādo. Fiet aut̃ iusto dei iudicio inq̃t Bona. q. vlti. q̃ mali simul oīa p̃ctā mēoreñ vt de oībus p̃tinue torq̃ant̃. ¶ Paup̃ p̃ctōz cogita si potes q̃tus dolor iste erit. Esset nāqz magnus dolor si ex putrefactōe tue carnis vmes ouer̃tur et p̃tinue morſu crudelissimo te morderēt. Certe maior erit dolor ex p̃ctis cōmissis q̃ dānatus p̃siderabit p̃petuo et sine cessatōe. De quo dolore d̃r. Sap. v. vt pri⁹ dictuz est. Elidētes et. Interli. de gloria ad penā se p̃ductos turbabūt t̃iore horribili et mirabunt̃ in subitatōe inſpate salutis gēntes p̃ agustia sp̃s dicētes itra se p̃niaz agētes. Hi s̃t quos aliquñ hūim⁹

Erit Verminis conscientie

id est si in istudie ipso perit non insensati vitam illorum es-
timabam? insaniat et sine illorum sine honore. quomodo ergo
computati sunt inter filios dei et inter sanctos sors illorum est. Er-
go errantur? a via veritatis et iusticie lumen non luxit no-
bis et sol intelligente non est ortus nobis. Nec dicet da-
nati in die iudicii penitentes de peccatis commissis et vi debet
illos saluari quos hic contempsit sed vere hec pena erit
nimis tarda nec eis proderit. quia erunt extra statum me-
redi. Nec pena debet eis quod hic peccata sua non doluerunt nec
de eis contriti sunt nec confessi et simile de hac pena. Vnde
sic si quis exis in carcere et consideraret mala que fecit et dolet
se fecisse propter penam carceris quam patitur. Sic damnati pro-
pter penas horribiles quas patientur vehementissime do-
lebunt et se peccasse tristabunt. nec poterunt se auertere
ab illa consideratione. Sed quod Bonaventura. q. pe. di. xlix. Et
erunt ibi tenebre spirituales. Et respondendo dicit quod sicut est tri-
plex actus lucis corporalis manifestare. diligere et delecta-
re. sic in luce spirituali si loquimur quantum ad primum actum sicut
eo quod non omnino ex luce est quia aliqui erunt et manifesta sed il-
la solus qui faciunt in cumulum pene. Et proinde ibidem dicit quod
recordatio aliquorum est ad mesticiam et dolorem et confusionem
aliquorum ad rationis directiorem aliquorum ad consolationem. se-
cundam et tertiam non habent damnati nec respectu aliorum. quia
non eis est memoria dei vel ut convertantur siue reconuertantur
ad ipsum. aut ut delectentur in ipso vigebit tamen in eis actus
memorie quantum ad primum. scilicet desolationem. quia spiritus habent memo-
riam peccatorum que commiserunt et dei que offecerunt ut prius
dixi. Si loquimur quantum ad secundum actum sic dico quod omnino
erunt ex luce quia non poterunt dirigi. Est eis ex. omniviam et
tempus et locum bene agendi. Si quantum ad tertium. Sic dico quod es-
sunt ex luce omnino quia nichil cognoscunt actu in quo de-
lectentur. Est eis omnino absorti a magnitudine penarum ita ut
non liceat eis cogitare aliquid delectabilia et ita quasi de-
fuerint omnino exercit ex. dum hoc intelligitur quantum ad directum et de-

Secunda pena spiritalis

lectionem. Nec habebunt amorem boni honesti sed comodi. Sic nec cogitabunt de bono honesto sed tantum comodo. unde cognitio nulla erit in eis in actibus que ad ipsorum non faciat cruciatum vel per se vel per accidens. Sic igitur ex peccatis commissis erit magnus dolor continue corrodens. Secundo erit vermis et dolor vehemens ex bonis omissis et maxime necessariis ad salutem ut in christianis negligentia in noticia et observantia mandatorum et in aliis negligentia in noticia et observantia promissorum. scilicet votorum et aliorum que debuerunt fieri. **D**amnati quanta bona faceretis si possetis redire sed vere quod in fuistis in hoc mundo nolulistis acquiescere veritati nec adherere bonitati. ideo non est mirum si estis damnati. **E**xemplum huius legimus. Duo fratres fuerunt quorum unus fatuus erat et alter sapiens qui ibant per viam. Cum autem venissent ad biviuium ubi erant due vie una delectabilis et alia aspera fatuus respiciens viam delectabilem dixit sapienti. **E**amus per istam viam. Sapiens dixit ei. Frater et si ista via per quamvis ire sit delectabilis tamen in fine ducet ad malum hospicium. unde psalmo quod eamus per viam istam quia licet sit aspera tamen in fine ducet ad melius hospicium. Respondit fatuus. **E**olo magis credere oculis meis quam tibi de his que non vides. Et posuit se in illa via. quod videns sapiens nolens eum derelinquere secutus est eum. Pergentes autem inciderunt in latrones qui eos diuidentes posuerunt in diversis carceribus. Factum est autem ut rex terre illius faceret omnes incarceratos educi coram se die quadam ad iudicandum eos. Venientes autem isti inter alios cum se ibi viderent dixit sapiens regi. **D**omine conquero de isto fratre meo cum enim essemus in via et ipse sit fatuus et ego reputatus sum sapiens nolebat michi credere ut ire

Erit Vermis conscientie

mus per quādam viam bonā quam eum docebā sed fecit me ire per malam in quā incidimus in latrōes vñ reus est mortis mee. Fatuus vero dixit regi. Domine imo ego cōquero de eo. qz cū sit sapiēs nō debuit me tam facile sequi per viā quā sciebat esse malā qd si nō fecisset ego redissem retro z secutus eum fuisset z euasissē periculū. vñ reus est mortis mee. Hīs auditis rex dedit sniam dicēs. Tu fatue nolui- sti sapiēti credere: z tu sapiēs secutus es fatuūz ideo vterqz suspēdemini. Sic erit in die iudicii vel in cōsummatōne seculi cum exibunt anime de inferno vel alius locis ad recipiēdum corpora z iudicādum corā deo. Quia em̄ corpus fatuūz sequi noluit cōsiliūz spīritus z spūs sapiēs secut⁹ est corpus fatuūz vtrūqz cōdē iabitur. ppter hoc dicitur Apoc. i. Eius snia gladius ex vtrāqz parte acutus. qz. s. pdet corpus z aiāz Et quia hoc valde timendum est dī Math. x. Illum timete qui potest corpus z aiāz perdere in gehēnaz ignis. Erit igitur in dānatis dolor maximus: qz fuerunt remissi z negligentes circa opera sue salutis. Johā. viii. Qui incredulus est verbo dei ira dei manet super eū. Quātūz sint solliciti hoīes de vita corporali satis patet q̄ negligētes de sua salute etiā patet imo dicūt q̄ ea q̄ predicam⁹ nō sunt vera. Charissime me nō credis tu deo qui nō potest mētrī. Mōne credis euāgelium esse verbū dei in quo fit mentio ī pluribus locis de inferno z penis eius. Bene credis de gaudiis paradisi. Quare. Quia tu vis salutē tuā sed remisse qz nō vis aliqualem penāz diligētīā facere vt acquiras illam. Q̄rtus dolor erit in dānatis cum scient tātas penas incurrisse ex negligentia bene agendī. z hoc erit eis maxima pena cōtinue remordēs. Tertia pena siue remorsus p̄cie erit ex bo

Secunda pena spiritalis

nozum fortune vili exercitio siue abusu. ¶ Deus quo
modo vniū imo abutūtur hoīes bonis terrenis que
data sunt ad salutē procurādā vt mediū et occasio
salutis quasi cunctis est notū aliis retinētibus multa
superflua nec pauperib⁹ tēpore necessitatis mīstrāt
bus aliis in edificiis vestibus ludis et aliis pctis ex
ponētibus. ¶ Q⁹ graūter dolebūt de oīb⁹ his pctis
Sed vere hoīes huius adeo sunt insensati q⁹ solum
de hīs rebus tēporalibus curāt quasi imortales es
sent. Et ego dico tibi q⁹ tu morieris. experiētia te do
cet. Cur igit⁹ nō cogitas p⁹p⁹ qd tibi data sūt hec ter
rena. Exēplū recitat beatus Grego de quodā q⁹ de
dit calciāmēta de quib⁹ opari solebat. de quo quidā
per reuelatōez vidit q⁹ ei domus edificaret⁹ in celo s⁹
eius cōstructōes solum die sabbati opari videbant⁹. q⁹
Grego eiusde⁹ vīritatē postmodū diligēter inquirēs
inuenit q⁹ ipse ex hīs q⁹ singulis diebus laborabat qd
quid ex victu et vestitu supesse potuisset die sabbati
ad ecclesiam p⁹gens pauperib⁹ erogabat. ¶ auaritia
anaricia quot hoīes duces ad īfernū solus deus
nouit. Un diues ille Lu. xvi. sepultus ē ī īferno. cui di
ctus ē cū peteret guttā aq. Recordare q⁹ recepisti bo
na ī vīta tua. lazarus vero similiter mala. nūc aut hīc
cōsolat⁹ tu vero cruciaris. Hec pena debet⁹ his q⁹ no
lunt aduertere in vsu licito et honesto et vri bonorum
tēpālū a deo sibi pcessor. ¶ Deus si possent diuites
huius mūdi dū erūt in īferno post reuertī ad suas di
uitias quō modicū cor vellēt illis apponere iuxta il
lud ps. Diuitie si affluāt. ii. cor. ap. imo diligētissime
distribuere. ¶ Diuites diuites pēstate vba iacobi. Ia
cobi. i. Agite inq⁹ iacob⁹ diuites plorate vlulātes in
miseriis vris q⁹ adueniēt vobis. Diuitie vře putrefa
cte sunt et vestimēta vra a tineis comesta sunt. aurū

Erit Vermis conscientie

et argentum vestrum eruglauit. et crugo eorum in testimonium
vobis erit. et manducabit carnes vestras sicut ignis. The-
saurizatis vobis iram. id est. damnationem. Et manducabit non
solum carnes sed etiam animas. id est. non contentemini solum in
carne sed etiam in anima propter vestram auariciam. Et sequitur. Ec-
ce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras quam frau-
data est a vobis clamat. et clamor eorum in aures domini.
Sabaorh introiuit. Epulati estis super terram in luxuriis
enutristis corda vestra. Quarta pena vermis erit remor-
sus siue dolor ex bonorum gratie substracto subsidio. Do-
na gratie sunt duplicia. quia quidam gratie gratis dantur est
scia. bonum ingenium. sanitas eloquentia et multa talia. Al-
lia sunt bona gratie gratum facientis quam dantur in sacris. Vo-
lebunt igitur damnati quia non visi sunt ad salutem his gratis.
Ro. vi. Gratia dei vita eterna. Et in ps. Gratia et gloriam
dabit dominus Et marie quam in sacro baptismi gratiam cum aliis
virtutibus. et maxime fide et spe suscepit. Quod quantum volebunt
quam a deo fuerit dispositi ad salutem ut si illam custodisset in ce-
lesti gloria cum aliis beatis positi fuissent ad celos ascen-
dissent. nam gratia facit hominem iustum ad Titum. iii. Ju-
stificati gratia ipsius heredes sumus eterne vite. scilicet secundum
spem. Facit fructificare in diuersis virtutibus. Eccle. iiii.
Gratia sicut paradisus in benedictionibus. Per tria preci-
pue inuenitur hec gratia. Primum est humilitas. Ecc.
iii. Nulla te in omnibus et coram deo inuenies gratiam
Et Jac. iiii. Deus superbis. re. hu. autem dat gratiam.
Secundum est mansuetudo. puerbio. vi. Mansuetus das
bit gratiam. Unde Moyse qui erat mitissimus homi-
num. dicitur. Ex. xxxiii. Inuenisti gratiam coram me et te
ipsum noui ex nomine. Tertium est libenter referre deo
gratiam actiones pro iam datis. zacha. xii. Exequabitur gratiam gratie
Jo. i. plenitudine eius omnes accepimus gratiam pro gratia
Sunt et alia quam ad gratiam impetrandam non modicum

Secunda pena spiritualis

sunt utilia quorum unum est ut homo sit pacificus. *Uti*
hec duo sepe cōbinarunt apostoli grā et pax. *Ro. v.*
pacem habemus ad deum in ista grā. Secundum est
ut homo sit bonus. *Prover. xii.* Qui bonus est hau-
riet grām a dño. Bonus autem est ut dicit *Aristo.* q̄
bene delectabilibus et tristitiis utitur qui se3 nō effun-
dit se nimis ad delectabilia mūdi nec in tristibus ni-
mis aīo ruit. *Eccle.* Iustus inueniet grām coram ocu-
lis dñi. Tertium est ut homo sit verax. *Proverbi. iiii.*
Veritas te nō deserat et inuenies grām. Augmentat
autem grā dei in hoīe p multa et spāliter per pruden-
tiam et discretōem. *Prover. iiii.* Posside sapiām. acq̄-
re prudētiam et exaltabit te. dabit capiti tuo augmē-
ta gratie. *Econtrario dicit.* *Prover. xx.* grē fatuorum
effundetur. Et ibidez. Fatuo nō erit amicus et nō erit
gratia bonis illi. *Ephe i.* Gratia supabūdauit in no-
bis in omni sapiētia et prudētia. Secūdo augetur per
obedientiam et obseruantiam mādatoꝝ. *Prover. iiii.*
Custodi legē atq; cōsiliū meū et erit vita anīme
tue et gratia faucibus tuis glosa. Cum legem dei cu-
stodimus faucibus aīe gratia multiplicatur. *Perdi-*
tur autē grā per quodlibet pctm mortale qđ est qđ ait
Ambro. diuine legis transgressio et celestium inobedi-
entia mādatoꝝ q̄ pauci vero de hac gratia habē-
da cūrent deus nouit. Cum em̄ homines habeāt in-
tellectum et voluntatem et plura alia media per que
possent dei mīam obtinere super hīs tamē aliquem
laborem apponere nolunt. *Q de?* quot sunt hominū
subtilia ingenia in multis rebus mūdi. Aliq̄ enim
sunt subtiles in edificitiis. Aliqui in picturis. Aliqui
in pannoz facturis. ut in tapetis. aliqui in sculptur.
Aliqui in scripturis. Aliqui in mercaturis. et breuē
nō est ita parua ars in hoc mūdo in qua nō sint plu-

Erit Vermis conscientie

res subtilitates nō est ita simplex vetula q̄ nō habeat et sciat aliqua spālia ad vitam corporalem manutenēdam. Nō autem sciant narratiōes et friuolas et cōputationes notum est. etiam aliquādo multa maleficia et sortilegia. et breuiter in omni arte siue bona siue mala hoies mūdi sunt experti valde plures sicut videmus etiam vnus puer vel vna puella multas statim sciet cantilenas. choreare ludere et alia multa facere q̄ plus sunt ad dānationē q̄ ad salutem. sed paucissimi sciūt vitam paradisi aut quomō gratiam dei acquirant. et sic dona nature et gratie in ip̄is non hnt vsum principale ad quē facta sunt et data. Et vt dicitur. i. Joh. v. totus mundus in maligno est positus. i. maior pars in igne cōcupiscentie et pcti qd̄ intelligentes et recordantes dānati in corpore et aīa perpetuo dolebunt grauissime. Conuertātur in infernū etc.

Tertia pena erit rancor iracūdie. Scitis em̄ q̄ta sit pena ira in hoīe. ita vt etiam in nullo quādo qz possit cōsolari. comedere aut bibere aut etiam aliquid boni facere. Hec autem erit pena in damnatis dicēte ps. Peccator videbit et irasceēt dentibus suis fremet et ta etc. Hec autem pena ire erit contra quatuor eis displicentia. **P**rimo irasceētur p̄tra diuinā potētiaz. **S**ecundo contra ppriā miserā. **T**ertio contra dyabolos inimicos. **Q**uarto contra hoies quondam amicos. **P**rimo igitur dānati irascentur contra diuinam potētiam. Credēt em̄ deū esse iniustū imisericordē. et ideo contra eū irascentur et furore magno turbabūtur. ysa. viii. Cū esurierit irasceēt et maledicet regi suo et deo suo. **S**ecundus furor q̄ta vesania. q̄tus rancor in damnatis maledicere factori suo et contra iudicē iustissimū irasci. Hec pēa erit in illis qui nolūt irasci contra peccata sua et suas pessimas

Tercia pena corporalis

consuetudines que si displicerent eis eas dimitterent
et non sic continue peccarent. in ps. Irascimini et nolite pec-
care. Unde duplex nunc est ira scilicet per zelum et per vindi-
ctam. Prima est bona quia est contra peccatum secunda est
nobis mala quia prohibita michi vindictam et ego retri-
buam dicit dominus Deuteronomio xxxii. Danati vero ita erunt
furore et ira pleni ut deum vellet non esse si posset hoc
facere. et sic quanto minus poterunt iram suam exercere magis
dolebunt. Vidistis ne aliquando aliquos iratos qui quan-
do iuxta iram suam non poterant agere quasi in furore
versi dentibus suis linguam vel baculum mordebant. Sic
erit in danatis. Sed vere e contra deus videbit iratus
contra eos quod erit valde penale eis. Apoc. vi. Reges
terre et principes et tribuni et divites et fortes et omnis
servus et liber absconderunt se in speluncis et petris mon-
tium. et dicunt montibus et petris. Cadite super nos et abscon-
dite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni
qui venit dies magnus ire ipsorum. Et quis poterit stare
Primo magnitudo huius ire perpendetur in sequestra-
tione ab eius presentia. Exemplum de absalone. II Reg.
xliii. Qui propter iram quam habuit pater eius david con-
tra eum multis annis non vidit faciem regis. sic et isti non
videbunt faciem dei. Math. xxv. Discedite a me maledi-
cti in ignem eter. Secundo perpenditur in protectione eorum
in locum ire. Habet enim dominus sicut principes magni car-
ceres multos quorum unus est pro illis quibus est summe
iratus et iste est infernus in quem proiciantur post diem
iudicii Apoc. xliii. Misit angelus falcem suam in terras
et vindemiauit vineam terre et misit in lacum ire dei mas-
gnum. Tercio perpenditur in vehementia penarum. Vide-
tur enim agere sicut furiosus. Quis enim non reputas-
set patrem furiosum qui proliceret filios suos in ignem. sic
tunc fiet apud damnatos. ps. In ignem proicies eos.

Est rancor iracundie

Quarto in nō habendo misericordiā sup eos. Si enī turbatus ad horā vel ad annū desineret eos ī ignem hoc esset tollerabile. Sed sic erit irat⁹ q non flectet mīa vt aliquī extrahat eos de igne s ppetuo ardebūt corā eo. *Isa. lxx.* Cognosceť manus dñi seruis suis et indignabitur inimicis suis. qz ecce dñs ī igne veniet quasi turbo quadrige ei⁹ reddere in indignatiōe furore suoz et increpationē suā in flāma ignis. Quinto perpenditur in traditiōe eoz ī manibus peloz inimicorū quos habebūt. s. demonū. *Math. xviii.* Grat⁹ dñs eius tra. eū tortoribus. i. demonibus q dicuntur tortores antonomatice Sexto perpendit in gaudio electorū quia nō solū sustinebūt eos sic torqri. sed videbuntur ridere et inuidere. *Prover. i.* Ego quoqz in iteritu vestro ridebo et subsannabo cum vobis qd timebatis euenerit. Septimo ppenditur in obscuratiōe ad gemitus et clamores eoz. Ipsi enim pre dolore cordis clamabūt. sed non mouebitur sicut quodā motus fuit super filios israel in egypto clamātes. *Exo. iii.* Audi afflictionē populi mei in egypto et clamorē eius audiui ppter duriciā eoz qui presunt operibus et sciens descēdi vt liberarē eū de manibus egyptiorū. Octauo perpenditur in repulsione precū. Cum enī irat⁹ dñs populo israel pro vitulo conflati vellet euz delere tñ ad pces moysi placatus est ab ira. *Exo. xxxii.* Placatusqz est dñs ad pces scz moysi ne faceret malū qd locut⁹ fuerat aduers⁹ populū suū. Sed p dñatis nullas audiet pces. *Prover. vi.* Zelus et furor viri nō parcer in die vindicte. nec acq̄escet cuiusq̄ p̄cibus nec suscipiet p redēptione dona plurima. Nono perpendit in resurrectione et vnione corporum ad aiām ad maiorem penā vt prius dictū est *Jer. xvii.* Induc sup eos diem afflictionis et duplici contritione contere eos.

Tercia pena spiritalis

Exemplum in tyrannis qui ad maiorem penam puniri faciunt suos incarceratos in partibus diuersis et men-
bris Decimo perpenditur ira dei in nutrimento penarum
ipse enim sicut faber flat in igne ne deficiat. ita illas
penas perpetuo conseruabit. Isa. xxx. Flatus domini sicut
torrens sulphuris succedens eam. scilicet fornacem inferni. Unde
decimo perpenditur in exaltatione turbe celestis in penis
eorum. in ps. Et faciant in eis iudicium conscriptum glo-
ria hec est omnis. scilicet eius. Quis enim dubitet quod illi qui sunt
deo conformes in omnibus voluntatibus nunquam sic gau-
derent nisi scirent ipsum valde iratum contra damnatos. Bo-
norum enim est gaudere de vindicta inimicorum domini sui. Iuxta
illud ps. Letabitur iustus cum vide. vii. ma. su. la. in sang-
uine peccatoris. Duodecimo perpenditur ira dei contra dam-
natos in clausura porte celestis ante eos et in clausura por-
te inferni perpetui super eos. Mathei. xxv. Et clausa est
ianua sed porta inferni aperta. et consequenter clausa
erit ne inde exeant. Laueamus charissimi ab hac ma-
xima ira ne in inferno contra deum irascamur. Deus
meus que sunt hec que diximus valde mirabilia nimis.
Secundo damnati irascuntur contra propriam miseriam si-
cut videmus aliquos homines contra se iratos qui sibi ip-
sis dicunt. Miser homo tu fecisti hoc ve tibi.
Et quandoque manus ultrices in seipsum ponunt se ledendo.
verberando aut talia faciendo. Sic etenim damnati contra
seipsum valde irascuntur. quia peccauerunt et sibi maledicunt
sed seipsum interficere non possent sicut multi despera-
ti seipsum interficiunt in hoc mundo aut suspendendo. aut
gladio occidendo quia ut dictum est prius erunt perpetui in
animam et corpore. unde ex ira sua contra se manducabunt lin-
guas suas. Apo. xvi. Et est seipsum in linguis suis mor-
debunt pro furore et ira. Et huius ire causa est peccatorum com-
missio et bonorum perdita. Cognoscet enim ut dictum est

Est racoꝝ iracundie

peccata quibus tantā penā meruerunt ⁊ cognoscēt
se priuato fructu bonoꝝ que fecerūt Eccli. ix. Qui i
vno peccauerit multa bona pdet. Et ita sup seipſos
irascuntur sic q̄ cum dolore se videbunt ⁊ hoc erit eis
maxia pena. Sed nūqd iste pene qñqz erūt mitiores
sic q̄ hoc dānati aliqn̄ min⁹ patiētur. Rñdet Bonau.
di. xl. vi. li. iiii. q. ii. dicēs. Quia mitigatio pene dāna
toꝝ dupliciter pōt intelligi aut quātū ad taxationē ⁊
i inflictionē pene ⁊ sic absqz dubio ē ibi mitigatio. qz
diuina iusticia nō totū exigit pro eo q̄ ei⁹ pietate ins
terueniēte aliquā ptē pene infligende remittit. Alio
modo pōt intelligi mitigatio post pene taxationē et
inflictionē ⁊ hoc mō nulla cadit mitigatio a diuina
mīa. qz extunc claudit eis viscera pietatis. Et si delecta
tio fuerit momētanea. qz tñ offendiē ea bonū infi
nitū meret penā eternā. vñ cōtingit cōparare delecta
tionē in pctō ad penā scdm̄ duplicē cōparationē. aut
scdm̄ intensiōē huius in genere pene et illi⁹ in gene
re delectationis. ⁊ sic multo maior est pena q̄ delecta
tio nec ē ibi proportio. s; excess⁹ Est iterū pparare hoc
ad illud scdm̄ rōez meriti vel demeriti. Et sic dico q̄
meritū delectatiōis iōrdinate excedit penā. qz dign⁹
eēt amplius puniri snialiter. ergo in punitiōe propor
tionalitas. qz magne culpe magna infligit pena non
proportio. qz quātū ad inuentionē ⁊ durationē pena
excedit culpā. sed q̄tū ad meritū culpa penā. hec ille
Q̄tū dānatus sibi irasceret qui ex suo defectu
quē potuisset tollere si voluisset cū gratia dei dannus
tantū incurrit vt sic priuatus gloria eterna. ⁊ tātā pe
nā vt sit adept⁹ dolorē eternū. Sed est ne aliqua mi
tigatio pene nūc i dānatis propter suffragia ecclesie
Dicit Bona. ista questiōe eiusdem distī. q̄ est opinio
cōloꝝ ⁊ verioꝝ. q̄ suffragia dānatis non prosunt. nec

Tercia pena corporalis

ecclesia intendit orare pro eis. Et Aug de cura pro mortuis agenda dicit. Et ecclesie suffragia pro valde bonis sunt gractarū actiōes. p valde mal' sūt qualescūq; viuorū cōsolatiōes. ergo nō prosunt valde mal' sed valde mali sūt q sūt i inferno. Itē auctoritas dicit Quia in inferno nulla ē redēptio. et ecclesia illud cantat. Rōne etiā videt. qz dānati non sunt ex charitate diligēdi. qv ptz. qz non sunt ordinati ad vitā ergo cuz charitas faciat suffragiū acceptabile nullū suffragiū p eis factū deo ē acceptū. ergo nec d; pro eis fieri Itē suffragia facta pro beatis qz sunt in termino non augent gliaz. ergo cū dānati sifiter sunt in termino non minuunt eis penā. Itē non timuit de culpa nec de pena quia tante culpe debetur tāta pena. sed dānatorū culpa. non pōt minui ergo. et. Manebit igitur dānatus in suo furore siue ira et aliis penis. sine diminutione Tertio irascuntur demonibus q eos tēptauerūt. et in multis pctis cadere fecerūt ita q erit eis maxim' dolor illos videre sicut multa pena ē irato videre inimicū suū. et marie qui eū maxima bona perdere procurasset. Sed hec multi querūt an deus debuerit facere hoīez expugnabilē sicut querit Bonau. di. xlii. et. ii. q. i. vbi. dicit. Quia excitādū deuotionē i mēte fidelīū et cōpescēdaz rabiē i ore blasphematiū. et deū in suis opib' iculpādū quadruplex pōt assignari rō quare de' talē fecit hominē vt possit ab aduersario expugnari. p̄ima manifestatio diuine potētie. voluit em̄ de' oñdere hōi q sicut sine eo fact' nō fuerat ita. nec sine ip̄o p̄sistere nō poterat Et igit' hō noscet q diuinū posse nō solūmō ē oīs potētie creatiuū. sed etiā oīs potētie cōseruatiū. et q ip̄m solū ē qd nō pōt deficere. nec expugneri. iō placuit sibi creaturā rōnalē facere vertibillē et expugnabilē nec ip̄s cōfirmare quousq; ex

Erit rancor iracundiæ

perimēto discēt q̄ ip̄e sol⁹ est ī quo nō cadit nō posse.
Secūda est manifestatio diuine sapie. Maioris enī
sapie oī iūū ē scire ordinare bōa cū mal⁹. z elicere ex
malis bōa q̄ ordinare solū bona cū beīs z iō cū nō de
ceret deū mala facere debuit talē facere creaturā q̄
posset in operando deficere z malū cōmittere. vt de⁹
mala illa ordinando suā sapiām manifestaret. Ter
tia rō sumit̄ ex manifestatiōe diuine miē que potissime
manifestata est cū vniuentū suū tradidit ad libera
tiōē serui. Quarta rō sumitur ex manifestatiōe di
uine iusticie que potissime manifestat̄ in hoc q̄ deus
retribuit vnicuiq̄ scdm opera sua precipue in eterna
punitiōe maloz. Hec aut̄ retributio z punitio z etiam
prefata miē liberatio nō eēt nisi de⁹ creaturā rōnalez
z precipue hoīez ī statu vertibilitatis fecisset z ita po
tentē ipugnari z expugnari. Et cū dicit Diony. q̄ opti
mi est optia adducere. Dicēdū q̄ nō intelligit obsolu
te. s; in ordine. z ex hoc nō seq̄tur q̄ nō habuerit ī op̄
time fieri simpliciter. s; in statu in quo optime serua
ret̄ vniuersitatis ordo z pulchritudo z sic fact⁹ ē cum
perduct⁹ fuit in statu vertibilitatis vt ordinato pro
cessu pueniret a merito ad p̄miū ab ip̄fecto ad per
fectū ab īferiori ad sup̄mū hec ille. Et idē dī. xxi. q. i.
eiusdē ut lq̄t. diabol⁹ vidēs hoīez ī statu ī quo poterat
cadere sub dyabolica prāte. z in quo poterat ascēdere
ad sup̄nā felicitatē ex q̄ ip̄e ceciderat ex supbia mot⁹
ē z ex inuidia ad ip̄z tēptādū. ex supbia mot⁹ est z ex in
uidia ad ip̄z tēptādū. ex supbia nāq; vt ip̄z sibi subitce
ret. ex inuidia x̄o vt ip̄z a sup̄na felicitate īpediret. z
supbia fuit sicut monēs p̄miū inuidia x̄o sicut monēs
proximum. Esto enīq; non posset dñūm super ho
minē acquirere adhuc audisset ipsū a paradisi gau
diis impedire. Et ideo scriptura dicit q̄ eius expu

Tertia pena corporalis

gnator diabolus ad tēptandū hoīez ex inuidia motus est. Sap. ii. Inuidia diaboli mors intravit in orbē terrarū. hec Bona. Et adhuc nūc ex ip̄a inuidia nos tēptat tanq̄ aduersarius in via salutis. ideo nō miruz si dānati irascentur contra istū aduersariūz et suos complices et socios. Hoc tñ vocabulū temptare habet multas acceptiones sicut dicunt illi qui significatiōes vocabulorū studiose rimati sūt. Et tñ volum⁹ ei⁹ precipuā significatiōē accipere. tēptare p̄bare ē. tēptatio dici pōt quidā act⁹ quo illud qđ tāglē probat. sicut cecus dicitur tēptare qñ suo tactu vult aliquā certitudinem habere de aliqua re quā tangit per hunc modum in spiritualib⁹ tēptatio dicitur quidā tactus ad probandū ordinatus. Hoc autē pōt eē quadrupliciter. Aut qz ille qui pulsat intendit probare et approbare siue probatū oñdere. et hoc modo temptat de⁹ scōm qđ dicitur Sap. iii. De⁹ tēptauit illos et inuenit illos dignos. se. Aut ille qđ pulsat itēdit p̄bare et reprobare siue reprobatū facere et sic tēprat diabol⁹ sōz qđ dicitur Alc. v. Cur tēptauit sathanas cor tuū mētiri spūi scō. Aut qz ille qđ pulsat itēdit solū p̄bare et exprimētū sumē de eo qđ est i hoīe et sic temptat homo cant⁹. et de hac tēptatione dicitur Ecce. xxx. Et multis loquēs tēptabit te subidēs interrogabit te de obconditis tuis. Aut qz et si pulsans nichil intēdat ad eius tñ pulsationē sequitur approbatio siue reprobatio hoīs et sic tēptat caro vel carnis concupiscētia de qua Jacobi. i. Anusqz tēprat a concupiscētia sua arbitrat⁹ et illect⁹. Et carne enī siue a carnis concupiscētia homo pulsatur et quasi tangitur cui tactui siue pulsationi si consentiat probatur et reprobat. si vero dissentiat probatur et approbatur et sic esset proprie carnis impulsio. temptatio dici pōt. dicit idē doctor. q. ii. di. xxi. Qz cū dicim⁹

Erit rancor iracundie

tēptationē esse a carne vel ab hoste hoc dupliciter pōt
intelligi. Aut sit sicut a mouēte primo aut sicut a mo
uente maximo et immediato. Si sicut a mouēte primo
sic temptatio carnis nūq̄ potest esse absq̄ tēptatione
hostis. quia omnis carnis tēptatio ē ex eius corrupti
one que ortum habuit a prima hostis tēptatiōe. Tēp
tatio tñ hostis pōt eē absq̄ temptatiōe carnis tūc
potissime qū is tēptatur in quo non est corruptio si
cut fuit in adā et in christo. vel qū ex illa temptatiōe
nulla incurratio orit̄. Quā vero temptatio hostis ad
pctm̄ pertrahit cum nullum peccatum sit in nobis qd̄
non habeat ortum ex concupiscentia aliqua sic tem
ptatio diaboli a temptatiōe carnis non pōt separa
ri. Un̄ glo. Gere sup illud ps. Diuertere a malo et. Dia
mala ab instinctu diaboli procedūt sicut bona ab in
stinctu dei dicit tñ q̄ illud. oīa mala. et. d̄z itelligi si
cut a mouēte primo nō sicut a mouente proximo. nā
absente diabolo peccatum pōt eē a libero arbitrio.
vel a voluntate ppria. vel a trahēte carnis concupi
scētia. et ita non ē principiu3 immediatu3 respectu cuius
libet pcti. Et hoc pulchre ostendit sanctus Tho. i. pte q.
cxiii. ar. iii. S3 qz añ pctm̄ eius non fuit aliud et ipm̄
fuit initiu3 illius pcti original̄ ex quo est inclinatio ad
omne maluz d̄z initium oīs mali. dicit idem. Bona.
q sequēti de difficultate tēptationū carnis et hostis q̄
resistere tēptationi hostis vel carnis pōt dup̄r intel
ligi. aut respectu eiusdē pcti. aut respectu alteri3 et alte
ri3. Si respectu eiusdē pcti ut poete pcti carnal̄ ad qd̄
instigat caro et instigat diabolus tūc tēptatio carnis ē
difficilior propter diuisionē carnis ad sp̄s ob quā ma
gis aīaz incuruat. Si aut respectu diuersorū pctōrū ut po
te tēptatio carnis itelligat̄ respectu carnaliū. et tenta
tio demonis respectu pctōrū spūaliū sic se hñt ut exce

Tercia pena corporalis

dentia et excessu. Quidē em̄ hoīes sunt qui magis p̄
ni sunt ad pctā carnalia vt ad luxurias q̄ ad superbi
am quib⁹ difficilius est resistere tēptationi carnis q̄
tēptationi hostis. Quidā sunt qui sunt p̄niores ad
pctā spūalia q̄ ad pctā carnalia vtpote illi qui ma
gis desiderāt honores q̄ voluptates et hui⁹ difficult⁹
est resistere tēptationi hostis q̄ tēptatiōi carnis. Si
quis aut sit indifferēs ad utrūq; et equaliter p̄nūs q̄
tūm est de se ei quodāmodo tēptatio carnis est difficult
or p̄pter maiorez et magis intrinsecā et stimū adhe
rentiam difficultior vero est tēptatio hostis p̄pter bōi
p̄missi appetētiā. et p̄pter latētiorē instigātis fal
laciā. Sicut em̄ Grego. in moralibus ostendit hos
tis antiquis multa q̄ sunt vicia scdm̄ veritatē palli
at sub specie virtutū. Si aut querat q̄ istarū magis ex
cedat alteram. Dicēdum q̄ qz oīs caro corrūpit viā
suam ex maiori pte. carnales sunt qui desiderii car
nis insequūtur. ideo difficilius est resistere tēptationi
carnis q̄ hostis. Et licet fortior sit hostis et astutior et
occultior nō tamē p̄mittitur tēptare scdm̄ totam suā
potentiā et astutiā. imo reprimitur p̄tate diuina. licet
etiam caro sit in nostra potestate scdm̄ ordinē natu
re. tamē p̄pter puerilitatem cōcupiscētie in multis re
gnat ancilla et seruit dñā. et nimius amor carnis facit
ventrem deū esse hominis. Hec Bonauē q̄ apposuit ad
noticiā tēptationis ip̄ius aduersari gñis hūani cui
qz hic dānati nō restituerūt ip̄m cuz ira grādī inspi
cient in inferno p̄petuo. Quarto irati erūt cōtra eos
quos nūc dicūt amicos q̄ erūt eis cā dānatōis sicut
dictum est prius in penis corporalibus vñ ip̄i dānati
ex talibus patiētur corporaliter et spūaliter. et ita ex ip
sis affligētur in corpore et i aīa et plus in aīa q̄ in cor
pore. Sed q̄ritur vtrū dānati irascētur p̄ eos quos nū

Erirancoz iracundie

¶ Qui viderūt. aut qui nūq̄ fuerūt eis occasio peccādi.
Dicēdum est q̄ sic qz oēs dānati sibi inuicē nocebūt
z in ardore vt dictū est prius z in clamore. z in pōde
re z in multis aliis. z ideo sibi inuicē irascētur z male
dicent. ¶ Q̄ iniqua societas z puerfa. Et talis pena
debet eis qui nō irascūtur p̄ debitā correctōem z pu
nitōem filioz z filiaz seruoꝝ z ancillaz aut alioꝝ
sibi subditoꝝ q̄bus accidet sicut hely de quo bz. i. Re
guz. ii. Hely aut erat senex z audiuit oīa q̄ faciebāt fi
lii sui in vnīuerso israhel. z quomō dormiebāt cū mu
lieribz z dixit eis. Quare facitis res huiusmodi q̄s
ego audio res pessimas ab oī populo. Nolite filii mei
Hō em̄ est bona fama quā ego audio vt trāsgredi
faciatis populū dñi. Et nō audierūt vocē patris sui.
Et sequit̄ c. iii. vbi loquit̄ dñs samuēl de ip̄o hely di
cens. Predixi ei q̄ iudicaturus essem domū eius in
eternū p̄p̄t iniquitatē eo q̄ nouerat idigne agere fi
lios suos z nō corripuit eos. z sequit̄. c. iiii. Q̄d cū cō
missum esset bellū inter populū dei. z philisteos. cecid
erūt de israhel. xxx. milia peditū z archa dei capta ē.
duo quoqz filii hely mortui sunt ofn̄z phinees. Cūqz
nūciatū eēt hely z nūci⁹ noiasset archā dei cecidit d
sella retrozū z fractis ceruicib⁹ mortu⁹ ē hic p̄z quō
de⁹ punit p̄res z m̄res p̄p̄t pctā filioꝝ q̄ quos nolūt
irasci ira bōa ip̄os puniēdo. s̄z dicūt ip̄is. Quare fe
cisti hoc fili mi. Et si ab aliis x̄bis moneātur. eos in
pctis suis defendere nitunt̄. Et qz nolūt hic x̄tuose ira
sci. irascēnt̄ q̄ eos z filii q̄ p̄res. z subditi q̄ dños z ali
os qui debuerūt eos docere corrigē z punire. ¶ Q̄
quis societas ad cogitandū. z grauior ad vidēdum
sed grauiissima ad experiendū. Cogitet qui pote
rit q̄ta sit hec pena in tam rabido in perpetuum per
manere. Sicut igitur precepit dominus hely vt irasce

Quarta pena spiritualis

cretur contra pctā filiorū ita vult q̄ vnusquisq̄ irasca-
tur per punitōem debitam cōtra pctā ⁊ sui ⁊ p̄ximi
qđ si nō fecerint ait p̄pheta q̄ sequitur venūciando
sc̄z. Conuertātur in infernum.

Quarta pena spiritualis est tumor supbie vbi
sciendū ēm Bonauē. di l. q. i. qua querit vtrū dā
nati velint se peccasse? Dicēdum inquit. qz mala vo-
luntas dī dupliciter scilz actus ⁊ habitus. Dico ergo
q̄ timor seruilis dānatis nō aufert habitum malevo-
luntatis sed aufert actum. Iste enim nō vult luxuria-
ri quia timet puniri de ip̄a volūtate tamē nō aufert
habitum qđ patet. qz si separaretur ipugnitas vellet
vtrqz luxuriari. Sic intelligēdum in dānatis q̄ do-
lor penalis aufert ab ip̄orū volūtate actum volendi
peccare qz reuera damnati nō appetūt luxuriari nec
dñari p̄pter penas quas ex illis actibus sentiunt se
incurrisse habēt tamē habitum voluntatis male per
quem appeterent peccare si non crederent ex hoc pu-
niri. Si ergo queras vtrum dānati velint se peccasse
Dico q̄ nolunt. nō p̄pter hoc q̄ pctm̄ eis displiceat.
quia iūstum. sed quia eis displicet pena iusta. ⁊ ideo
habent malam volūtatem hoc nolendo. ⁊ ideo vivit
adhuc in eis voluntas peccādi licet dolore penarum
impediatur nec exeat in actum suū. habebunt tamen
aliquam inordinatōnem actualem voluntatis q̄ erit
versa in penam: sicut beatis bona voluntas in glo-
riam. vnde sicut isti nō merentur amplius bona vo-
luntate nec illi demerētur mala. Et hoc dicit Augu.
⁊ habetur in l̄ra. s. magistri sn̄iarum. Hec bonū Dicit
in li. de timore. Qđ damnati inquietabūtur a pessī-
mis voluptatibus in eis durantibus. Probabile est
em̄ q̄ remanebūt in eis odium. iracundia. superbia.
⁊ alie male volūtates. licet forte q̄tum ad actus ex-

Est tumor superbie

teriores aliquos nos nō prodeant in effectū. Ezechl. xxxii Descēderunt ad infernū cum armis suis. ⁊ posuerūt gladios suos sub capitibz suis. ⁊ fuerūt iūctas eorū in ossibus eorū. Glo. Cum aliis deo ⁊ ecclesie rebellibus. Hec aut sunt q̄ nō sinūt quiescere. Exēplū de mari quod a causa intrinseca semp est indetum. Isa lvi. Impiū autēz quasi mare feruens qđ quiescere nō potest. Superbia igit in damnatis. maxie vīdebitur in quattuor. Primo ipsis displicebit dñum creatoris. Secūdo eis nō placebit iusticia redēptoris. Tertio semp desiderabunt adimplere voluntatem. Quarto etiam impugnabūt virtutem ⁊ bonitatem. Primo ipsis displicebit dñus creatoris. hec erit maxima supbia vt eis displiceat deum esse dñm vniuersalem oīum creaturaz. imo nollēt sibi subīci. ⁊ tamē ab eo habēt esse ⁊ viuere. ab eoq; receperunt valde multa bona quibus abusi sunt. Quia igitur vellēt abdicere h̄mōi dñum qđ nunq̄ poterūt hoc erit eis maxima pena. Videmus em̄ qđ dum aliqui sunt sub aliquo dño vel prelatoz maxime si eos molestet. puniat ⁊ corrigat cōtra ipsorū volūtatem. multū eis displicet. Et hec pena debetur illis qui hīc vere nunq̄ permāserunt sub eis dño preceptis eius obediēdo. sed fuerunt sub dño dyaboli. ⁊ ideo cuius fuerūt serui ab eo premiabantur ⁊ cum societate dñi sui perpetuo manebūt. O charissimi quomō possunt se dicere sub domino dei qui eius repugnant voluntati. nec curant scire quid eis precepit aut mādauit. Quomō igit dicunt deum dñm suum cui nolunt obedire. de quibus dicitur ad Tytum. i. inquinate sunt eorū mēs ⁊ conscientia confitentur se nosse deum factis aurem negāt cū sint abhominati ⁊ incredibiles. ⁊ ad omne opus bonūz reprobi. Tales sunt plures simile sillī de quo Be

Quarta pena spiritalis.

da in gestis anglorum. Non inquit conuersum solo nomine. sed moribus peruersum qui cum corripere-
retur non emendabatur. sed quia seruus erat opti-
mus propter necessitatem officii tollerabatur infir-
mitatem tandem incurrens vocatis fratribus dixit
infernum sibi esse apertum. et non longe a iuda et py-
lato et caypha locum sibi paratum Cum autem fra-
tres prouocarent eum ad penitentiam dixit se non
posse penitere cum contra eum iam esset datum iu-
diciu et sic miser mortuus est. Sic sunt plures chris-
tiani solo nomine sed moribus peruersi dei negato-
res. periuri. mendaces. luxuriosi. gulosi. et sic de aliis
qui nunquam emendantur. sed perseuerant usque ad mortem
Timeo quod talibus sit locus paratus cum iuda et py-
lato in inferno Et si aliqui videantur penitere nescio
vtrum sit sufficiens penitentia ad salutem. quia in-
quit Augustinus sermone de innocentibus. hac ani-
ma uersionem percutitur peccator ut moriens obli-
uiscatur sui qui dum uiueret oblitus est dei. Et vere
magna est dubitatio: aut talis expectans usque ad
mortem sit vere seruus voluntarius dei. Circa hanc
materiam doctor subtilis distinctione xxxiii. questio.
qua querit vtrum penitentia in extremis valeat ad
salutem ponit duas conclusiones. Prima est penite-
tia vera siue interior sola: siue exterior supple cum in-
teriori susceptione sacramenti penitentie sufficit ad
salutem peccati in extremis. Secunda est ista quod sci-
licet penitentia que videtur haberi in extremis vix
est vera penitentia sufficiens ad salutem quia diffici-
le est tunc habere veram penitentiam. Prima con-
clusio patet per auctoritatem Augustini et ponitur in
littera magistri. quoniam deus semper potens est et
etiam in morte potest iuuare quibus placet. Cum er

Est timor superbie

Bo opus sit non hominis sed dei vera penitentia in-
spirare eam potest quandocumq; vult sua misericor-
dia. Secundo per rationes. quia siue sola penitentia
interior per modum meriti de congruo disponat ad
iustificationem siue sacramentum penitentie opere-
tur per modum sacramenti ad eandem si ab aliquo
in extremis habeatur hec vel illa habetur eadem ra-
tio perceptionis gratie que et in alio penitente. et per
consequens gratia percipietur et sic salus. Secunda
conclusio probatur primo. quia tunc impeditur vsus
libere rationis et voluntatis ex dolore vel timore in-
herentibus. Maximus autem dolor in parte sensiti-
ua vel maximus timor et utraq; passio. vehemens na-
ta est impedire liberum vsum intellectus et voluntas-
tis. quia scdm Augustinum in libro lxxxiii. questioe
xxxviii. Passiones causate a tristitibus plus mouent
q̃ passionibus causate a delectabilibus. Passio autem
delectationis vehemens quandoq; impedit totali-
ter vel fere vsum rationis vt in libro de ci. dei dicitur
Actus autē displicentie de peccato ad hoc vt sit suffi-
ciens ad veram penitentiam siue intrinsecam solam
siue ad dignam susceptionem sacramenti requirit li-
berum vsum rationis et voluntatis. Si dicas. q̃
dolor et timor qui inest non totaliter impedit in-
tellectum et voluntatez concedo sed multū impedit et
per consequens et imperfectus vsus intellectus et volun-
tatis tunc potest haberi q̃ vix sufficit ad displicentiā
sufficiētem et requisitā ad verā p̃niam. Hanc ratioem
tangit mgr. iii. c. di. xx. Et est ad hoc Hugo. li ii. pre-
xlii. c. v. Et ergo difficile sit vt tunc sit vera p̃nia qñ
tam sera venit. quādo cruciatus mēbra ligat et do-
lor sensuum opprimat vt vix homo aliquid cogitare va-

Quarta pena spiritalis.

leat. melior ē tamē sera q̄ nulla. P̄nia em̄ si in extre-
mo vite hyatu aduenit sanat ⁊ liberat. Secūda ras-
tio doctorū subtilis. Ad hoc vt disciplina sit ordinata
oportet vt sit debite circūstantionata ⁊ maxie circun-
stantia finis ⁊ principii actiui vt. s. volūtaria ⁊ ppter
deum. sed difficile est tūc hēre actū sic circūstantiona-
tum. tum qz q̄ vsqz tūc fuit ipenitēs nō videt tunc ex-
torq̄re a seipso disciplinā nouā nisi tūore pene iminē-
tis. Presumit. n. qz si remot⁹ eēt a pena sicut pri⁹ nō
extorq̄ret a seipso talē disciplinā sicut nec prius. tum
qz saltez aliqd simplicit̄ iuolūtarium videt cā istius
discipline nā illa propinq̄ expectatio mortis videt cā
istius discipline Illa autē est iuoluntaria sed qd non
fit nisi ex suppone cuiusdā voliti nō est simplicit̄ vo-
luntarium sicut nō oīno volūtarie p̄icit q̄s merces
in mare si nō p̄icit nisi ex p̄suppone piclratōis quā
nollet. Saltē qd nō est nisi sit volūtariuz nō ē multū
acceptum alit. nec multū videt p̄p̄ eius amorē fieri
Hāc rōem tangit aug. ⁊ allegat ingr̄ i lra di. Quem
ergo sero penitet optz nō solū t̄ere iudicē sed diligē.
qz sine charitate nēo pōt saluus esse. Nō ergo timeat
tū penam q̄ penitet sed anxiet̄ pro glia. q̄ puerisio si
contigerit etiā in fine alicui despandū nō ē de eius
remissioe. Tertia rō doctorū subtilis. habitus malus
vsqz tunc stinuat⁹ multū retrahit ab actu p̄ntie. Et
hanc ratōez tangit Augu. ⁊ magr̄ in littera. di. predi-
cte. Sed qm̄ vix aut raro ē tam iusta puerisio timenda
dū ēde penitēte sero maxie cū filit quos illicite dilexit
sint p̄ntes ⁊ vxor ⁊ mūdus ad se vocet. Multos solet
p̄nia serotina decipere sed qm̄ deus potēs ē sp̄ de sic
penitente sero nō est desperādum vnde subdit Sco-
tus ibidē. Intellige inq̄t hec delectabilia esse presen-
tia vel in se vel in fantasmatibus vehemenē ipressis

Est tumor superbie

e siue sic siue sic ex vehemētia hūitus p̄tinuati multas
inclinat ad inordinate amata. et per p̄ns magnas fa-
cit difficultatem ad habēdam magnas displicentiam
de pctis. Quarta qñ aliq̄s ē minus dñs sui actus tā-
to req̄rit intensior displicētia ad hoc vt sit sufficiens
dispositio ad deletionē culpe. Iste autem est minus
dñs. qz nullo mō dñs actus exterioris ad peccādum
ergo fm̄ strictā iusticiā requirit intensior motus dis-
plicentie ad iustificatōem istius q̄ ad iustificatōem
sani cum vix possit habere eā intēsum. Et hanc rōem
tāgit Aug. et magister in lra di. Age penitentiā dñ
sanus es si sic agis dico tibi q̄ securus es. qz p̄niam
egisti eo tempe quo peccare potuisti. Si vis agere
p̄niam qñ tam peccare nō potes pctā te dimiserunt.
nō tu illa. Et sequit̄ i doc. Ad minus nō tu illa ita li-
bere dimitis sicut ille sanus. et ideo q̄tum deficit i te
deliberate tñ fm̄ r̄goz req̄rē a te motus intērior
quem nō vel vix poteris habere. Et ideo dicit Aug.
q̄ magnus est cui deus tunc inspirat si q̄se sit. veram
p̄niam qz vix ait doc. vel nō est aliq̄s q̄ hēat disposi-
tiōem de p̄gruo vt sibi īspiret. Ex istis sequūtur duo
correlaria. Unum qđ sano psuadendū est vt sanus pe-
niteat icutiēdo sibi timorē q̄ piculosum sit expecta-
re serotinam penitentiam prop̄ rationes predictas
Aliud correlarium q̄ infirmo iam ad articulum illuz
deducto suadendum est vt scdm̄ possibilitatem suaz
laboret ad penitentiam ordinatam vt scilicet non ob-
stante dolore vel timore vtatur ratione q̄tum potest
et nitatur habere displicentiam q̄tum poterit habere
re licet breuem. Et ne in desperationem mittatur ex-
tollenda est sibi dei misericordia sibi proponēdo exē-
plum d̄ latrone illo cuius fuit sera penitentia. sed nō
sera indulgentia. Dicit consequenter ad articulum

Quarta pena spiritualis

tertium q̄ oportet istum aliqua pena puniri pro peccō
sed illa pena nō d̄ sibi hec imponi. qz nō hec illa exple
re potest. nec debet sibi imponi q̄ tanto tempore sit in
purgatorio qz iste sacerdos nō habet auctoritatē in
fligendi illam penam. sed pponenda est sibi corres
pondens peccatis tali modo. Si san⁹ esses talis pe
nitentia esset tibi imponenda si conualueris studeas
adimplere. sed nunc es in manu dñi cōfide de misericor
dia eius. quia si puniat misericorditer puniet. vel
in casu ubi nō potest p̄trahi multus sermo nō oportet
aliquam penā sibi specificare. sed tñ instruere eū de
iusticia dei misericordis. hec doc. subtilis. Non igitur
displiceat hic cuiq̄ agere penitentiaꝝ ⁊ se supponere
per veram obedientiaꝝ diuine voluntati custodiēdo
eius mādata. quia hec sunt vie perueniendi ad celos
vt dictum est pluries. Humiliamini igitur sub poten
ti manu dei vt vos exaltet in tēpore visitationis om
nem solitudinez proiciētes in eū qm̄ ipsi est cura
de vobis. i. Pet. v. Nolite diem hesternū expectare
propter periculum iam dictū. Qd̄ si superbe vixeris
tis deo vestro nō obediēdoꝝ sic mortui fueritis humili
abit vos in inferno perpetuo cum demonibus. qz qui
se exaltat humiliabitur. ⁊ econtra qui se humiliat ex
altabitur Luce. xiiii. ⁊ xviii. Et in ps. de petōre dict
tur. In laqueo suo humiliabit eum vñ non poterit exi
re. Et nunc talis humiliatio erit damnato maxima
pena. Quid erit de superbis huius mundi qui tan
tum gloriantur in superbia sua. Certe multi talium
subicientur deo velint nolint in inferno ⁊ hoc erit
eis maxima pena q̄ non poterūt tale dñium euade
re sicut multis subditis est pena quādo non possunt
euadere dominum sicut sunt serui in multis terris.
Secunda pena ex superbis damnatorum erit quia

Est tumor superbie.

eis non placebit iusticia redemptoris ⁊ hec erit magna superbia tanto iudici ⁊ tam veraci ⁊ iusto non iudicio contentari. Sed quare eis displicebit. Certe qz strictissime de oibus pctis tā magnis q̄ paruis iudicabit. Frequēter in causis corā iudice tēpali trahitur hō i cām sup vno vel duobus vel paucis articulis. In iudicio dei nō sic. Imo sup oibus pctis hic factis ⁊ de oibus negligētis ⁊ bonis ⁊ malis oportebit i iudicio dei reddere rōem. Eccle. vi. Cūcta q̄ fiūt adducet de⁹ in iudiciū pro oī errato siue bonū siue malum. Et inde est qd nō solum magna. sed etiam modica adducetur. Modicum est verbum ociosum ⁊ de oī verbo ocioso qd locuti fuerit homines super terram reddent ratōem in die iudicii. Math. xii. Minima est cogitatio ⁊ ipas scrutabitur ad reddendum rationem. Isa. lvi. Ego autem opera eorū ⁊ cogitatōes eorum venio vt congregem cum oibus gētibus. Glo q. di. Ideo venio ad iudiciū cum omnibus gētibus vt iudicem simul oīa opera eorum ⁊ cogitatōes. ⁊ reddam eis omnia que merentur. Et nō solum grādeua sed etiam puerilia. nam prouerio. v. dicitur. Respicit dominus omnes vias hominis ⁊ omnes gressus illius considerat. Et ideo dicebat Job. xiii. Et consumere me vis peccatis adolescentie mee. Exemplum habemus in quarto dyalogorum d̄ puero quinquenni qui fuit damnatus. Et nō solum scrutabitur scilicet commissā. s; etiam per errorem. Cū propheta ait Et ignorācias meas ne memineris. Itēz nō solū manifeste mala. s; etiā que vidētur bona. Accidit enim scdm Grego qd interdum sordet in oculis iudicis qd fulget in oculis auctoris. quia radix intentionis corrumpit quod apparet bonum vt dare elemosinam suam p̄ppter vanam gloriam. et tunc iudicabitur d̄

Quarta pena spiritalis

hīs i. ps. Quis accepo tēpus ego iusticias iudicabo. i. que videbātur iuxta. Exēplūz due mulieres litigabāt de quodā globo fili corā iudice et vtraq; assererat eē suū. Iudex autē īq̄siuit ab vtraq; eū quo īcepisset glo bū suū. dicit vna. cū carbone. Alia autez dicit cū pan no albo. Et iudex ait. Reuoluite globūz et reddite illi cuius initūz inueniet in eo. Ita proculdubio iudica buntur opera qualiacunq; appareant pertinere ad deum vel diabolū secundum intentionis varietatē ab initio. et ideo timendūz ē ypocritis. Mat. vi. Attē dite ne iu. v. f. c. h. vt. vi. ab. eis. q; tales tunc nō habe bunt mercedem. p̄terea nō solūz de hīs qui nō fi unt sed de hīs que non sciunt o; reddere rationem. An Mat. xxv. Tunc dicet rex hīs q; a sinistris eius erunt. Discedite. etc. Esuriui eīm et nō dedi. michi mā. sicut pri^o dictū ē i prima pena corporali. Et hoc fuit vna de causis quare diues epulo nō inuenit guttā aq̄ refri gerētis. q; pauper lazar^o de micis mēse ei^o hīe nō pos tuit. prop̄ hoc etiā preuentūz est iudiciūz sodome ad cōdēnationē. q; egeno et paup̄i nō porrigebant ma nūz. sicut dicitur. Eze. xvi. Ecce hec fuit iniquitates so rozis tue sodome supbia. saturitas panis et habundā tia et occiūz ipsi^o et filiarū eius. et manūz egeno et pau perī nō porrigebāt. et eleuate sunt et fecerunt abhoīa s tiones coram me. et abstuli eas sicut vidisti. Est autem credibile q; sicut querit̄ rō de hīs bonis q; nō fecerūt ita de alijs queret̄ t̄maxime ad q; tenentur homines. Sunt eīm multa ad q; magis obligantur q; ad dan dūz sua. Itē nō solūz de bonis q; nō fiunt. imo de aug mento bonorū si nō sequatur ex bonis habitis. vñ Lu xix. in exēplūz dī. Quare nō dedisti pecuniā meam ad mēsem et ego veniens cuiz vsuris exegiss; illā. Glo. Qui pecuniam xbi emitt a doctore credendo. neces

Est tumor superbie

se est ut cū vsuris soluat opando. vel de accepto vers
bi fenore vsuras soluit q̄ ex eo qđ audit etiaꝫ studet
alia itelligere. Itē nō soluz de augmēto. sed de p̄cios
itate augmēti si nō iueniat. inde Mat. iiii. Dis arbor
q̄ nō facit fructū bonū xcidetur. ⁊ in ignem mittetur.
Nota qđ dicit bonū p̄terea oportebit rōez reddere de
aia. Si em̄ rex cōmisisset filiā sibi similmā ⁊ spiri
tualit̄ delectā quā intēderet facere reginā in regimī
ne alicui p̄posito suo. ⁊ ille male custodisset eam quis
dubitāt qñ rex exigeret de eius custodia rōnē ⁊ tātō
grauiozem q̄to custodisset eaz negligētius. Quid er
go faciet rex celorum de illo cui filiā suā. s. aīam sibi
silmā ⁊ spiritualit̄ dilectā cōmisit quā intēdebat ad
dignitatē regiā in celo sublimare. si male custodire
tur. ideo dicitur. Deuter. xiiii. Custodi sollicite animā
tuā. Felix erit q̄ poterit dscere i hora mortis Dñe de
modo reddotibi creatori aīam meā. Item de corpore
ip̄m quidē ē castruz traditum hōi a deo in custodiam
Bern. Bonuz castruz custodit qui corpus suuz custo
dit. sed sunt proditores aliqui qui inimicis dñi castrū
illud exponunt Eze. xvi. Exposuisti fornicationē tuaz
omni transeunti. i. corpus qđ secunduz apostolum for
nicationi nō debetur. sed domino. Expositi fornicā
tionem. idest delectationes illicitas que faciunt for
nicari a domino. omni transeunti. i. cuilibet vicio qđ
dicitur esse in transitu. quia non durat eius voluptas
vel demonibus qui transeunt per vias huius mundi
insidiantes transeuntibus Quid faciet talibus pro
ditoribus constat qđ perdat illos exemplo illorum a
gricolarum proditorum qui seruos ⁊ filium occiden
tes adiudicati sunt perditioni. p̄terea non soluz de
ipsis. sed etiam de proximo. quia vnicuiqꝫ mandauit
deus de proximo. sicut dicitur Eccl. i. xvii. Exemplum

Quinta pena spiritualis

De cayn cui dicit dominus. Gen. iiii. Ubi est abel frater tuus. Item pater de filio. exemplum ad hoc. i. Reg. iiii. ubi legitur. quod hely pater est pro filio suo. Item dominus per subditos. exemplum ad hoc. Math. xxv. Fornicatus est inquit textus populus cum filiabus moab et iratus dominus ait ad moysen. Tolle cunctos principes populi et suspende eos contra soles in patibulis ut auertatur furor meus ab israel. Item magister pro discipulo non correcto. quod secundum salomonem. Prover. xxi. virga discipline fugat stulticiam in corde pueri collatam. Item prelati pro subditis Eze. xxxiii. Ecce ego requiram gregem meum de manu eorum et cessare eos faciam ultra non pascet gregem. Et c. xxxiii. Et tu fili hominis speculatorum dedi te domui israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabit eis ex me. Si me dicite ad ipsum. Impie morte morieris non fueris locutus ut se custodiat ipse a via sua ipse ipse in iniquitate sua morietur sanguinem autem eius de manu tua requiram si autem annuntiaveris te ad ipsum ut a viis suis convertatur non fuerit conversus a via sua ipse in iniquitate sua morietur porro tu animam tuam liberaasti. Exemplum de iob qui dicit Gen. xxxi. Quicquid furto perierat a me exigebas. Et non quod omnis superioritas aut est naturalis ut patris ad filium. aut accidentaliter. et hoc vel quo ad personam ut principis. vel quo ad scientiam ut magistri vel quo ad eam que sunt ad bonitatem pertinentia ut plagii. Et sic patet quomodo plene requiratur ratio de omnibus predictis. preterea oportebit reddere rationem de bonis a deo receptis. ipse enim dominus nichil dat de quo non velit habere rationem quid fecerit inde ille cui commisit unde potius dicitur accommodare quam dare. Requirit ergo rationem de omni dato siue sit spirituale. ut sunt bona anime acquisita et infusa. siue corporale. ut sunt fortitudo. agilitas. siue temporalia. ut sunt divitie. delectabilia honores. Exemplum ad hoc. Math. xxv. de quibus talentis. et Luc. xix.

Est tumor superbie

De nobili qui tradidit .x. minas seruis suis de quibus oportuit reddere rationē. Itē sicut vnum mēbrum et vnus sēsus seruit de officio sibi dato. Ita et omēs debent seruire de gratiis sibi datis. seu bonis collatis aliis vidētibz. verbū gratia potēs in defendēdo. viues in largiēdo. iuriscōsultus de consilio medicus de medicaminibus. nigr de sua scia. predicator de X^o bo dei. et sic de aliis i^o p^o de. iiii. Vnusq^{ue} sicut accepit gratiā in altereutrū illā administrātes sicut boni dispensatores multiformis grē dei. Quid aut iudicāduz est de dispēdentibus q^{ui} recepta ad dispēdēdū sibi retinēt. Quō aut accidit inde q^{ui} recepta ad dāduz egēs retinebat scitis. nā xp̄s vēdidit et in fine laqueo se suspendit. Q^{ui} tremēda et formidāda ē illa ratio et cōputus de tantis bonis. Pauci vt credo sūt qui sciāt hec oīa et ideo in die iudicii mirabilis. erūt stupefacti de ratione reddēda. imo nec habebūt iudiciū dei super his cōtractū Rōnē huius ponit Isa. v. ca. Ebi dicit. Op^{us} dñi nō respicitis nec opera manū ei^{us} cōsideratis p^{ro}pterea captiuus ducet^{ur} ē ppl^{us} me^{us}. qz nō habuit sciaz p^{ro}pterea dilatavit ifern^{us} aīaz suā et aperuit os suum absq^{ue} vllō terminō. et descēdēt fortes ei^{us} et ppl^{us} eius et sublimes gl^{ori}osiq^{ue} ei^{us} ad eū et incuruabit^{ur} hō et hūllia bit^{ur} et oculi sublimiuz deprimēt^{ur} et exaltabit^{ur} dñs exercitū i iudicio et de^{us} scūs scificabit^{ur} i iusticia. Faciet ergo iudiciū iustū sed videbit^{ur} iniustū damnatis ammirantes quō reddituri sūt rōnē de tot. imo dicētes illud iniustū. qz hic noluerūt habere partē rerū noticiā. Quāta sit pena alicui puniri vbi credit sibi nō fuisse factū iudiciū iustū potētis imaginari. Isa est ergo vna pena i dānatis ex supbia pcedēs sp̄s i eis erit murmurantib^{us} de deo imo et ipsū maledicētibus: vt dcm̄ est prius. Tertio X^o super desiderabunt facere

Quiata pean spiritualis

propria voluntate. vñ superbia siue lupbire dñi quasi
sup aliū ire. Qñ igitur dñs facere suā vult volūtatē et
nō vult subiciī dñis supbus dñi. qualis est oīs peccās
mortaliter. italis erit in dānatis. sed erit misera vo
lūtas eorū. qz multa volūt que nō poterūt adimplere.
z hoc erit maxima pena sicut videm⁹ qz pena ē z tri
sticia his qui aliqd valde desiderāt z non pñt illd ad
implere. Qñtū vellēt liberari a penis illis. Talis er
go eorū volūtas z pena erit in dānatis. qz hic nolue
rūt diuinā volūtatē adimplere. Mat. v. Non oīs qui di
cit michi dñe dñe iurabit in regnū ce. sed q. fa. vo.
p. m. q. in celis ē. ipe intra. in reg. celozū. Eñ aplūs ad
Ro. xii. Probetis que sit volūtas dei bona z bñplas
cēs z pfecta. Exēpluz huius legitur in itinerario cle
mētis. qz cū btō petro predicanti qdā quasdā questio
nes nociuas z inutiles proponeret dixit ei. Tēp⁹ bre
ue est z iudiciū dei ī cā agēdoz agetur nō questionū
z ideo ante oīa queramus qd vel qualif nos agere
oporteat vt vitā eternā conseq meream. sicut fecit il
le adolescēs z nobilis cui dicit dñs. Mat. xix. Magis
ter qd faciēdo vitāz eternā habebō. z iesus dixit ei.
Si vis ad vitā ingregi serua mādata. Itē ber cū se
mel interfuisset disputationi parisi⁹ in scholis logica
libus et ipi disputassēt de multis curiose. ipe captata
oportunitate fecit etiā argumentū z dixit eis. Rñt
ecce proposuit nobis oīb⁹ deus olī precepta sua z as
sumit modo trāsgressionē. qz dñs est qui ea nō trāsgre
dia. Et sine dubio ex hoc concludet ī fine mortē eter
nā. Ezech. ii. Scripte erāt in eo. i. in libro lamētatio
nes z carmē z ve. lamētationes. i. precepta ad vitā q
sūt nobis lamentū qz difficulter volum⁹ apīplere. et
carmē quo ad trāsgressiōes q mō hñt gaudium z ve
que ad eternā dānationē. Sic igit p adīpletōem pro

Est liuor inuidie

prle carnalis voluptatis icurrit dānatōez efnā. ideo
ait bñs Ber. Tolle propriā volūtātē ⁊ ifern⁹ nō erit
Diseramus igit̃ propriā volūtātē vt sequamur volū-
tatē dei. hoc est eñ qđ petimus in orōne dñica dicen-
do. Fiat volūtas tua sicut i celo ⁊ in ēra. Tñ Richar.
de media vil. li. iiii. di. xv. q. lxxxi. Principaliter ex-
ponēs orōnē dñicā dicit qđ petitionū respiciētū ea que
sūt ad finē. quedā sūt respectu boni. quedā respectu
mali. Respectu boni due sūt in pñma petiē meritum
quo beatitudinē mereamur qđ cōsistit in obediendo
dñis mādatis. Tñ. Aug. li. li. de sermone dñi i mōte
Cū dicē fiat volūtas tua recte intelligit̃ obediā pce-
ptis tuis sicut i celo et i ēra. i. sicut ab angelis ita ab
hoībus. Et in epl'a ad probā Cū dicimus fiat volun-
tas tua. ⁊c. Nobis ab illo precamur illā obediētiam.
vt sit a nobis fiat volūtas eius quēadmodū sit in ce-
lestibus ab āgelis hec. Richar. Quia igit̃ dānati nō
dei volūtātē fecerūt sed suā. ideo adhuc ad inferno
illā superbā habebūt vt vellēt facere scđm propriam
volūtātē et qz nō poterūt granī patientē. Quarta pe-
na ex superbia erit. qz ipugnabūt virtutē ⁊ bonitatez
Erūt eñ adeo obstinati et i malicia obdurati qđ oīa
bona ⁊ omēs virtutes spernēt. Et eis quasi ifirmis qđ
scīl viri diligūt displicebūt. Et his erit magna pena
recordatio ⁊ memoria virtutū. Et hec pena debet̃ eis
qui hic vixerūt indurati in pctis. ⁊ qui spreuerūt be-
ne agere. sed pctm pctō addiderūt. Scīs qđ tūz displi-
cet diuitibus paupertas. ⁊ gulosis abstinentia ⁊ ieiun-
um. ⁊ luxuriosis castitas. ⁊ superbis humilitas. Ita
displicebit dānatis omnis virtus et bonitas. sicut
⁊ hic displicuit. Qđ magnus est numerus i hoc mū-
do quibus virtutes displicent. Et per hoc argumen-
tum est qđ magnus erit numerus dānatorū quibus

Quinta pena spiritualis

virtutes erūt in nauseā. sicut videm⁹ q̄ multis infirmis carnes aut vinū sūt ī abhōiationē. De talib⁹ igit⁹ virtutes cōtēnētib⁹ recte dī. Cōuertant⁹ ī infernū. &c.

Quinta pena spiritualis ē liuor inuidie que est in ipsis dānatis. Inuidia scōm Aug. ē odiū felicitatis aliene. vel scōm Jo. damasc. est tristitia de alienis bonis. Dicitur enī inuidia a nō vidēdo qz non pōt videre bona aliorū. vñ inuid⁹ cōparat⁹ febricitanti cui etiam boni cibi sunt contrarii. vnde sicut bonis mala cooperātur in bonū. ita inuidis bona cooperātur in malū. Scitis hūc q̄ta pena est iudis huius mūdi videri bona aliorū hec erit maxia pena ipis dānatis qui inuidebūt. ¶ Primo diuine bonitati. ¶ Secundo angelorum puritati. ¶ Tertio sanctorum societati. ¶ Quarto paruulorū pene lenitati. ¶ Primo inuidebunt dīne bonitati vñ inuidia ⁊ ira differunt in hoc quia in peccato ire amor alieni mali ortū videt⁹ habere a malo alterius. Ille non. qui nascitur alicui ideo vult ei malū. qz malū ab eo recipit. ita enī ē appetitus vindicte. In peccato autem inuidie amor alieni mali ortum habet a propria malicia. Inuidus enim ideo vult malum alterius ne ille sibi preficiatur. Unde peccatum inuidie in materia cōtēat cū peccato ire. sed finem recipit a peccato superbie. Hec in summa de vitiiis in principio de superbia. Ista ergo duo erunt in dānatis. s. ira vt detm̄ est prius. quia appetent de deo vindictam si possent illam obtinere. Etiam inuidebunt quia nollent deum sibi prefici in superiores si posset per eorum velle fieri. Unde. Boni dī. v. lili. q. lili. ait. Dicendum q̄ ⁊ si dānatis aliquo modo remittantur affectiones libidinose propter peccatorum magnitudinem in quam affectiones que habent annexā delectationē. ille tamen affectiones in

Est liuor inuidie

quibus est penalitas vigoratur. vñ & si cesset actualiter affectus luxuriandi & dñandi. tñ intēditur affectus siue furor ipatientie & liuor inuidie. Eñ tñc dētibz fremient & tabescēt. Et qm̄ vigebit in eis odium & inuidia vehemēter tristabūtur & tabescent in gloria electorū dei. hec ille. Et de hoc in secunda pena magis: maxime igitur dolebūt dñati. qz deus eis superior dñset iudex & acriter puniens preficietur. & ita que noluerūt hic habere dñz ita illic nollēt habere iudicē. Q̄ta pena esse perpetuo in inuidia et dolore de tā bono iudice. hec pena debetur illis qui sine dilectione & charitate moriui sunt. Charitas est virtus qua vnaq̄q; res tanti habetur q̄ti habenda est. Consideremus igitur q̄te bonitatis ē deus q̄te excellentie ē super omnem creaturam. Et sicut eius bonitatem eē superexcedentem bonitatem omni creaturę cognoscimus. ita & amemus. In hoc erit charitas dei. videmus enim q̄ dum cognoscimus aliquam rem excedere in bonitate excedētē & magis valentē. preamamus etiam posito q̄ tal' bonitas non videatur facere ad utilitatem nostram sicut quando cognoscimus duos hoīes. & vnū illorū alio virtuosiorē illum plus amam⁹. Q̄ lūm̄ q̄s dubitet deū eē meliorē oī creaturę. Certe null⁹ sane mētis. Quare magis ergo nō diligē oīs creatura. & maxie qz ad hoc incitat natura. precipit scriptura. excitat cultura. Incitat ergo natura. Si naturalit̄ amat fili⁹ p̄ez a quo h̄z partē corporis sui. q̄tomagis d̄z hō amare deū qui corpus ei⁹ & aīaz ex nihilo fecit. Aug. Amād⁹ est generator. s̄z preponēd⁹ ē creator. Eccl̄ vii. In tota aīa tua dilige eū q̄ te fecit. & Ber i sermōib⁹. Parū ne tibi inq̄ videt hoc cogita qualē te fecit. Rēpe scōz corp⁹ egregiā creaturā. scōz aīaz magis imagine creatoris īsignez.

Quinta pena spiritualis.

ratōem participem beatitudinis eterne capacem. Porro ambo coherere sibi fecit artificio incomprehensibili sapientia inuestigabili. nec ante promeruit quod ante non fuit nec spes retributōis quā bonorum nostrorum non eget. Si quis diligenter attendat quantum beneficium fuerit quod corpus ei dedit. Quot enim sunt membra in corpore tot beneficia magna inueniet pro quorum nullo membro plus deberet homo deum amare quam multi amant eum pro cunctis beneficiis quod ab eo receperunt. Si quis amisisset oculum quantum amaret eum illum quod sibi restitueret. Nec minus amandus est quod eum ab initio dedit et qui datum conseruauit. cum multoties utendo eo contra deum eum amittere meruit. Non minus amandus est quod dat cappam quam qui inueteratam perditam restituit. Et sicut de oculo. ita de aliis membris. Si vero tamen amandus est quod dedit corpus quantum amandus est quod dedit animam quod in infinitum melior est corpore. Si amisisses usum rationis quantum amares eum quod tibi restitueret. Quantum ergo amandus est quod tibi rationem ab initio dedit. Item si meruisses mortem siue separationem anime a corpore quantum amares eum quod tibi remitteret. Quantum ergo amandus est ille quod mirabiliter corpus et animam coniunxit. et hanc coniunctionem tibi seruauit cum peccando meruisses multoties mortem. imo infernum. Berni. Valde michi omnino amandus est per quem sum. uiuo. sapio. Dignus plane est morte quod tibi domine iesu recusat viuere. Ad hoc facit quod hominem fecit ad imaginem et similitudinem suam. Figura etiam quam habet corpus humanum incitat ad amandum deum. Aug. in li. de disciplina christiana. Beluas de prestratas in faciem dedit passum querentes de terra. te in duos pedes erexit tuam faciem sursum attendere uoluit non discordet cor tuum a facie tua non habe

Est si uox inuidie.

as faciem sursum et cor deorsum ne mentiaris in domino discipline. Quid est sursum habere cor nisi diligere dominum deum tuum. domus discipline est ecclesia Christi. ut dicit Augustinus in eodem libro. Gratia etiam redemptionis incitat siue mouet ad dei dilectionem de qua enim. Corinthios. viii. Scitis gratiam domini nostri Iesu Christi quoniam propter uos egenus factus est cum esset diues ut illius inopia uos diuites essetis. Licet multum possit hominem incitare ad amandum deum quod ipse eum fecit. multo tamen amplius debet eum incitare quod ipse eum refecit. unde Bernardus in libro de diligendo deum. Si totum me debeo pro me facto quid addam pro me refecto et refecto hoc modo. Nec enim tam facile refectus quam factus. Siquidem non solum de me sed de omni quocumque quod factum est scriptum est in psalmo. dixit et facta sunt. Et Christus qui me tamen etiam semel dicendo fecit in reficiendo profecto et dixit multa et gessit mira. et pertulit dura. nec tamen dura sed et indigna. Quid ergo retribuiam domino pro omnibus que retribuit michi. Idem super cantica. Super omnia reddit te amabilem michi domine Iesu Christus quem bibisti opus redemptionis nostre. Hoc omnino amorem nostrum facile vendicat totum sibi hoc in quo est quod nostram deuotionem et blandius allicit et iustus exigit et artius stringit et afficit vehementius. Multum quippe laborauit saluator. nec in omni mundi fabrica tantum fatigationis actor assumpsit in dictis suis sustinuit contradictiones in factis obseruatores. in tormentis illutores. et in morte exprobratores. Idem loquens de opere redemptionis. Quid adhuc inquit dormitat affectio tua. imo non dormitat sed mortua est: si huic non respondet beneficio. Et idem in sermonibus. O duris et induratis et obduratis filiis adam quos non emollit tanta benignitas. tanta flamma. tam ingens ardor amoris. tam ve-

Quinta pena spiritualis.

hemens amator q̄ pro vilibus sarcinulis tam precio-
sas merces expēdit. **O** dānati quare nō consideratis
hec oīa vt deū diligeretis ⁊ tātas penas euaderetis.
O viuētes apponite cor vestrū ad hec intelligenda.
vt deū super oīa diligatis ne vos descendere ad īfer-
num cum demonibus conīngat. hoc est etiam prece-
ptū sacre scripture. ⁊ ad hoc tendūt omnes predica-
tiones nostre vt apponatis cor in dilectōe dei. Et huius
amoris sunt .x. signa. Prīmū est cum aliq̄s liben-
ter cogitat de deo. Vbi em̄ est amor ibi oculus. vñ
sup̄ illud Jo. xx. Dñe si tu sustulisti eū dicito m̄ vbi
posuisti eū. glo. Nō dicit quem. quia hoc in aīo ages-
re solet vis amoris. vt quem semp̄ cogitat nullus ali-
um ignorare credit. Sap. vi. Cogitare de illa sensus
est cōsummatus. ⁊ loquē de sapia increta. Secundum
signum est. cum aliq̄s est libērer in domo dei. Luc. ii.
De anna dicit q̄ nō discedebat de tēplo q̄ meruit in-
teresse presentationi dñi in templo. Et xps cum esset
annor. xii inuentus est in tēplo. Luce. ii. Qui matri
sue ⁊ ioseph ait. Nesciebatis. qz in his q̄ patris mei
sunt oportet me esse. Et super illud Math. xxi. Intra-
uit iesus in tēplum dicit glo. Ingressus urbē primo
templū adiit dans formā religiōis vt quocūqz imus
primū domū oratōis si ibi est adeamus. Criso. ppri-
um erat boni filii vtueniens primo ad domū curre-
ret patris. tu aut̄ imitator xpi factus cum in aliquas
ingressus fueris ciuitatē prio aī oēm actū ad eccle-
siam curras. Tertiu signū est cū q̄s de deo vel cum
deo loquitur. Hoc exēplū in magdalena q̄ xpm dile-
xit multū. cuius vba q̄ habentur ī euāgelio vel c̄ deo
vel cū deo fuerūt. Vñ hēs io. xi. Dñe si fuisses hic fra-
ter meus nō fuisset mortuus. Alia tria hēs Jo. penul.
Tulerūt inquit dñm meū ⁊ nescio v. p. eū. Et paulo

Est liuor inuidie

post. Dñe si tu sustulisti eū re. Et iterū venit maris
magdalena annūciās discipulis. qz vidi dñm. i. ppe.
iiii. Si quis loquitur quasi sermōes dei. Et sup illud
Ro vii. Quis nos separabit a caritate xpī dicit cri
so. Hic amantiū mos ē vt amorē suū silentio tegere
nequeāt sed amicis et caris suis efferūt et pducūt. et flā
mas infra pectus suū cohibere nō pnt enarrant fre
quentius vt ipa assiduitate narrandi solatiū amoris
sui capiāt et refrigeria imēsi ardoris assumāt. Quar
tam cū qd libēter deum audit et audita ab eo retinet
memoriter. Luce. ii. Maria seruabat omnia vba hec
conferēs in corde suo. Eiusdem. x. Sedēs secus pe
des dñi au. x. il. Joh. xlii. Quibus mā. mea et ser. ea
ille est qd diligit me. Quintū est cū qd dat libēter pro
deo. Cañ. vlti. Si dederit homo oēm sustātiām pro
dilectōe quasi nichil despiciet eam. et Lu. vii. dicit do
minus de magdalena post beneficia eius enūerata
dimittūtur ei pctā multa qm dilexit multū. i. Jo. iiii.
Qui habuerit sustātiām mūdi huius. et viderit fras
trem suū necessitatem habere et clausit viscera sua
ab eo quomō charitas dei manet in eo. Sextū est cū
qd libēter pro deo patitur. Eccle. ii. In igne probat
aurū et argentum. homīes autē receptibiles in cami
no humiliatōis. Jo. xviii. Calicē quē dedit michi pa
ter nō vis vt bibam illi. Grego. in prima parte mo
ral. Pena quippe interrogat si quietus quis vera
citer amat. Septimum est cū mandatis dei aliquis
obedit. i. Johannis quinto. Hec est charitas dei vt
mandata eius custodiamus. Item ii. Johannis prie
mo hec est charitas dei vt ambulemus scdm mādas
ta ei. Jo. xlii. Si quis diligit me ser. mā. s. Spāli
ter dicit suū iohā. xviii. Hoc est pceptum meū vt dī

Quinta pena spiritalis.

ligatis inuicem. Et maxime amor pauperū signū est diuini amoris. Illi em̄ nō amant̄ propter se. sed propter deum. Prover. xix. A paupere autes̄ et hī quos habuit separātur. In eodez. Fratres hominis pauperis oderunt eū et amici procul recesserūt ab eo. Octauū signum est cum quis amat q̄ deo placent et odit que deo displicent. Ad primā mouem̄. exēplo xpī. Math. xii. Quicūq; fecerit voluntatem patris mei qui ī celis est ille me frater et soror et mater est. Ad scōm exēplo dauid. In quos odio habuit. Item q̄ oderunt te dñe oderam et super inimicos tuos tabescebā. Ambrosius in exameron. Quid nos dignum nostro referimus creatori cuius cibo vescim̄ et dissimulamus iniurias. Nonū est cū quis frigescit a solitudine et amore mundi. Grego. Tāto frigescit q̄s a curis seculi. Q̄to surgit ardentius in amorē dei. Idem Jacob qui angelum tenuit vno mox pede claudicauit. q̄ q̄ vero amore sublimia respicit iam in hunc mūdum duplicibus desiderijs incedere nescit. Decimū signū est cū aliq̄s magnū honore exhibet ministris dei. nam sicut qui eos sp̄nit xp̄m sp̄nit. Mat. x. Sic q̄ eos honorat deum honorat. Eccle. xii. In oī virtute tua dilige deū qui te fecit et ministros ei⁹ ne derelinquas. honora deū ex tota aīa tua et honorifica sacerdotes. Per ista tgitur. x. signa coniecturari possumus aliquē diligere deum quod precipit scriptura. Math. xxii. Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo et. Excitat etiam cultura. i. visio clara et fructio in prima q̄ nobis p̄mittitur ex tali dilectōe. i. Corin. ii. Oculus nō vidit nec auris audi. nec in cor hoīs ascē. q̄ p̄pa. deus hīs q̄ diligunt eum. Isa. x. lxiiii. d̄. A seculo nō audierūt neq; auribus p̄ceperunt. oculus nō vidit deus abs te que p̄parasti expectantibus te. Jaco. i. Beatus vir q̄ suffert tē

Est liuor inuidie

Stationem quā cum probatus fuerit accipiet coronā
vite quā reddet deus diligentibus se. mirū est quo
modo amor noster a deo euadere potest. quia si vena
lis est nullus deo carius erit. Dabit enim pro illo res
gnū celoz si est ad dandū nullus dignior est eo q̄
deus cum ip̄e sit sūme bonus. Unde nulli potius de
buit dari q̄ ei. Si vō violentiam requirit nullus mas
torem violentiā pro eo q̄ ip̄e. Petiit enim cum gladio
euaginato. Aut enim eum amabis aut et̄na morte ins
terficieris In ps. Nisi conuersi fueritis ab amore sc̄z
mūdi ad amorem dei. gladium suū vibrauit. Quod
lingua beneficiorū suorū apposuit deus ad hūc ignem
amoris accendēdum in nobis q̄s posset. narrare. Ex
defectu igitur huius amoris erūt hoīes dānati inuidē
tes et dolentes de tanta dei bonitate. cuius recordas
tio erit eis maxima pena. Secūdo inuidebūt puritas
ti angelorū. cogita q̄ si inuideāt deo q̄ inuidebūt to
ti eius curie. sicut quādo quis inuidet et dolet de pspe
ritate alterius etiam inuidet et dolet de prosperitate sue
domus et familie et est sibi magna pena videre eius
pulchram et morigeratam vxorē honestos filios et fis
lias et cetera q̄ ad ip̄m pertinent. Sic erit in dānatis
respectu familie dei et suorū de qua sunt beatissimi an
geli. Et certe hec erit magna malicia et indurata ini
quitas inuidere illis q̄ tot beneficia ip̄is dānatis con
tulerūt. Et hoc illis erit in penaz q̄ hic ip̄is beatissimis
angelis nullā reuerētiā fecerūt. sed corā eis inuerecū
de peccauerūt nullā deuotiōem ad eos habuerūt eis
regratiādo d̄ bñficiis cōcessis. O Rm̄e p̄sidera dig
nitatem tuā de qua Hieronī. Magna ē dignitas aīa
rum vt vna q̄q̄z hēat ab ortu natiuitatis in custodiaz
sui angelorū delegatū. et in ps. Angelis su. mā. d. te vt
cu te in o. v. tuis. vñ ber. loquēs de hoc verbo Quā

Quinta pena spiritalis

tam inquit debet tibi hoc verbis inferre reuerentiam
asserre deuotionē cōferre fiduciā Reuerentiā ppter
pñiam. deuotionē propter beniuolentiā. fiduciā ppter
custodiā. Itē idem Ber. loquēs de illo verbo Isa. lxi
Super muros tuos hierlm cōstituit custodes. Bent-
gnus es inqt quoniā nō es contētus nostrorū fragi-
litate muroꝝ: sed ipsis hoīū custodib⁹ angelicā custo-
diā superponis. Ad idē pertinet illud Mat. xviii.
Videte ne contēpnatis vnū ex his pusillis. Angeli
enī eorū in celis sp̄ vidēt fa p̄ris. m. q̄ in ce est. Itē
ad Heb. i. Hōne oēs sūt administratōi spūs i mīsteriū
missi propter eos qui hereditatē capiūt salutis. ⁊ Lu-
xvi. Factū est vt moreretur mēdicus ⁊ p̄or ab ange-
lis in sinu abrahe. ⁊ multa bñficia alia nobis ange-
lis conferūtur propter q̄ debem⁹ eos reuereri amare
⁊ in deuotione habere ⁊ specialiter angelū custodem
nostrū ne ingrati apud deū ⁊ ipsos angelos scim⁹. pro-
pter hmōi peccatū ⁊ alia mortalia multi dānabūtur
⁊ tñ tales dānati ipsis angelis ⁊ eorū glorie. ⁊ talis i-
nuidia erit pena sicut ē pena iūdo videre bonū illius
cui inuidet. Tertio iuidebit sc̄orū societati. vñ querit
Bos. di. v. iiii. q. iiii. Atroz dānati mallēt oēs dānatos
eē. q̄ quosdā dānatos quosdā btōs dicit. q̄ ideo ad
faciendā suā pussimā emulationē ⁊ odiū vellent nul-
los esse btōs. imo miseros. Et q̄ nec ipsi ad beatitu-
diūē pñt ptingere nec alios pñt a statu bñtudis amo-
uere Ideo in semetipsis vehementer tabescunt et cō-
funduntur Concedendū ergo est q̄ gñaliter loquēdo
malent oēs esse miseros q̄ ipsis existentib⁹ miseri
aliquos eē beatos. Et si obicitur de illo diuite q̄ no-
lebat frēs dānari. dicendum q̄ quis dānati in gñas
li nolent videre beatos aliquos sed om̄s miseros. tñ
q̄ specialius habent aliquorū amorē naturalē ⁊ priuā

Est liuor inuidie

tum nolunt illos dānari aliis existentibz in statu glie
qz illi dānarentur adhuc tñ maneret emulatio ⁊ oc
casio tabescendi si nō hic esset de omnibus. Attamen
nullos ita diligunt naturaliter. quin vellet eos esse
dānatos. hoc pacto qz nulli essent beati. vñ quia vi
dent ipsos eleuatos ex quoz comparatione confun
duntur. et isti sunt beati. et quia hoc obtinere nō pñt
ideo non consequuntur inde solacium. sed habent in
de magnuz supplicium. hec ille. Nec tñ haberent mi
norem miseriam si damnarentur. Et ponit exemplū
idem doctor. Sicut inquit homo sanus in quo est na
tura bene disposita appetit cibaria sibi cōuenientia
homo vero infirmus appetit ea que nocent qz esti
mat prodesse. sic beati tanqz mente sani appetunt ali
orum glorificationez que vere esset eis proficua sup
ple si placeret deo. Dammati vero beatorum dānati
one. n. quā estimant sibi vtilē et delectabilē. sicut in
uidus alterius subuersionē: attamen si eueniret non
propter hoc miseria eoz decresceret imo succresceret
Multa enī volunt impij et pctōres que si obtinerent
essent miseriores. Ad hoc confirmandū multum va
let auctoritas Aug. in. ii. c. vbi dicit qz ira odiū et ce
citas in dānatis excrescēt. hec ille. O miseri dānati.
o pena crudelis inuidie in deum angelos et sanctos
Didisti ne aliquos inuidos et dolentes de bono alte
rius qui inde murmurant detrahunt et tabescunt si
ue deficiunt pre tristitia. Sic erunt dānati tristes de
bonis predictorum. O canes rabidi q̄tum patiemis
ni ex hac inuidia. Cogitet hanc penam qui potest.
Ista pena quippe debetur inuidis huius mundi quo
rum maximus est numerus qui hic proximos non di
lexerunt. Abi notandum qz licet debeamus diligere
deū vt dictū est et nos et primum tñ nō hēmus spāle

Quinta pena spiritualis.

preceptus de amore nostri eo qd amare deus sit amare seipsum. An Aug. Ille solus nouit se diligere qui deum diligit. Siquidem ille se satis diligit qd sedule agit ut summo et vero fruatur bono. Item cum illa dilectione quem deus impat debeat homo diligere deum. seipsum. et proximum non nisi ex hoc tria precepta data sunt ut intelligat nullam esse dilectionem qua quisque diligit seipsum nisi qua diligit deum. Ad amorem proximi incitat nos amor quemque videmus in animalia irrationalia eiusdem spiritus Ecclesiasticus. xlii. Deus animal diligit sibi simile. Et post omnis caro ad similem sui coniungetur. Si lupus et leo et serpens non exercet illam ferocitatem in animalia que sunt sue spiritus quam exercet in aliis quid dicendum est de homine qui desinit in alium hominem nisi quod ferocior et crudelior est lupo leone et serpente. Etiam ipsa aqua que naturaliter habet pugnam cum igne. pacem habet cum alia aqua. Secundo incitat fraternitas naturalis que est in hominibus. Augustinus in libro de doctrina christiana. Si putamus non esse proximos nisi qui eiusdem nascuntur parentibus adque et eundem intendamus et omnes fratres sumus. Voluit deus unicum hominum primo formare ex quo omnes procederent ut tanquam fratres omnes homines se amarent. Non sic legitur factum in angelis vel in animalibus aliis dilectio est debitum naturale quo unus homo est obligatus alteri a quo debite nullus absoluitur quantumcumque ab eo solvatur. Unde super illud Romanorum xlii. Memini quicquid debeatis nisi ut inuicem diligatis dicit glossa. Aug. Sola charitas est que etiam reddita semper detinet debitorem. Ius commune generis humani videtur contineri in illis duobus mandatis quod ab alio oderis tibi fieri. videtur ne aliquando alteri facias. Thobias iiii. Et Matthei. vii. Quicumque vultis ut faciant vobis homines et vos eadem facite illis. Tercio fraternitas spiritualis de qua. Augustinus in libro de disciplina christiana. Omnes quidem fratres

Est suorum inuidie.

fm q hōes sumus qto magis fm q xpiani sumus
Ad id q hō est vnus pater fuit adāz vna mater fuit
eua. ad id q xpianus. vnus pater est deus. vna ma-
ter ecclesia. Nec fraternitas tāto est melior fraterni-
tate naturali q meliorem habet prem deū Math. xlii
Patrē nolite vocare vobis sup terrā. vn⁹ ē cū pater
vr q i celis ē. Quarto exēplo xpī q tm hōiem dilexit
vt pro eius redēptōe mori voluit. Hoc exēplo angeli.
q adeo amāt hōiem vt custodiant eū i oībus vīs su-
is. Almandus est aut xpianus sicut xp̄s amauit nos.
scz amore gratuito. amore recto. amore discreto. amo-
re vehemēt. amore fructuoso. amore pseuerāt. Dis-
igitur amor talis deerit a dānatis z erunt in inuidia
ppetua z dolore z tristitia d oīum sanctorum salua-
tione. Q q grauis pena vbi mater inuidebit filio
z dolebit d eius salute. z filius d patre z matre sic q
vellet ipos secum damari vt dictum est. Quarto dā-
nati inuidebunt paruulorum pene leuitati. Isti erunt
valde multi qui in vteris matrū mortui sunt. aut an-
te baptisimū. aut tempe circūcisionis ante circūcisio-
nem z breuiter quotquot moriūtur in solo peccato o-
riginali damnabūtur sic q nunq videbūt deū glori-
fice nō tm patiētur penā sensitua. An Aug. in li. d fi-
de ad Petrū ait. Firmissime tene z nullatenus du-
bites nō solū hōies iam ratōe vtētes verū etiam par-
uulos qui siue i vterū mīm viuē icipiūt z ibi moriūtur
siue d mīb⁹ iā nati sūt sine sacro scī baptismatis qd
dāt In noīe patris z filii z spiritus sancti d hoc secu-
lo transeunt ignis eterni sempiterno supplicio pu-
niendos. quia z si peccatum proprie actionis nullum
habuerunt originalis tamē peccati dānationem car-
nali conceptione z natiuitate traxerunt hec Augu.
Que auctoritas qualiter sit intelligēda vi. i. q. d malo

Quinta pena spiritualis.

sc̃i Tho xliiii. ar. ii. ad p̃miũ. ibi enĩ cũ sequẽti ar. iii. pulchra habẽtur. Alexander aut̃ de hal in ii. dicit. q̃ l̃z i igne sint eterno ab illo tñ nō patientur sicut ⁊ dā nati proprio pctō vñ aliter est i igne ferrũ. aliter manus hoĩs. q̃ ferrũ ñ patitur. sed manus patitur. Sic erat de paruulis vt de ferro. Exẽplũ huius habemus Daniel. iii. In tribus pueris q̃ abulabāt in medio flā me laudātes deũ ⁊ bñdicentes dño. ⁊ nō tetigit eos oĩno ignis. neq̃ cōtristauit. nec quicq̃ molestie intus lit. Sic est sñia doctorũ q̃ paruuli in originali nunq̃ patiẽtur. Sup̃ istis munde bñt damnati patientes penas horribiles. imo credi pōt q̃ etiā inter se iuidebũt et ipsis demonibus desiderātes ipsis maiores penas Et q̃ desiderũ sue iuidie nullus sortietur effectũ val de dolebunt. Et hec pena maxime debet hĩs patribus et matribus q̃ suo malo regimie interficiũt paruulos in vteris matrũ qui etiā occidũt añ baptĩsmũ. aut flumine necāt vel aliter. Et vere crudelissima mater est que propriũ filiũ iugulat qualitercũq̃ ipsũ cō cepit. hoc nunq̃ bestia faceret. quomō ergo m̃ hoc pōt facere. Rōne d̃z magis timere deũ quez offendit interficiẽdo natũ suũ. q̃ quacũq̃ mundana ṽ recũdiam. Vere sic. Rñi diligam⁹ deũ. ⁊ sic nos ipsos diligem⁹ ⁊ proximũ siue angelos in eorũ presẽtia a pctis abstinendo siue hoĩes possibiles ad salutem. Hec est cognitio qua debemus cognoscere deũ et proximum. s. amore recto ⁊ honesto. Ideo de hoc non obseruantibus dicitur. Conuertantur in infernũ. ⁊c.

Sexta pena spiritualis in dannatis erit timor pene. Añ Grego. Hic flāma que succēdit illuminat illic ignis cruciās obscurat. hic metus amittitur cum tollerari incipit qđ timebatur illic dolor dilatat ⁊ p̃uor angustat. Horrẽdo igit̃ mō. tñc erit reprobis de

Est timor inuidie

lor est formidine. An iste timor erit quadruplex. quia
¶ Primo timebunt iudicē supernum ¶ Secundo cu
necū fraternū ¶ Tercio demones horribiles ¶ Qu
to penas terribiles. ¶ Primo igitur timebunt iudi
cem supernum. Cogita si potes quāta pena et quan
to dolore torquet puer in schola sentiens se deliquis
se et vidēs magistrū iratū cū virgis delicatis et sciri
dētibus volentē ipsū verberare. Plus adhuc latro ti
met adiudicari suspēditō vidēs patibulū. ita ut etiam
aliqui quasi exanimis deficere videatur. Vere talis
timor quasi nihil est ad illū timorē quē dānari patiē
tur. vidētes iudicē iratū. De forma iudicis habetur
in magro. di. lxxviii. iiii. Ubi dicitur sic. In formam
qz serui iudicabit ut videant mali i quē pupugerūt
xxxvii. et xii et Apoc. i. Diuinitatē vero illius mali nō
videbūt. An ysa. xvi. Tollatur impi⁹ ne videat glo
riā dei humanitatē videbunt ut timeāt diuinitatem
vero nō. ne gaudeāt diuinitas enī sine gaudio vide
ri nō pōt. Hec ille. Et in fine ca. ii. Apparebit terribi
lis impiis et mitis iustis. Erit enī timor mal⁹. et lumē
iustis apparebit terribilis. i. terrorē eis incutiet. bonis
delectationem sicut idem sol sanis oculis delectabi
lis est. egris vero odiosus. Et. ca. v. Virtutes quoqz
celorum et angeli dicuntur moueri non motu dam
nationis vel aliqua perturbatione pauoris. sed qua
dam admiratione eorum que viderint. Unde Job.
xxvi. Columne celi pauent aduentum eius. Ideo dicit
tur dies illa dies ire ca. et mis. di. ma. et .a. valde. So
pho. i. Iuxta ē dies domini magnus dies ire di. Iste
al dies tribu. et augustie. dies cala. et miser. dies te
nebrarum et caliginis dies nebule et turbinis. Quod
tremenda est dies talis. Ideo tremens tota ecclesia
cantat frequēter. Libera me do. de m. e. i. d. i. tre. Et

Sexta pena spūalis

felix ē qui illū diē p̄cauet. iuxta cōsiliū sapiētis. Eccl̄
viii. Dīe malā p̄caue. Iste timor debet illis q̄ hic
timere deū noluerūt: Sūt aut̄ sex differentie timorū
scilicet. timor mūdānus human⁹ seruilis. naturalis.
inicialis. filialis. siue reuerētialis. Sed timor filialis
est ille quo timetur de⁹ non propter cōmodū. vel in-
cōmodū vel alias cōditiones timētis. sed p̄ppter cō-
ditiones ei⁹ qui timetur. vt cū q̄s timet deū offen-
dere propter amorē quē habet ad eū ex bonis condi-
tionibus ei⁹. Tūc p̄cedit tal' timor ex amore. ⁊ ideo
dicitur filialis. ⁊ iste est timor qui viros solet multum
sc̄tōs cruciare de pctis p̄teritis. Sunt. n. certi multi
qui peccauerūt ⁊ nesciūt sibi peccata remissa qz nes-
cit hō vtrū odio vel amore dignus sit. Eccl̄ ix. Exē-
plū de absalō. ii. Regū. xvii. Qui erat in magna an-
gustia ex hoc qd nō erat certus de remissione p̄ne of-
fēse. Et ad hoc inuitat scriptura. dicit. Eccl̄. v. De pro-
piciatu peccatorū noli eē sine metu neqz adicias pec-
catū sup pctm̄. ⁊ ne dicas miseratio dei magna mul-
titudinis pctōz meorū miserebit̄. Mīa em̄ ⁊ ira ab il-
lo cito proximāt ⁊ in pctōres respicit illi⁹. Non tras-
des cōuertī ad dñm ⁊ ne differas de diē in diē. su-
bito enī veniet ira illius ⁊ in tpe vindicte dispdet te.
Itē iste timor multū cruciat bonos etiā de p̄teritis
operibus qz nesciūt vtrū placuerūt deo. Eccl̄ ix. Sūt
iusti atqz sapiētes ⁊ opera eorū in manu dei. Et tamē
nescit homo vtrū. ⁊c sed omīa in futurū seruātur iun-
cta Exēplū i vitis patrū de quodā scō p̄e q̄ cū vide-
retur timere de morte quesierūt ab eo fratres an tīs-
meret. Et ip̄e r̄ndit in hūc modū. Seruauī mandata
dei iuxta posse meum sed homo sū ⁊ nescio vtrū ope-
ra mea placuerūt deo an nō. ⁊ ideo nō sū securus dos
nec veniā aū eū. Itē iste timor ē qui multū bonos cru-

Erit timor pene

clat de presenti. Timēt enī continue ne in aliquo opere forte oculos sue maiestatis offendāt. sicut famulus disciplinat⁹ assistēs coraz regis maiestate est in timore continue. Exempluz de Job ix. Verebar oīa opera mea sciēs q̄ nō parceres delinquenti. Ad hūc timorem videtur inuitare. ps. vi. Seruite dño in timore. Innuens per hec verba q̄ in ipso opere seruitiū semper timere debemus. Itē iste est q̄ etiā eos multū cruciat de futuro qz non sunt certi. qn forte finaliter cadent in aliquā eius offensam. quia nescit homo finē suū. Eccl. ix. Exemplū de sene qui audiēs casum alterius sancti viri timens illud de se dixit cōdolēdo illi et timēdo sibi. Ille heri ego hodie. Iste est qui eosdē multū cruciat de occultis. Sciūt enī scdm apostolū. i. Corinthios. iiii. q̄ quis non sit sibi in aliquo cōscii de pctō tñ nō ideo iustificati. et ideo timent ne aliqd occultuz habeant qd deo displiceat. Exēplū de dauid q̄ sic timēs exclamauit dicens. Delicta q̄s intelligit ab occultis meis mūda me dñe. Itē iste est q̄ facit eos assidue sollicite se mūdare de maculis venialibus exēplo sponse que sollicite purgat se ab oībus immundiciis. etiā q̄ credit sponso displicere. Et hoc est qd dicit aplūs. ii. Corinti. vii. p̄ficiētes sc̄ificationē i timore dei. hec est enī perfecta sc̄ificatio cū nō soluz a maioribus. sed etiā a minorib⁹ aīa sc̄ificatur. Itē iste est qui frequēter facit timere offensam. vbi non est. Grego. Bonarū mētū est ibi culpas agnoscere. i. timere vbi culpa nō est. Exemplū in historia tripertita. li. vii. Abi ēz q̄ cum iulianus apostata imperator fecisset in quodaz magno festo aī seipsū poni vasavt more imperiali ad honorē suū thus imponere fecit ad hoc vocari quosdā xpianos ydolis iuxta occultatis q̄ cum simplici aīo ad honorem imperatoris thus

Septa pena spiritualis

proiecissent. nichil de illis ydolis sciētes iproparunt
eis ydolatre q̄ thus ydolis sacrificassent. qđ illi ad-
uertētes exclamauerūt petētes sibi dextrās amputa-
ri. licz nihil fecissent in reuerentiā ydolorū. Iste est ti-
mor qui oē malū excludēs propter eū nō dimittit qđ
dei faciat voluntatē Eccl. xxxiii. Qui timet deū ni-
hil trepidabit ⁊ nō pauebit. Timēris dñm btā ē aīa
ei⁹. Et sequitur. Oculi dñi sup timētes eū Et i. ca. Ti-
mor dñi gloria ⁊ gloriatio ⁊ leticia ⁊ corona exul-
tationis. Timor dñi delectabit cor. Timēti deū bene-
erit ⁊ extremus. ⁊ in die defūctionis sue bñdicet. Ti-
mor dñi expellit pctm̄. nā qui sine timore ē nō pōt iu-
stificari. Et. ii. c. Qui timēt dñm inq̄rēt q̄ bñplacita
sunt illi ⁊ q̄ diligūt eū replebūtur lege ipsius. Qui ti-
ment dñm custodiūt mādata illi⁹ ⁊ patientiam habe-
būt vsq; ad inspectionē illi⁹ dicētes. Si penitētiā nō
egerim⁹ incidem⁹ in manus dei ⁊ nō i man⁹ hoīum
Et ps. Beatus vir q̄ timet dñm i mā. e. c. nimis i. val-
de. Iste igit̄ timor est filialis quo nihil dereliquitur
eorū que p̄tinēt ad salutē. Exēplo Ioh. i. ca. qui nec
propter timorē mortis nec rerū dimittebat mortuos
sepelire. Dānati vero hoc timore caruerūt. ⁊ iō timore
seruili perpetuo timebūt. Credēdūq; est qđ ad maie-
rē cumulū sue dānationis timor ⁊ for. tātus quo paue-
būt in conspectu iudicis sp̄ manebūt in eis. Cogita-
q̄to timore terretur latro vīdēs iudicē volentes eum
ad mortē cōdemnare sed vere maiori timore sine cō-
paratione timebūt dānati vīdētes iudicē. s. xpm eos
condēnantē ad perpetuā inferni penam ⁊ dicentem
illud. Math. xxv. Discedite a me maledicti in ignem
eternū qui pa. est diabolo ⁊ angelis eius. Timebunt
secūdo dānti cūctū fraternū i societate tot et dam-
natorū hoīūz qz vt dictū est pluries multū affligētur

Erit timor pene

ex tāta societate sicut timēt īcarceratī cū multis alijs
ex quibus sciūt penū carceris augmētari. Itā si po-
nerent plures infirmi fetidissimi ⁊ calidissimi ī vno
carcere tūc q̄to plures essent tāto plus timerēt hi q̄
illīc essent ponēdi. sic erit de carcere infernali, imo
etiā hoīes dānatī tā erunt horribiles ad vidēdum q̄
vnusq̄sq; pauebit aliū videre. Et sicut hō defigurat⁹
vel mortuus quattuor vel q̄nq; diebus infert timorē
magnum. ita vt etiā aliqui quasi perdāt sensum ⁊ ma-
xime inopinata visione alicui⁹ terribilis sic dānatī ex
visione mutua maxime timebunt ad augmentū sue
dānationis. Isa. xlii. Vnusq̄sq; ad proximū suū stu-
pebit facies cōbuste vultus eorū et Eccl. xxi. Pavor
operātib⁹ īiquitatē De isto pāore etiā dcm̄ ē in se-
xta pena corporalis ardet tū magis timor p̄tinere ad
penā spūalē q̄ corporalē. Quis etiā pāore siue timo-
re rei vise corporaliter sens⁹ imutētur patiēdo. s; ille
timor spūalis poterit magis cārī ex visione aīe tur-
pissime ex deformitate pctī. Legim⁹ enī ī vitis patrū
q̄cū quidā senex ambularet p̄ heremū adiunxit se ei
angelus in spē humana. Quz autē venissent ad quod-
dā cadauer senex obturante nares suas propter feto-
rem angelus nō obturauit. Euntibus illis vltra ob-
uiauerunt cuiā iuuent. angelo autē obturāte nares
senex nō obturauit. q̄ dixit angelo. In presētia cada-
ueris nares nō obturasti ⁊ in presentia iuuentis ob-
turas. Unde hoc dixit ei angelus. Isti fetores corpo-
rales nō ledunt nos. sed pctā hoīm illa fetent nobis.
Unde tollerabili⁹ fetet canis putridus hoīb⁹ q̄ aīa
peccatrix angelis. In īferno igit̄ vbi aīe se mutuo vi-
debunt siue intelligēt nō obstāte corpore vna infert
alteri ⁊ fetorem ⁊ timorē. Et ista pena timoris debet
illis qui hic propter hoīm timorem ⁊ verecundiam

Sexta pena spūalis

dimittere bene agere et saluti sue providere. Et iste dicitur potest timor humanus quo ducti homines magis eligunt malum anime quam corporis. sicut illi de quo dicitur quod eundo ad forum portabat sotulares in collo magis eligens ledere pedes quam sotulares. magis enim aliqui timet perdere bona rerum mundanarum quam corporis imo quam anime. Quot committunt peccata etiam pro vno denario iurando et perjurando deus novit. Contra hunc timorem dicit Christus. Mat. x. Nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere. Sed potius eum timete qui potest animam et corpus perdere in gehennam. Iste igitur est malus timor. et ideo ducit ad alium maiorem timorem. Tu enim scis quanta pena sit esse in timore alicuius hominis. Credo enim quod omnes aliquando aliquem timuerunt et ex insperato territi sunt. et si ille terror siue timor durasset. nunquam in hoc mundo gauderetur. Cogita igitur quanta pena sit damnatis esse in perpetuo pauore et timore aliorum damnatorum. ¶ Tertia pena timoris erit ex visione demonum. Et licet etiam sit dictum de visione demonum in sexta pena corporali. verumtamen etiam videbuntur spiritualiter. Unde sicut anime beatorum videbunt deum clare. et eo fruuntur et gaudebunt. ita anime damnatorum videbunt demones per intellectum. et ista visio spiritualis eis inferet magnum timorem. Experimur enim quod nominatio eius infert timorem. quanto magis eius visio spiritualis. Et ista pena erit his qui nolunt eum hic timere sed acquieverunt suis temptationibus et consiliis suorum sequendo malas societates. ita quod nec habuerunt timorem seruilem. qui est cuius quis non amore iusticie. sed timore gehenne vel alterius pene abstinet a malo vel facit aliquod bonum. Talis fuit pharaon qui cum flagellabatur dimittebat populum. sed quando tollerabatur nec dominum cognoscebat nec populum dimitte

Erit timor pene

tebat. sicut p³ Exo. ca. multi. Talis fuit anthlocus
qui infirmitate flagellat⁹ orabat dominū. ii. Mach.
ix. Ubi dicitur. Superbe locutus ē venturū se hieros
solymā z cōgeriē sepulchri iudeorum eū facturū. sed
qui vniuersa conspiciat dñs deus israel percussit eum
insanabili z inuisibili plaga. ita vt corpore impij ver
mes scaturirēt odore etiā illius z fetore exercit⁹ gra
uaretur. z cū nec ipse iam fetorē suū ferre posset ita
ait. Iustū est subditū eē deo z mortales nō paria deo
sentire. Orabat autē hic scelestus dñm a quo nō esset
mīaz cōsecutur⁹. z ciuitatē ad quā festinās veniebat
vt eā ad solū deduceret. nō optat liberā reddere. Et
ibi multa promissa z vota ponūtur. Et sequitur in fis
ne capli. Igitur homicida z blasphemus pessime per
cussus vt ipse alios tractauerat peregre in montib⁹
miserabili obitu vita functus est. Et hoc qz solo timo
re pene monebatur. Tales erunt iudei plures q̄ timo
re pene legem seruabant. quibus xpiani multūz vidē
tur peiores qui nec timore nec amore seruant legem
quam amore seruare deberēt. Sed alii timore serui
li sunt sicut piratae qui vidētes tēpestatē faciūt vota
confitētur z promittunt mirabilia sed statim cessante
tēpestate redeūt ad ludos et blasphemias z alia ma
la consueta. Tales sunt iterum similes porcis z canī
bus qui percussi fugiunt de domo ad horam. sed statī
reuertuntur z faciunt tedia consueta. Itē sūt similes
cuidam rustico trufatori. de quo dicitur. q̄ cum duce
ret vacam z vitulum ad montē sancti michaelis iter
fines britanie z normanie z videret venire flux⁹ ma
ris clamauit dicens. O beate michael libera me z da
bo tibi vitulum. Liberatus autem dicit. Beatus mi
chael bene erat fatuus si credebat q̄ darem ei vitu
lum meum. Et ecce iterum fluxus quasi inuoluēs euz

Sexta pena spiritalis

et exclamauit dicens. *O* beate michael libera me et promitto tibi vaccam et vitulum. Liberatus autē dixit *O* michael michael nec vitulum nec vaccā habebis. Cum autē sic quasi securus incederet ecce iterū flux⁹ inuoluēs et suffocās eum et vaccā et vitulum. Sic multi in necessitatibus aut infirmitatibus multa promittunt q^d scz bene uiuent restituent si habēt de alieno. vota faciunt. sed sani vel post periculū nichil faciunt et ideo quādo credūt secure viuere supuenit mors et inuoluūtur cum suis peccatis in infernū. quia nec se emēdauerūt nec restitutōem fecerūt aut vota soluerunt. iuxta illud i. Thessa. v. *Q*uā em̄ dixerūt pax et securitas tunc repētīnus eis supueniet inritus sicut dolor in utero habētis et nō effugient. Et ibi loquit^r apostolus de die iudicii dicēs. *D*ies dñi sicut fur. et ita in nocte veniet. Et pōt etiā intelligi de die mortis. *N*otandū autē q^d iste timor seruillie fm̄ se nō ē pctm̄ sicut mūdānus et hūānus. *N*ō em̄ est malum in se cauere a pctō propter timorem pene. sed tñ sp̄ est cum peccato. *E*nde Augustinus super illo verbo. *C*onfige timore. t. c. me. dicit de tali. *E*niū in homine peccandi voluntas et sequeretur opus si speraret^r impunitas. *C*onstat autē q^d peccandi voluntas peccatus est propter hoc dicitur i. iob. iiii. *T*imor non est in charitate quia charitas excludit peccatum. Et ideo canere a malo timore pene attribuit^r malis cauere autē a peccatis amore iusticie attribuit^r bonis iuxta illos versus oratit. *O*derūt peccare mali formidine pene *O*derunt peccare boni virtutis amore talis timor non facit euadere penas quas timet. *E*xēplum de duob⁹ sociis clericis de quibus dicitur q^d se multum diligētes dixerunt ad inuicem q^d qui primo moreretur res dīret ad alterum si posset. *F*actum est autem ut al-

Erit timor pene

ter moreretur facta confessione et recepto viatico cum
fletu. Post aliquot dies tempus apparuit socio. et ques-
iuit socius quomodo ei esset. Et respondit quod male. quia
damnatus erat. Et socius. Numquid profuit tibi con-
fessio viatici et lachryme quas effudisti in extremis.
Et ille. Non quia omnia feci ex solo mortis timore. Ideo
dicitur Proverbio xi. Iusticia liberabit a morte ipsa
est enim sola que facit euadere visionem demonum
huiusmodi timor non facit timere filium dei. et per con-
sequens heredem regni. Non ergo timeamus deum
solo tali timore sed magis filiali. de quo prius dictum
est ut euadere valeamus timorem illius penales quo
demoni videntur. Quanta timoris erit in dam-
natis propter penas vehementes quas patientur.
Quantum timeres si videres ignem in quo oportet
ret te tenere digitum per horam et magis si per dies
et adhuc magis si totum corpus per annum et cor-
pus tuum deficere non haberet. Cogita autem si po-
tes quanto timore damnati timent qui perpetuo. et
sine fine tantum. et talem ignem patientur. de quo
igne dictum est in prima pena corporali. Et non so-
lum ignem. sed et frigus intensissimum et alias pe-
nas de quibus dictum est. Quantumque enim stent in
inferno damnati ille pene non mitigabuntur: quia
in inferno nulla est redemptio nulla penarum alle-
uiatio et ideo cum quanto timore positi sunt in in-
ferno tanto timore semper timebunt. O deus quia
pena est ista. Sciunt enim pauperes christi quam
timent predones et raptores. Et deamus igitur huius-
simi quomodo istum timorem poterimus euadere.
Certe euademus si de timore seruili transeamus ad
filialem et finialem. quod sic fit. Cum peccator
audit precari penam eternam et territus abstinet

Septa pena spiritualis

a malis solū ut vitet penam timet seruilis timore. et nō est adhuc iustus quī abstinere a peccatō. qz si nō esset pena quaz formīdat non abstinere a peccato. et ideo in eo est amor peccati radicaliter. Iste dum abstinet a malis assuescit se bonis ac per hoc incipit amare bonum et delectari in illo. quod cum cepit amare expelletur amor peccati. qz non patiuntur sese amor iusticie et amor peccati. simul etiaz expelletur timor seruilis q̄ solaz penam timuit. et iam cum charitate incipit esse timor inicalis qui adhuc vnum oculum habet ad penam sed alterum habet ad offensaz ne committat. Iterim bene agendo crescit charitas. et simul cum hoc crescit timor offense et diminuitur timor pene donec totus intuitus animi sit ad offensam nō ad penam et tunc est perfecta charitas. et tūc expellitur timor inicalis et succedit filialis cuius vsus in presenti est reuereri et timere ne offensa fiat. Ne ergo incurramus timorē tantarum penarum saltem habeam⁹ timorem inicalē ad quez incuriendū dicit. Iho bap. Math. iii. Videns multos phariseorum et saducenozū venientes ad baptismū suū dicit eis. Progenies viperarum quis demonstrauit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo fructum dignum pnie iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor que non facit fructū bonū excidetur et in ignē mittetur. Qui post me venturus est fortior me ē cui⁹ ventilabrum in manu sua et permundabit areas suas et congregabit triticum suū in horreum paleas autem comburet igni inextinguibili. Iste habet duas alas que date sunt mulieri ad volandum in desertū pnie. Apoc. xii. Duo predicti timores. s. penarum offense multas animas fecerunt volare pniā. Exemplum de thayde meretrice de qua dicitur q̄ tante

Erit timor pene

pulchritudinis extitit q̄ multi propter eam venditis
substantiis suis ad ultimam paupertatem deuenirēt
sed ⁊ amatores sui pre zelo illius litibus inter se cōs
sertis frequenter thaydis limina sanguine replebāt
quod cum audisset abbas pannucius sumpto habitu
seculari ⁊ vno solido profectus est ad eam in quan
dam egypti ciuitateꝝ deditqꝫ solidum quasi pro mer
cede peccandi. Illa accepto precio ait illi. Ingredias
mur si in cameram. Tuncqꝫ ingressus esset et lectum
preciosis vestibus stratum ascendere minaretur dixe
rit ad eam. Si est interius cubiculꝫ in ipsum eam.
Illa autem dixit. Est quoddam cubiculꝫ vbi nullus
ingreditur Si vero deum times non est locus qui
deitati eius abscondatur. Quia cum senex audisset
dixit ei. Et scis eē deum. Que respondit. Scio eē de
um et regnum futuri sc̄i necnō ⁊ tormenta peccato
rꝫ. dixitqꝫ ei. Si ergo nostri cur tantas animas per
didisti. Et nō solū pro tua sꝫ pro illorū redditura rōne
dānaberis Illa vero audiens prouoluta ad pedes eiꝫ
cum lachrimis orabat dicens Scio esse p̄nāꝫ pater ⁊
confido remissionē te orante sortiri t̄m pctō tribꝫ ho
ris inducias ⁊ post hec quo iusseris ibo. q̄cunqꝫ pre
ceperis faciā. Tuncqꝫ locū illi abbas cōstituisse vbi ve
nire deberet illa collectis oībus quecunqꝫ ex pctō lus
trata fuisset perlatisqꝫ in medio ciuitatis populo spe
ctante igne cōbussit clamans. venite omnes qui pec
castis mecū ⁊ videte quō oīa q̄ contulistis michi exu
ram. Erat autem preciū auri librarū quadringentarꝫ
Que cum oīa incendisset ad locū quē abbas consti
tuerat prexit quā ille receptā virginum monasterio
in cellulā paruā recludēs hostiū celle plūbo signauit ⁊
quā reliquit fenestrā p̄ quā ei victus inferret. Fuit
qꝫ ei omnibus diebus parum panis ⁊ paulum aq̄ mī

Septima pena spiritalis

nistrari. Cū autē senex descenderet ait ad eū. Quo
tubes pater ut ex naturali meatu aquarū meam fun
dā. ait ille. In cella sicut digna es. Cūq; itē quō de
beret adorare inquireret. ait. Non es digna nomina
re deū neq; in labiis tuis nomē trinitatis adducere
sed nec ad celū man⁹ extendere. qm̄ labia tua iniqui
tate plena sūt ad manus tue cordibus inq̄nate. s; tñ
modo incūbens cōtra orientē respice hūc sermonem
frequenter iterās. Qui plasmasti me miserere mei.
Cū ergo tribus annis fuisset inclusa cōdoluit abbas
pannucius ⁊ profectus ad anthonium ut requireret
si deus remisisset illi pctā. ⁊ narrata causa Anthoni⁹
cōuocatis discipulis suis precepit eis ut illa nocte vi
gilantes in oratione p̄sisterent sigillatī quaten⁹ ali
cui ex hīs declararet de⁹ cām pro qua pannucius ab
bas venerat. Cū ergo incessantē orassent abbas paul
us maior discipulus anthonii vidit subito lectū i ce
lo preciosis vestibus ordinatū quē tres virgines cla
ra facie custodiebant. Cūq; paulus illis diceret glo
riā illā tñ eē anthonii. Vox autē diuina r̄ndit. Non ē
patris tui anthonii. s; thaydis meretricis. Qd̄ cum
mane paulus p̄anucto dixisset eū gaudio discessit et
mox profectus ad monasterium ostiū celle aperuit.
Illa vero rogabat ut adhuc maneret iclusa. dixit au
tē ei. Egredere qm̄ dimisit tibi deus peccata tua. Et
illa r̄ndit. Testor deū q; ex quo huc igressa sū ex om
nibus pctis meis feci velut sarcinam ⁊ statui ante
oculos meos ⁊ sicut nō decessit anhelitus de maxil
lis meis sic non decesserūt pctā mea ab oculis s; fle
bam sp̄ illa considerās. Cui abbas dixit. Non prop̄
penitentiam tuā remisit tibi de⁹ peccata tua s; quia
hūc timorē sp̄ habuisti in aīo. Et cum inde illā addu
xisset. xv. dies sup̄iixit et pausauit in dño. Qd̄ de⁹ me⁹

Erit certitudo sue dānationis

quid nos faciemus de tot peccatis nr̄is sup̄ quibus
nihil timem⁹. dixisti em̄ dñe sicut d̄r Math. xxi. Amē
amē dico vobis qz publicani ⁊ meretrices p̄cedēt vos
ī regnū dei. Hoc videm⁹ verū ī scr̄a th̄ay de ⁊ seq̄mur
si timorē habuerimus. Iste d̄r initialis .qz est incipium
sapie Eccle. i. Et in ps Qui timet deum faciet bona
Eccle. xv. Sapientia vero est nōi i. cognitione boni ⁊
mali ⁊ electione boni. Item d̄r initialis qz est incipies
tibus bene agere vt coīter. Hoc timore igi⁹ penas in
ferni euademus ⁊ reuerētiālē obtinebimus in p̄ia. de
quo d̄r in ps Timor dñi scr̄us p̄manet in seculū secu-
li. de non h̄ntibus h̄c timorē h̄mōi in charitate ⁊ non
cognoscentibus deum ei super omnia obediendo d̄r
in themate. Conuertantur. i. in f. o. h. ⁊ c.

Septima pena spiritualis īdānatis erit certitudo
sue dānationis. Q̄ta pena terribilis scire
q̄ nunq̄ cessabūt a tāta tribulatione q̄ nunq̄ melius
habebunt. Scis em̄ q̄tū sūt tristes q̄ sunt certi q̄ ad-
iudicati sūt mortī. Et dānati certi erūt q̄ sunt adiudi-
cati eterne mortī p̄petuo tā grauissīe punitiōi. De
meis q̄ta fatuitas pro momētanea delectatiōe velle
incurrere perpetuam dānationem. Hec conditio igi-
tur perpetuitatis multum aggrauabit. Erunt igitur
certi de quattuor. ¶ Primo q̄ iudex non reuocabit
sēntentiā suā. ¶ Secundo q̄ bene agendū nunq̄
obtinebunt q̄q̄ potentiā. ¶ Tertio certi erunt socie-
tatis maledicti eternaliter. ¶ Quarto loci infernalis
punitis horribiliter. ¶ Primo igitur erunt certi q̄
iudex ⁊ c. Unde hoc Certe ex snia prolata quia iudex
dicet sniam proferendo vt dicitur Math. xxv. Disce-
dite a me ma. in ig. eter. qui. pa. est diabolus et ange-
lis eius. Et sequitur in fine capituli. ⁊ ibunt h̄i. s. qui
a sinistris eius erūt in supplicium eternū Iusti aut iuitā

Septa pena spūalis

eternam glo. Frustra ergo origenes spondet liberationē post multos annos malis hoībz et ipsis demonibz. Vides ergo quō iudex sniam dat vt eternaliter puniant. Et ibi ponitur eternū. s. a pte post p ppetuo. Cōsidera igit q iudex nunq̄ reuocabit sniam suam et de hoc erunt certi dānati. Nūc vero sumus incerti de snia illa an fereē cōtra nos vel nō. sed snia p resgno. ideo inq̄t bea. ꝑe. ii. pe. c. i. Quapropt frēs magis satagite, vt p bona opa certā vrām vocationē et electiōez faciatis. Nec. n. faciētes n̄ peccabitis aliquñ. Sic em̄ abundantē misirabitur vobis introitus in regnū celoz dñi nrī saluatoris iesu xpī. Sūt em̄ aliqui fatui q̄ dicūt q̄ deus nō erit adeo dur⁹ vt in eternū puniat. Cōtra quos ait idē aplūs c. ii. eiusdē eplē. Fuerūt x̄o et pseudo pphē in pplō sicut ⁊ in vobis erūt magrī mēdaces q̄ introducēt sectas p̄diuōis. Et seq̄tur. Si ei angelis peccātibz nō peccit s̄ ruētibz iferni detractos in tartarū tradidit in iudiciū cruciādos reseruari. c. Et seq̄tur c. i. Nūc ecce vobis k̄mī scdaz scribo eplam in q̄bz vrāz excito ī cōmonitōe sincerā mentē vt mēores sitis eoz q̄ predixi x̄boz a sc̄tis pphetis ⁊ aplōz sc̄toz p̄ceptoz dñi et saluatoris. Hoc primū sciētes q̄ veniēt in nouissis diebz ī deceptione illusores iuxta pprias cōcupiscētiās ābulātes dicentes vbi est pmissio aut aduentus ei⁹. Ex quo ei p̄res dormierūt oīa sic pseuerāt ab initio creature. Et seq̄tur. Nō tardat dñs p̄missionē suā s̄ patiēter agit ppter vos nolens aliquos perire. s̄ oēs ad p̄niam reuertī. adueniet aut dies dñi vt fur p̄pt qd̄ k̄mī satagite imaculati ⁊ ītolati ei īuenire in pace ⁊ lōgantimitatē dñi nrī salutē arbitrami. Nolite igit dubitare qz x̄e ita erit sicut scriptura loq̄tur. nā nō voluntate hūana allata ē aliquñ pphētia s̄ spū sc̄to inspirati lo

Erit certitudo dānationis

cuti sūt scī dei hoīes. Et igit̃ istā sniaz ipīs dānatīs certā scilz q̃ nūq̃ reuocabit̃ possumus euadere laborem? ad bñ agēdū qz credūt multi saluari q̃ dānabūtur. Quā legimus in vitas patrū q̃ abbas siluan⁹ cū factus fuisset in excessu mētis corā fratribz et redisset ad se flebat vald̃. Et iterrogauerūt eū frēs qd haberet. Abbas aut̃ ille tacebat et flebat. Cū aut̃ istas rent vt diceret qd hēret dixit. Ego ad iudiciū dei raptus fui et vidi quosdā de habitu nrō exētes ad tormenta. quosdā x̃o de hitu sclāri eūtes ad regnū. Et idē est qd d̃r Math. vii. Multi dicēt mīchi i illa die. dñe dñe nōne i noīe tuo pphetauim⁹ et in nomīe tuo demonia eiecimus et in noīe tuo multas x̃tutes fecimus. Et tūc cōfitebor illis qz nūq̃ noui vos discedite a me q̃ opamini iniquitatē. Si aut̃ pphete et fugātes demōes et miracula faciētes tūc repellent̃ q̃s pōt eē q̃ de se nō dubitet. Incertus est igit̃ qsqz de lege cōi de illa snia de qua certi erūt dānati etiā q̃ exēcutio illi⁹ erit ppetua. Est ei magna cōsolatio cū hētur spes de mīa iudicis et de renouatiōe sue snie. sed hoc nō erit tūc qz mō est tps mie tūc erit tps x̃itatis et iusticie. Leo papa in x̃itate iudicabit te q̃ in x̃itate te redemit. Hec pena debet̃ illis q̃ nolunt credere sacre scripture et deo. s̃z dicūt nos ita adiuuēisse i tiorē pctōz. Tales sūt pessimī et falsi xpiani q̃ cōtradiscūt euāgelio et p̃ pñs deo et ecclīe et articulo fidei ort̃hodore. i. quo d̃r Jñ. s̃. d̃ celovētur⁹ in. v. et m. Tales bñ vellēt ppetuo saluari s̃z sine labore et certaie cū tñ dicat aplūs Nō coronabit̃ nisi q̃ legitīe certauerit. Cū ergo dicāt vitā beatā eē eēnā quare etiā nō credunt penā et mortē eēnā. Et quīs sint multe rōes et auctes prius circa hoc allegare nūc tñ aliq̃ addūtur. Per se notū est inq̃t cōpilator libri de x̃tutibus q̃ q̃

Septa pena spūalis

addit sup pctm suū cōtumaciā seu īpenitētiā seu auget peccatū suū z penā z q̄tū durat ī iniuriā dz durare z pena. Qz ergo exis in inferno addit sup pctm suūz contumaciā vel impenitentiā. nulla ei vera pnia vel emendatio est apd inferos. sicut dicēdū ē magis ī pena sequēti z tādū durat iniuriā q̄dū ei nō emenda. merito sp durabit ipius pena. Et hāc mouet questio nē petrus discipulus gregorii ipi gregorio ī iiii. dyad. Scire veli quō iustū iustū sit vt culpa q̄ cum fine perpetrata ē sine fine puniatur. Greg. Hoc recte dicitur si dīstrictus iudex non corda hoīz sed facta pensaret. Iniqui em̄ non cū fine dereliq̄rūt qui cū fine vixerunt. nā voluissent vtiqz si potuissēt sine fine viuere si ne fine peccare sicut satis dictū fuit prius ī pena corporali. Ad hoc propositū vide pulcherrimā resolutionē in scō tho. i. ii. q. lxxvii. ar. iii. z infra. Et. iiii. sendi. xliii. quo querit. utrū ex dīna iusticia inferatur pctō ribus pena eēna. Et sic pz q̄ snia iudicis erit irrenocabilis de quo certissimi erunt ipi damnati q̄ certitudo erit supma pena. Secūdo erit pena certitudis ī hoc q̄ bñ agendi zc. Q̄pta pena erit se scire certitudinalit̄ priuato se sse illa ptate qua potuissēt lucrari regnū celozū si voluissēt. Tūc aut poterūt q̄ potuissēt hīc facili ter z de hoc erūt certī. Et hec pena dabit illis q̄ hoc nō fecerūt qñ potuissent. Tales sūt qui nō hñt fidem certā. aut si hñt fidē illa ē mortua. Ubi notandū sicut dicitur in sūma de virtutibus ca. de fide q̄ tria exigū tur ad bñ operandū. scire. posse. z velle. Et qz ī intentione opationis prior ē finis hīs q̄ sūt ad finē z scdm naturā finis sumūtur ea q̄ sunt ad finē iō ī operando ea q̄ sūt ad deū z salutē nrāz necesse habem⁹ finis bonitatē cognoscere z desiderare z aliquā fiduciā obtinēdi h̄re vt. s. cognoscamus quo debemus tēdere et

Erit certitudo sue dānationis

Velimus venire et speremus posse puenire. Non enim
reperanda sunt que oīno effici nō possūt. ut ait sapiens.
Fide bonitatē finis agnoscimus. charitate desideramus
spe fiduciā obtinēdi habemus. Et qz scire est dis
minutū in vi rationali et posse ī irascibili et velle inor
dinatū in concupiscibili. ideo fides est supplementum
cognitionis in rationali spes supplemētū fortitudinis
in irascibili et charitas ē ordinatiua volūtatis in concu
piscibili. Fide agnoscimus supernū bonū siue sūmū bo
nū eē bonū se cōicans ex qua cognitōe due affectiōes
oriuntur scz spes ex eo qz cognoscit liberalissim^o bona
sua communicando et desiderium ex eo qz cognoscitur
eē bonū quo nichil melius pōt desiderari. Bonū em̄
est quod desiderat ab oībus ut ait br̄s Dionisius. et
scdm aristo. Oīa bonū exortāt. Aīta hoīs absqz lumi
ne fidei vaga ē nesciēs quo tendat Jo. xii. Quiambu
rat in tenebris nescit quo vadat. Nō absqz fide ad mo
lam iustorum tpaliū circuit ad modū sāsonis exocu
lati. Iudic. xvi. eterna nec cognoscens nec cupiēs ps.
In circuitu ipiū ambulāt. Et in li. diēte salutis dicitur
Ad hoc qz fides sit cōmendabilis d3 habere tria. s.
veridicā confessionē. magnificā deuotionē. et catholis
cā professionem. Primo igitur fides d3 habere veris
dicā cōfessionē ut verū dicat. ne aliud credat. aliter vi
uat ut scz fides sit viua non mortua. vera non ficta.
Res enim mortua non est res sed equiuoce. sicut ho
mo mortuus non est homo. Res enim ficta proprie
non est dicenda res. sicut leo pictus non est leo. dena
rius de auricalco nō est verus denari⁹ qui d3 eē de au
ro. Tales sūt falsi et ficti xpiani. de quo dicit apostol⁹
Titū. i. Cōfitentur se nosse deum. factis aut negant.
Tales sunt sicut chimera que est res ficta et tñ nichil
est in rerum natura. Fides veridica est sic viuendo

Septima pena spiritualis

sicut credit. Scdo dz habet magnificā deuotionē i tribus. Prio vt in solo deo cōfidat etiā si naturavel rō sōdicat. Talē fidē habuit abrahā q̄ vetulus de vetula et sterili s̄ oēm rōem credidit deo p̄mittenti q̄ hēret semē i quo bñdicerent oēs gētes. Eñ dz gen. xv. Credidit abrahā deo et reputatū est eis p̄ iusticia. Scdo fides est magna si in aduersitate nō deficiat s̄ plus inualecat de qua dicit saluator Math. xvii. Si habueritis fidē sicut granū sinapis. et Granū sinapis tāto plus terit fortius viget. Talis fuit fides martirū q̄ vt dz heb. xi p̄ fidē vicerūt regna iudi. et Xbe. insup et vin. et carceres. Et de hac dz i Joh. v. Nec ē victoria q̄ vincit mūdū fides nrā. Talē nō habuit petrus q̄ vidēs ventū validū timuit et statimmersus fuit cui et saluator dicit Math. xiiii. Modice fidei quare dubitasti. Sic multi vidētes ventū validū tribulati statim t̄stabant et mergūtur in mari desperationis qd̄ est mortuū in quo nīl pōt viuere. Ter io est fides magna si ppter dilationē hō petere nō desistat qd̄ sibi p̄missū ē. s. regnū et bñ operādo et orādo. Talē fidem habuit mulier cananea q̄ q̄tūcūqz fuisset a xpo repulsa nūq̄ q̄deuit a p̄ce quousqz fuit exaudita. Eñ dz Math. xv. Mulier ma. ē fi. t. fi. ti si petisti. qz vulgo dz qd̄ differē nō offerē. Itē fides dz h̄re p̄fessionē catholicā. Eñ catholica p̄fessio xp̄iana cōtinet. xii articlōs q̄ in symbolo aplico p̄tinent. Est tñ aliud credere deo aliud credē deū aliud credere in deū. Credere deo ē credere vix qd̄ dicit credere deū est credē ipm eē. credere in deū dicit Aug. ē credēdo amare credendo in eū p̄ amorē ire et eius mēbris incorporari et tales sunt q̄ eius p̄cepta custodiunt. Talis fides est qua possūmus mereri vitā eternā et qua dānati potuissent si voluissent. tunc aut nō poterūt qz erunt extra statum

Erit certitudo sue dānationis

merendi. Cōsidera q̄ta pena est alicui ⁊ tristitia qui
ppter suū defectū pdidit suā hereditatē ⁊ eēt maior
tristitia si pderet vnū regnū. Sic maxia erit tristitia
ipsis dānatis qui propter suam malam voluntatē ⁊
quia non fuerunt veri fideles et boni xpiani perdis-
derunt gloriā et patiētur tā grauissimas penas ⁊ cer-
ti erūt q̄ nūq̄ apli⁹ hēbūt tale posse quale habuerūt.
Tercia pena erit qz erūt certi societari maledicte ⁊c
q̄tum sit graue hoī eē in societate q̄ displicet notum
ē ⁊ plus ē molestum si talis societas inferat penam.
Et si quis est certus q̄ ī tali societate sp̄ deberet ma-
nere multū eēt tristis sic q̄daz damnati certi erunt ī
illa societate videlz q̄ cuz demonibz ⁊ aliis damnati
perpetuo manebunt ī q̄ ⁊ ex q̄ societate mltū affligēt
vt dictū ē prius ī mltis penis corporalibz ⁊ spūalibus.
O deus q̄ta tribulatio q̄ta tristitia ⁊ pena stare per-
petuo in tali societate tam fetida tam ignita ⁊c. Abi-
erunt societates huius mundi. vbi prādīa et cōiuiua
in q̄bz fiunt tot excessus ⁊ in xbis ⁊ in cibis vbi cho-
ree in q̄bus tot mala cōmittunt. vbi societates luden-
tium et bibentium in tabernis. Certe ex talibz mun-
danis societatibz propter pctā ibidē cōmissa mortā-
lia ibunt hoīes si sic moriunt in illis pctis ad illā so-
cietatem infernalē. Fugite igit̄ km̄i tales mundi so-
cietates vt vitetis societatem damnatorū. societatem
plurimorū nō o3 cōseq̄. Cū ponit̄ ad hoc exēplū in le-
genda sc̄tōz cuz qdē rex cum deberet baptisari et iā
vnum pedem haberet in lauacro alterū retrahens ī
terrogauit vtinā p̄les mai orū suozū eēnt ī inferno v̄
paradiso ⁊ audiēs plures eē in inferno intinctū pedez
retrahās sāctius ē inq̄t plures q̄ pauciores seq̄ ⁊ ita
ludificatus ē a demone promittēte sibi q̄ tertia die
incomparabilia bona daret s3 ipe quarto die subita

Septima pena spiritualia

et eterna morte perit. Sic multi malunt sequi societates fatuorum quam bonorum et volunt magis ire cum illis qui vadunt ad infernum quam cum illis qui vadunt ad paradysum. Sed vere societas quam hic eis fuit grata in inferno erit tristis et ingrata. Quarta pena erit certitudo loci infernalis. Scitis cum quarta pena est esse in loco ferido vel inhonesto. et hanc penam alleviat spes exenudi a tali loco. sed quando non est spes de exitu talis loci tunc est gravissima. Cogita quantum esset deolor si ad iudicatus esses perpetuo stare in latrinis. Quantum esses tristis igitur pensa. Et vere locus inferni ut iam dictum est erit inhonestior. feridior. horribilior et graviores penam inferens omnibus locis mundi ut sciet per experientiam damnati a quo sciet etiam se nunquam exituros. Deus quantum timere debet homines huius mundi qui propter loca cito transitoria. scilicet propter domos edificandas et acquirendas castrorum maneria terras talia loca multa peccata committunt. Nam alii rapiunt castra et omnia alterius per violentiam. ut patet in guerris. Alii subtrahunt per fraudes hereditates aliorum. scilicet divites a pauperibus. Alii ampliunt terras et prata secreta signorum divisionis inter proximos admonentes per omnia damabilia sunt dicente propheta. ysa. v. Ee qui coniungitis domum ad domum agrum agro copulatis usque ad terminum loci nunc quid habitabitis vos soli in medio terre. certe cito moriemini. nec ulterius in his locis morabimini. Ubi ergo in inferno si in peccato mortali moramini. propter quorum locorum acquisitionem non tamen ipsi damnantur sed etiam successores. Exemplum quidam miles defunctus in dextrario nigerrimo apparuit de cuius naribus fumus et flama procedebat apparuit inquam tectus pellibus ovinis et molle terre gestas in humeris. Qui civis cui apparuit ait. Eritis vos dominus fridericus. respondete il

Erit certitudo sue dānationis

lo ego sum adiūxit. vñ venitis ⁊ qđ significāt ista q̄
video. Ego iquit in maximis penis sum pelles istas
a tali vidua abstraxi quas nō ardētes sentio. Similiter
partē cuiusdā talis agri michi vendicaui iuste
cuius nūc pōdere primor. sed si filii mei ista restituere
penā meā multū alleuiarent. sicq; euauit. Audiētes
autē filii verba patris ab illo maluerunt euz
in pēa remanere q̄ p̄dicta restituere. imo etiā illa iuste
detinere. ⁊ sic consequēter dānari. Quot sunt tales
filii q̄ malunt patres i penis ⁊ in illo loco etiam
perpetuo dānari q̄ restituere. etiam si pro tali resti-
tutione scirēt illos saluandos imo malūt dānari ipsi
met q̄ restituere vel loca ista vel alias res. Exēplus
in li. de dono timoris. Sacerdos quidā vsurariū mo-
nebat de salute aīe sue qz grauiter infirmabāt. dice-
batq; sibi tria fore necessaria scz dolere de preteritis
⁊ plene cōfiteri de pctis. ⁊ restituere pro posse. Et il-
le. duo p̄ia libēter faciā. sed tertiū quō facerē nichil
michi neq; filiis meis remāeret. ⁊ sacerdos. sine hoc
nō potes saluari. ⁊ ille. dicūt ita sapientes ⁊ scripture
Ita x̄e di. sacerdos. ⁊ ille. ⁊ ego volo p̄bare vtrū di-
cāt vtrū qz nō restituā. Et sic mortuus ē magis timēs
paupertatem presentē q̄ futurā penā in loco illo vi-
lissimo. Insania ceterū rebz admirāda q̄ videt se in
exitu huius mundi. non curat sibi prouidere de loco
futuro perpetuo. pro certo talis nō habet fidez q̄ sit
infernus quē fidelis x̄e credit esse ideo dicūt de tali
⁊ sibi similibus Conuertentē pec. ⁊c.

Octaua pena spūalis erit de defectu consolatio-
nis ⁊ licet alibi sit dictū de huiusmodi defectu
tamen aliū est defectus consolationis corp̄ ali⁹ de
fect⁹ p̄solatōis ip̄i⁹ aīe. Itā vt videm⁹ aliq̄ p̄solātcoz

Octava pena spiritualis

poraliſ q̄ nō ſpūaliſ ⁊ ecōuerſo q̄uis deſolatio aīme
redūdet ī corp⁹ ⁊ ecōtra vt dictū ē ī principio penarū
ſpūaliſ q̄ta igit̃ pena dānatū erit qui cōſiderabūt a
nullo ſ. nec a deo nec ab aliqua creatura cōſolari aut
cōfortari in tam maxis penis ſz erūt in iferno poſiti
quaſi āpli⁹ nulla ſit deo cura de eis. *De de⁹ me⁹* q̄tā
curā pro hoīe ſaluādo habuiſtis qui hō fuiſtis paſſi-
bilis abiect⁹ ⁊ deſpect⁹ ⁊ mortē tā viliffimā paſſ⁹ eſt
Nūquid obliuiſcemī miſereri vtiqz vt dictū ē. qz nūc
ē tps mie. tps aut̃ iuſtie. Erit igit̃ dānatū pena et
triflicia magna. Quia erunt priuati omni diuina
cōſolatione. Angelica viſione. Omnium ſanctorū cō-
paſſione. Damnatōrū cōfederatōne. *Prio* ergo pri-
uabūtur oī diuina cōſolatione qz de⁹ ip̄e iuſtus nichil
eis dabit in quo p̄placeāt imo d̄ quocūqz recordabū-
tur ſiue d̄ deo ſiue de quacūqz alia re totū erit eis in
deſolatōez ſiue p̄ ſe ſiue p̄ accidēs. Hic aut̃ nō ſic p̄uit
deus qz q̄tūcūqz q̄s patiat̃ aliqua cōſolatione p̄t
h̄re. *En* ip̄e iob lz ſit hic grauiffime afflict⁹ tñ patien-
ter ſuſtinuit di. *Joh* li. Si bōa ſuſcepim⁹ de manu
dñi mala at̃ q̄re nō ſuſtineam⁹. Scribitur at̃ p̄ eodē
capi. Egreſſus ſathan a facie dñi p̄cuſſit iob vlcere
peſſio a plāta pe. vſqz ad Xricē caput. eius q̄ teſta ſāi
en radebat ī ſterq̄linio. dixit at̃ illi vxor ſua. Adhuc
p̄manes ī ſimplicitate tua. Benedic deo et inemorere.
Qu aut̃ at illā. Quasi vna d̄ ſtultis mulieribus locu-
ta es. Si bona ⁊c. Et ſic p̄z q̄ patiētia habuit qua nō
habebūt dānatī imo deo maledicent ſicut conſule-
bat mulier. *Joh* eidem dicens Benedic deo ⁊c i ma-
ledic. Tantum enim abhorret diuinam maledictionē
ſacra ſcriptura vt loco maledic. poſuerit benedic vt
quidam dicūt Sed ſequitur. In omnibus ſ. afflictionib⁹
bus non peccauit iob labijs ſuis glo. duobus modis

Erit de effectus cōsolationis .

labilis peccamus cū iniusta dicimus vel iusta tacem⁹
sed iob neq; cōtra feriētem superba dicit. Nec cōtra
suadētem recta tacuit patiētia hūit deo gr̃as agens
sapia p̃iugem arguēdo docēs. Patia aut̃ ⁊ sapia ma
gna sunt dei dona. Sic p̃ q̃ q̃tūcūq; quis affligat̃
in hoc mūdo in aliquo potest p̃solari per patiam sal
tem Etiam hic q; hic pena tēpalis ⁊ per patiam pōt
esse meritoria vite eterne purgatiua penarū pro pec
catis soluendarū. sed nichil tale accidet dānatis. Sci
tote q̃ hec pena debet illis qui hic hnt oēm mundan
nam p̃solatōem in iocis in triumphis ⁊ comestitionibus
⁊ potatōibus ⁊ luxuriis ⁊ aliis pctis multis p̃ quibz
nec volunt dolere p̃fecte nec satisfacere. p̃p̃na enim
est preterita mala plāgere ⁊ plāgēdo nō iterare. Cre
dunt em̃ plures tales decipere deuz q; dicunt ore se
dolere de pctis ⁊ proponere abstinere. sed in rei veri
tate aliud hnt in corde qd̃ p̃ patēter q; facta confes
sione oris corā sacerdote tali quali statim redeūt ad
modū viuendi priorez. Sicut prius iurauerunt statim
consequēter iurabūt p̃ sanguinē dei. per mortē dei. ⁊
sic de aliis pctis. Et dicūt q̃ nō possent aliter viuere
Et ideo q; hic noluerūt abstinere a pctis nec obedi
re deo. Ideo in futuro in nullo p̃solabili deus acquie
scet illis. Q̃ta pena si hic tm̃ punieris q̃ in nulla
re posses p̃solari. Cogitet igit̃ penā hāc in dānatis
qui poterit. Secūda pena erit. q; p̃iuabūtur angeli
ca visione. vñ post diē iudicii nullus bonus angelus
ad dānatos descendet. mō x̃o ad purgatoriū qd̃ est
quedam pars inferni angeli boni qñq; descēdunt
ad purgādos p̃solādum. Tñ in li. de dono timor̃ dz.
q̃ quidā pctōr correptus grauissima infirmitate ro
gabatur dñm vt eū tolleretur de mūdo isto. quod cū fre
quenter petisset. astitit coram eo angelus dei dicēs.

Octava pena spūalis

Missus suz ad petitiōez tuā expediēdaz. Elige qd vls
aut duobz diebz stare i purgatorio aut duobz ānis su
stinere ifirmitatē istā. Et ille gaudēs elegit primū z
mortu⁹ ē. Post horā at modicā appuit ei exiti i pur
gatorio itez āgel⁹ quē vidēs dixit. Quis es tu? Et il
le. Ego suz āgelus dñi q appui tibi i sclo adhuc vsuē
ti. Et ille absit. Tu n es āgelus: qz āgeli nō mētūtur
tu at m mētutus es di. q solū duobz diebz starē i pur
gatorio. hic at steti iaz tot ānis. Angel⁹ at ait. Scis
as q hic nōdū stetisti p horā itegrā. Tūc ille. Rogo
igī vt reducas me ad scēm qz pams sū sustinē q̄tā
infirmitatē deo placuerit dūmō huc n reuertar. Qd
z factū ē ex dispēsatione dīna. Et regressus huc susti
nuit patiēter ifirmitatē p duos an. post quos mortu⁹
est. Ide igī credī q āgeli bōi visitāt p̄cīes suos in
purgatorio exātes z frēqntē solātur z vt patiēter suf
ferāt exhortant. vt dī i legēda aurea i cōmēoratione
defunctor. Et forte spāli⁹ eos visitāt āgeli q fuerūt
custodes eor. Dānati at nūq sic solabūtur p ipos
bonos āgelos. z hoc iuste. qz hic nūq voluerūt acq̄
scere eis vel si qnqz acq̄uerūt n tñ p̄seuerauerūt sed
in p̄cīs mortui sūt. De effectibz āgelice custodie loq̄t
multuz euidēt Bōn. di. xi. tit. q. s. xii. Quāto occio
erit maxie desolatōis ip̄is dānatis dū recordabūtur
q deus tñ eos dilexerit q eis sicut di. Hero. ab ortu
natiuitatis dederit angelū custodē. s. qñ aīa ifundit
corpi. Quadruplex tñ p̄cipal effectus cōsuevit cus
todie assig. circa aīas. Un⁹ ē vt p̄ficiat aīa i bonū
grē. ali⁹ vt nō cadat i malū culoe. Terti⁹ ē si cadat
q postmodū resurgat. Quart⁹ ē ne toties vel i tātū
maluz cadat quoties vel ad q̄tū aduersari⁹ incitat.
Q̄ta tristitia dānatis n acq̄uisse mōitōib⁹ sui bōi
custodis z cū eo nō fuisse ad glīaz celestē s3 magis ac

Erit de effectus consolationis.

deuise illi dānato āgelo dato in exercitiū. Tū magi
di. xi. ii. c. i. ait. Greg. quoq; dicit qd qsq; vnū bonū an-
gelū sibi ad custodiā deputatū z vnū malū ad exerci-
tium hēat. Quz em̄ oēs angeli bōi nostrū bonū velint
cōfēq; salutē hoīm studeāt. ille tñ q̄ deputatus ē alio
cui ad custodiā spāliē eū hortat ad bonū sicut legiē d
angelo thobie. z d angelo peē. in actib; aplōz vt pul-
chre oñdit sc̄t̄s Tho. x. pte. q. cxiii. p totū. Sūmā ma-
li āgeli cū desiderēt malū hoīm. magis tñ hoīem ad
malū incitat z ad nocēdū fortius instat ille q̄ ad exer-
citiū eius deputatus ē. hec ille. Cōsidera igit qd si da-
rēt tibi duo viri quoz vnū induceret ad bonū tminū
z alius istigaret ad malū tminū si crederes malo in-
ducēti te ad locū talē q̄lis ē infernus q̄tū dolere trī-
stari deberes. qz malo acq̄uisti z bono credē nolūisti
p̄desemus igit nūc n̄ p̄sentire p̄ctis vt talē z tāta; trī-
sticia; p̄petuas vitare possimus. Tertia p̄ea erit pu-
nari oīum sc̄tōz p̄passiōe. qz scriptū ē in ps. Retabit
iū. cū viderit vindi. manus suas lauabit in sang. pec.
Et sic q̄si balneabūt se cū videbūt tāta; iusticia; fie-
ri de dānatis. Et sic pat̄ in celo n̄ tristabit d dānatōe
filii in īfer. nec filius de dānatōe pat̄; nec filia d dā-
natōe matr. Q̄ta tristitia in dānatis cū sciēt filios
z filias quos ita care nutrierūt gaudē d dānatōe sua
Tū z magis sen. di. l. iiii. q̄rit de ista cōpas. di. S; cū
sc̄tī malos in tormētis videāt. nōne aliq̄ cōpas er ga-
eos mouebūt. Nōne eos de tormentis liberari cupi-
unt. Et r̄ndet in fi. ca. di. Justoz aīez si nature sue bo-
nitate mīaz h̄nt. iā tūc aucto r̄suti iusticie cōfūcte tan-
ta rectitudine constringētur vt nulla ad reprobos cō-
passione moueant. hec ille. Scotus vero in. iiii. eadē
di. dicit. Non credo qd beati consolentur absolute de
penis eoz. non ergo gaudent de eis nisi p̄pter iusti

Octava pena spūalis

tlam iudicis ⁊ qz vidēt deū hoc velle volūt ⁊ ipī hoc tamē si placeret deo absolute uollēt nec propter hoc est in eis tristitia. qz eorū volūtas nō est tristitie capax prop̄ delectatōem perfectā q̄ ipedit oēm tristitiam oppositā. s; quacūq; ptingēt nec etiā est ista volitio nisi p̄ditionalis. hec ille imo etiā gaudebūt. Sciendū tamē inq̄t idē doctor q̄ aliter d; gaudere iudex de penā iuste inflicta q̄ alius cui nō interest: Eū deus acceptat penas dānatorū qz iusta est ⁊ fit i vindicta offense. iudicis. ⁊ iō eius interest hēre maiorem cōplacētā in infligēdo iuste penā quā debeant beatī. eo q̄ eos nō p̄tineat vindicta. hec ille. Et hec pēa erit in dānatis. qz noluerūt reuereri sc̄tōs nec deum eorū festa colēdo. alia bōa opando in q̄bus homines cōiter plura mala agūt q̄ in aliis dieb; . Alii sunt ociosi cogitātes pessima de quib; nunq̄ p̄fiteñt nec credūt cogitatōes malas eē p̄ctā. Debet etiam hīs q̄ nō hñt p̄passiōem de miseria p̄ximi. ⁊ iō nec deus nec sc̄tī p̄patiētur talib; dānatis. Quarta pena erit qz p̄uati erūt mutua p̄federatōe. qz nō soluz sibi inuicem inuidebūt vt prius dictū ē: imo ipossibile erit vt sibi in aliquo amore p̄ligant. hic autē l; qñq; aliq̄ odio se hēant tñ qñq; pacificant ⁊ fiunt post aliquādo bōi amici. sed nichil tale in dānatos posīt fieri ita q̄ de se mutuo gaudē nō poterūt. S; nunq̄d poterūt gaudere de dilectōe sui. sicut. videmus p̄ctōres gaudere l; se amēt inordināte. Rñdet do. subtilis vbi prius q̄ si q̄l; dānatus ⁊ p̄cipue demōes possent stare in cognitiōe sua ⁊ dilectōe p̄petua ⁊ nō determinārenē ab alio reputarēt se b̄tōs b̄titudine naturali et ideo in cognitione sua maxime q̄scerēt. ⁊ credo q̄ na. qz ab hoc ipediūt qd ē eis maxia pena s; null' dātorū absolute pōt stare in cognitiōe ⁊ dilectōe sua. sed

Nona pena spūalis

tñ vt ē ēminus cuiusdā alterius. sicut infirmus p̄s-
derat se nō tñ delectat qz nō p̄siderat se nisi vt ē ter-
minus p̄cupite sanitatis q̄ caret z quā obtinere n̄ po-
test z tō amplius tristat z punit. z sic diligēs se ad ali-
quid hñdū aliqd qd nō potest hēre ex illa dilectione
patiē maiorē penā z tristitiā. dānati igit se amātes
z p̄siderātes finē p̄pter quē facti fuerūt z quē potu-
issent cū diuino auxilio in hoc mūdo acq̄sisse maxime
cruciabunt z p̄fusionē sup se hēbūt qz noluerūt facere
bonum z fugere malū. Nō sit igit līme tibi graue dī-
mittē pctā nec p̄fundat in bñ agēdo diligēter inq̄re
q̄ sunt ad salutē necia qz x̄ps dicit. p̄rimus q̄rite re-
gnū dei z hec oīa adiciētur vobis. Math. vi. qz d̄
nō q̄ritibz regnū dei dicitur. Conuertantur zc.

¶ Nona pena dānatorū erit mortis desiderū. z de
hac pēa dictū ē pri⁹ aliq̄līf z allegat⁹ text⁹ Apoc. ix
in quo d̄z desiderabunt mori z mors fugiet ab eis.
Mouet āt. q. a doc. l. di. iiii. Etrū dānati appetāt nō
ēē p̄p̄t fugiēdaz miserā z argumētis positis ad par-
tes p̄rias p̄ scōrū i p̄ria con. elus. di. z solutio. posi. di.
i p̄cipio solu. scōe. ¶ z dānati dēant magis velle nō
ēē q̄ i pctō p̄manere. Credo tñ q̄ appetunt nō ēē. nō
p̄p̄t culpā fugiēdā qz s̄t obliuati. s̄z p̄p̄t penā quaz
sustinēt. Bon. etiam di. li. q. eiusd. di. r̄sepōdet ad hoc
Dicunt aliq̄ q̄ dānati mallēt n̄ ēē q̄ sic ēē. s̄z appeti-
tus eorū ē iordinat⁹ z indiscretus z fāsticus. qz sibi
nociuū appetit. sicut ē appetitus infirmī q̄ n̄ vult ex
natura. s̄z ex fantastica imagiatōe. qz existimāt sibi p̄-
desse qd nocet. Sic dānati qz existimant se habere
q̄tezz si oīno n̄ ēent appetunt magis n̄ ēē q̄ ēē in pe-
nis. Et hoc mō videt dicē Aug. in li. de miseria hu-
ius mundi loq̄ns de damnatis. ¶ mors q̄ dulcis es-
ses q̄bz amara fuisti te solūz desiderant q̄ te vehemē

Erit mortis desiderium

viā inferni. qz i hoc mūdo n̄ s̄ nisi due vie. qz vna est
arta z alia ē lata. vt di. xps. Math. vii. nec potes hic
sp̄ viuē: s; te o; mori qz statutu ē hoib; semel mori de
bre. ix. z nescis qm̄ nec vbi nec i q̄ societate nec i quo
statu. ¶ Preuideas igit̄ tibi de fuo exēplo illius q̄ sibi
puidit dñ regnaret. Narrat̄ ei q̄ fuit p̄suetudo i reg
no q̄ dā q̄ null⁹ regnaret ibi nisi p̄ añū. finito x̄o año
rex spoliatus oib; cu; vitupio mittebat̄ ad quāda;
i sula; i ppetuum exiliu; z aliis i grediebat̄. Multis
x̄o fatuis regib; sic exultatis z i isula illa fame z mi
seria piclitāib; successit qdā sapiēs q̄ dñ durauit pos
se suu; p̄misit i isula; multa nc̄ia. de q̄b; fuit ei bñ cū
illuc fuit expulsus. Et hoc ē q̄ dñs nobis dicit. Luce
xvi. exēplo villici iūqtatis vt faciamus nobis amicos
s. paupes z viros bonos z scōs de māmōa iūqtatis vt
cu; defecerimus recipiāt nos i et̄na tabernaculā. Ecc.
xlii. An̄ obitu opare iustia; qm̄ nō ē ap̄d i feros. i. in
alio sclo iuenire cibū. sicut dictū ē pri⁹. Frustra ergo
dānati vellēt se nō fuisse natos. qz ē hoc solo priuāt
deus i geiata facē q̄ geiata fuerūt vt dicit agathō. vt
ait aristo. vi. ethi. Scōo dānati vellēt ānichilari qz z
si n̄ pōt eē qm̄ fuerūt poss; tñ fieri q̄ nichil eēnt. ¶ Dñe
iesu cur fecisti quos sciuiti ppetuo dānandos. Cur
nō sufficit tibi vt tāto tpe pctōres putiant̄ q̄to pecca
uerūt. Cur eos nō ānichilas si n̄ vis eos saluare aut
aliqd aliō de ip̄is facere vbi ē mīa tua. Quōvex ē q̄
dicis p̄ pphāz. Mias dñi i et̄nū cātabo. Nec s̄ cogi
tatu mirabilia z t̄ribilia ad audiēdū s; t̄ribiliora ad
vidēdū t̄ribilissīa ad faciēdū. Nec dubia soluūt p̄ do
cto di. xlii. iiii. Et l; de h̄is sit dictū prius placet tñ
hoc idē repetē. Ad priāz p̄clū. possu dicē cū aplō Ro.
x. ¶ Altitudo diciā; sapie z scie dei q̄ icōphēsibilia
sunt iudicia eius z inuestigabiles vie eius. Quis em̄
cognouit sensum dñi aut q̄s eius p̄siliari⁹ fuit vel pōt

Nona pena spiritualis

dei sicut dicit Ansel. p.ologion. c. ii. ad deū loquens
ut inquit Richar. i. q. l. d. Id solū iustū ē qđ vis ⁊ non
est iustū qđ nō vis. Et ita cū dei volūtas sit p.ia regu
la oīum volēdoz. nō est que redū cur deus vult hoc
vel illud. Alii distinguunt qđ volūtas dei d. antecedēs
⁊ p.ūs. ut sc. th. i. pte. q. xix. ar. vi. ad primā. volū
tate inq. antecedenti vult oēs hoīes saluos fieri. ut om
nes si vellēt saluarētur qđ hnt naturalia legē sacra
⁊ cetera ad salutē necēcia. Volūtatē autē p.iti nō vult oēs
hoīes saluos fieri. s. scđz eoz merita aliquos saluabit
⁊ alios dānabit. Aliq. tñ dicūt vt recitat. Bona. i. q. di.
xlvi. infernū nō eē pro eo qđ dicūt nullū cruciatū eē p.
hanc vitā. Et istū errorē cōuicit rō recta qđ ita dicitur
qđ malū nō d. remanere ipunitū. Si ergo multi pec
cāt ⁊ in hac vitā nō cruciātur imo gaudēt ⁊ letentur
neceffe ē eos post hāc vitā cruciari aut destruere or
dinē vniuersi aut dīnā iustīaz negligentē ⁊ remissam
eē circa punitionem pcti. Alii vero negauerunt in
fernū eē pro eo qđ negauerūt ipios cēnaliter cruciari.
vt origenes ⁊ sequaces ei. Quis scđm eos post hanc
vitā aliquis maneat cruciat. dixerūt enī qđ hoc non
pōt dīna mīa sustinere qđ creatura sua quā nō odit s.
diliget eternalit. sit in penis cū ipse nō delectet. i. puni
tione nostra nec satietur cruciatib. nostris nec obstat
qn non possit eos qđ puniuntur sine aliquo preludio
liberare a penis. Et si aliqñ scriptura cōminatur pec
catoribus penā cēnā. hoc dicūt nō eē dictū scđm veri
tatē p.missionis s. scđm f.rozē cōminationis qua intē
dit deus malos liberare a pctis. Iste autē error orige
genis fuit ⁊ suoz sequaciū qđ tāto ē imamoz qđto vide
tur eē mitior ⁊ misericordior pro eo qđ diuinā iustīaz
blasphemāt dū eā diminuit dū tñ dat mīe qđ n. relin
quit locū iustīcie. Scđo No qđ spem nrāz euacuat. Si

Erit mortis desiderium

enī scriptura supplicū pctoribus pmiatur n̄ scdm veritatē. s; vt deterreat qd cause eēt cur etiam nō intelli gamus p̄mia promittere nō scdm veritatē sed vt ad opus iusticie alliciat ac per hoc scriptura tota ⁊ fides nostra vana ⁊ friuola pōit iudicari. Et iō ē tertia po sitio rōal⁹ ⁊ fidel⁹ qd sit ponere cruciatū efnū ⁊ hoc ma nifeste dicit scriptura dīna cōfirmat fides ⁊ cōcordat rō recta. Scriptura Mat. xxv. Ite maledicti in ignez Eñ ēē Gre. mox. xxxiii. Sūt nōnulli qd p̄ctis suis idcir co finē ponere negligunt qñ h̄re qñq; sup se finē futu ra iudicia suspicant. Qui breuē rñdemus. Si qñq; fi niēda sūt supplicia reproborū qñq; ergo finiēda sūt gaudia btōz. Per seipsā nāq; veritas dicit. Ibiūt hī i supplicū iusti. aut i vitā eternā. Ite rōne v̄r quia si de duobus cōtrariis ē reperire alterū extremorū ⁊ mediū necē ē ponere alterū extremū. Nec est radix sta biliādī cōtraria apud phōs. s; esse ponere perfectam btitudinē i p̄ria et mediū statū i via inf̄ pfectā btitudi nē ⁊ pfectā miserā. ergo ē ponere pfectam miserā p hāc vitā. Hoc autē discim⁹ ifernū. Ite sicut de⁹ ē sūme misericors itā ē sūme iust⁹. sicut ergo sūme misericor dis ē sūme misereri. ⁊ mīaz suā sūme manifestare. sic ⁊ sūme punire ⁊ suā iustiaz manifestare p effectū. Si ergo ifinita iusticia n̄ p̄t manifestari nisi p effectū in finitū v̄r qd aliqb⁹ pctoribus reddi debeat cruciatus infinit⁹ sed nō pōt esse cruciatus infinitus nisi etern⁹ ergo necē ē eē cruciatū efnū hūc autē dicimus ifernuz Cruciatū ēē ponere efnuz facit ad cōplementū vniuer si ⁊ iustū iudiciuz dei. Cōgrunz em̄ est vt pulchritudo vniuersi decozetur quibusdā antitetis. i. cōtrariis. vt sicut bonis reddunt bona efnā. ita ⁊ mal⁹ efnā suppli cia. Necessariū ēē ad cōseruādū ordinē iustie vt vni cuiq; reddat scdm opa sua cū ventus fuerit ad iudici

Nona pena spūalis

um. Peccator autē cū peccat: peccat p̄tra bonū et̄nū et
infinitum. et ex hoc dign⁹ ē cruciatu et̄no. Peccat et̄
in suo et̄no ut dū decesserit n̄ ē apli⁹ loc⁹ meriti ac per
hoc nec remissiōis peccati. et iō sp̄ ē culpa. Et qz culpa
ordiat i pena d̄z sp̄ eē i pena. Et ista ē vna rō p̄pleta
que colliḡ ex Greg. et Aug. Greg. aut dicit i li. dia. q
ideo p̄ctōr et̄nalit̄ cruciād⁹ ē qz peccat i suo et̄no Aug
vero dicit q iō et̄nalit̄ punit qz peccauit p̄ bonū et̄nū
Et q illud iudiciū iustū sit oñdit p̄ exēplū i hūanis iu
diciis et legalib⁹ vbi dicit q peccās cōtra rēpublicam
aliquo grādī crimīe morte morit̄. nō qz i mora q occi
dit ei⁹ suppliciū leges eē existimēt cū sit hora p̄breuis
s̄z qz eū i sēp̄it̄nū auferēt a societate viuētū. hec Bo
na. Et p̄z magis i exilio p̄petuo si p̄petuo viuet exulta
tatus. Ad aliud de mīa dicit idē doc i fi h⁹. q q sicut
de⁹ ē sūme misericors ita ēt decz ut sit sūme iustus. et
ideo effectus sūme mie nō excludit effectus iustie et p̄
p̄ hoc deus destinxit sibi duo tpa. Unus i quo oñde
ret mie sue ifinitatē tradēdo vnigenitū filiū suū pro
oībus inimicis suis et p̄cedo oībus ad se redire volentī
bus. Aliud i quo oñderet iusticie sue immēsitatē et id
est tps qd deputatus est et̄nis cruciatib⁹. Dicit etiam
mgr in lra ad auctoritatez Isa. ii. Iudiciū sine mīa fi
et illi q nō fecit mīam ita inq̄t intelligi pōt q iudiciū
dānatōis fiet illi q nō fecit mīaz p̄ eo q fuit sine mīa
vel fiet illi iudiciū sine mīa liberatē et saluatē q tñ in
aliq̄ pene alleviatōe mīaz dei sciet. qz nō tātū punit
q̄tū meruit. s̄z hic nō sine cā d̄z mīa et iudiciū i futuro
qz et hic multis mōis misereē de⁹ qb⁹ nō miscereb̄ tūc
Locat em̄ nūc p̄ctōres et iustificat. qd tunc nō faciet s̄z
tūc reddet singlis scdm merita. Manifeste iudicabit
q nūc occulte iudicat. S̄z q̄rit vtrū dānati punit̄ sine
intermissiōe. R̄sio inq̄t Bonauen. dicendo q punit̄

Erit mortis desiderium

tio gehennae erit sine omni intermissione. Et hoc patet per illud quod dicitur Apo. xii. Ascendet fumus tormentorum in secula seculorum et non habebunt requiem die ac nocte quia cum non sit interpolatio in culpa non debet esse in pena. Et si dicatur iuxta illud Job. xlii. quod transibunt ab aquis nivium ad calores nimium. et sic debet quod in isto transitu sit intermissio. Respondetur deo quod dupliciter potest intelligi vel sicut transitus superbi ab uno priorum immediatum in aliud. Ita tamen quod spiritus est sub altero contrarium. sic intelligatur in proposito vel ita ut non intelligatur successio sed nec transitus cum successione sed varietas cum successione. hec Bona. Et ita fortasse dici posset de penis spiritualibus quod mirabile nimium videretur intelligere tot et tanta et velle si tot impossibilia. Erit igitur damnatis maxima pena quod vellent anni hilari et non poterunt deo volente eos spiritus stare in inferno cum tanta gravissimis penis. Tertia pena erit quod vellent se non fuisse redemptos. Quarta pena damnatis cum considerabunt tantum remedium pro peccata sua sprevisse. Cogita si esses adiudicatus morti vel perpetuo carceri et aliquis vellet te liberare et hanc liberationem contemneres et post cum velles liberari non posses. Quarta mercedis afficereris. Erit ergo damnatis maxima pena cogitare de illa liberatione quam contempserunt imo vellent quod deus non fuisset incarnatus quia magis punirentur ex eo quod non curaverunt tantum bonum et maxime christiani sicut dictum fuit per prophetam. Hec pena maxime debet his qui tanto beneficio ingenti sunt. Quod miserrimi damnati qui tanto beneficio tanto amore non potuerunt quod noluerunt trahi ad morem dei. Etiam Christus ostendit nobis dilectionem valde grade cum totum corpus suum et omnia membra sua morti exposuit. De qua dilectione ait Bernardus. Si dominus noster Iesus Christus habuisset tot membra in suo corpore quot sunt stelle in firmamento et unumquodque membrum singulare vitam habuisset omnia singillatim morti exposuisset antequam unam animam in faucibus dyaboli

Decima pena spūalis

dimisisset. Hec ille. Fuit ergo xpī passio sufficiens p
redēptiōe totius hūani gñis. sed maledicti dānati nō
hec currātes magis eū occiderūt pctis suis q̄tū i eis
fuit. Heb. vi. Rursus crucifigētes sibi meti p̄s filiū dei
Et ita tristabunt valde qz fuerunt a morte pcti libe-
rati si voluissent fructū passiōis suscipe. Quarta pēa
erit qz nolent se fuisse suscitatos: imo libentē aīe dāna-
torū illa tormenta vilissima dīmitterēt. Quātus do-
lor q̄ta tristitia ipsis aīabz dānatorū in sūptiōe siue
reunione corporū qz oēs pene corpales que dicte sūt
prius in aīam redundabunt. sicut glīa corpis in celo
in aīam. et iō aīe beate cū gaudio sua corpa resumēt
z aīe dānatorū cū tristitia. Cogita corpus putridum
et plenū v̄mibz et q̄tū deforme poteris pensare. Di-
co tibi qz aīe dānatorū tale corpus plus vellent habē
q̄ illud dānatū cū penis illis cruciantibz. Igit̄ aīa
cur tū places huic corpori. Cur illud nutris in luxu-
riis. in gula. in ocio. et aliis delectationibz. Cur nō co-
gis illud tibi seruire et nō tu illi. Tu desiderasti vt il-
lud a te non separetur dū eras in hoc mundo et non
potuisti obtinere quin per mortē separet. tūc optabis
vt separet et nō poteris obtinere qz mors fugiet a te
Talis pena merito erit illis qui nimis carnaliter vi-
xerunt ita qz eorum corpus erit aīabz carcer ppetuus
Si infirmantur voluptuosi aut q̄cūqz mali in aliquo
mēbro patiuntur statim apponunt remediū vadunt ad
medicū adhibēt vnguēta imo q̄cquid suaserit medi-
cus obseruandū p sanitate corpis diligētē obseruāt
sed si infirmantur in aīa nō curant nec q̄runt medicū
imō fugiunt. nolunt credere deo ip̄os dirigēti ad salu-
tē p p̄dicatores z cōfessores. z iō nō mirum si dānnāt
sicut nō eēt mirū si q̄s infirmus nolēs credere medi-
co moreretur. Ideo notant̄ d̄r in thēmate prius assū-

Est verecundū stipendium

pro. Conuertantur in infernum. 7c.

Desima pena et vltima quoad presentem tractatum pena spiritualis est verecundus stipendium quia dānati non solum verecundia corporali confundentur. sicut confunduntur homines nudi sed etiam verecundabuntur et confundentur ex denudatione et visione seu cognitione suorum peccatorum quod modo non fit. quia peccata hominum non a solo deo videntur. et adhuc ex tali visione non curant. Hec autem confusio spiritualis erit quadruplex. **P**rimo enim confundentur ex dei cognitione. **S**ecundo ex sanctorum visione. **T**ercio ex aspectu damnatorum. **Q**uarto ex inspectu peccatorum. **P**rimo igitur pena confusionis damnatorum erit ex dei cognitione. **P**ossibile enim potestis quanta esset confusio latroni si iudex videret ipsum furem in furto suo et hoc bene sciret. sed maior puella verecunde si a patre suo inhoneste cum viro videretur. Vere maior confusio erit damnatis ex visione patris celestis. Hec est illa confusio de qua Ier. xvii. dicit. Domine omnes qui te dereliquerunt confundentur recedentes a te in terra scribebuntur quoniam dereliquerunt venas aquarum viventium domini. Sed quare non sic confunduntur peccatores cum sciant quod omnia aperta sunt et nuda oculis dei. **T**erte quia vel non credunt vere vel si indubitanter credunt. quia nunc videtur dissimulare peccata quia non punit ideo non curant. Si ergo ex aliquo inhonesto facto vel verbo homines verecundi confunduntur quanto magis ex peccato mortali quod summe deo displicet damnati confundentur. Et hec pena erit illis qui modo noluerunt confundi siue erubescere in peccatis propter deum que tamen non facerent coram hominibus. **E**xemplum huius. Quidam bonus vir cuidam fatue mulieri insequenti eum ut cum ea peccaret dixit. Veni et sequere me. Et cum eam duxisset ad foras dixit. Modo para te. **Q**ue dixit.

Decima pena spiritualis

Non hic ubi homines vident sed in domo. At ille. Si tu non vis hoc opus hic exercere propter homines qui viderent nec ego in domo propter deum qui videret. Et hoc est quod dicitur his versibus. Cum quid turpe facis qui me spectante ruberes. Cur spectante deo non magis ipse rubes. Et hoc in fi. v. de consol. Magna est nobis indita benefaciendi necessitas cum cuncta agamus ante oculos iudicis cuncta cernentis. Quot mala fiunt in occulto deus novit. Si tamen feceris peccatum coram deo est remedium ut non confundaris eternum. ut scilicet confundaris confitendo. De qua confusione dicitur Eccle. iiii. Pro alia tua non confundaris dicere vex. Est enim confusio adducens gloriam et gratiam. Quasi diceret quod duplex est confusio quedam est aliquorum qui tantum verecundantur et confunduntur revelare in confessione peccata sua quod ea tacent. et hec est mala. Alia est confusio quam confunduntur et verecundantur in confessione non tamen sic quin dicunt peccata sua commissa et hec est bona confusio ducens ad gratiam et gloriam ex qua confunditur dyabolus et per quam evaditur confusio eterna. que tanta est ut eam cogitare non possumus. Secunda pena confusionis erit ex sanctorum visione. Non enim solum deus viderit peccata damnatorum. sed etiam tota curia celestis. Unde. Ber. Ignis ubique ferox rupi pugnabit habentis. Cunctaque cunctorum cunctis archana patebunt. Sed quomodo poterit sancti angeli et alii beati videre peccata damnatorum cum nunquam ad infernum descendant et tanta sit distantia paradisi ad infernum. Ad hoc dicit Bernardus. In. iiii. di. l. q. iii. quod sancti vident in speculo eterno penas reproborum ut faciat ad eorum gloriam cumulanda. Sed quid hec cognitio faciet ad damnatorum confusionem? Dico quod faciet. Sic magis confunditur latro dum eius furtum cognoscitur a tota curia alicuius domini quam si solo domino

Est verecundū stipendium

ita magis cōfundent ad min⁹ extēsiue ex cognitione
curie celestis q̄ si a solo deo cognoscere eorū pctm̄.
Scient em̄ quō pctā eorū fuerūt visa in iudicio a cun-
ctis ⁊ ad eorū cōfusiōis cumulū recordabūtur illius vi-
sionis cōfudentis sicut si q̄s recordaretur q̄ pctm̄ suū
viris honestis fuit ⁊ ē notum cōfunderetur ⁊ verecun-
daret. Et utiq; hec erit magna cōfusio dū dānati sci-
ent pctā sua nota fuisse ⁊ eē virgini glōse āgelis ⁊ sā-
ctis dei q̄ tot erūt ī illa supna hierl'm ciuitate. Et hec
pena debet illis q̄ scōrū vitā deriserūt nec imitati sūt
Sūt em̄ multi miseri q̄ deridēt ⁊ obloquūtur nō soluz
cōtra scōrū vitā s; s; xpm cōtemnētes sua p̄cepta ⁊ cō-
similia. Exemplū ī vitas p̄m ⁊c. Illā ergo confusionē
damnati non habituri essent si voluissent sanctorum
sequi vestigia vel dei p̄cepta conspexisse ⁊ fecisse qz
scriptum est in ps. Tunc non confundar cum perspe-
xero in omnibus mandatis tuis. Tertia pena confu-
sionis erit ex aspectu damnatorum. nā sicut ex aspe-
ctu vicini tui confusionem pateris ex multis pecca-
tis tuis. immo mulier confundetur in aspectu viri
ex multis suis miseris. ita damnati videntes mutuo
sua peccata que fuerunt eis prius occulta confunden-
tur. sicut nunc multi confunderentur si viderent eorū
mala etiam ab hīs qui sunt similes ⁊ talibus pecca-
tis maculati. O deus meus quot confusionibus con-
fundentur damnati qui tot erunt in illo carcere perpe-
tuo. nam a quolib; demone ⁊ alio damnato cum eis
confundantur verecundabuntur ⁊ reprobrabuntur. ⁊
maxime hī qui maiorem oportunitatem salutis habue-
runt. Et principaliter verecundabuntur xpiani in quib;
bus apparebit character baptismatis. ⁊ per amplius vi-
ri religiosi q̄ maiorem salutis occasionem habuerunt
⁊ scdm q̄ maiora ⁊ plā peccata habebunt. Confun-

Decima pena spiritualis

defiturq; illi superbi demones qui de celo empireo ceciderunt et maxime ille lucifer apostata cui dicitur illud ysa. xliii. Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Corruisti in terram qui vulnerabas gentes. q. d. in cor. t. in ce. ascē. su. ast. c. exal so. m. sedebam in monte testamēti in la. a. qui. ascēdam super altitudinem nubium ero similis altissimo. Meruntamen ad infernum detraherts in profundum lacu. Hec confusio debetur superbis qui similes effecti demonibus deus contempserunt voluntatem suam voluntati diuine preferētes. Hec etiam pena debetur illis qui nō verecundantur publice et palam peccare et suis malis exēplis alios corrumpere. De quibus bz. Math. xviii Qui aut scandalizauerit vnum de pu. istis qui in me cre. expe. ei ut su. mo. in co. eius et demer. i. pfū. maris. Quid autem sit scādalu dicit Iherosol. de lyra q. scādalu actiue est dictu vel factum minus rectum prebēs occasionem alteri ruine. Scādalizare igitur aliquem est facere eū ruere i. peccatum mortale ex dicto vel facto suo malo. et hoc est proprie nocumētum ex parte anime quod est recte ptra caritatē. et ideo faciēs alium sic rueresi faciat hoc ex itētiōe seu ex aduertētia sēper peccat mortaliter. etiam si factum vel dictum ex quo alius ruit nō esset de genere peccati mortalis. sicut dicēs mēdaciū iocosum mulieri itētiōe pertrahēdi eā ad adulterium est peccatum mortale ex itētiōe finis. Qui ergo scādalizauerit vnum de pusillis. Dicit autem pusillis. qz nullus scādalizatur passiue nisi in q. tū pusillus i. parue virtutis qz homo perfecte virtutis ex dicto vel facto malo alterius non ruit i. peccatum. Expedit igitur ei. i. scādalizati actiue modo dicto ut suspendat mola. et. Loquetur euāgelista sū modum terre palesticorum i. qua cōdemnati ad mortem ligato saxo ad

Est Verecundū stipendium

collum precipitabatur in mare. Expediit ergo. sensus est. i. melius esset homini mori corporaliter q̄ ex malo suo exemplo facere aliū ruere in pctm̄ mortale. qz ex hoc meretur mortez eternā q̄ grauior est morte tēporali. Et ideo sequit̄. Ne mūdo ab scādalis i. mundanis hominibz qz nō curāt scādallzare proxios. Necesse est em̄ vt veniāt scādala. Vbi nō est necessitas absoluta si tm̄ ex suppone. Si em̄ homines velint viuerē mūdanez in oībus voluntatē suā adimplere necessario sequit̄ ad hoc scādalum alioz. qz nō formidant scādallzare proximos. Verūtamen vt homini. id est cōminatio pene eterne sibi affligēde per. quez scandalum venit actiue. s. primū scandalizādo. Nec ille. Tales igitur qui hīc nō verēcūdanē alios scādallzasse in inferno verēcūdabūtur hoc fecisse. Quarta pena z vltima est confusio ex inspectu pctōz. i. ex aspectu interiori siue sue aīe quā quisqz dānatus vīdebit maculatā z turpem ex peccato suo. Et ex hoc multuz confūdet̄ Ezechī. xlii. Cōfundātur ab iniquitatibus suis. Sicut habens pulchrā vestem cōfundit̄ etia3 per se si ceciderit in luto. Deus meus q̄ta cōfusio dānatis q̄ tam pulchrā aīam a deo susceperunt quia ad imaginē suā. z eam ita sordide confuderunt. He cōfusiones z alie pene prius dicte z etiam nō dicte ip̄is dānatis in loco illo infernali erūt perpetuo sine cessatione. Ecclesi. xx. Cōfusio illoz cum ip̄s sine intermissione. Sic ergo de infinitis inferni doloribz pauca scripsi. Nō ei credo cor sufficere ad cogitāduz nec os ad loquēduz quot z q̄te miserie sunt in inferno. Qui ergo vult fugere a vētura ira faciat dignos fructus p̄nie. Quod nobis p̄cedat ih̄us redēptor n̄r Cui sit laus honor z gloria.

Prologus secunde partis principalis.

Expedita materia de loco infernali et penarū ibidē a dānandis tollerādaꝝ quas idcirco nobis de⁹ voluit reuelare vt illas effugere studeam⁹ iuxta illō ps. Dedisti metuentibus te significatōem vt fugiāt a facie arcus scz eterne damnatōis vt liberētur dilecti tui. Consequenter vidēdum est de loco paradisi eiusqꝫ delitiis corporalibus. s. et spūalibus quibus attracti et illecti quilibet nostrum dicere possit cū ps. Inclinaui cor meū ad faciendas iustificatiōes tuas propter retributōem supple ī gloria celesti bonis et in istis a summo bonorū oīum largitore tribuenda. Ad quam modo nobis possibili cognoscēdam tale thesma proponemus.

Enite benedicti patris mei possidete paratū vobis regnum a constitutōe mūdi. Math. xxv. de regno dicturi adiunāte iesu christi gratia in quo pax summa est et requies perfecta et quo est status omnīū bonorū aggregatiōe perfectus vt ait Boeti. Tria principalia puncta deducemus.

Primo vbi ponatur regni celorum habitatio.

Secundo que et qualis sit in animabus gloriatio.

Tertio que et qualis sit in corporibus premiatio.

Et de hiis tribus dicemus sēcū qꝫ ex scripturis sacris et dictis doctorū intelligere valeam⁹. Nam sicut ait Aug. li. de triplici habitaculo. Bona regni celestis dicere vel cogitare vel intelligere vt sunt nullus potest carne vestitus. Multo em̄ maiora et meliora sunt qꝫ cogitentur et intelligātur. Nam scriptū est. i. Corin. ii. Oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. Regnū namqꝫ dei omni fama maius et omni laude melius. omni scientia innumerabilius. omni gloria que putatur excellentius. Regnum itaqꝫ dei plenum est

Prologus secunde partis principalis
lucis et pacis sapientie et glorie honestatis et dulces-
dinis melodie et leticie et beatitudinis perennis et om-
nis boni quod nec dici nec cogitari potest. At locus
infernus plenus est tenebrarum discordie. odii stulticie
miserie turpitudinis. amaritudinis. offensionis. dolo-
ris. adustionis. famis. sitis. ignis inextinguibilis tristi-
cie. vindicte perennis. et omnis mali quod nec dici nec
cogitari potest. Ciues celi sunt iusti homines et ange-
li quorum rex est deus omnipotens. At contra ciues
infernus sunt impii homines et demones quorum prin-
ceps est dyabolus. Satiat iustos visio sanctorum ho-
minum et angelorum. et super omnia ipsius dei cruci-
at impios et peccatores visio damnatorum hominum et
demonum et super omnia ipsius dyaboli. Nichil in re-
gno dei desideratur quod non inuenitur. sed in infer-
no nichil inuenitur quod desideretur. nichil sentitur neque vultus.
In regno dei nichil inuenitur nisi quod placet faciat et dele-
ctat. At in lacu miserie penis nichil vultus nichilque sentitur
nisi quod displicet cruciat et offendit. De bonum in regno
dei abundat et nullum malum. omne malum habundat in carcere dia-
boli et nullum bonum. Nullus indignus in regno dei suscipitur
nullus dignus nullus iustus ad infernum trahitur. hec Augustinus.
Gaudium autem celestis patrie expedit considerare sed
quod possumus intelligere triplici ratione. Primo quia
facit libentius et feruentius laborare. Secundo quia
dolorem laborantis solet valde mitigare. Tertio con-
solatur ne laborans valeat desperare. Primo fa-
cit libentius etc. Laborans enim cito lassatur. quan-
do nescit premium laboris sui sed quando sit premii
sui magnitudinem tunc laborem sustinet libenter. sic qui
gaudia attendit libenter bona operatur. Esote igitur
fortes in bello et pugnate cum antiquo serpente et acci-
petis regnum eternum. Video enim quod piscator vel

Prologus secunde partis principalis
alius laborator tota die et etiam quandoque nocte laborat ut lucretur. xli. denarios vel pauciores forte quanto magis si crederet mille marchas auri qualis esset angustia quam non sustineret. Satis videmus ad oculum quot et quos labores homines mundi pro rebus transitoriiis sustinet tam in terra quam in mari. Sic qui gaudia vite eterne pensaret labores pro illa gloria inaccessibili libenter assumeret. **Evigilate igitur pigri et cogitate lucrari illud regnum quod semper manet.** Sed quid est quod te oporteat facere pro eterno regno acquirendo. Respondet Christus Math. xix. Si vis ad vitam ingredi serva mandata. **Secunda ratio** quia dolore et. et plus dico quia qui gaudia illa bene attenderet penas et tormenta non sentiret. sicut legitur de multis martyribus. Modicum absentii positum in dolio mellis amaritudinem suam amittit. Sic si modicas tribulationes nostras quas patimur in illam maximam dulcedinem mergeremus profecto vel parum vel nichil sentiremus. **Tertia ratio** quia consolatur. et. Consideras enim quod per multas tribulationes oportet nos venire in regnum dei gaudet in tribulationibus sperans illas esse viam perveniendi ad regnum. **Opportuit enim pati Christum et ita intrare in gloriam suam.** Quod igitur nos cum illud regnum dudum per peccatum perdidimus. Non igitur desperent homines in tribulationibus presentis seculi sed patienter se habeant et gaudeant quia tales pene si velimus sunt meritorie vite eterne et regni paradisi ad quod vocabimur per Christum si iusti fuerimus dum dicit his qui a dextris eius erunt thema propositum. **Venite benedicti et.** Quale gaudium quanta exultatio quantum tripudium quantum festum sanctis dei angelis et hominibus et toti curie celesti in hac vocatione et invitatione ad regales nuptias ad visionem et dilectionem cum perpetua tensione illius deitatis

De loco paradisi

beatissime. Si gaudeat pauper intromissus aulā regiam cui ciborum et necessariorum pro victu et unica refectione fiat sufficiens administratio. quomodo non magis sine comparatione gauderent iusti qui hic fuerunt pauperes et multa passi in introitu illius celestis aule ubi perpetuo quecumque desiderabilia abundantissime ministrabuntur

Ideamus igitur primo de loco ubi erit tanta gloria. Erit ne in paradiso terrestri qui est locus deliciarum. de quo magister sen. di. xvii. ii. sic ait. Fatesor tertiam opinionem michi placere. scilicet ut homo in paradiso corporali sit positus qui in illo principio plantatus accipi potest quo terram omnem remotis aquis herbas et ligna producere iussit. qui et si presentis ecclesie vel future typum tenet ad litteram tamen intelligendum est esse locum amenissimum fructuosis arboribus magnam et magno fonte fecundum. Quod dicimus a principio antiqua translatio dicit ad orientem. Unde volunt in orientali parte esse paradysum longo interiacente spacio vel maris vel terre a regionibus quas incolunt homines secretum et in alto loco situm usque lunare circumculum pertingentem Unde nec aque diluvii illuc pervenerunt hec ille. Nonne talis locus sufficere potest homini pro loco sue glorie. Respondet Bonaventura in dubiis circa litteram eiusdem di. dicens Quod duplex est paradysus scilicet duplicem statum hominis scilicet imperfectum et perfectum. Secundum statum imperfectum paradysus est locus amenus in partibus orientis de quo dicit Damascenus. Paradysus enim est dei manibus in eodem plantatus gaudii et exultationis universi promptuarii. In hoc autem loco decuit hominem poni ut esset ei facilitas pervenendi ad patriam et ut deus hominem ostenderet benivolentiam cui locum amenissimum ad habitandum preparaverat. et

De loco paradisi

sic amenitas exterioris habitaculi corñdet delitiis interioribus quales h3 aia. que ē tēplū dei ⁊ hēbat aia primi hoīs Extra aut hūc locū debuit hō produci vt melius cognosceret dei beneficiū dū se videret quasi aliunde adductū. ⁊ etiā vt oñderet per hoc q homo nō erat factus ad ibi eternalitē habitādū. s3 tēporalitē peregrinādū. Et qz deus presciebat hoīem casurū siue hoīs casū in paradiso voluit eū collocare. vt p eius electionē de loco voluptatis cognosceret sensibilibiter q̄ta bona spūalia amisisset per culpā. cognosceret etiā nihilomin⁹ q̄ta eēt dīa inter eū qui dño obedir hūiliter ⁊ ei qui ipm cōtēnnit. Et sicut dicūt doctores paradisi corporat⁹ situs ē valde eminēs ⁊ altus ⁊ iuxta eq̄noctialē i oriēte quodāmodo vergēs ad meridiem. Est autē tante altitudinis vt illuc nō ascēdent vapores i aere eleuati. sed sit ibi aer mūdus ⁊ purus ydoneus statui perpetuitatis ⁊ propter puritatem aeris ibi esse comtemperantiam caloris. Quia autem dicitur vsq3 ad lunarem circulum pertingere hoc non est dictum secundum situm. sed secundum quandam proprietatem siue quia confortatur in raritate ⁊ luminositate tranquillitate siue quia vapores quibus dominatur lūa illuc non perungunt. ⁊ in hoc paradiso erant ligna diuersi generis. Varietas vero lignorum sub tribus dr̄iciis comprehenditur secundū q ad triplicem vtilitatem hominis poterat ordinari at ex pte corporis aut ex parte anime aut ex parte coniuncti. Si ex parte corporis sic erant ligna fructifera que prebebant ei alimenta ad corporis sustentationem. si ex parte anime sic fuit lignum scientie boni ⁊ mali quod ordinabatur ad obedientie hominis probationem. Si ex parte coniuncti sic erat li

De loco paradisi

gnum vite quod faciebat ad humane vite perpetuitatem. De hiis aut lignis duo tantum nominata sunt propter speciales effectus propter quos deus illa duo ligna callocavit in medio paradisi et unus posuit iuxta alterum ut ex vno conciperet homo affectum amoris. et ex alio affectum timoris. et quasi opposita iuxta se posita elucesceret. et faciendo abstinentiam ob vno mereretur habere sufficientem refectionem ab vltro. Et hoc est quod dicit. Aug in de ci. dei loquens de primis parentibus. Status immortalitatis eis de ligno vite quod in medio paradisi cum arbore vetita si erat mirabiliter dei gratia monstrabatur tamen et alios sumebant cibos propter vnam arborem que fuerat interdicta. deus aut homini lignum illud prohibuit propter obedientie meritum acquirendum ex parte hominis et propter ostendendum sue iurisdictionis dominum quod habebat in homine ut per hoc disceret quod deo deberet esse subiectus et quantum etiam differt inter eum qui obedit et eum qui contemnit eius imperium. Nulla igitur faciebat ex hoc homini iniuria immo faciebat utilitas dum precipiebatur ad eius eruditionem et meriti amplificationem quod si contrarium euenit hoc fuit ex culpa sua ex qua conuertit sibi bonum in malum sicut impiis et peccatoribus bona conuertuntur in malum. propter istius tamen euentus preuisionem non debuit deus dimittere dare mandatum. quia ordo et decor qui attenditur in operibus dei secundum regulam diuine sapientie non debet intermitteri propter incommodum aliquius spiritualis creature. preterea ex illo malo et exinde sequenti poterat deus et sciebat multo magis bonum elicere. Et ut dicit magister di. xx. ii. completo numero electorum omnes simul ad

De loco paradisi

meliora trāsserētur vt eēnt sicut angeli dei i cel' dicit
tū magister. Incertū nobis reliquit vtrū simul trans-
ferātur an p successiones hec ille. Ecce igitur paradi-
sū tērestre descriptum quo ad aliqua . et patet q' ille
post resurrectionē nō erit locus in quo erit beatitudo
perpetua. Est igitur alius locus multo nobilior illo q'
sū statū perfectū hoīs ipsi congruit. scilicet celū em-
pireū. de quo celo dicit magister. ii. di. ii. q' dicitur em-
pireū. i. igneū a splēdore nō a calore quod statim fa-
ciū angelis repletū est. Et bonauē. di. ii. super snias.
Notandū inq't q' quattuor fuerūt primo data. s. celū
empireū angelica natura. materia et tpus. Ratio vna
quia in principio debuerūt prima in omni genere da-
ri. s. in rebus et mēsuris et i rebus corporalibus et spūa-
libus. et corporalibus actiuis et passiuis. Quā igit' prima
inter substantias spūales est angelus. Prima inter su-
stantias corpales actiuas est celū empireū. et prima in-
ter passiuas est materia elemētorū. et prima inter men-
suras est tpus. qz nō tm dicit mēsuram duratiōis. sed
etiā egressionis. iō hec quattuor dicūtur prima crea-
ta. Hec ille. Ecce igit' charissime vbi erit tua ppetua
māsiō qz in celo empireo. Bonauē di. ii. inquit. Quis
scī parū loquātur de hoc celo quia latet nostros sen-
sus. et phī adminus tm ponere est celū empireum si-
cut dicit sacra scriptura. Gen. x. In principio creauit
deus celū et terrā. et. Strabus exponit de celo empī-
reo et hoc probat per litteram sequētem: quia firmas-
mētum et celum aqueum facta sunt secundo die. Et
Damascenus hoc exponit. In principio creauit deus
celum. idest sine stellis sperice forme. Ponēdum est
etiam illud celum. quia persuadet ratio finis triplex
vna est perfectio vniuersi. Alia est propter motū fir-
mamenti. et tertia principalis propter habitationem

De loco paradisi

hominis beati. Et quoniam finis imponit necessitatē hīs
que sunt ad finem propter perfectionem vniuersi ne
cesse est ipsum esse vniforme. quia cum celum sit lu-
minosum difforme si non eēt vniforme non eēt vniuer-
sum completum propter motum firmamenti penen-
dum est ipsum esse immobile vt motus mobilis fiat
circa immobile. scilicet centrum et intra continens immobi-
le. Tertio propter habitationem hominis beati ponē-
dum est celum empireum. luminositatis perfecte vt
habitatio congruat sub habitatori. Et hīs ergo col-
ligitur quare sit factum et cuius sit dispositionis inter
alios celos. quia vniforme immobile et luminositatis
perfecte. Hec Bonauen. Ad propositū huius dicitur
in passionali scōrum et festo assensionis. In hoc igitur
celo empireo xps residet et est spiritalis et propria ei⁹
mansio et angelorum et aliorū sanctorum. Et cōgruit
hec habitatio habitantibus. Illud enī celus ceteros
celos excelsit dignitate. tempore. situ. et ambitu. et ideo
est conueniens habitatio xpi. qz omnes celos rationa-
les et intellectuales transcendit dignitate. eternitate. si-
tu immutabilis et ambitu potestatis. Est etiam con-
grua habitatio scōrum angelorum et hominū qui fue-
runt vniformes in operatione. immobiles in dilectio-
ne et luminosi in fide siue in cognitione. Hec ibi. Rich.
de me. vi. ii. di. ii. ait. Hoc celū scīs angelis est reple-
tū non repletiōe occupationis sed qz omnes angeli ibi
creati fuerunt. Sicut ciuitas dicitur repleta homini-
bus quādo habitatores eius in sufficienti et apto nū-
ro sunt. Hec ille. Hec habitatio sanctorū angelorum et
beatorū dicitur vt iam dictum est celum empireum para-
disus domus dei regnū. terra viventium et multis aliis
nominibus nominatur. de quibus post dicetur satis.
De hoc celo dicit Baruch. iiii. O Israel q̄ magna est

Prima gloria anime

domus dñi ⁊ ingēs locus possēssiōis eius magn⁹ ⁊ nō
h̄z finē excelsus ⁊ immēsus. Quidā q̄s poterit adhūc
locū peruenire. Quātū gaudebit q̄tū exultabit ⁊ leta
bitur solus deus nouit. De de⁹ me⁹ q̄tū nos diligis q̄
nobis carnalib⁹ ⁊ miseris pctōribus tantū ⁊ tale pala
ciū preparasti. Scūs tho. iiii. li. contra gentiles. capt.
lxxxvii. ait Qz locus d̄z proporcionari locato psequēs
est q̄ cū corpora resurgentiū proprietatē corporū cele
stiū consequēter etiā in celis locus habeāt vel magis
super oēs celos vt sūt cū xp̄o sint. cuius virtute ad hāc
gl̄iaz perducētur De quo dicit apo. ad Ephe. iiii. Qui
ascendet super omēs celos vt adimpleret oīa. Frivolo
lū aut videtur q̄ hāc diuinā p̄missionē ex naturali ele
mentorū inclinatione argumētari quasi impossibile
sit corpus hoīs cū sit terrenū ⁊ scdm suā naturā infi
mū locū h̄ns sup elemēta leuia eleuari. Manifestum
enim est q̄ ex virtute anime est q̄ corpus ab ip̄a per
fectū inclinationes elementorū nō sequatur. Ipsa em̄
anima sua virtute etiā nunc p̄tinet corpus q̄ diu uiu
mus ne ex cōtrarie elemētorum dissoluatur ⁊ virtute
etiā aīe motiue corpus in altūz eleuatur ⁊ tanto am
plius q̄to virtus motiua fortior fuerit. Manifestum
est autem q̄ tunc anima perfecte virtutis erit quan
do deo p̄ visionē cōiungetur. Non igitur d̄z graue vi
deri si tunc virtutem anime corpus ab omni corru
ptione seruetur immune. ⁊ supra quecūqz corpora ele
uetur. Nec etiā huic p̄missioni diuine impossibili
tatem affert q̄ corpora celestia frangi non possunt
vt super ea corpora gl̄iosa subleuentur. quia a virtu
te diuina hoc fiet vt corpora gl̄iosa sūt cum aliis
corporibus esse possint cuius rei iudicium in corpore
xp̄i precessit dum ad discipulos ianuis clausis intra
uit. Nec. s. Tho. De hoc ergo regno nobis p̄misso bz.

De loco paradisi

Venite benedicti patris mei. &c.

Sed quia gloria corporis erit ex redūdantia glorie
ipsius aīe spāliter. ideo p̄ter dicendū est de glia
ipsius aīe que erit ī decē. ¶ Prima erit dei nostri cla
ra cognitio. ¶ Secunda eiusdemq; tota dilectio.
¶ Tertia perpetua ac firma tentio ¶ Quarta ves
rum gaudiū z leticia. ¶ Quinta omnīū rerū abūdā
tia ¶ Sexta honor magnus insupabilis ¶ Septima
animarū decor mirabilis ¶ Octava completa pax in
terminabilis ¶ Nonā satietas desiderabilis ¶ Deci
ma felicitas inuariabilis. Sed quid dixi. x. cum dica
tur in fine libri de compendio veritatis theologicę q
tot ibi z tanta sint gaudia q omnes arismetici huius
mundi non possent ea enumerare. omnes geometri
ci non possēt ea mēsurare omnes grammatici dyale
trici z rethorici non possent ea sermonibus explica
re. quia oculus non vīdit nec auris audiuit &c. Dixi
ergo decem ad aliquam consolationem nostram ex
hortationem z desiderium inflammandum vt sic vir
tuose hic viuamus vt ibi peruenire valeamus. Et au
tez oñdit doctor sanctus in .iii. contra gentiles. c. xlii i
finis cuiuslibet rei est in quod terminatur appetitus
eius. Appetitus autem cuiuslibz rei terminatur ad
bonum. Sic enim philosophi diffiniunt bonum. Qd
omnia appetunt. Finis igitur omnium est bonum.
Dicit etiam .c. xlii. q cognitio diuina finis vltimus
hominis est z cuiuslibz intellectualis subere. Job. xvi
Hec est vita eterna vt cognoscant te solum verum de
um z quē misisti iesū xpm. Finis igitur intellectus z
bonum est verum z per p̄s vltim⁹ finis premiū ve
ruz. Est ergo vltimus finis hominis cognoscere deū
Hec ille. Petrus de acq̄lla in .liii. alt. Finis cuiuslibz

Erit clara cognitio

s. et quomodo mundus erat in deo antequam in memetipso
esset mundus. Tunc videbunt suas aias et virtutes in-
timas et spiritus angelicos. Hec Aug. Albertus magnus
in sacramentali. Tanta inquit erit scia quod preteritorum
presentium et futurorum nihil latebit et plus sciet vetula
quolibet in illa gloria quam omnes clerici et presbyteri scire
potuerunt in hac vita i. Cor. xiii. Videmus nunc per
speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem.
Nunc cognosco ex parte tunc autem cognoscam sicut
et cognitus sum Glo. Nunc enim ymagines veri-
tatis per fidem videntur tunc res ipsa vel speculum
est anima in cuius aliquomodo deum cognoscimus. s.
in enigmate i. obscure. tunc autem videbimus facie ad fa-
ciem. i. manifeste a simili vultu se invicem. Et enim quedam
visio huius temporis. Erit altera futuri. Ista per fidem. illa erit
per spem. Et nunc non alii solum sed etiam ego cognosco
ex parte. i. obscure imperfecte. Tunc autem cognoscam sicut et
cognitus sum. i. videbo promissa sicut videoz a promittente
id est cognoscam deum sicut et ipse me cognovit. Quod quod iocun-
dum erit habere claram noticiam tam perfectissime na-
ture. Nos enim experimur hic quod dum videmus aliquem
bonum clericum et sapientem multum vellemus habere sci-
am illius. et dicimus Utinam talis posset mihi dare sci-
am suam. dum morietur et ego supervivam. Scientia autem de deo cla-
re nota maior erit omni scia hominis huius mundi. An beatus
Aug. xii. de ci. Deum ita nobis erit conspicuum ut videatur
spiritui a singulis nobis in singulis nobis videatur ab altero in al-
tero videatur. a semetipso in semetipso videatur in nouo ce-
lo et noua terra. atque in omni que tunc fuerit creatura videatur.
Hec ille. Et breuiter sicut intelligo ubique et in quo-
cumque videbitur deus: sicut et nunc angeli ubicumque sunt si-
ue in celo siue in terra videtur deum. et ita boni latronis anima
in inferno vidit deum clare et fuit beata. s. hec visio dicitur

Prima gloria anime.

paradisus dicente xpo eidē Luce. xliii. Hodie mecum
eris in paradiso. In cōpendio veritatis theologicę
ſz prima dos aīe eſt cognitio qua dīna eſſentia vide
bitur ab oībus tota ſed nō totalit̄ i nō prout eſt infi
nita. Videbit̄ tñ diuina eſſentia limpidius ab vno q̄
ab alio. ſicut idē ſol diuerſimode a diuerſis aſpicitur
vel eadez lra a diuerſis legiſ diuerſimode ſm q̄ ocu
lus magis vel minus eſt diſpoſitus. Nam in q̄tū vna
potētia magis erit perfecta in lumie glorie q̄ altera
tāto perfectius operabit̄ circa vnū z idez ſubiectum.
Videbimus ergo deū in ſe z deum in nobis. z nos in
deo: z deū in creatur̄ z creaturas in deo. Nec ibi. No
tandum tamē q̄ eſſentiā vt infinitā oſtēdit beatit̄ vt
in qua primo z principaliter conſiſtit beatitudo crea
tura autem videtur in ip̄a nō niſi ex cōſequēti z co
mitāter. Unde Augu. in. v. confeſſionū. Qui videt te
z nō illa beatus eſt. qui videt alia z nō te nō propter
hoc beatus. qui videt te z illa nec ppter hoc beatior
ſed ppter te ſolum beatus. Et videt̄ aliquibus q̄ in
tellectus creatus poſſit proficere in cognitiōnū multi
tudine circa creaturas viſas in eſſentia diuina abſq̄
pfectu eius in cognitiōem eſſentie diuine. qz per co
gnitionem illaz in diuina eſſentia nō augmētatur eſ
ſentialis beatitudo nec per illoz ſubtarctōem dimi
nuitur tamen aliquis modus beatitudinis conſiſtit
in creaturis. Unde Auguſti. Nō cognitis ydeis ne
mo ſapiens poteſt eſſe. Nota etiā q̄ deus illabit̄ ip̄is
beatīs ſm familiariffimā intimitatez. Illapſus tamē
dei duplex eſt vnus eſſentie dei in eſſentia anime. et
hoc illapſu conſeruat eam in eſſe. z ſic illabitur omni
creature intīmādo ſe eſſentie illius in q̄tum deus inti
mior eſt cuilibet creature q̄ ip̄a ſibi. Sic aut̄ nō bea
tificat. qz ſic oīs creatura eſſet beata. Alius illapſus

Erit dei clara cognitio

dei est ut obiecti in bene esse aiam perficientis. et ex ista intimitate nichil apparet nisi quasi deus. Sicut ferrum cadens in igne lucet et ardet ut ignis. sic qui non apparet aliud esse quam ignis et hoc est ex penetratone ignis in ferrum. Illabit ergo deus in potentiam intellectivam et ipsam purgando amplius illuminat ut videat clarius. Et hec sunt miro et intellectu difficilia pro statu isto. Nec autem visio beata succedit fidei per quam meremur ad hanc claram visionem pervenire. In libro de virtutibus. Ex fide cum fidei rectitudine quasi ex perfecta argumentatione vita eterna inferitur. Ex fide cum vite pravitate mors eternacluditur. Et Berni in sermone de vigilia domini. Illuminemur nobis lumen scientie prius quam de huius mundi tenebris transeamus ne de tenebris transeamus ad tenebras sempiternas. quod est autem ista scientia profecto scire. quia veniet dominus. et sic quando veniet scire non possumus at si quis ista scientia est omnisci. Quis enim nesciat vel nominet? fidelis quia venturus est iudicare vivos et mortuos et reddere unicuique iuxta opera sua. Sed vere non omnium ista est sed nec multorum paucorum est. quia reuera pauci sunt qui salvantur. Putas quia cum illi qui male fecerint exultant et letentur in rebus pessimis ut sciant vel recogitent quia veniet dominus. Si dixerint ipsi tu noli credere quia qui dicit se nosse deum et mandata eius non custodit mendax est. Non enim ita se omni impuritate polluerent si dominus fore venturum scirent sed formidarent et vigilarent utique nec sinerent tam graviter perfodi domum seu conscientias suas. Scientia autem illa in primo gradu operatur penitudinem doloris et risum in luctum quantum in planctum et gaudium in merorem convertit ut incipiant tibi displicere que vehementer

Prima gloria anime

ter ante placuerant. et illa spāliter horreas q̄ spāliter
appetebas. In secūdo vero gradu operatur corre=
ctionem vt iam non exhibeas mēbra tua arma iniq̄
tatis pctō sed coherceas gulam iugules luxuriā. su=
perbiā deprimas et facias seruire sanctitati corpus
qđ ante seruierat iniq̄tati. Penitudo em̄ sine corre=
ctione nō prodest. qui em̄ baptizat a mortuo et iterū
tāgit eum nichil proficit lauatio eius. sed hec diutius
haberi nō pnt nisi circa se multa circumspectōe mēs
nostra indefessa vigilet et attendat. In tertio gradu
operat sollicitudinē vt tā incipiat sollicitus ambula=
re cum deo suo et ex omni pte scrutetur ne vel in le=
uissima re tremēde illius maiestatis offendat aspe=
ctus. In penitudine attēditur in correctione ardet.
in sollicitudine lucet et interius et exterius renouatur
hic iam respirare incipit a tribulatōe malorū et dolo
re et timoris magnitudinē spirituali leticia tēperare
ne suorum enormitate scelerum abū dātorū tristitia
absorbetur. Hinc et si timet indicē sperat in saluatorē
re cum iam in aīo timor et leticia obequientz obuiēt
sibi. Plerūqz tior leticiā supet. Leticia sepe tiorē ex
cludat. Et iuxta sui gaudii archanū felix pscia in lu
ctamine hmōi indefinēter pficiē donec qđ mortale ē
absorbeatur a vita donec euacuetur timor qui est ex
parte et succedat leticia qđ perfectū est. qz nō timor
sempiternus sed leticia sempiterna erit. Nec ille. Nec
est igit fides cui succedit visio clara. De hac est arti
culus dicens. Credo vitā eternā. Ideo qui hz fidem
de vita eterna sollicitus debet esse quomodo illi pro
uideat. Si cum tāta sollicitudine prouidetur huic mi
sere vite de qua nemo certus est per diem q̄ta sollici
tudo debet esse prouidendi illi vite de qua certus est
q̄ erit eterna. Et si dicatur q̄ vnus est interitus hoīs

Erit dei clara cognitio

et iumentorum. Eccle. iii. Dicendum est. sicut Grego. q. Salomon in illo li. diuersas psonas in se suscepit. et qñ dicit q. mēs imperita sentit vt i verbo pposito. qñ q. x. q. rō bene disposita decernit vt eiusdē. f. Quid habet amplius stulto sapiens nisi vt pergat illuc vbi est vita. Et eiusdē. q. Corda filiorū hoīum iplent malicia et cōtemptu in vita f. et post hec ad inferos deducuntur. Et si dicat iterum illud apli. i. ad Tyti. vi. vbi dicit de deo q. solus habet immortalitatez. Respō. deo q. ibi immortalitas pro imutabilitate accipit quā nō habet creatura per naturā et c. Prīmū igitur premiū beatorū erit diuine essentie clara visio. que visio clara visione obscura acquiritur q. scriptū est in ps. In lumine tuo videbimus lumē. Secūda visio siue cognitio erit illius sacratissime Xgīs matris dei marie. tot miliū angelorū sanctorū et scrā. Quis posset pensare illius societatis pulchritudinē decorez et ornatum. Sta et demorare in hac cogitatiōe. Nec hic loquor de visione corporali sed intellectuali q. nobilior erit multo visione illa corporali de qua dicit infra. Si pulchrū est videre regez aut reginā in decore suo. Pulchrius erit videre illā reginā celi in gloria celi. De qua propheta ait xpo. Altitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate. i. charitate illa qua diligit a deo et deū diligit et aliis virtutibus videbitur. q. ipa sit mater dei et quomō filiū dei cōcipere meruit. peperit manēs Xgo. Lactauit nutriuit et portauit ac in passiōe associauit. quomō per eaz mundus redēptus est. et angelica ruina reparata. q. tus honor illi a deo ab omibus angelis et sanctis exhibetur cogitet qui potest. Videbitur quomō sit exaltata super oēs choros angelorū. et breuiter tot et tāta mirabilia de ea cognoscentur q. mortalis pēsare nō

Prima gloria anime

posset imo etiam omnes ordines angelorum cum admiratione ipsam cognoscent et videbunt. videbit etiam quilibet beatus novem ordines angelorum de quibus dicitur Dan. vii. Milia milium ministrabant ei. et decies centena milia assistebant ei. Ubi ait Hieron. de lyra. Notandum quod hic ponitur numerus determinatus pro indeterminato. quia angeli sunt in maximo numero nobis indeterminato. Quantum igitur mirabile videre tot angelos. Sic regina sabba ut dicitur. iii. Regum. x. Videns sapientiam Salomonis et ordinem ministrantium vestesque eorum etc. Non habebat ultra spiritum ut diceret ad regem verus est sermo quem audiui in terra mea super sermonibus tuis et sapientia tua et non credebam narrantibus michi donec ipsa vidi oculis meis quod magis debemus credere esse mirabilius videre illius regis regum ordinem sibi assistentium angelorum. Quanta est comparatio salomonis et sue domus ad domum regis eterni. Certe quasi nulla imo nec proprie possumus capere donec videamus illius domus eterne pulchritudinem. quid dicam de visione tot sanctorum et sanctarum de quibus Apocali. vii. Audiui numerum signatorum centum quadraginta quattuor milia ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda etc. Et sequitur. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum in conspectu agni amicti stolis albis et palme in manibus eorum. Unde hic ponitur numerus electorum de iudeis. et postea de gentibus ibi. Post hec vidi. Et quia pauciores fuerunt electi de iudeis. ideo ponitur certus numerus et finitus scilicet c. xliiij. de gentibus vero ponitur numerus infinitus. tamen per hunc numerum

Erit dei clara cognitio

¶ fm vnam glosam intelligitur numerus omnium electo-
rum quia est certus et finitus deo. Postea ponitur in
certus numerus eorundem quia nobis est incertus.
¶ Item abbas Joachin dicit capitu. propter promissas
beatitudinem. In eo enim transitur a lena ad dexteram
xl propter decalogi impletionem et euangelici sacramen-
ti significationem. liii. propter virtutum exercitatio-
nem. millenarius propter omnimodam perfectionem.
¶ Unde. mille est nomen ultimum in numeris nec est ul-
tra proprium nomen nisi sumptum ex prioribus nu-
meris. ¶ Videre ergo tot sanctos valde gloriosus est.
¶ Fugiamus malas societates ne tam grata societate
priuemur transeamus cum regina sabba ab his ter-
renis ad contemplandam illam celestem iherusalem
dicente Augusti. in enchiridion. Si consideremus
fratres charissimi que et quanta sunt que nobis pro-
mittuntur in celis vilescerent animo omnia que ha-
bentur in terris. Et sequitur. Que autem lingua vel
quis intellectus capere sufficit illa superne ciuitatis
quanta sint gaudia angelorum choris interesse cum
beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere pre-
sentem dei vultum cernere in circumscriptum videre
nullo mortis metu affici incorruptionis munere leta-
ri. ¶ Nec ille. Consideret igitur quis tante societatis io-
cunditatem leticiam et gaudium. Si pulchra societas
huius mundi bonorum virorum gaudentium et letan-
tium letificat aliquem fm illud apostoli. Gaudere cum
gaudentibus. Romano. xii. Quotumagis visio tante so-
cietatis scilicet tot angelorum sanctorum et sanctarum erit
gloriosa. Solus deus et hi qui hac leticia perfrun-
tur tamen nouerunt gaudium. De hac autem visione beatifica

Prima gloria anime

loquitur beatus Augu. in li. de triplici habitaculo dī
ceus. In hac visione trina scia pascit homo. Sicut ei
per speculū vitreū trina nobis visio ministrat. qz nos
iplos et speculum et quicquid pñs est videmus. Sic per
speculū diem claritatis et ipsum deū videbimus qñ
possibile est creature et nosiplos et ceteros vera et cer-
ta scia cognoscemus. Tūc abdita creaturaz et infer-
ni vidēdo deū videbim⁹. tunc iustis manifestus erit
quomō deus est inuisibilis nisi per gratiā supple in-
cōparabilis et sine fine ante oīa quicquid interest inter
nasci qđ ad filiū pertinet. et pcedere qđ ad spm̄ scm̄
excepto qđ vnus ex alio natus sit. alter a duobus p-
cessit. et quomō pater nō precessit filiū tēpore. sed ori-
gine. nec spm̄ sanctum. Hec augu. Sed dixi tertio qđ
beatī videbūt pctā q̄ ante cōmiserūt. Sed diceret qđ
quomō hoc erit verū cum pctā eoz sint per contritio-
nem et cōfessionem deleta ipso deo spāliter indulgen-
te et illa remittente: sicut orauit pph̄tā dicens. Et fm̄
multitudinē miserationū tuarū dele iniquitatem me-
am. Si sint ergo deleta quomodo videbuntur. et a
quo videbūtur. hoc est qđ ait Anselmus libro de si-
militudinibus dī. Quid est hoc peccata que feci sciēt
omnes. Ad hoc ea cōfessus sum vt delerent vt nulli
amplius pāderētur. Et respondet sub hīs v̄b̄s. Cuz
tu in illa gloria ab omni criminū sorde purgatus vul-
tui dei pñs assisteris. ingratus ne ei poteris esse pro
tanta misericordia quā tibi fecit remissis illis deli-
ctis. Non inquires. Et vnde gratias ages si nichil eo-
rum vnde iure gratias illas debeas in tua memoria
habes vt igiē in illis laudibus eternaliter locūderis
semper de quāta miseria sis erurus vtrūto coronaz.
i. gaudiū habebis. Tū ergo singulorū conscie singula-
lis pateāt confiteri audeo. ea quoqz peccata cūctis

Erit dei nostri clara cognitio

alterorum patere pro quorum curatōe tu deo gratio
sus existes assidue. nō ad tuā confusiōem sed ad ma
gnam dei misericordiā. eiusq; glorificatiōem. tuamq;
congratulatiōem. Non em̄ pro peccatis maior cor
dis angustia premet scelerum tuorū magis pudebit
q̄ aliquē magis olim vulneribus sauciū: iāq; ab om̄
ni parte sanatiū aboliti lāguoris molestia premit. Cū
integra sanitas. perfecta mūdicia. plena remissio. se
cura oīm offensionū ipunitas: tibi certo artuſerit co
gnitio vel recordatio peccatorū tuorū. in nullo tibi ma
gis horrozi vel confusioni valebit q̄ est modo beato
p̄etro apostolorū principi abiuratio sua cōtra chrī
stū negauit. beate marie magdalene pctā sua. et mē
tis aliis quibus multa sunt donata crimina. unde su
per hoc agnitis delictis velut enormi ac feda infir
mitate pietas virtus sapia medici q̄ te sanauit subli
mus a cunctis admirabitur laudabit et magnificabi
tur. Laus autē et magnificētia glorie dei si bene ad
uertis tua gloria est. Hec Anselmus. Hoc quippe est
quod ait apostolus Roma. vi. Scimus qm̄ diligen
tibus deū oīa coope. in bonū hīs q̄ s̄m propositū vo
cati sunt sancti. s̄m propositū. i. s̄m dei predestinatio
nem vocati sunt sancti. unde glo. in illi. Scimus hoc
qm̄ dī. deū. i. mādata dei seruātibus oīa p̄spera siue
aduersa siue etiā preterita pctā cōuertūtur in bonū
i in eternā beatitudinē ut per excellētiam dictum sit
quasi bonum bonorū. Et si de pctis remissis a deo sit
gloria et iocūditas quid erit de meritis vtiq; beatus
gaudebit se x̄tuose vixisse. et carnis mūdi et demōis
tēptationes superasse et forte maior erit gaudium se
bona fecisse q̄ mala euasisse. et rō esse potest. qz ex bo
nis meritis acq̄ris glia et illā sempiternā sicut ex pec
cato mortali acq̄ris damnationē eternam. et q̄to

Secunda gloria anime

plura merita feceris tanto amplius premiaberis dicē
te christo Job. xlii. In domo p̄ris mei mansiones mul
te sunt. Domus p̄ris ait Ihericolaus de lyra hoc voca
tur gloria celestis in qua sunt multi gradus ⁊ distin
ctiones. quia quous sit idem obiectū beatitudinis nul
lam diuersitatē habens. tñ ex parte beatorum est di
uersitas in p̄cipiendo illud obiectū sc̄dm varietatem
meritorū. quia aliqui vident clarius ⁊ fruuntur sc̄dm
maiorē habitus charitatis qui facit animam capace
beatitudinis. Hec ille. Et reuera si huius glorie ma
gnū haberemus desiderii conaremur ad opera vir
tutis ⁊ meritoria sicut sancti qui tantis desideris co
nati sunt hanc gloriā acquirere ieiuniis. vigiliis. ora
tionibus. ⁊ aliis operibus charitatis. Et vere multum
diligenter pro hac gloria habenda laborare nos o
attenta solutione christi Lu. xlii facta cuidā ab eodē
christo querenti. Dñe si pauci sunt qui saluantur Je
sus asit dixit. Contendite intrare per angustā portam
quia multi dico vobis querunt intrare ⁊ nō poterūt.
An Iherico. de lyra super hūc textū dicit. q̄ in penitēti
bus est triplex difficultas ad opera virtutum. Una est
ex corruptione nature per peccatū primorū parentum
ex qua tāta est in humana natura pronitas ad malū
⁊ difficultas ad bonū sc̄dm qđ dicitur Gene. viii. Sē
sus ⁊ cogitatio humani cordis prona sunt ad malum
ab adolescentia sua. Secunda difficultas ē in pluri
bus quia ex peccatis preteritis causatus est in ipsis
peccātibus quidā habitus. vel saltez dispositio incli
nans ad peccata similia. Tertia ex difficultate ope
ris virtuos i. quia virtus est circa bonum ⁊ difficile ⁊
ideo modus penitēdi ad hoc q̄ sit efficax debet cum
magno conatu fieri. Hec ille. Et hoc est qđ dicitur a
christo. Contendite intrare per angustā portā. Et per

Erit dei nostri clara cognitio

hoc etiam soluitur questio proposita de paucitate saluandorum. nam pauci respectu inueniuntur ita feruide penitentes quod non impediane propter dictas difficultates. ideo subditur. Multi querunt intrare et non poterunt et isti sunt tepidi predictis difficilibus impediti. Quia propter ait Petrus. ii. ca. c. ii. Fratres magis satagite per bona certam vestram vocationem et electionem fatiatis. Nam quanto plura bona feceritis maius gaudium recipietis. Ex cogitatione igitur et recordatione peccatorum per dei misericordiam indultorum et operum bonorum sancti dei gaudebunt. et hoc erit tertium. Quarto beati videbunt infernum et penas damnatorum quas prudenter euaserunt. Unde Richardus in quarto di. l. in. q. tertii principalem dicit. Sancti multo perfectius vident penam damnatorum quam damnati cognoscant gloriam eorum. quia beati penam damnatorum vident in verbo et clare in genere proprie eo quod talis visio est ad aliquam gloriam accidentalem eorum. quia in videndo dei iusticiam delectantur. iuxta illud propheta. Metabitur iustus cum viderit vinum. mat. l. laua. in san. pec. Et illorum penam in comparatione ad suam gloriam considerantes deo gratias uberiores agunt. nec eis compatiantur. nec compassione quam est passio. quia talis non est sine aliqua pena. nec compassione qui est motus electius quo quis vult alium a miseria liberari. quia beati nichil volunt contrarium huic quod vident deum absolute velle vident autem velle simpliciter damnatos in sua pena perpetua remanere. Hec ille. Et hoc est quod dicit magister eodem di. Sicut inquit sancti tradunt et boni malos et mali bonos vident usque ad iudicium. post iudicium vero boni videbunt malos. sed non mali bonos. Unde Gregorius. Infideles in ymo positi ante diem iudicii fideles super se in rede attendunt quorum gaudia post contemplari non potest hec ille. De hac autem visione beatorum respectu

Secunda gloria anime

damnatorum loquitur magister. c. vlti. di. l. Postremo inquit querit an visa pena reproborum decoloraret gloriam beatorum an beatitudinem eorum perficiat. De hoc ita ait Gregorius. Apud animam iustorum non fuscatur beatitudinem aspecta pena reproborum. quia ibi iam compassio miserie non erit beatorum minuire leticiam non valebit. Et licet iustis sua gaudia sufficiant ad maiorem gloriam videbunt penas malorum quas per gratiam euaserunt quia qui dei claritatem vident nichil in creatura agitur quod videre non possint. Non est autem mirendum si sancti iam immortales reprobos videant mentis intelligentia cum propheta adhuc mortales videre hoc omnia meruerunt. Egre dient enim electi non loco. sed intelligentia vel visione manifesta ad videndum impiorum cruciatum quos videntes dolore non afficiuntur. sed leticia satiabuntur agentes gratias de sua liberatione visa impiorum ineffabili calamitate. unde Iheronimus. impiorum tormenta describens. et ex eorum visione leticiam bonorum exprimens ait. Egre dientur electi et videbunt cadavera vinorum qui preuaricati sunt in me et erunt usque quia a disatietate visionis omni carni. id est electis. Nec magister. Quale autem et quantum erit istud gaudium in cogitatione tot et tantarum penarum licet tamen sit gaudium accidentale cogitet qui potest.

Secunda gloria anime erit dei tota. id est perfecta dilectio. Tunc enim illud preceptum. Diliges deum. deum. te. ex. t. c. t. et ex. to. a. t. et in. to. vi. t. implebitur quod ponitur. Mat. xxi. et Mar. xii. id est ex. t. c. t. et ex. t. a. t. et ex. to. m. t. et ex. to. vi. t. Et Deuter. vi. dicitur. Diliges deum. deum. te. ex. t. c. t. et ex. t. a. t. et ex. to. for. t. Et Lu. x. Idem habet sub aliis verbis cum dicitur. Diliges deum. deum. te. ex. to. c. t. et ex. t. a. t. et ex. o. vi. t. et ex. o. m. t. quia mens ibi fertur in deum totaliter et perfecte quantum est sibi possibile et sine aliqua interruptione et hoc modo intelligendo hoc preceptum

Erit dei tota dilectio

dicit Aug. q̄ mandatū charitatis solū implebitur in
p̄a vbi erit charitas perfecta. Maḡ di. xxvii. terris
ait. Dilectionis aut̄ modus insinuat cū dicitur. ex. t. c.
t. id est ex toto intellectu. ex. t. a. id est ex tota volun-
tate. et ex. t. m. id est ex memoria vt oēs cogitationes
et oēm vitā et oēm intellectū in illū cōferas a quo has-
bes ea que fers. illud aut̄ preceptum non impletur ab
hoīe in hac vita mortali. S; cur precipitur hōi ista p̄-
fectio cū in hac vita nemo eā habeat. R̄ndit Aug. qz
non recte curritur si quo currēdū ē nesciamur. delira-
dicit super Math. q̄ quattuor sūt de ratione hui⁹ pre-
cepti. s. diligere deū ex toto corde et ex to. mē. et ex. t. a.
et ex to. for. Cui⁹ ratio est. qz diligere ē actus volunta-
tis. Duplex aut̄ est actus volūtatis. Unus est elicitus
et alter impatus. Actus autē elicitus est qui immedia-
te egreditur ab ipsa volūtate. et iste tangitur cū dicit̄
Diliges etc. ex. t. c. t. id est ex tota voluntate. qz sicut
ex corde oritur mor⁹ ad alias partes corporis ita volū-
tas mouet potētiās aīe. Actus autē imperat⁹ volun-
tatis est act⁹ alterius potentie mote ad suū actū per
ipsā voluntatē. vnde sequitur. Ex. t. mente. Mens em̄
accipitur ibi pro ipso intellectu q̄ sēper deū clare vide-
bit. Per voluntatē etiā mouet̄ appetitus sensitīu⁹ vt
conformetur superiori et iste actus nominat̄ cū dicit̄
et ex. t. a. Per animā intelligitur p̄s sensitīua scdm q̄
dicitur. Gen. i. Factus est homo in aīam viuētē. i. vī-
tā animalē et sensibīlē. Item per voluntatē mouentur
potentie executiue ad operandū ex dilectione et hoc
notatur cū subditur. ex. t. for. t. vel ex. o. vi. t. quod idē
est. Nec ille. Nec oīa cōplebunt̄ in beatis et in illa feli-
citate eterna vbi videm⁹ deū sine fine amabim⁹ sine
interruptione laudabimus sine cessatione. Tunc em̄
amor dei possidebit totum cor. et scōz q̄ communiter

Secunda gloria anime

discitur a multis in clara visione et perfecta dilectione
sive fruitione consistit beatitudo. Sed de beatitudine
cōter fit talis distinctio. quia vno mō dicitur felici-
tas sive beatitudo vt illud quo formaliter intrinsece
quis dicitur beatus. Alio modo prout est illud quo tan-
q̃ a causa intrinseca immediate causat iam dicta bea-
titudo formalis et intrinsece perficiens ip̃s beatū. Pri-
mo modo appellatur beatitudo formalis eo q̃ sit ali-
qua perfectio inherens ipsi beato. Secūdo modo ap-
pellatur beatitudo finalis eo q̃ sit vltimus. finis om-
niū s. ip̃e deus. ¶ Prima istarū beatitudinū ē: beati-
tudo creata. ¶ Secūda dicitur increata. quia ipsa est
creatrix essentia. Vtraq; istarū beatitudinum replet
et quietat ipsius beati omne desiderium. aliter in et ali-
ter. qz prima replet formalit̃ et iō qñq; appellat̃ finis
intrinsecus qui dicitur finis quo Secunda replet et quie-
tat finaliter et effectiue et iō dicitur finis intrinsecus seu
finis in quo quē alloquens Aug. in li confessionū ait
Quia fecisti nos ad te inq̃etū est cor meū donec req̃e-
scat in te. Nec aut beatitudo creata vt dicit quidam
principalibus est in actu volūtat̃ q̃ intellectus. et rō
est quia sicut inter habit⁹ vie charitas est donū prin-
cipalius scdm Aug. xv. de ciuitate. Et scdm ap̃m i.
Cor. xiii. ita inter habitus priē charitas priē est do-
nū principalit̃. sed in priā nobilior habitus sive nobi-
lior virtus h̃ nobiliorē actū. ergo perfecte deū dilige-
re qui est actus charitatis patrie est nobilissim⁹ act⁹
aīe. Cum ergo in nobilissimo actu principalius consi-
stat beatitudo. et diligere sic actus volūtat̃ priē
lius consistit in actu volūtat̃ q̃ in intellectu. Et quis
voluntas non possit exire ī aliquē actū sine actu intel-
lectus. non tñ sequitur propter hoc q̃ intellect⁹ sit no-
bilior. qz licz actus voluntatis indigeat actu intel-
lectu

Erit dei tota dilectio

ctus quātum ad sui initium. indiget tñ intellectus actu
voluntatis quātū ad sui cōplementū. In dilectione autē
patrie quattuor erunt gradus ¶ Nam primo deus ve
re diligetur tāq̃ sūma bonitas ¶ Secūdo in se q̃sq̃
reflectetur ex amore proprio ¶ Tertio proximū prose
quatur feliciū charitas ¶ Quarto corp⁹ suū cōplectetur
spiritus absq̃ vicio. ¶ Primo ergo deus vere dilige
tur &c. Eñ i prima regnabit ordo charitatis qui est in
via per cōparationem hoīs ad deū. Eñ sicut de⁹ nūc
est sup oīa diligendus & illud bonū quod est de⁹ ma
iori affectu ex charite homo debet velle ipsi deo q̃ si
bi. ita etiam erit in patria Et ratio est. quia quantum
res habet de bonitate tantū habet de diligibilitate.
sed bonitas dei transcendit bonitatē creature in infi
nitum ergo est plus q̃ tota creatura diligendus nec
est aliqua bonitas maior ea ad quā sua bonitas pos
sit referri. ergo est propter se diligendus. Talis ergo
amor beatorū erit in p̃ta continuus & perpetuus. vñ
hoc amore magis viuetur beat⁹ cum deo q̃ sibiip̃si.
Remanebit etiā ordo charitatis ad se & ad proximū
& corpus propriū scdm̃ aliquid quod est in via sicut
declarabitur infra. Ista dilectio erit perfecta & sine ti
more seruili. de quo amore ait Gregorius. ix. moralium
ca. xlii. Tunc solum deo obsequia reddimus cum
eum propter amoris fiduciam non timemus cui nos
ad bona opera affectus non metus dirigit. nam qui
a peruersitatis opere ex timore restringitur peruer
sa libentur ageret si liceret. Nequaquā ergo veraciter
tractus qui adhuc a prauitatis desiderio liber nō est
qui vera obsequia deo nō reddimus si ex timore mā
datis illius & non potius ex amore seruimus. sed cum
menti nostre eius dulcedinis amor accendit omne de
sideriū p̃ntis vite leuigatur. i. transit & a nobis elon

Secunda gloria anime

gatur. Imo in tedium delectatio .s. pñs vertitur atq;
qz hanc cum merore mēs tollerat cui victa prius res
probo amore seruebat. vñ brūs Job Hoc vno amo-
re accēsus dicebat. Tedet animam meam vite mee.
Hoc amore diuino accēsus paul⁹ dicebat. Quis nos
separabit a charitate christi Ro. viii. Apłs em̄ in hoc
oñdit quō boni fideles etiā in pñti vita debent firmi-
ter christo adherere per dilectionē ⁊ amorem. nihil
em̄ pōt hoīem a deo separare nisi pctm̄ Isa. lix. Pec-
cata vestra diuiserunt inter vos ⁊ deum vestruz. Di-
cit ergo apłs. Quis sepabit nos ⁊ tribulatio .i. affe-
ctio corpis. aut angustia mētis. aut persecutio .i. fuga-
tio de loco ad locū. aut fames .i. penuria cibi. an hudi-
tas .i. penuria vestimenti. an periculū .i. apparatus sub-
ditus mortis. an gladius .i. ipsa mors siue diuisio aīe
a corpore. Certe nihil horū dī nos separare a charita-
te christi. nā charitas oīa suffert. oīa sustinet. i. Cor.
xiii. Et bñ dicit qz nihil separabit nos a charite chris-
ti qm̄ sicut eiusdē. c. viii. dicitur Non sunt cōdigne. i.
equales passionēs huius tps̄s licz multiplices. qz tem-
porales ⁊ momētaneæ ad futurā glīaz promerēdā. An
Aug. Tribulatio nāqz est cū finemercēs sine fine Et
multo maior erit ibi gloria ⁊ dilectio dei maior q̄ re-
uelabit̄ i nobis Reuelabit̄ inq̄ hic deū amātibus ⁊ in
charitate decedentib⁹. Nec em̄ charitas qua diligi-
mus hīc deū sup oīa ⁊ plus q̄ oīa est. de qua dicit apłs
i. Cor. xiii. Charitas nunq̄ excidit. s. in futuro sed po-
tius augmētabitur. Quanta erit gloria habere deū
pñtem ⁊ videre deū facie a d f aciem ⁊ toto amore si-
ue perfecto diligere eū. Hoc em̄ erit finis omnium de-
sideriorū nostrorū. In hoc terminabitur appetitus no-
ster ite qz nichil ultra valebim⁹ desiderare. Et ad hoc
melius intelligendū attende aliquem multum cupiēs

Erit dei tota dilectio

tem aliquā rem sicut auarus multum cupit aurum vel argētū Si talis posset habere oē aurū qđ posset desiderare qđtū gauderet. Certe vltimū desiderabiliū est beatitudo siue deus videre in se et ipso frui siue ipsius diligere. et ibi quies summa dicente propheta. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Sed dubitaret qđ vtrū omnium beatorū sit equalis visio et equal dilectio. Rñ deo in beatitudine est considerare obiectum. s. deū qui videbitur siue bonū increatū et hoc erit vñū et idē oīum beatorū. est etiā considerare ipsam dispositio nē siue merita per que meruerūt videre deū clare et perfecte diligere et ex parte huius dispositionis vnus erit alio beatior et ita videbit deū clarius alio et dilisget perfectius. Ex hoc est qđ dicit aplūs. i. Cor. xxv. Stella differt a stella in claritate. sic erit et resurrectio mortuorū. capacitas tñ cuiuslibet beati impleta erit per cōparationē ad suā dispositionē. nec vltra desiderabit intelligens se nō vltra meruisse. sed etiā intelliget se vltra meritū accepisse. Et dictis patet quō sit deus diligendus in via. et quō diligetur in pñia et iste erit primus gradus dilectionis. Secundus gradus erit respectu sui ipsius. nā beatus diliget seipm maiori dilectione et perfectiori qđ viator diligat se in via Diliget in qđ vt sibi velit ipsam felicitatem eternaliter permāsurā. Nam sicut beatus Aug. et recitat magister di. xxviii. tertiū dicit quattuor esse diligenda ex charitate. Unde quod supra nos est. s. deus Alterū qđ nos sumus Tertiū quod iuxta nos est. s. proximus. Quartum qđ infra nos est. s. corpus. Et est hoc quod ait salomō Can. ii. Ordinauit in me charitatē. Post deū igitur debemus nos diligere et in pñia diligemus maiori affectu qđ proximum. Quod declarans Richardus de me. vii. in. iiii. ait. Natura integra dictabit hominem

Secunda gloria anime

pl⁹ se dēre diligere q̄ aliū. Glia ē p̄pria iūmī⁹ z p̄fectus respicit illum in quo est q̄ aliū. diuina etiā iusticia hoc exigit vt homo plus gaudeat de p̄p̄iis meritis q̄ alienis. Cum ergo diligere se sit velle sibi bonum possumus loqui de ordine diligēdi per cōparationem ad bonū volitū z dilectū vel ad intentiōem actus volendi. Primo modo qz nullus erit possibilis ad maius bonum q̄ tunc habeat. ideo tūc vult meliori maius bonū. z sic sancti volent primo x̄po vt homini maius bonū glorie q̄ sibi z virgini gloriose. z sic de aliis qui plus meruerūt. In statu autē vie nō ē sic z ratio est. quia in via minus bonus est possibilis ad maius bonū q̄ illud bonū quod habet melior eo. excepto forte x̄po qui nō est datus spiritus ad mēsuram Joh. iii. Ideo ex charitate potest sibi optare tātū bonum quātū optat melior se. Loquēdo x̄o sc̄do modo sc̄z quo ad intentiōem amoris maiori affectu vult sibi bonum q̄ cuiūqz primo siue meliori se siue min⁹ bono. Exemplū familiare est ad hoc. nā minus diues vult maiori affectu minus bonū quod habet q̄ diligit ditiori se maius bonum q̄ habet. z hoc declarat magis. Nam per gloriā nō tollit sed perficitur natura. sed in statu nature integre homo nunq̄ tantū dilexisset aliū quātū seipm. natura autē i glia erit oīno restaurata. z reparata. ex hoc patet q̄ maiori affectione quisqz factus ex charitate seipm diligit q̄ primū. Q̄ta erit gloria beatīs dum se intelligent beatos z in illa gloria confirmatos. Quantum namqz gauderet quis auarus si omne aurū q̄ posset possideri cognosceret vere se habere z in tali possessione sciret se nō posse impediri. Ibi ille fatuus amor quem ha-

Erit Sei tota dilectio

bemus ad nos cessabit. quo amore iniquo diligimus mundi diuitias corporis delicias. honores et reuerentias quo etiam amore preponim⁹ corpus aīe et tēpora lia spiritualibus. nā natura nostra versa est in cōtrarium sue inclinatiois vt videt. nā cōtēptis virtutibus diligit vicia q̄ sibi sunt noxia ad modū febricitantis et hoīs stulti. Juxta dictum sapientis p̄rouerbio. i. Et quequo paruuli diligitis infantiam. et stulti ea que sibi sunt noxia cupient. Hec dilectio praua et peruersa rumpit legem nature. legem scripture. Et legem gratie. hec triplex lex rūpitur ex amore diuitiarū temporalium. Ecclesia. v. Auarus nō replebitur pecunia. et qui amat diuitias fructum nō capiet ex eis. et Ecclesi. x. Nichil iniquius q̄ amare pecuniam. Hic em̄ animam suam venalem habet quoniā in vita sua proiecit intima sua. Alii amāt delicias carnales de quibz dicitur p̄rouerbi. xlii. Qui diligit epulas replebit egestate. Exēplum de diuite epulone Luce. xvi. Alii honores seculares. Math. xlii. Amāt primos accusatus in cenis d̄ hīs omnibus dicitur Eccle. iiii. Qui amat periculum peribit in illo. Hī sunt qui odiunt animas suas de quibus propheta ait Qui diligit iniquitatem odit animam suam Amant enim cōmuniter homines perturia. mendacia. furta. vindictam. proximi. et cetera peccata que ducunt ad mortem gehenne. Sed hīs videtur aduersari dictum christi Joha. xii. Qui odit animam suam scz in hoc mundo. in vitam eternam custodit eam. Sed respondet glosa di. Ille nō amat. sed odit animam suam in hoc mūdo q̄ diligendo deum potius q̄ in eū peccet eligit occidi. Hec glo. Et ita odire hīc accipit pro velle viuē i hoc mūdo i pctō. Et ita d̄ eod. c. Qui amat aīaz suā volē

Secunda gloria anime.

do viuere in pctō pdet eam. Et hoc est verius odire
q̄ amare. Sed redeamus ad id a quo disgressi sum⁹
scz ad amorē illū quē quisqz beatus habebit in se ⁊ o
se. Habebit em̄ ad se amorē qz videbit se vestitū illa
veste nuptiali de qua Math. xxi. Amice quomō huc
intraisti nō hñs vestem nuptialē. Tūc ait Ihu. de lyra.
Intrat rex. i. xps vt videat discipūtes. i. exñtes i hoc
mūdo volētes trāsire ad gloriā celestē. Intrat inquā
dupliciter. s. spāliter in morte cuiuslibet hoīs qui desit
derat peruenire ad regnū. ⁊ gñaliter intrabit in futu
ro gñali iudicio. Et ait amice. Locatur aut pctōr a
micus ppter naturā q̄ ad imaginem dei facta est. sicut
⁊ dixit iude. Amice ad quid venisti. Dicit ergo.
Quomō huc intraisti. i. intrare voluisti nō hñs vestes
nuptialem. i. charitatē. quā si haberes dignus esses
intrare ad nuptias. Hec est em̄ vtd̄ scit Augustinus. q̄ diui
dit inter filios regnū ⁊ perditōis. Sancti igit in glo
ria hac veste induti tanq̄ precioso vestimēto se dili
gent. qz hanc vestē seruauerūt in hoc mūdo ⁊ cū ea
ad regnum transierūt sicut rex vel regina vel quecū
qz alia persona videns se ornatū vel ornatā precioso
vestimēto. in tali vestimēto gloriā quodāmodo ⁊ id
preciosa vestimēta homīes diligēter custodiunt vt in
eis loco ⁊ tēpore honestiores appareant. Hoc erit or
namentū cōmune. qz nullus erit in illa gloria q̄ nō sit
hac veste charitatis indutus. Sed nūquid xpiani ha
bebūt aliquē ornatū in se quē nō habebūt san
cti veteris testamēti. Certe dicēdū q̄ sic. qz habebūt
signum illud qd̄ susceperūt in sacramēto baptismi. s.
characterem baptismalē q̄ est quidā ornat⁹ ⁊ decor
aīe habebūt q̄ sunt cōfirmati aliū decorē ⁊ ornamen
tum. s. characterē cōfirmatōis. Habebūt q̄ sunt ordi
nati ⁊ sacros ordines susceperūt alios characteres. i.

Erit dei nostri clara cognitio

alia signa spūalia q̄ oīa in se cognoscent et diligēt se.
q̄ talia susceperūt. Gaudebūt de propriis meritis q̄
bus virtutes acquisierūt q̄ vt cōmuniter dicūt rema-
nebunt in patria vt de iusticia quā acquisierūt. iusta
opera in proximū faciēdo vt opera misericordie ad
īplendo taz spūalia q̄ corporalia de prudētia quā ac-
quisierūt prudēter opera virtuosa dictādo et regulā-
do. de fortitudine quā acquisierūt opera fortia pagē
do de tēperātia quā acquisierūt tēperate viuēdo sic
de aliis q̄ plus vel minus meruerūt et quibus meritis
augmentū charitatis habuerūt. Nam et licet oēs ha-
beant charitates. habebūt tamē quidā pfectiorē cha-
ritatem aliis fm quā magis se diligēt. et ita de aliis
v̄tutibz. Sicut em̄ videmus q̄ vestimētum scarleti
vel purpure est alio pfectius et melius. ita in beatīs
v̄tutes erunt in quibusdā pfectiores et maiores sicut
in xp̄o et v̄gine gloriosa erūt v̄tutes eminētiores no-
bilius siue pfectius q̄ in angelis. vñ de qualibet pso-
na beata poterit dici illud ps. xlii. Assistit regina. i.
assistet regina q̄ regnabit in illa gloria ppetuo a de-
xtris tuis in vestitu deaura. cir. va. s. v̄tutū. Nam oīs
gloria eius scz filie regis. abintus. s. in aīa. q̄tū
gloriabātur et se diligēt q̄ talia hic meruerūt. fidem
christi et bona opera conseruando et faciēdo. Quo-
modo igitur debemus attendere diligentius vt hāc
gloriam acquiramus ita vt vnusquisqz nostrū in eavo-
catione qua vocatus est permaneat operādo v̄tutis
opera. Nam ad hanc gloriam inuitamur et vocamur
per thema nostrū cum dicitur. Venite benedicti etc.
Tertius gradus dilectōis erit ad proximū quē quisqz
q̄ beatus habebit volendo illud bonum eternū cui li-
bet alteri sancto. cui libet angelo. et etiā cuiusqz in illa
gloria existenti vnde istud erit ad primū licet accidē

Secunda gloria anime

tale a visione de qua dictum est in precedētibus qz sicut alius est actus intelligeret alius diligere sicut ex perfectia docet. quia multa intelligimus que nō diligimus. Ita alia erit glia. et aliud pmiū visio. et aliud dilectio unde ibi adimplebitur illud qd sequit̃. dī. dñm. de t. et. sed et primū. t. sicut teipm i. ad eandem beatitudinē ad quā diligis te. Notādum tamē q triplex est amor. s. amor naturalis. amor carnalis. et amor spūalis. Et de istis aliquāliter est dicēdum vt videat̃ qd amor maneat in patria ad primū. Primus igit̃ est naturalis quo pater diligit filiū. Et licet amor iste sit licitus. tamē de se nō est meritorius in via. potest tamen fieri meritorius si pater diligit filiū. quia bonus est vel vt bonus sit tunc effi diligit filium non vt filium sed deum diligit in filio. et tunc reducitur ad illud preceptum. Diliges proximū tuū sicut teipsum. Talia est dilectio carnalis que est inter virum et vxoem et ista licet sit licita tamen de se nō est meritoria potest tamen fieri meritoria quādo scz vir diligit vxoem vel quia bona est vel vt sit bona. quia tūc nō diligit vxoem vt vxoem. sed deum in vxoem. et tunc reducitur ad pceptum scz. Diliges proximū tuū sicut teipsum scz ad gratiam in presenti. et gloriā in futuro. de qua dilectione dicitur Ephe. v. Viri diligētes vxo. ve sicut et christus dilexit ecclesiam et tradidit semetipm pro ea. Tertia potest dici dilectio socialis siue cōsuetudinis que cōtrahitur ex cōsuetudine cohabitandi colloquēdi et conuersandi que etiā licet sit licita tamen nō est meritoria. quia etiā inter animalia quodāmodo reperitur. potest tamē fieri meritoria qñ scz quis diligit. quia bonus est vel vt bonus fiat Ecclia. vi. Amicus fidelis medicamētum vite. et tunc

Erit dei nostri clara cognitio

reducitur ad illud preceptum. Diliges primum tuum
sicut teipsum. Quarta dilectio est rationalis et spiri-
tualis qua quis diligit alium ut bonus sit. vel quia bonus
est. et ista per preceptum dictum intelligitur. Alii sunt amo-
res plures illiciti ut est amicitia mundi. de qua Jaco.
iiii. Amicitia huius mundi inimica est deo. et Johā. in
prima cano. in i. ca. ait. Nolite diligere mundum. ne-
que ea que in mundo sunt. Siquis diligit mundum non est
co. patris in eo. Et accipit hic mundus pro hominibus de-
lectabilia huius mundi inordinate querentibus de quibus
dicit Johā i. Et mundus eum non cognovit. quia oc-
cupatio circa delectabilia mundi impedit cogniti-
onem dei. Alia est amicitia carnalis et mala de qua di-
citur ad Roma. xiii. Carnis curam nefeceritis in de-
sideriis scilicet superfluis et inhonestis. Hi omnes amo-
res illiciti in illo regno pacis esse non poterunt. sed
solum liciti et honesti. unde super hoc dicit quidam ut
recitat Alexander de haliis in. ii. In patria non erit
nisi duo amores scilicet naturalis et spiritualis. sed adhuc
transibit naturalis ad spirituales unde homo dili-
get deum maxime in patria. et angelus similiter. Si
ergo homo magis habeat deum quam angelus id est ma-
iori beatitudine sit beatus et gloriosus plus diligit ho-
mo hominem proximum. quam angelum etiam proximum
Si vero angelus plus habeat deum homo plus dili-
get angelum. et ita non erit ibi ordo dilectionis respec-
tu proximi qui nunc est in via. et idem forte dici posset
de dilectione sui respectu alterius melioris scilicet qui ma-
gis diligit meliorem quam seipsum ut sit conformitas
maiori diuine voluntati et ipsorum beatorum. Unde An-
selmus prologyon. capitu. penultimo ait. Interroga
intima tua si capere possunt gaudium suum de tanta

Secunda gloria anime.

beatitudine sua. sed certe si quis alius esset quē oīno
sicut teipsum diligeres q̄ eādez beatitudinē haberet
duplicaret gaudiū tuū. qz nō minus gauderes pro eo
q̄ pro teipso. Si x̄o duo vel tres idipm haberēt tan
tūdem pro singulis quātum pro teipso gauderes si
singulos sicut teipsum amares. Igit̄ in illa perfecta
charitate innumerabiliū beatorū angelorū ⁊ hominū
vbi nullus diligit aliū min⁹ q̄ seipsus. nō aliter gau
debit quisqz pro singulis aliis q̄ pro seipso. Si ergo
cor hominis de tāto bono suo vix capiet gaudiū suū
quomō capax erit tot ⁊ tantorū gaudiorū. Considera si
potes. Attende o cor humanū. cor indigēs. cor erū
nis plenum. Attēde diligēter o chzistiane si centū fi
lios haberes quos multū diligeres ⁊ videres quēlibz
ipsorum regem. quātum gauderes gaudio mūdanoꝝ
transitorio. Quātum igitur gaudebis dum videbis
deum quem plus diliges q̄ teipsum. quando videbis
illam reginam celoz super omnes choros angeloz
exaltatam. quando videbis tot milia angelorum. tot
milia hominū in diuersis gradibus beatitudis quos
diligēs super teipsum. O gaudium inextimabile in
dicibile quid loquor de te qd nō noui. nō tēptauī non
probauī. O vtinam possimus hanc dilectionem ⁊ as
morem possidere in illa gloria sempiterna. Tunc em̄
in talibus beatis erit omnis inuidia annullata ⁊ ab
ipsa patria aliena que tamen in presenti via multū
regnat ⁊ multos impedire potest ne perueniant ad il
lud regnum celeste. Hec em̄ contrariatur specialiter
c̄haritati sine qua nullus videbit deū. Inuidus enim
crisiciam habz in p̄speris p̄ximī. ⁊ exultatōem ī ad
uersis tales siles sunt patri suo dyabolo q̄ de bono
dolet. ⁊ de malo gaudet. vñ Sap. i. Inuidia dyaboli
mors intrauit in orbem terrarum. Inuitantur autem

Erit dei clara cognitio

illum qui sunt ex parte illius. Notandum tamē q̄ dolor de bono alieno est quadruplex q̄ vel est primo primus motus ex natura veniēs sicut quidā naturaliter sunt inuidi et hoc nullū pctm̄ est cū nullo mō sit in potestate nra. vel est secūdo primus motus q̄ si appetitus sine cōpleta deliberatōe tali passione afficiē et sic est veniale pctm̄. vel est actus volūtarius deliberatiue et sic est peccatū mortale. vel trahit per intētiōez extra suam ratōem vt q̄n dolor de alieno bono surgit ex cā bona sicut dolet aliquis de bono tēporali alterius. q̄ videt redūdare in detrimētum aie sue vel in detrimētum cōitatis et talis dolor bon⁹ est. Et hec oīa in illa celesti gloria cessabūt quando diligemus proximos nostros. id est omnes sanctos et sanctas sicut nosip̄os. Tunc illa prophete verba verificabūtur quibus dicit. Ecce q̄ bonum et q̄ iocūdum habitare fra. in vnum. Ad hoc igitur bonum dilectionis vocamus p̄ verba thematis. Venite benedicti etc. Quarto corpus suum amplectetur etc. Itaq̄ sicut dictum est corpus nostrum est vnus de quattuor que sunt ex charitate diligenda. Unde dicit sanctus Tho. in. iiii. q̄ dilectio charitatis habet pro fundamento cōmunicationem beate vite principaliter et gratie fm̄ q̄ ordiat ad ip̄am. Nec autem vita tripliciter habet relationez ad habentem charitatem. est enim vno modo in aliquo sicut in principio diffundente vitam istam in aliis et sic ē in deo. Est autē in patria post resurrectionē in anima sicut in participante principaliter. Est tertio in corpore per quandam redundantiam. et de hac redundantia dicitur cum de gloria corporis dicem⁹. Et hoc de secundo principali.

Tercia gloria anime

Tercia gloria aī e erit perpetua & firma tentio. Hec
enī gloria non erit transitoria sicut gloria mūdi
sed erit pmanens & nūq̄ habebit finē & hec est vna cō
dictio propter quā est appetibilior & magis optanda
q̄ si esset transitoria. Et hec firma tentio erit pro
pter quattuor. Primo propter dei promissionem
Secundo propter status immutationem. Tercio pro
pter mentis quietationem. Quarto propter cōpletā
reditionem. Dico primo q̄ hec gloria erit pmanens
ppter dei promissionē. Deus enī non potest fallē nec
falli. nā si fallēt nō eēt verax qđ ei repugnat cū ipse
sit prima veritas & hoc cognoscēt bti. s. q̄ non potest
fallē. Quāq; igit̄ promiserit eis hāc felicitatē eē perpe
tuā certificabūt q̄ sēper erūt in tali gloria. Quāta
iocūditas. o quāta leticia hāc certitudinē de tali glo
riosa & felici vita. Quot sūt in mūdo q̄ valde gaude
rēt si eēt certi de gloria huius mūdi cū. s. habēt abū
dantiā rerū mūdi. s. auri & argenti & omniū aliorū q̄
in hoc mūdo sūt sicut sunt honores delicie & diuicie.
Certe multi sūt qbz sufficeret hec gloria non intelli
gētes magnitudinē huius celestis glorie nec differen
tiam huius glorie mūdi & illius. Prīa enī dīa glo
rie mūdi ad gloriā paradisi ē qz gloria mūdi ē extēus
gloria vero pīe celesti principalit̄ intēus in anima.
Unde in hoc mundo abūdātes qñq; patiūt plures tri
sticias nec eas possūt replere nec se vindicare de in
iuriātibz. prout plures appetūt. In ista vero gloria
celesti nulla erit tristicia nec aliquis iniuriā pariet̄
tur. scz omnia erunt summe leticie. Secunda differen
tia est. quia gloria mundi est incompleta. quia quan
tūcūq; qđ pulchra habeat. adhuc multa eidem defi
ciunt sicut videmus ad experientiam In ista aut̄ glo
ria nichil deerit. quia est status omnium bonorū ag

Erit perpetua et firma tentio

gregatione perfectus. ut ait. Boetius. li. iiii. de sola.
prola. ii. Tertia differentia est. quia gloria mundi est
transitoria sicut videmus. Ubi est nunc gloria sapien-
tis salomonis quam regina saba voluit videre. Sicut
dr. iiii. Reg. x. Regina saba audita fama salomonis
venit temptare eum in enigmatibus et ingressa. cum comi-
tatu multo et equis hierusalem et diuiciis. camelis portantibus
aromata et aurum infinitum nimis et gemas preciosas
venit ad regem salomonem. Videns autem regina sa-
ba omnem sapientiam salomonis et domos quas edifi-
cauerat et cibos mense eius et habitacula seruorum et
ordines ministrantium vestesque eorum et pincernas et
holocausta que offerebat in domo domini non habebat
spiritum. dixitque ad regem. Mirus est sermo quem audi-
ui in terra mea super sermonibus tuis et super scientia tua et non
credebam narrantibus mihi. donec ipsa veni et vidi
oculis meis et probavi quod media pars mihi nuntiata
non fuerat. beati viri et beati serui. t. hi qui stant coram
te semper et audiunt sapientiam tuam. Et sequitur ca.
ii. Magnificatus est ergo salomon super omnes re-
ges terre diuitiis et sapientia et vniuersa terra desi-
derabat videre vultum salomonis ut audiret sapien-
tiam eius. Que omnia fuerunt figura illius glorie ce-
lestis quantum terrena possunt nos in cognitionem eterna-
rum manuducere. Sed attende glorie huius transitum.
Nam sequitur ca. ii. Rex autem salomon admauit mu-
lieres alienigenas multas filiam quoque pharaonis
et moabitidas et amonitidas ydumeas et sydonias et
ethneas. de gentibus super quibus dicit dominus filiis isra-
el. Non ingrediemini ad eas. his itaque copulatus est
rex salomon ardentissimo amore fueruntque ei uxores
quasi regine septingente et concubine trecente et auers-
erunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex

Secunda gloria anime

deprauatus est cor ei⁹ vt sequeretur deos alienos et colebat salomon astaron deaz sydoniorum et moloth ydolum amonitarum et thamos deum moabitarum. Tunc edificauit salomon fauim thamos ydolo moab in monte qui est contra hierusalem et moloth ydolo filiorum amon. atque in hunc modum vniuersis vxoribus suis alienigenis. Dixitque dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meum et precepta mea que mandauit tibi dirupens scindam regnum tuum et dabo illud suo. Ecce qualis fuit et quomodo infirma gloria salomonis. Et in fine. ca. diciet. Dies autem quos regnauit salomon in hierusalem super omnem israel. lxxx. anni sunt. Dormiuitque salomon cum patribus suis sepultusque est in ciuitate dauid patris sui. Sed ubi nunc gloria alexandri. Ubi gloria izaroli magni et ceterorum qui potenter regnauerunt. Certe verum est quod dicitur. Sap. v. scilicet. Transierunt omnia illa tanquam umbra. et cetera. Non sic de gloria illa superna que perpetuo durabit. Nam super hoc est articulus fidei cum dicimus. Credo carnis resurrectionem et vitam eternam. hanc promissit cum ait. Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Mat. iii. Et Mat. v. Beati pauperes spiritu qui ipse est. re. c. Et ca. vii. Qui facit voluntatem patris. m. q. i. c. e. i. int. in. reg. c. Et Mat. xxv. dicitur. Ibi sunt hi scilicet peccatores in supplicio eternum. iusti autem in vitam eternam. Ad hanc igitur vocamur. cum dicitur. Venite benedicti. et cetera. Secundo dixi quod hec gloria erit permanens propter statum. et cetera. Secundum docto. subtili. di. iiii. primi. dicitur. quod status non videtur esse nisi stabilis permanetia firma legibus sapientie. Sapientia vero diuina sic statuit voluit et ordinauit quod post hanc vitam creatura rationalis cessaret in merendo vel demerendo. sed quod dum sumus in hoc mundo possumus bene agere et male. post mortem vero ab his cessamus et ratione huius presentis vite vocamur via

Erit dei tota dilectio

vitavero qua post mortē corporalē vivemus vocatur terminus ad quē. Juxta illud qđ ait aplūs. Heb. xlii. Non habemus hic ma. ci. scz. fu. inq̄rimus. Cū igitur pervenerimus ad civitatem illam celestē et obtinueri^m qđ inq̄rim⁹ cessabit mor⁹ noster. et sic erim⁹ de mā sione illa perpetua securi quasi de habitatiōe xp̄i merit⁹ et nostris si ad etatē merendi pervenerimus acquisita. Ibi erit status meriti et charitatis. et in isto statu hoīes beati assumētur ad ordines angelorū. ita qđ aliqui erūt eis equales i gl̄ia vel etiā maiores. Cū em̄ beatitudo siue gl̄ia p̄ie dicat habitū siue actū nobi⁹ lissimū creature rationalis p̄fectissimū est ipsius creature consummativū. Sciendū tñ qđ in creatura multe sunt dispositiones ad hanc gloriam quedam sunt dispositiones recte cuiusmodi sunt habilitates naturales indite ipsi nature rationali per quas habeat aptitudinē ad beatitudinē seu gloriā sicut est ratio et imaginis. quedam sunt medie et iste sunt gratie gratis date que de proximo disponūt ad gratiā gratum facientē vt scientia bona volūtas. et. Quedā aut̄ sūt propinque et immediate sicut gratia gratus faciens seu charitas que sūt dispositiōes necessitatis ex pacto diuino qñ insūt finaliter. Nec igitur naturales habilitates maiores et expeditores sint quantū est de se in angelis qđ i hoībus. tamē alie dispositiōes sicut gr̄e gratis date et gratus faciētes possunt esse equales vel maiores in multis hoībus. qđ in multis angelis. Non est enim inconueniens qđ deus multas gr̄as gratis dadas dederit multis hominibus quas non dedit multis angelis que mouent et adiuuant naturales habilitates ad bonum gratie et glorie. per talem excitatiōem et adiutorium potest homo ad equalem cum angelis gratiam gratum facientem ascendere. Item

Tercia gloria anime

hīs gratiā gratum facientem et bene utēs ipsa potest sibi mereri per ipsā tam habitū augmētum gratie. et ita de gratia minōri in maiorē potest proficere. Quoniam igitur diuturnius tempus datū est homini ad merendū q̄ angelis fuerit datū quia angeli nō habuerunt nisi modicū tempus. licet per gratiā qua benevsi sunt magnam gloriā meruerūt. Hinc est q̄ per multiplicē actū gratie homo pōt se disponere ad tantam vel maiorē gratiā quam habuerūt angeli. Scdm̄ igitur dispositionem gratie introducitur forma ultima. sicut patet de beata virgine que q̄ grām oībus angelis excellentiorem habuit. ideo exaltata est sup̄ oēs choros angelorū et dignitate premii et loci. Alii autē sancti scdm̄ proportionē et equalitatē grē assumuntur ad diuersos ordines quia quidā assumūtur ad ordinē seraphin quidā ad cherubin. et sic de aliis. et forte multi sunt sup̄ oēs ordines. qui fuerūt in gratia et meritis gratie priuilegiati. Postremo certū est q̄ oīa merita nostra efficaciam et virtutē habent a merito xpī. et ita cooperatur meritū xpī omnibus meritis nostris aliter enī nō sufficerēt merita nostra. Non sic autē angelis qm̄ ut dicitur Heb̄ ii. Nusq̄ angelos apprehendit s̄ semen abrahe. Qm̄ igitur meritū xpī procedit a gratia prima quasi infinita. ideo virtute meriti christi cooperantis meritis sanctorū hominū qui non ī vacuū gratiam christi receperunt. sed secundū illam profecerunt scdm̄ posse suū potest fieri q̄ meritum hominis sancti maiorē h̄z efficaciam respectu premii q̄ habuerit meritum angeli. Quia igitur status beatitudinis erit in celo empyreo ut dictū est prius ī quo celo est immutabilitas et perfecta stabilitas beati certi erunt q̄ etiam in suam beatitudinē perpetuo manebunt. et in illis ordinibus angelorum in quibus as-

Tercia gloria anime

sumpti erunt. Iste igitur est status ad quem vocamur per nostrum thema. Venite benedicti. &c. Tertio dixi qd hec gloria erit perpetua propter mentis quietationem. Ubi sciendum qd creatura rationalis ideo qd talis est. facta est ad imaginem dei in potentia cognoscendi & diligendi. Sicut dicit Aug. Nam hoc ipso qd est expressa imago dei habet necessarium ordinationem & reuelationem ad ipsam nec cōseruatur nisi in ipso. & ideo ipse deus est immediate finis creature rationalis & ultimus & ideo summe nata est delectari in ipso. Hoc ipso autem qd summe nata est delectari in ipso & perfici nata est ipsum summe diligere quia summa delectatio non potest esse sine summa dilectione. & ideo naturalē habet potentiā ad ipsū summe diligendum sibi inditā & impressam scd̃ qd vult Aug. li. de tri. Et etiam dicit Boetius. iii. de consolatione prosa. ii. qd mentib⁹ hominū inserta est sūmi boni cupiditas. Quia tñ ista potentia est respectu superioris se. ideo licet sit naturalis tamē est ex se insufficiens & incompleta. & ideo non potest exire ad actum nisi p̃ducens aliqd̃ superius qd sit proportionabile tā potentiē qd actui qd etiā obiecto. Hoc est charitas siue gr̃a. ideo siue ipsa non potest naturalis potentia amatoria dei inclita creature rationali in actū exire hoc ē in actum diligendi summe siue ad diligendū deū super te & super omnia sine charitate. Tenenda est igitur ista sententia. quia minus videntur extendere posse nature & diminuire priuilegium charitatis & gratie. Sicut ergo videmus qd materia habet potētiam naturalem ad omnes formas. & tamen ad illas non attingit sine educēte. Sic etiam videmus qd creatura rationalis. naturalem h̃z potentiā ad gratiam & beatitudinem. que tñ ex se non potest exire in actum

Tercia gloria anime

perfectū sine educere siue adiutorio determinato et ordinato a datore illius potētie. Exēplū habem⁹ de oculis. Locut⁹ h̄ data sit potētia vidēdi colores. nō tñ eos viderē sine adiutorio lucis exterioris. Exēplū s̄r de aue cui desūt pēne q̄ tñ naturalē h̄z potētiā et aptitudinē ad volādū et appetit hoc et intendit ad hoc et mouet se. s̄ tñ nō erit in actū perfectum volādi. Donec dēt sibi pēne. Et hoc est q̄ dicit Aug. in li. de fide ad petrum in hec verba. Spūs efus hoc ē imortales creauit de⁹ et ei⁹ facultatē atq; intelligētiā cogitāde cognoscēde diligēdeq; diuinitatē inseruit quostamē creauit vt etiā p̄ seipsis eū diligēt. Aptitudo enī in p̄dicta auctoritate a b̄tō Aug. appellat⁹ facultas diligēdi. Aduentente igit⁹ grā p̄rie ipsi volūtatī facit ipsaz exire in actū sūme dilectionis ac p̄ hoc facit experiri et gustare qm̄ dulcis est dñs et p̄ hoc mouet ad ipsuz deū sūme diligēdū et in eo quietat⁹. et sup̄ hoc p̄ cognitionē hui⁹ quietationis certificat⁹ q̄ in hac gloria ppetuo manebit. vñ Ber. ca xii de diligēdo deo dic. Cū introduct⁹ fuerit seruus bon⁹ et fidelis in gaudiū dñi sui et inebriat⁹ ab vbertate domus dei. tñc enim ebrius miro quodāmodo oblit⁹ sui et a se velut deficiēns penit⁹ tot⁹ perget in deū. et deinceps adherens vn⁹ cū eo spūs erit arbitoz pphetā hoc sensisse cū diceret Introibo in potētiā dñi dñe mēorabor iusticie tue solius. Itē in eodē li. dicit q̄ ibidē quart⁹ amoris gradus ppetuo possidebit cū sūme et solus diliget deus. qz nec nosiplos nisi propter xpsū iā diligemus. O b̄tū gaudiū. O amor scūs et castus O dulcis et suauis affectus O purat⁹ deflecat⁹ intētio volūtat⁹. Sic affici deificari est. Quomodo enī s̄illa aq̄ modica multo infusavino deficere a se tota videtur. vnde et sapere rem vini induit et colorem. Et quomodo ferrum igni

Quarta gloria anime

tus et candens igni si summum fit presina propriaque eructi forma. ita inebriata illo amore suauissimo tota dei ficata erit et in deum transformata. et tota a seipsa deficiens. Et quia nil aliud appetere valebit. omnis sui desiderii compos quisque beatus in hanc pacem et quietem permanebit. Ad hanc autem quietem per thema nostrum aduocamur scilicet Venite benedicti. etc. Dixi quarto quod hoc erit firma sententia propter completam reditionem. Videmus enim quod dum circuitus faciendo circulum redit ad punctum a quo incepit. tunc quiescit et amplius circulariter non mouetur. sic creatura rationalis cum immediate a deo sit creata cum ad ipsum redit per gratiam et gloriam tunc quiescit. et hoc est quod ipse deus dixit Apo. i. Ego sum alpha et omega. principium et finis. Et prouerb. xvi. s. scribitur Anuersa propter semetipsum operatur est deus. Hic est finis noster quem quotidie petimus: quem quotidie desiderare videmur dum oramus dicentes. Adueniat regnum. etc. Hoc regnum petimus aduenire a christo nobis promissum christi passione et sanguine quesitum ut qui christo in seculo an seruiuerimus postmodum cum ipso regnare regnemus? Bona autem regnum celeste petimus? quod est et terrestre regnum cui si renunciauerimus regno eterno regnabimus. Sed orantes non infructuosis nec nudis precibus ad deum ventamus. quia scriptum est Math. vii. Non omnis qui dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum. Multi enim sicut dicit apostolus ad Titum. i. Confitentur se nosse deum factis autem negant. Recordemur illius petitionis matris filiorum zebedei. Ma. ii. ubi dicit. Quia accessit ad christum mater filiorum zebedei cum filiis suis adorans et petens aliquid ab eo. Qui dicit ei. Quis vis. At illi. Dic ut sedeant huius duo filii mei unus ad dexteram tuam et alius ad sinistram in regno tuo. Respondens

Quarta gloria anime

ait Iesus dixit. Nescitis quid petatis .vbi ait Chry.
Res enim preciosa vili precio nō cōparatur. Magnū
laborem necesse est nobis impedire si volumus ad ce
lestia regna peruenire. Regnū eī dei est primū in in
tentione. sed vltimū in executōe. vñ Chryso. super il
lo verbo Math. vii. Querite primū regnū dei ⁊ iusti
ciam eius. ait. Regnū dei est retributio bonorū operū
iusticia autē est via pietatis per quā itur ad regnum.
Si ergo die ac nocte cogites qualis erit glia scōrū
vel qualis erit interitus ipsoꝝ. necesse est vt aut pp̃
timorem pene territus recedas a malo. aut propter
desiderium glorie excitatus festines ad bonum. Et si
quotidie cogitaues que sit iusticia dei ⁊ quod odit
⁊ quod amat ipsa iusticia ostendet tibi vias suas. nā
iusticia sicut odientes se fugit. sic amātes se sequitur
hec Criso. Alide ergo si vis redire ad principiū tuum
ad deum tuū vt sequaris iusticiā. qm̃ hec est via que
te ducet ad regnū eternū ad qd̃ cum redieris secur⁹
es q̃ nunq̃ exibit xp̃o dicere Johā. vi. Euz qui venit
ad me non eliciam foras. Ad hañ igit̃ securitatem
regnum perpetuū inuitamur per verba assumpti the
matis. Venite benedicti ⁊c.

Quarta gloria anime in regno celesti erit verum
gaudium ⁊ leticia. De hac auteꝝ leticia siue gau
dio querūt doctores ⁊ spāliter Richar. de me. vii. di.
xliiii. liii. Añ in volūate beata sit idem realiter frui
tio ⁊ gaudium. Et rñdendo ait. Qd̃ fruitio ⁊ gaudi
um beatoꝝ. nō sunt realiter idē. Illa em̃ fruitio ē sum
mo bono clare visio pfecto amore inherere propter
seipm̃. Amor autē gaudiū nō ē. Causat em̃ gaudiū ex
amati boni pñtia vñ btōꝝ gaudiū est aliqua spūalis
passio ī volūate causata ex pfecto amore sūmi boni
per claram visionem ⁊ perfectā dilectōem vnit̃i ani⁹

Erit Verum gaudium et leticia.

me seu sibi presentis. hec Richar. An videmus quandoque quod mater tenerrime diligens filium. non gaudet etiam si ipsum videat et habeat presentem et ferat actualiter in amorem alias impedita ab homini gaudio propter aliquam infirmitatem. Hoc exemplum clare manifestat dilectionem et gaudium non esse idem. In illa tamen magnifica gloria nichil poterit impedire quin ex dilectione perfecta sequatur maximum gaudium. An idem doc. q. sequens. recitat duas opiniones. Una quod dicitur quod quodvis gaudium beatitudinis sit beatitudinis quoddam accidentale complementum ab ipsa beatitudine inseparabile per quamcumque naturam creatam. tamen non est de essentia beatitudinis. essentia enim beatitudinis consistit in perfecta coniunctione creature rationalis cum deo. gaudium autem beatitudinis non est de ratione huius coniunctionis cum non sit visio nec fructio. Nec est summa securitas. de qua dictum est. sed est aliquid causatum ex istis. An est per se effectus beatitudinis de necessitate consequens ad ipsam. hec ille. Exemplum videmus de igne de cuius essentia non est calor. sed tamen sequitur de necessitate nature ad ipsum. Aliam autem opinionem recitat dicens quod aliis videtur quod gaudium sit de essentia beatitudinis. quia est de ratione perfecte unionis voluntatis cum summo bono. Voluntas enim unitur summo bono nam tantum movendo se immediate in ipsum propter se qui motus est amor fruens. sed etiam immediate patiendo ab eo que passio est gaudium. Que istarum opinionum sit verior pro nunc non diffinit. sed hoc certum sit quod in illa coniunctione et unionem anime nostre ad deum erit summa delectatio. Franciscus de marchia in fine. tituli. super sententias dicit cum prima opinione quod beatitudo non consistit in dilectione. quia ipsa est passio consequens actus dictionis. Nec ille. Hoc utique gaudium erit.

Quarta gloria anime.

Euacuās gaudiū mundanū. ¶ Inebrians subiectus humanum ¶ Non generās vllum fastidium.

¶ Sed satans hominis studium.

¶ Primo dixi q̄ hoc gaudiū euacuabit gaudium mundanū. Imo qui gaudēt hic illic gaudere nō poterunt hii sunt de quibz dicit Sapientia. ii. Venite fruamur bonis q̄ sunt et utamur creatura tanq̄ in iuuetute celeriter vino precioso et vnguentis nos impleamus et nō pretereat nos flos tēporis. Coronemus et nos rosis anteq̄ marcescāt. Tales sunt mūdant q̄ estimāt homines solum ad hoc factos vt hic accipiāt consolationes suas. De quibz eodē li. Sap. xv. dicit. Estimauerunt lulum esse vitā nostrā et cōuersatōem vite cōpositam ad lucrū et oportere vnūquēqz etiā ex malo acquirere. ¶ Gaudiū mūdī quot homines de illo inestimabili gaudio nō curantes decipiūt quot ad inferna deducis nouit deus. Imo sunt adeo fatui q̄ dū nil aduersi nil mali tēpale eis euenit. dicūt se a deo diligī nō considerātes illud Eccl. xiii. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei et c. Ps. lxxviii. Si iustus quidā vix saluabitur ip̄s et petor vbi parebūt. Et vere illud exēplū in vita beati ambrosii scriptum est bene memorie cōmendādū. Nam ibi legimus q̄ cum ip̄e ambrosius romā pergeret. et in quadā villaturscie apud quēdam hoīem nimis locupletes hospitatus fuisset illū hominē sup̄ statu suo sollicite inquisiuit. Cui ille rēdit. Status meus dñe bene felix extitit et gloriosus. ecce enī diuitiis abundo infinitis seruos et ancillas q̄plures habeo. copiosam filiorum et nepotum turbam possideo et oīa semp ad votum habui. nec vnq̄ michi alqd aduersum accidit vel qd cōtristaret euenit. ¶ Ad audiēs ambrosius vehemēter obstupuit. et his q̄ secū in comitatu erāt dixit. Surgite et

Erit Verum gaudium et leticia

hinc precipitius fugiamus. qz dñs nō est in loco isto. festinate nec in fugiēdo morā facite ne hic diuina visitio nos cōprehēdat et in isto pariter nos inuoluat. Cū ergo fugerēt et aliquātulum processissent subito se terra aperuit et hominem illum cū vniuersis q̄ ad illū pertinebant. ita absorbuīt vt nullum inde vestigiū remaneret. Quod cernens ambrosius dixit Ecce fratres q̄ misericorditer deus parcat cū aduersa tribuit et seuerē irascit cū semp prospera elargitur. In eodē autē loco fouea quedā pfundissima remansisse bz. que vsqz hodie in hui⁹ testimoniū pseuerat. Q̄tum igit̄ periculū oīa huius mundi prospera. oīa gaudia et vana habere ad nutū. Queramus igitur gaudere in futuro. et si gaudere velimus hic gaudeamus oēs in domino iuste viuēdo. deo nostro obediēdo qz ex hoc gaudio ip̄fecto ad illud gaudiū perfectū transibimus. Tū apl⁹ phil. iiii. Hoc duplex gaudiū insinuans ait. Gaudete in dño semp scz hic bona vsqz in finem continuādo. iterū dico gaudete. Quasi diceret ex hoc gaudio quo bona agitis in gaudium perfectū transibitis. Et xp̄s dicit discipu. suis. Joh. xvi. Amē amen dico vobis qz plora. et flebit. vos mūdus autē gaudebit. vos autē tristabimini. sed tristitia vestra vertet̄ in gaudiū. Hoc est gaudium plenū atqz perfectū quo omne gaudiū enacuabitur. fatuum et mūdānum. Tales beatī semp gaudebūt in dño. Ad hoc igitur gaudium vocamur. cum dicitur in thēmate. Venite benedicti et c. Secūdo dixi qz hoc gaudiū adimplebit subiectum humanū dicente propheta de sanctis et electis existentibus in gloria. Inebriabūtur ab vbertate domus tue et tor. volup. t. potabis eos. Quod exponens A'cho de lyra ait. Inebriabūtur. i. saturabuntur ab vbertate do. t. id est dom⁹ celestis glorie et tor. volup.

Quarta gloria anime

et po eos. Hoc inquit additur ad ostendendum perfectionem refectionis glorie. qz apud nos refectione perficitur ex cibo et potu. Nec ille. Et bene inebriari dicitur. qm beatitudo consistit in perfectione completissima. Ibi em homo erit completissimus in moribus. in scientiis. et in delitiis. Quilibet em potentia habet ibi suum perfectissimum complementum. nam intellectus est perfectus in scientiis. voluntas in delitiis. irascibilis in emittentis. Est ei rationalis q tendit ad verum et ideo perficitur in veritate scientiar. concupiscibilis q tendit in bonum et ideo est ibi bonitas omnium deliciar. irascibilis q tendit ad arduum. et ideo est ibi arduitas omnium dignitatum honorum. et eminentiar. et ita gaudio et leticia complebitur creatura rationalis. hoc est q summe desideramus. scilicet delicias et gaudere vivere. Si em spes futurorum bonorum est homini maxima delectatio. quid erit et quanta ipsa delectationis possessio. Vere mirabilis inestimabilis erit illa delectatio. Sic igitur vivamus ut hanc delectationem hoc perfectissimum gaudium habeamus. Hunc igitur non delectemur in malis delectationibus quibus diversimode homines a dyabolo capiuntur. Dicitur em Gen. iii. Vidit mulier q bonum esset lignum ad vescendum et pulchrum oculis aspectuq delectabile. tulit de fructu illius et comedit de ditiq viro suo. Hoc fuit lignum de quo prohibitum fuerat ad ne comederet. contra qd facientes primi parentes. qz delectati sunt paradisum perdidit. Deus quot hominibus delectationes carnis delectationes mundi vestium ornatus in viris et mulieribus erunt causa damnationis. Ideo dicit Ps. vi. Ne vobis divitiis q hic habetis consolacionem vestram ve vobis q saturati estis. qz esurite. et ve vobis qui ridetis nunc. quia lugebitis et flebitis. Delicie em mundi licet in principio sint dul-

Erit Verum gaudium et leticia

tes in fine vero sunt amare nimis. Ideo dicit Johā.
Apo. c. xviii. Quātum gloriificauit se in delitiis sunt
tū date illi tormentū. Delitie em̄ sunt laquei diabo
li quibus quasi totus mūdus capitur sicut ad oculū
videmus. vnde similes sumus allecibus qui vbiq;
lumen viderint ibidem taliter delectātur q̄ illuc con
currūt et capiūtur. Fugiamus igitur has delectatōes
et inquiramus illam supernam delectatiōem que non
habebit finem. Illa em̄ est perfecta delectatio q̄ acq̄
ritur vias vite insequēdo. vnde propheta. Notas mi
hi se. vi. vite adī. me. le. cū vul. t. d. i. d. t. v. in finē. Ad
hanc igitur delectatiōem inuitamur cum dicit nobis.
Venite benedicti etc. Tercio dixi q̄ hoc gaudium si
ue delectatio nō generat vllum fastidium. Hec em̄
est vna differētia inter gaudia et delectatōes mūdi et
paradisi qz hec gaudia mūdi tandē fastidiunt. et dis
plicentiam generāt. Videmus em̄ q̄ si quis gaude
at in delitiis carnis vtpote in bibēdo et comedēdo q̄
tūcūq; cibi sint boni vel vina optima finaliter vertū
tur in nauseam. Imo nō possunt nocere ad mortem.
Considera oia alia in quibus homines solent gaude
re et letari siue sint honores. siue dignitates. cantus
coree. et cetera huiusmodi omnia habēt finē tristem.
Proverbio. xlii. Risus dolorem miscebitur. Et extre
ma gaudii luctus occupat. Gaudium autem et deles
ctatio glorie celestis nunq̄ displicebit sed semper pla
cebit. imo visio dei et delectatio erūt tante complacē
tie et delectationis q̄ vt dicit pe. c. i. prima cano. Ipse
deus est in quē desiderant angeli prospicere. Sed qz
rit glo. Cur cernere desiderant cuius faciem cernere
nunq̄ cessant. Et soluit ip̄a glo. qz cōtēplatio diuine
p̄ntie ita angelos beatificat vt ei⁹ visaglia satiēt ei⁹

Quarta gloria anime

semp dulcedinē quasi nouam insatiabiliter siue insatiabiliter esuriant. Et Gregori. Celestes delicie habite appetitum excitāt. terrene aut fastidius generāt. Eccli. xlii. Qui edūt me adhuc esuriēt. propter hoc dicit sponsa. ca. v. q. sponsus eius est totus desiderabilis. ⁊ dexter vlti. Valde admirabilis es dñe ⁊ facies tua plena est gratia. Hoc etiā conueniet ipsīs hominibus beatis quando erūt in illa gloria sicut angeli dei. Et hoc est multū difficile nobis ad intelligendum. s. esse in tāta delectatōe ⁊ nunq fastidiri sed sēper iocūdissime illā possidere. sed ita est certitudinalit̃ qz aliter nō esset summa felicitas si aliquid triste posset illic accidere. Hoc gaudiū ⁊ hanc delectatōem spīritu diuino faciēte intelligens regius propheta ait. Gustate ⁊ videte. q. sua. est. do. Abi ait Micho. de lyza quasi diceret p experimētū potestis pbare qm suauis est dñs. Et loquē admodū hoīm dulcedinē vini probantium. qz prio modicū degustāt ⁊ ex hoc cognita eius dulcedine alliciūtur ad ampli⁹ gustādum. Sic homines deuoti percipiētes aliquid de dulcedine dei alliciūtur ad ampli⁹ gustādum. Aduertēdum tamē qz probātes dulcedinē vini illud modicū qd pregustant sup linguā diu retinēt. Sic sentiētes diuinā dulcedinē debent eam qd diu possunt retinere. qz hoc est quoddā pludū beatitudinis future. ppter qd sequitur. Btūs vir qui sperat in eo. Talis em̃ p̃gustatio diuine dulcedinis auget spem future btitudinis. Et licz apud hoīes nimia familiaritas aliquā pariat cōreptū. talis tamē familiaritas dei ad hoīem qua ei cōmunicat in p̃ri vita suā dulcedinē magis auget reuerētiam filialem hoīs ad deū. ideo subditur. Time de dñm o. s. e. q. n. est in o. r. e. Ex hoc em̃ qz sentiāt in se diuinā p̃ntiaz modo p̃dicto sufficit eis pro omni bono imo alia bo

Erit Verum gaudium et leticia

na eis decipiunt. nisi quantum necessitas exigit. hec de
lyra. Si igitur deus tantum sapit in via quod faciet in
patria cum videbitur facie ad faciem. Nec igitur summa
delectatio nunquam fastidians. nunquam displicens. sed
semper quasi nova reficiens huius non erit finis. Deus
meus quid nobis saperet omnia hec mundi gaudia. he de
lectationes quibus tamen adheremus. Certe hec omnia repu
taremus velut amara et diceremus cum apostolo. 1^a cor. 13.
Que fuerunt michi lucra hec arbitratus sum propter
christum detrimenta. Et vere si hanc maximam delectationem
bene attendamus ea que putamus lucra ut abundan
te divitiis honoribus et delitiis mundi reputabimus de
trimenta et inepta ideo sequitur. Dia inquit paulus
estimo detrimentum esse propter eminentem scientiam iesu
christi domini mei. propter quem omnia detrimentum feci et arbitror
ut stercoza ut christum lucrum faciam. Quia ibi. scilicet in visione
christi erit summum gaudium ad quod vocamur per thema
propositum. Venite benedicti etc. Quarto dictum est.
quod ibi quiescit hominis studium. Studium est vehe
mens animi applicatio ad aliquid peragendum. Com
muniter enim hominis studium et applicatio tam per in
tellectum quam per voluntatem est ad hoc quod preteritis de
sideramus quod desiderium si compleatur delectat ani
mam 1^a 2^a cor. 13. Omnes autem homines. ut dicitur
primo Metaphysice naturaliter scire desiderant. et
omnia imperfecta naturaliter desiderant perfici et ma
xime creatura rationalis desiderat pervenire ad gau
dium eternum dicente propheta. Quemadmodum de
siderat ceruus ad fontes aquarum ita deus. a. m. ad. t. deus
Si a. m. ad. d. fontem vitium. Ideo omnes debemus
studere et omnem diligentiam apponere ut ad id quod
desideramus attingamus. Sed quomodo verum est
quod super omnia deum videre in gloria desideramus et

Quarta gloria anime

cū eo gaudere cū paucos ad hoc se disponē p vitas
videam⁹. Ad hoc ait Richar. de media vil. dis. xlix.
iiii. q. ii. p̄cipalis. Qz beatitudo duplici pōt conside
rari in generali inquātū est bonū quoddā sufficiētissi
mū vel in speciali scz in q̄tū consistit in clara dei vī
sione ⁊ impfcta ei⁹ dilectione ⁊ gaudio qđ habetur
de dei bonitate p̄senti p clarā eius vīsonē ⁊ impfec
tā dilectionē. Primo modo btitudo est oībz hominib⁹
bus nota. Quilibz enī scit qđ ē bonū ⁊ qđ est sufficiē
tissimū. Secūdo modo non ē omnib⁹ nota. vñ non
oēs eā appetūt. s; primo modo oēs eam appetūt qz
appetit⁹ eius naturalis ē. Et Aug. xiii. de tri. ca. viii.
Dicit qđ ad appetēdū beatitudinē natura compellit
cū sūme bon⁹ ⁊ in mutabilis ei beatus creator hoc in
didit. Dicit etiā glo. sup illud ps. Btā gēs qđ anim⁹ ē
naturaliter capax beatitudinis. nulla aut creatura
capax naturaliter alicui⁹ boni derelicta omni natura
li inclinatione. Bonū in. iiii. dt. xlix. q. ii. Ad hoc idē iqt
Duo sūt q̄ faciūt appetitū scz conueniētia ⁊ indigen
tia. Qm̄ igit anima rational⁹ creata est ad dei imagi
nē ⁊ similitudinē facta ē capax boni sufficiētissimī. ⁊ ip
sa sibi nō sufficit cū sit vana ⁊ deficiēs. ideo dico qđ ve
ram beatitudinem appetit naturaliter. Et sequitur.
Omnes ergo habent appetitū. beatitudinis vere in
generali ⁊ habent cognitionem in generali. Omnes
enī credunt qđ beatitudo sit bonū quod sufficit ⁊ om
nes illud appetūt in spāli vero qñ assumitur hoc suf
ficere. s. honorem vel potentiam erat cognitio ⁊ decli
nat affectio. Est simile de quo qui vult emere aurū et
frustrū auri credit eē auricalcū Si queras ab eo qđ ve
lit emere. respondebit. aurum. Si queras qđ frustum
Respondebit qđ hoc. demonstrato auricalco. Similitē
ter si ab auaro queras vtrum appetat beatitudinem

Erit oīum rerū abundātia

veram et velit habere. Respondit quod sic. Si queras quod velit utrumque paradisum vel denarium. Respondet de denarium. Et huius ratio est. quia hic credit sufficientiam et ibi non est. Si queras quomodo cognoscit in generali dico. quoniam est illa cognitio. Si queras per quid dico quod sufficientiam nescit per indigentiam. Si opponas quod servatio non est via cognoscendi habitum dicendum quod est quedam indigentia omnino priuans quedam disponens et inclinans. et hec est ratio cognoscendi. unde si materia haberet potentiam cognoscendi cognosceret utique formam ad quam inclinatur et disponere. Hec Boni. Sed vere per fidem aliam habemus cognitionem de vita eterna. Scimus enim quod resurgemus et in corpore et in anima simul in illa celesti gloria perpetuo manebimus. Sicut plus dicitur cum de unionem corporis ad animam tractabimus quare studiuz nostrum et vehemens applicatio debet esse in nobis. circa ea que ducunt ad hoc gaudium quia finis imponit necessitatem his que sunt ad finem. Hoc est dictu quod si finem nostrum que est gloria eterna velimus assequi oportet nos sollicite prudenter et attente scire omnia ex ea que sunt gaudii huius media acquirendi. Sicut enim videmus quod ignis quia appetit sursum esse. ideo semper ascendit et tendit sursum: ita et nos si desideramus vere et non ficta gaudia paradisi. debemus semper facere cordis nostri habere sursum. quia illa gaudia sunt desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et dulciora super mel et fauam. Est dicit psalmista. Cernens enim calefactus in venatione non consuevit sistere in riuulo sciens quod ibi ad plenum non posset recreari. sed currit usque ad fontem siue ad lacum aqua abundantem. ubi perfecte recreatur et refrigeratur. Sic vere desiderium nostrum non debet esse ad riuulum bonorum mundi. quia ibi nulla est satietas. sed celeriter debemus currere.

Quinta gloria anime

et a iuventute inciperet huiusmodi cursum. quia nescimus
quoniam moriemur. debemus inquit currere ad fontem para-
disi ubi perfecte poterimus recreari ut possimus dice-
re cum propheta. Perfecit pedes meos tanquam ceruorum
et super excelsa statuens me. In hoc similes esse debemus
onagro qui est asinus silvestris qui quicquid multum sitiat nun-
quam tamen vult bibere aquam turbidam imo expectat claram
iuxta illud. psalmus. Expectabunt onagri in siti. In quo pro-
culdubio instruimur quod si in ardor desiderii nostri nunquam
debemus bibere aquas turbidas voluptatum carnis et mundi
quod non satiant sed aquas claras et mundas gratiarum et glorie
quod est contra peccatores immundos qui magis desiderant a-
quam turbidam huius mundi. de quibus Beatus Hieronymus. Tradidit e-
os deus in desideria cordis eorum. et cetera. Abstinate ergo vos
a carnalibus desideriis que militat aduersus animam
i. et per. ii. Et studete peruenire per bona opera ad illud re-
gnum ubi huiusmodi desiderium saturabitur et complebitur
Nam ad hoc excitamur per thema nostrum cum dicitur
Venite benedicti patris mei. et cetera.

Quinta gloria anime in celestibus prelia erit om-
ni rerum abundantia. Avari qui tamen desi-
deratis abundantiam auri et argenti. Superbi
qui desideratis sublimitatem honoris et dignitatum
Voluptuosi gulosi et carnales qui desideratis satura-
ri bonis vinis et preciosis cibis dimittite hec fatua que ve-
re non satiant sed cito finire habent. sicut dictum est prius.
Attendite ergo ad hanc gloriam quod ibi abundabit om-
nibus bonis preciosissimis. de hac abundantia ait prophe-
ta in psalmus. Ego dixi in abundantia mea non movebor in
eternum. Sed notandum est quod sicut abundantia florum
in arbores est causa abundantie fructuum ita abundan-
tia virtutum et gratiarum est causa abundantie gau-
diorum. Ideo ait Christus. Mathei. v. Nisi abundauerit

Erit oim rerum abundātia

Iusticia vestra plusquam scribarum et phariseorum nō
Intrabitis in regnum celorum. Ita econtra erit abun
dantia penarum qz sicut hic abundauerunt in culpa
ita in inferno abundabunt in pena. ps. Retribuet as
būdāter scz deus facientibus superbiam. In celo igit
tur erit abūdātia omniū bonorū. Ex obiecto omnia cō
tinente. Ex subiecto omnia possidente. Ex proximorū
sociatione. Ex optimorum cōparatione ¶ Primo igit
tur erit abūdantia omniū bonorū ex obiecto. i. ex deo
qui oīa cōtinet bona. An apostolus ad Ephe. ii. ait.
Deus aut qui diues est in mīa ppter nimiaz charita
tem suā qua dilexit nos cū essemus mortui in pecca
tis nostris. qui uiuificabit christo cuius grā sumus sal
uati et cōresuscitauit et consedere fecit in celestibus in
christo iesu vt ostenderet in scriis superuenientibus
abundantes diuitias gratie sue. Diues ergo deus in
se. diues. i. copiosus fuit in mīa quia proprium est ei
misereri et parcere propter nimiam charitatem suam
et non propter merita nra cū essemus mortui peccatis
et filii ire. i. nati in peccato originali cōuiuificauit nos
xpo. nos sibi per fidez formatā incorporando cuius grā
sumus saluati in spe. s. et cōresuscitauit similiter i spe
et consedere etiam fecit in spe. vt ostenderet post hoc
seculum diuitias grē sue. i. omnia bona celestis glorie
cuius ipse est premium. An alphorabius li. de causis
propositione. xx. ait. Primū est diues per seipsum et ē
diues maius. Et rationem reddit cōmentū eiusdē p
pōnis dicens Illa res diues magis que influit et non
fit ifluxio super eā per aliquē modorum relique aut
que sunt intelligibiles aut corpore sunt non diuites
per seipsas immo indigent vno de influēte super eas
vanitates et omnes gratias. hec ibi. Has diuitias di
uine maiestatis melius videbimus cū ipsos posside

Quinta gloria anime

hinc cum deum habebimus quoniam nunc hec a nobis sunt
abscondita. sed per fidem et spem certum si bene ege-
rimus quasi iam possidemus. Sicut mercator cum iam
emit et soluit aliquam rem preciosam. licet nondum prin-
cipaliter habeat. reputat se illam rem habere et maxi-
me si sit certus quod ab aliquo non possit impediri eius prin-
cipalis possessio. Vere deus adeo est dives et omnibus
bonis abundans ut si mille mundos cogitaremus et il-
los haberemus in domino. talis possessio nihil esset com-
parative ad divitias divine bonitatis. quoniam finiti ad
infinitum nulla est proportio. Non igitur apponamus
cor nostrum ad divitias huius mundi que impediunt ab
eternis divitiis: quoniam scriptum est. Math. xix. Facilius est
camelum per foramen acus transire quam divitem intrare
regnum celorum. Sed hoc mirabiliter videtur cum plu-
res divites sint salvati secundum fidem nostram. et in veteri
et in nouo. Nonne legimus plures reges
sanctos esse ut Henricum imperatorem et Ludovicum regem
francie et alios multos. Quid est hoc igitur quod a christo
dicitur facilius est camelum transire per foramen acus ergo et secundum Chry-
so. super. Math. dicit. Appositio divitiarum maiorem
apponit flammam vehementior fit cupiditas. Et quia cupi-
ditas est venenum charitatis. ideo possessio divitiarum
reddit hominem difficilem ad perfectionem acquirendam
Unde ille iuuenis cui dicit christus. Si vis perfectus esse
id est. ascendere ad statum salutis necessarium. vade
contemnendo omnia temporalia. et vende que habes et
da pauperibus propter deum. quia abdicere temporalia pro-
pter ostentationem non est meritorium sicut aliqui philoso-
phi fecerunt et habebis thesaurum in celo et veni et seque-
re me. In sequela enim christi per operam charitatis consistit
perfectio principaliter. A paupertate autem volumus

Erit oīuz rerum abundātia

varia inchoatiue per modum remouentis prohibens
quia per hoc aufertur cura tpaliuz que impedit ani-
mū a dilectione dei. et disponitur anim⁹ ad libere deo
vacandū. Cum autē audisset verba christi adolescens
abiit tristis. quia nimis amabat possessiōes terrenas
vel plus q̄ talē perfectionem. et ideo non poterat ad p-
fectionē volūtate paupertatis ascendere. Et ideo di-
cit christus. Amen dico vobis. quia difficile diues in-
trabit in regnū celoz. Math. xix. Non dicit q̄ sit im-
possibile sed difficile est diuitias possidere et nō tene-
ri nimis amore earum quia scdm q̄ dicit Augu. In
ep̄la ad paulinum. Bona terrena diliguntur artius
adepta q̄ concupita. Aliud est enim velle incorporare
que desunt. aliud iam incorporata diuellere. Illa em̄
velut extranea repudiantur. ista velut mēbra prescin-
duntur. Reddunt ergo hominē difficilē ad perfectio-
nez acquirendam. non tñ faciunt impossibilem. quia
abraham fuit perfectus vt habetur Gen. xvi. Ideo
dicit Eccle. xiii. Beatus diues qui inuentus est sine ma-
cula et qui post aurū abiit nec sperauit in pecunie the-
sauris. Quis est hic et laudabimus eū Quasi diceret
Aix et cū difficultate inuenitur Ex quo patz q̄ non lo-
quitur de quocūqz diuite sed de diuite constituyente fi-
nem in diuitiis propter qd apostol⁹ Collocen. iii. No-
cat talem diuitē auarū et auariciā dicit esse seruitutez
idolorū idest similis ē ydolatre pro quāto auarus co-
lit pecuniam suam studiose. Talis fuit ille diues de
quo dicitur Lu. xvi. Mortuus est diues et sepultus est
in inferno. et factū est vt moreretur mendicus et porta-
retur ab angelis in sinū abrahe. qui nunc est in celis
possidens deū ditissimū vt dicitur statim. Ex deo igitur
omnia bona eminenter continēte et in bonitate si-
ne cōparatione quēcūqz creata excedente beati erū

Quinta gloria anime

diuites et in oibus diuitiis abundat sit. Venite igitur benedicti. et. Secundo dixi quod in gloria paradisi erit omniū rerū abundantia ex subiecto possidēte. Possset enim quis dicere. Et licet deus sit diues. dubitatur tamen an ille diuitie quibus est diues sint in potestate cuiuslibet beati. Dico tibi quod sic. Possidebis enim deus ad voluntatē tuā. quia ipse erit premiū et salarium laboris nostri. Sicut enim quod labore iuste acquiritur dicitur esse acquirētis sic deus erit noster. Si enim dicamus nūc quod deus sit noster quātomagis dicemus tunc. Dicitur enim nūc illud ps. Dñe dñs noster quā admirabile. et. Et forte posset dici quod nūc noster est deus per creationē. per gubernationem. et redemptionem. Dico tamen quod tunc erit noster per possessionem. quia nūc a nobis poterit tolli quā illū videamus illū diligam⁹ in illo delectemur. Istud premiū et ista possessio vocatur. Lu. xiiii. Cena magna. vñ ibidē dicit. Homo quidā fecit cenam magnā et vocauit multos. Sed hec poterūt melius applicari ad ea que dicuntur de gloria corporis. Sed quare homines presentis temporis ad hanc possessionē siue ad hanc abundantiam non attendūt. Certe hoc contingit ex tribus. primum igitur ē ignorantia eterne retributionis. secundū est nō amor virtuose operationis. tertium est defectus diuine dilectionis. Ex illis oritur in deuotio in perseverētia tarditas. otiositas. dilatio circa bonū opus faciendū remissio circa inceptū. Ad quā possessionem vocamur dicēte apłō Thessa. ii. Testificari vobis sum⁹ vt abuletis digne deo quē vocauit vos in suū regnū et gloriā. Ideo de nolētibus attendere ad hanc vocationē cōqueritur dñs ipse. Prover. i. dicēs. Vocauī et renuistis. extendi manū meā et non fuit qui aspiceret. desperastis omne consiliū meū et increpationes meas neglexistis. Multi sūt quos de⁹ vocat dñs

Erit oim rerum abundātia

cens. Venite ⁊ manus adiutrices extendit dādo eis
cōsiliū quō a pctis resurgent quō vitā eternā mere
buntur ⁊ viā eis edoctā nolunt aspīcere quia nolue
runt accipere disciplināz indurauerūt facies suas su
pra petram ⁊ noluerūt reuertī. Iher. v. Figurati sunt
tales per reginā vasti. de qua dicitur Iher. ii. Quia
rex assuer⁹ vocauit reginā vasti p nūcios sed ad res
gis imperiū venire cōtempnit propter qd irremediabilis
li snia priuata est regno. Rex assuerus interpretatur
beatitudo ⁊ significat deū qui est btitudo nostra. Re
gina vasti que debebat esse regi subiecta ⁊ obediens
significat quēlibet nostrū q dī esse subiectus deo eius
obseruādo mādāta. s; quia noluit obedire priuata est
regno ita qui noluerint obedire deo priuabuntur il
lo celesti regno in quo est omniū rerū abundātia. At
tendamus igitur vt possimus obtinere illā supremam
abundātiā. de qua dī in themathe. Venite .xc. Dixi
tertio q in gloria erit oīz rerū abundātia ex primorū
associatione Ibi em̄ qlibet proximus oīa sua cōcabit
alteri suo proximo. Tunc em̄ verificabit illud Act. ii.
Quod dictū est de apostolis. habebūt oīa cōia. Si er
go faciēte charitate ap̄li habuerūt oīa cōia quare nō
magis credendū est de btis q charitate perfecti erūt
inter se veri amici q oīa habebūt cōia. Nec etiā fuit
in statu innocētie q oīa erant cōia. vñ Ili. dicit. Se
cundū legē nature. qd est oīum possessio ⁊ omniū vna
libertas. Ita inq̄t Alexāder de haliis q vnusq̄sq; vñ
fuit illis scdm bñplacitū volūtatis ordinare. Sic
absq; dubio credendū est q in illa btitudine erit tan
ta dilectio ⁊ tanta charitas. vt oēs cōicēt aliis sua bo
na. An erit ibi inquit Rufelm⁹ li. de similitudinibus
amicicia q in inimiciā cōuerit nō pōt Nullus tñ hīc
habet amiciciam que conuerit non possit in inimiciā

Quinta gloria anime

etiam. Ideo hic nullus amicitia seruat. sed ibi quantum
seipsum quisque tibi et tamen diliget et alterum. Sed nec
video quin aliter esse possit presertim cum omnes unum cor
pus christi sint. et christus qui est ipsa pax est caput omnium ne-
que minori se affectu complectantur quam membra unius corpo-
ris sibi invicem copulantur. Abundans ergo erit in dilec-
tione quam hec fuerint tibi in possessione. Ex hac maxima
amicitia erit omnium bonorum communicatio. Et sequitur in
eodem libro. Societas illa iustorum nil poterit velle di-
uersum. sed eandem voluntatem semper habebit. Cor-
pus unum erimus. ecclesia una erimus. Sponsa christi
erimus quicumque ibi erimus. Ipsa dei voluntas non erit
in tua diuersa. sed sicut tu vis quod ille. ita in cunctis il-
le. quod tu. Sed forsitan diceret. Eya si deus et omnes
illi beatorum cetus nollent quod ego. tunc et augmentum
mei boni nollent mecum quod ego. ibi non velle non potero.
ero itaque pro velle meo de maioribus in celo hinc tue
inevitabilitati respondeo. quia si etiam beato petro par in gloria
esse volueris eris. In gloria dico. quia ut petrus si in per-
sona velle non poteris. nam si hoc velles teipsum esse ni-
hil velles quod velle nequibis. Sed neque illi in gloria
equari si meritis eius impar fueris velle poteris. quia
pulcherrimam illius corporis compositionem quam in
hoc conspiceres violari plus omni comodo amabile.
Neque enim in humano corpore vel pes loco aut offi-
cio manus fugi exoptat aut os siue nasus ubi oculi
sunt. aut oculi ubi os vel nasus relictis sedibus suis
cupiunt transferri. Eodem modo in illa admirabili et glorifi-
cata dispositioe et eque disposita glorificatiue beate ciui-
tatis dei ita quisque quod adeptus fuerit amabit ut status
suum potiori gradu mutari non velit. Quare? Quia cui
quod satis erit sua felicitas. et beatitudo sibi pro meritis
suis misericorditer imputata. Amplius sibi qui iam tunc

Erit oim rerum abundātia

In ipsius corporis unitati locati fuerint maiora q̄ sit
adempti desiderent eo ipso miseri essent. qz nondum
haberent qd̄ vellent. Ad erit itaqz oibz ois sufficien
tia quā perficiet in singulis vnanimis z plena cōcor
dia mali vero in discordia tāta p̄sistent vt eoz corp⁹
et aīa semp dissideant. nam z corp⁹ aīam odio habe
bit z qd̄ male vnq̄ cogitauerit z aīa corpus q̄ male
cogitata opere cōpleuerit. p̄ quibz omibz torq̄bunt̄
in penis hec ille. Et quecūqz noluerit de⁹ quilibz etiā
nollet beatus. z gaudebit de quibuscūqz gaudebit de
us l̄cz nō ita intensiue. Et ita de quibuscūqz gaudes
bit vnus beatus gaudebit z alius. z ita erit gaudium
indicibile gaudium inestimabile cuiuslibet beatiz as
bundātia maxima bonorum spiritualiū z incōpara
biliter maiorum q̄ sint omnia bona corporalia que
fuerunt sunt z erunt. imo q̄ omnium que possent ima
ginari. St enim nunc gaudemus cum gaudentibus
fm̄ dictum apostoli Roma. xii. Quātomagis ibi gau
dendum erit cum gaudentibus. Quale gaudiū qua
lis z quanta erit ibi abundantia leticie z exultatio
nis cogitet qui potest. Ad hanc superabundantē leti
ciam vocamur continue per internam inspirationes
z eternam predicationem z alia multa. Venite benedi
cti &c. Dixi quarto q̄ in gloria erit omnium rerū as
bundantia ex optimorum comparatione. diuites enī
huius mundi z licet possideant plura. non tamen si
mul omnia possessa intelligūt nec per consequens si
mul actu diligunt. sed successiue z sic eorum delecta
tio nūc ē de isto nunc de illo scilicet de uxore. nunc de
pueris. nunc de argento z auro. nunc de tali possessio
ne vel tali. Non sic erit in beatis imo simul om
nia scilicet deum z creaturas intelligent et diligunt
et de omnibus gaudebunt. Intelligent enim

Quinta gloria anime

Illud summū bonū ab eis possessum virginem gloriosam dei matrē angelos et oēs simul beatos et de oībz illis tātam abūdantiam gaudii habebunt q̄ nullus mortalis exprimere possit et erit simile sicut nūc est v̄ beatīs angelis q̄ nos custodiētes nostrosq; profectū intendētes nō minus semp cōtemplātur diuinā maiestatem dicēte x̄po Math. xlii. Angeli eorū semper vident faciem patris mei qui in celis est. vbi Nicho. de lyra. Quia quātūcūq; mittātur ad rex tēporaliū ad ministratōem tamē semp deo inherēt per apertā visionem. Et Math. xlii. v̄ q̄ in resurrectōe homines sunt sicut angeli dei viuētes ait idem doctor Nicho. de lyra visione et fructōe dei. Iste modus habēdi totā tāta bona cum delectatōe simultanea erit aliis ab oībus modis habēdi in hoc tempore. Quod enim anima non possit simul esse intēta diuersis operatōibz diuersarū potentiarū intēse. hoc est ppter ibecillitatem viriū suarū. vnde simul nō potest intentā esse multum circa regimē corporis et circa operatōes spūales. Sed tūc aīa beata per habitū glorie vigorosa poterit simul intēta esse et circa corpus sicut necesse erit et circa dei cōtemplatōem. vnde nō impediret ab vno per aliud. Et exēplum habemus de aīa x̄pi q̄ simul habuit intense et actus pertinētes ad statū viatoris et ad statum cōphēsoris. et hoc fuit propter perfectionem eius in natura sua. et in actibus potentiarū. Habuit em̄ perfectā valitudinē et vigorē potentiarū et sicut dicimus de aīa beata. Sic igit̄ beatus poterit multa valde q̄ facient ad beatitudinē essentialē et accidētalem intelligere simul. Hec igitur abūdantia rerum tantā nos debet allicere ad bene agendū in hac vitā ut mereamur habere quod dictum est et satiari. dicitur ergo in themate. Venite benedicti.

Erit honor magnus et insuperabilis

Sexta gloria anime erit honor magnus et insuperabilis. Nam sancti erunt beati per deuotionem

¶ Secundo filii per adoptionem. ¶ Tertio reges per exaltationem. ¶ Quarto dii per participationem

Sed forte alicui videtur satis inconueniens tot et tanta dei gloria celesti predicare cum generare tedium possint hominibus. Respondeo quod verum est quod in deuotis et querentibus leticiam et dilectionem presentis seculi hec omnia tedium afferent. sed certe deuotis et ad hanc gloriam tendentibus minime hec erunt onerosa. In deuotis igitur possunt esse tediosa. quia non intelligunt imo nec intelligere volunt quid in ipsa vita beata sint habituri. Quid igitur inquit Anselmus in li. de similitudinibus agendum est ut hec illis aliquatenus sapiant et aliquantulum sapientibus magis sapiant. et sic ad opera bona erigantur. Puerorum more cibandos existimo qui si aliquando aliquod grossum pomum edendum percipiunt illud ob dentium teneritudinem. et oris angustiam assumere nequeunt si pro illorum capacitate prius non fuerit particulatim diuisum. Ita diuidamus in partes illa magna gaudia illa maxima bona que beati sunt possessuri. Et ut melius eluceant et amplius desiderant consideremus que in hac vita mens bene regulata quid appetit et ex his coniectemus illa beatos habituros in eterna vita hec ille. Nonne quattuor premissa a bonis hominibus appetuntur in hac vita. scilicet ut sint sancti ut sint filii dei. ut bene regant seipsos. ut deus eos inhabitet per gratiam et sic dii sint per participationem. Atque viri boni et deuoti hec omnia appetunt que excellentius in illa vita gloriosa eis concedentur et dabuntur. Erunt nempe sancti per deuotionem ubi sciendum quod deuotio ut ait Ihesus de bethono est illa virtus qua quis se totum deo deuouet et dedicat. qua etiam totus vacat

Septa gloria anime

virtutibus et vicia a se euellit et eradicat qua insuper
totus fert in celestibus et terrena vilipendit. videtur ergo
quod vir deuotus est idem quod vir perfectus virtutibus gra-
tias totus plenus. Et Hugo dicit quod feruor bone volun-
tatis quem mens cohibere non valens certis iudiciis mani-
festat. Certe in illa vita beata erit maxime feruor beas-
te voluntatis quam non poterit deum non diligere. imo confir-
mata erit in dei amore sic quod spiritus diliget ipsum. et omnia pro-
pter ipsum. Deuotio namque est quod dator munus seipsum largitur
qua factor siderum hac vita sentit qua quicquid est aspe-
rum dulciter lenit. In deuotione siquidem seipsum deus lar-
gitur. Cor enim humanum nunquam per deuotionem madefie-
ret nisi ros diuine gratie desuper descenderet. Deus enim
est sicut vinea balsami quod preciosissimam deuotionis guttam
in fialis diuersorum cordium diuersimode se fundit. O quam
ample. o quam abunde se fundet illud balsamum preciosissi-
mum in amplexibus sanctorum. Cogitare nullus mortalium
potest. Secundo deuotio est illa virtus qua deus in suo
fonte solet sentiri et qua in terris potest percipi. Nulla
enim alia virtus ita gustat deum sicut deuotio qua de-
uotione mens fertur in deum. sed hic imperfecte. in
patria vero perfecte. Tercio deuotio est illa virtus quod
omne aduersum et asperum dulciter lenitur. nam con-
stat quod deuotio omnem tristitiam fugat. Et quicquid
est in rebus onerosum et asperum dulcescit. Sed in
illa requie talis erit deuotio ad deum quod nichil triste
nichil molestum ibi poterit esse. Erunt igitur sancti sine
terra sine affectione mala per deuotionem unde san-
ctitas adeo est vniuersalis bonitas quod ea habita ne-
cesse est hominem in cunctis particularibus virtutibus
esse ornatum. Si enim vna virtus deficeret sanctus non esset
Et hoc erit in illis beatis. ideo merito dicentur sancti ut

Erit honor magnus et insuperabilis
possint tunc dicere illud *Eccle. xxiii.* In ciuitate sanctificata sicut requiem. Ad hanc igitur sanctitatem inuitamur dum in themate. Venite benedicti &c.
Secundo dixi quod beati erunt filii per adoptionem filii naturalis et legitimus succedit hereditati paterne. Sic filius dei succedet hereditate patris sui. scilicet christi *Gal. iiii.* Si filii et heredes per deum ipsum adoptati. Filio enim adoptiuo debet aliqua pars hereditatis secundum leges ait *Isai. de lyra.* Ipse enim dominus deus et natura vituli marini qui natus in mari et gradus in terra filiosque suos generat atque parit sed ipsos finaliter ad mare reducit. Sic deus per gratiam in hoc mundo fideles suos generat et producit. sed tandem post hunc mundum ipsos ad mare. id est ad abundantiam paradisi ducit et regni celestis successores tanquam legitimos filios eos facit *Ioh. viii.* Qui facit peccatum seruus est peccati seruus aut non manet in domo ieterni filius aut manet in domo ieterni. Hec enim filiatio hic incipit. Si patri nostro deo obediuerimus tunc quidem filii erimus hic et ieternum. Si enim gloriosum est homini esse filium regis quomodo magis gloriosum erit nos esse filios dei regis regum et cum ipso manere in illa aula summe glorie in delitiis paradisi. unde pater noster celestis cuilibet beato dicet illud *Luce. xv.* Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt. Attendamus igitur ad hanc filiationem. Sicut dicitur. *i. Ioh. i. iii.* Attendete qualem charitatem dedit nobis deus pater ut filii dei nominemur et simus. Videte ergo id est diligenter attendite qualem charitatem ostendit nobis deus ut vocaret nos filios. ideo dicit ut filii dei nominemur et simus. Et notate dicit simus. Multi enim nominantur filii dei quorum aliqui non sunt filii. sed putantur. Sed vere si nominamur filii dei et possumus esse in nobis non steterit *Ioh. i.* Dedit eis patrem filii dei fieri

Sexta gloria anime

ri. Et sequitur eodē. c. Charissimi nūc sumus filii dei
supple si volumus et nondum apparuit quid erimus
Scimus quoniam cum apparuerunt similes ei erimus
quoniam videbimus eum sicuti est et omnis qui habet hanc spem
in eo sanctificat se. sicut et ille sanctus est. id est imitatur sancti-
tatem prout possibile est. hunc in quem est spes nos-
tra quotidie vocamus patrem cum dicimus. Pa-
ter noster qui es in celis. hic pater dicitur omnium
generaliter ratione creationis. additur tamen ait Mi-
de lyra noster. quia est pater spiritualis iustorum per gratiam
adoptionis. Dicitur insuper qui es in celis. quia hoc sit in
omnibus per essentiam. personam. et potentiam. est tamen spiri-
tuali modo in iustis per gratiam spiritualissime. Non excellen-
tia eius relucet in sanctis per gloriam. Alexander de ha-
lis dicit quia pater in illa oratione accipitur essentialiter. et
hic pater noster per adoptionem quam gratia adoptionis et si
non communis omnibus actu. est tamen communis omnibus po-
tentia. Qui enim dat talenta sua unicuique secundum propriam
virtutem paratus est dare gratiam adoptionis unicuique fa-
cienti quod in se est. unde sicut speciei convenit ratio uti-
litatis unico existenti individuo non universalitate
que est actu sed que est potentia. ita gratia adoptionis
dicitur communis omnibus non communitate que est actu sed que
est potentia. Non tamen peccat ille qui est in peccato mor-
tali dicendo orationem dominicam. duabus de cau-
sis. Prima est quia hec oratio communis est et dicenda
est in persona ecclesie que in se multos filios adoptionis
habet. Secunda est quia sicut petitiones septem sequentes de
precativae vel optativae orationes sunt et non indicativae.
Sic captatio benivolentiae magis intelligitur optativae
quam indicativae ab illo qui est in peccato mortali. Ille er-
go qui est in peccato mortali non potest dici pater indicativae. id est in-
dicando se esse filium actualiter potest. tamen dicere

Erit honor magnus et insuperabilis

potest optatine. Hec Alexander. In gloria vero qui
libet dicere poterit pater indicative. quia vere erit fi
lius per gratiam et gloriam in eternum. Ideo ad hanc
filiationem invitamur spāliter cum dicitur in themas
te. Venite benedicti etc. Tertio dixi quod beati erūt res
ges per exaltationem. in illo em regno celorum quis
libet erit rex. Rex dicitur a regēdo ut inquit. Orige
nes. Si ergo animus in te regat. et corpus optēperat
si vicia freno sobrietatis premas merito rex vocaris
Sic rex diceris in hīs inferioribus. sed ibi aliter rex
dicitur. quia nō a regēdo cum ibi nichil indigeat res
gi. qz ille status erit talis quod non poteris deficere vel
obliquari. Dicit ergo rex a regnādo qz quilibet ibi
existens ita erit potens ut faciat quicquid voluerit ita
erit dives ut habeat quicquid petierit ita erit sapiens
ut sapiat quicquid cupierit. ita erit fortis ut nullus eius
vincere possit. O quod gloriosum regnū in quo sancti p
petuo regnabunt. qz in eternū et ultra. Hoc regnū pe
timus cum dicimus. Adveniat regnū tuum. Math.
vi. Unde dicit Alexander de hālis. hac petitōe potest
peti ut veniat regnum militantis ecclesie ad regnum
triumphantis ut fiat triumphās vel adveniat. i. mani
festetur. s. regnū dei hoīb; quib; ut lux cecis nō vide
tur quod nullus ignorare poterit cum filius iudicare ve
nerit in quo regnabunt et sancti. Sicut dicitur Ma
th. xxv Percipite regnum quod vobis paratū est
ab origine mūdi. Hec ille. O quā bonitas. quā clemē
tia. quā misericordia. quā benignitas nobis dispos
uisse et preparasse tantū regnum. Si enim nobis di
sponeret quis dare regnum francie vel aliud magni
ficū regnum temporale. et maxime in quo esset sum
ma pax omnis gloria. et omnis potestas. et illud esset p
petuum quātū desideremus tale regnum. Sed vere

Erit honor magnus et insuperabilis

illud nichil esset si tale posset esse ad comparationē regni celestis. Primum igitur charissimi querite regnū dei. qz nullū tale inuenitur in hīs terrenis rebus. qz regnū mundanū est transitoriū Danie. ii. Deus mutat tempora et etates trāsfert regna atqz constituit. Et inde est qd istud est vituperabile propter suā mobilitatē Eccle. x. Regnū a gēte in gentē transfertur propter iniusticias et iniurias contumelias ac diuersos dolos propter suā diuersitatez. vnde in regnis huius mundi non est pax. In ps. Conturbate sūt gētes et inclinata sunt regna Et. Lu. xlii. Surget gēs in gētem et regnū aduersus regnū. Regnū vero celeste hīs appositū hīs de quo propheta ait. Regnum tuū regnum omnīū seculorū. qz habet interminabilem eternitatem. Da. vii. Potestas eius potestas eterna que non auferetur. et regnū eius qd non corrūpetur. Inestimabilem amenitatē etiā hīs Sap. v. Accipiet regnū decoris et dyama spēs de manu dñi. Habet tertio inflectibile fertilitatē Luc. vi. Beati qui nūc esuritis qd saturati. Et. xlii. dicitur. Beatus qui māducabit panem in regno dei. Hoc est igitur regnū ad qd vocamur per nrm thema cum dicit. Venite benedicti. et. Dixi quarto qd erimus dñi per participationē ps. lxxxi. Ego dixi dñi estis. In illo em̄ regno tanta erit amicitia tanta vnitas et coniunctio beatorū ad ipm deum qd non solum filii dei amici dei s; etiā propter participationem et infinitatē dei ad ipsos beatos vocabuntur dñi. Evidemus enim qd dum aliquis ab alio multū intense amatur dicitur ille qui amat. quia dilectio transformat amantē in amatū. Ibi autē deus sanctos suos amabit intense. sic quidem vt seipsum det in premium cuiusqz beato. ideo non immerito vocabūtur dñi per participationē. vñ petrus de bethono ait. qd

Septima gloria anime

Deos intelliguntur viri iusti qui a communibus cōditionibus sunt separati ab humanis viciis alieni et maxime dicuntur dii qui sunt immortales sicut in statu gratie perseverando sunt invisibiles a visibus humanis se occultando sunt omniscientes diuinam sapientiam amplectendo sunt omnipotentes mirabilia opera faciendo unde de hiis potest exponi illud. i. reg. xxviii. Deos vidi ascendentes de terra. quia propter vitam iustam et sanctam quam tenuerunt in terra. dii erunt in celis participando proprietates quasdam quodammodo ipsius deitatis. Quod quantum debemus optare ad hanc dignitatem peruenire ut dii per participationem simus. Ad hanc igitur participationem vocamur. Beati. bñdī.

Septima gloria anime erit animarum decor mirabilis. Si enim deceat reginas esse ornatas multipliciter dum coniungitur regi quanto magis decet quamlibet creaturam beatam et coniunctam perfecta coniunctione sponse suo deo esse multipliciter ornata sicut alias fuit tactum aliquando. Talis autem ornatus et decor animarum sanctarum erit in quatuor. Primo in lumine glorie intellectum eleuante. Secundo in munere gratie affectum perficiente. Tertio in virtutum decor diuinitus collatarum. Quarto in ipsarum tenore per actus acquisitarum. Dixi primo quod ornatus et decor animarum erit in lumine glorie. et hoc est quod dicit propheta David. ps. xxxv. In lumine tuo videbimus lumen. id est inquit de lyra. In lumine creato glorie videbimus lumen tue essentie quia videri non potest ab intellectu creato nisi ad hoc eleuetur per lumen glorie fortificans lumen glorie fortificans lumen naturale intellectus creati sicut nec oculus noctue posset videre lumen solis nisi aliquo sibi addito fortificare propter quod Beati. ii. metaphisice. quod sicut se habet oculus

Septima gloria anime

noctue ad lumen solis ita intellectus noster ad ea quae sunt manifestissima secundum virtutem intellectus nostri excedentia. Sicut lux solis est maxime visibilis. tamen ipsa proportionata noctue oculis. hec ille. Ad quod propositum plura dicit per palchra scriptus. Tho. 1. parte. q. xii. articulo. iiii. r. v. Considera igitur quod si esses in aliquo loco obscuro et multum optares videre aliquid ibidem existens. Quantum gauderes si tibi ministraretur lumen magnum et grande propter quod videre posses aperte et manifeste visibile desideratum videri. Etiam multum gauderes. Sic certe inter omnia que sumus desiderare debemus ad videndum est deus noster quia in tali visione est felicitas eterna. Job. xvii. Dicente christo. Nec est autem visita eterna ut cognoscant te solum deum verum et quem misisti Iesum christum ut igitur deus in se videatur requiritur lumen adiuuans intellectum ad videndum. sicut lumen a sole emissum adiuuat oculum ad videndum non tamen solem ad mouendum. Sicut ergo non videtur sol materialis ab oculo corporali sine emissionem luminis vel radii in oculum. sic nec ab oculo spirituali sol iusticie sine lumine ab ipso intellectu emissio. Hoc autem lumen exigit intellectus debilitas. quia non potest lumen illud increatus videre in sua charitate nisi assimiletur ei perfecta assimilatione. Omne autem simile simillissime est simile secundum Augustinum libro. lxxxi. q. xlii. Oculus autem spiritualis cum sit in propria increato lumine similis non est similis per essentiam sed per participationem. ergo oportet quod habeat aliquod lumen sibi inherens et increato lumine assimilans. Sicut enim quod est simile summe bonitati per participationem habet bonitatem sibi inherentem et summe bonitati assimilantem. Sic in proposito in eius visione oportet ponere aliquod lumen creatum in oculo spirituali inherens ei et assimilans illi lumine. Et huic videtur con-

Erit cōplet a pax interminabilis

cordare. Augu. ad italicū di. Intantū videbimus in
q̄tū similes ei erimus. Dico ergo sine preiudicio q̄
lumen increatū videbitur in sua claritate. in patria
per lumē creatū medium assimilans ei formaliter spī
ritualē oculū. Dicere etiam oppositū est error damna
tus in clementinis. extra de here. Ad nrm. Vbi dicit
quinto q̄ quelibet intellectualis natura seipsa natu
raliter est beata qd̄q̄ aīa non indiget lumine glorie
ipsam eleuante ad deū videndū et eodem beate fruē
dum. Et sequitur in fine capi. Hos sacro concilio ap
probante sectā tum premissis erroribus damnamus ⁊
reprobamus. ⁊c. Hoc igitur lumine creato eleuabitur
⁊ decorabitur aīa nostra in celesti gloria. Unde sicut
lumine solis dies pulchra dicitur. sic aīa nostra tali lu
mine ornabitur ⁊ pulchrificabitur. Ad hmoi ergo or
natū vocamur. dū dī per thema nrm. Venite bñ. ⁊c.
Dixi secūdo q̄ aīaz nrāz decor erit in munere grē ⁊
Nam in gloria erit gratia cōsummata ⁊ pfecta propter
qd̄ aplūs. i. Corint. xiii. Prefert charitatem siue glo
riaz aliis virtutibus di. Charitas nunq̄ excidit. Qd̄
declarans ih̄i. de lira ait. Aplūs ostendit hic excellē
tiā charitatis respectu aliorū donoz q̄tū pmanentiā
q̄ sicut est in via sic permanebit in patria cum aug
mento. Vñ ait ibidē aplūs. Siue pphetic euacuabun
tur. prophetia enī est respectu futuri. Satus autē pa
trie futuri non expectabit. s; ibi erit finale complemē
tum oīum. Item prophetia est cognitio enigmatica q̄
cessat in patria vbi est clara cognitio. Siue lingue ces
sabit qd̄ non est intelligendum de corporibus linguis
quia sancti resurgent in integritate corporis. Simi
litate hec cessatio non est intelligenda q̄tū ad vsum
linguarū quia ibi erit laus vocalis. scdm q̄ dicit glo
super ps. Exultationes dei in gutture eorum. sed in

Septima gloria anime

telligēdū est de dono linguarū quo aliq̄ in primitiua
ecclesia linguis variis loq̄batur. Act. ii. Propter illos
qui nō intelligebā linguā nativā aplōr. que tūc ces-
sabit. qz quilibz q̄tūcūqz linguā intelliget prop̄ qd
nō erit necessariū loqui variis linguis. In primo enī
statu generis humani erat vn⁹ pplus r vnū labiū oīz
Gen. xi. r multo magis videtur sic fore in ultimo sta-
tu cōsumationis omniū. sequitur. Sciētia destruetur
scz sciētia hīc acquisita nō tñ quo ad spēs intelligibī-
les sz quo ad habitū modernū que ē per cōuersionē
ad fātāsmata. Talī vero conuersione nō indiget ani-
ma brā. Sequitur. Expte enīz cognoscim⁹ r. Ubi a-
postolus facit talē rationē. Adueniēte p̄fectione tolli-
tur imp̄fectio ei opposita status aut glorie p̄fectissi-
mus est ergo ipso adueniēte tollūtur dona habentia
imp̄fectionē vel simpliciter vel q̄tū ad id q̄ est imp̄-
fectiōis. oīa sūt huiusmodi p̄ter charitatē que est idē
cū grā gratū faciēte vel habet eā inseparabilē annexā
ergo i gloria tollūtur omnia alia simpliciter vel sz qd
Ideo ait aplūs. Ex pte enim cognoscim⁹. i. imp̄fec-
ta est sciētia nostra que habetur in via. r maxime illa
que est de deo ad quē se hz intellectus noster sicut os-
culus noctue ad lucē solis. ii. Metha. Et ex pte pro-
phetam⁹. i. imp̄fecta est cognitio p̄phetica eo q̄ est
enigmatica r per ista duo dona intelligitur alia im-
perfecta excludēda. Quā aut venerit quod perfectum
est id est status glorie qui est perfectissimus euacua-
bitur quod est ex parte. id est imperfectum. qd decla-
rat per simile de statu puerili imperfecto qui cessat
adueniente statu virili perfecto vi. Quēseim paruu-
lus loquebar vt paruulus. s. balbuciendo r imperfe-
cte sapiebam vt paruulus approbādo aliqua que ma-
gis erant reprobanda. r similiter reprobando q̄ ma-

Erit aīarūz decor mirabilis

gis erant approbanda. Cogitabam ut paruulus. s. vana et inutilia. Eūz aut factus sum vir euacuauī que erant paruuli. s. predicta et consimilia perfectioni viriliter non conuenientia. Et sequitur. Videmus nūc per speculū: hic ostendit q̄ alia dona a charitate sūt imperfecta. quia nunc videmus per speculū et enigmatē. q̄ hec similitudo creaturarū ad domini obscurā et valde imperfecta tūc autē. i. ī patriā facie ad faciē i. clare. Hunc cognosco deū ex parte. i. obscure et imperfecte. tūc aut cognoscā sicut et cognitus sum a deo. Sicut em̄ cognoscit essentiam nrām ita tunc cognoscemus suam. Istud tamen sicut non importat equalitatem cognitionis sed similitudinem tñ longiquā. Si aut arguatur ex dictis q̄ charitas euacuabitur. q̄ nunc est imperfecta. Dicendū q̄ non valet q̄ qñ imperfectio cōuenit alicui per se euacuā adueniēte perfectione. si aut insit per accidens manet sicut imperfectio est de ratione pueritiē. non aut est imperfectio de ratione humanitatis et iō adueniente statu virili cessat pueritia. nō aut humanitas cui per accidens competit imperfectio in q̄tum est in puero. Imperfectio vero per se respicit sciām nostram et prophetiam ut dictum est propter quod euacuantur. Charitati vero cōpetit imperfectio per accidēs propter imperfectionē. s. cognitionis adiuncte. Charitati enim per se competit in deum tendere sed q̄ nunc imperfecte tendit est per accidens. s. propter cognitionis imperfectionem propter quod manet adueniente cognitione perfecta. ideo concludit apostolus dicēs. Hunc autem. i. tempore vie manent fides. spes. charitas. tria hec. et per ista duo fidem et spem intelliguntur alia dona de quibus hic non facit expresse mētionem que sunt euacuanda in patriā. Maior autem horum est

Septima gloria anime

charitas. Fides enī et spes sunt excellentiora ceteris donis euacuādis. qz sūt virtutes theologie q̄ dantur nobis ad cōiūgēdū nos deo. alia vero dona sūt q̄daz dispositiones nobis date vt reddamur bñ mobiles a spiritu scō et sic ordinātur ad virtutes theologicas vt ad fines. Et qz charitas est maior fide. et spe seq̄tur q̄ etiā sit maior ceteris donis. hoc de lyra. Ista ē vestis nuptialis sine qua nullus recipietur ad vitā etnā et q̄cūqz eaz habuerit in fine saluabitur de qua dicit. Mat. xxii. Amice quō huc intrasti nō hñs ve. nup. vbi ait de lyra. Locatur aut amīc⁹ pctōr ppter naturam que ad imaginē dei facta ē et prop̄ fidē informē que dei donū est licz nō sufficiat ad salutē hec ille. Ista ē igitur vestis aurata de qua omnes vestiūt in glia paradisi. vñ christus vidēs oēs saluādos indutos hoc vestimēto dicet illis. Venite bñdicti. etc. Dixi tercio q̄ ornat⁹ beatorū erit in virtutū decore diuinit⁹ collatariū. Possiet enī quis querere an sola charitas que ē virtus infusa erit ornamētū sanctarū animarū. Respondet q̄ nō illa sola sed etiā multe alie erūt ornamentum. Sic enī in baptismo multe alie virtutes a charitate infūdūtur ad decorē ipsius anime nō est dubitandum q̄neriā in p̄ria aīe beate ornānt et vestiātur multis speciebz virtutū vñ anime beate poterūt dicere illud Ista lxi. Gaudēs gaudebo in dño et exultauit aīa mea in deo meo. quia induit me vestimēto salutis et induimēto iusticie circūdedit me quasi sponsum decoratū corona et quasi spōsam ornatā monilibus suis. Et si dicit propheta Induit me vestimēto salutis. intelligit charitas qz illa ē que diuidit inter filios regni et p̄stionis sicut dicit Aug. et indumēto iusticie per qd̄ intelliguntur anime virtutes infuse. Remanebit etiā acq̄sire sicut quarto dicit nō solum vt ornamētū sz et fm

Erit aīarūz decor mirabilis

actus suos principales non secundarios. Prudentie enim actus vel usus principalis nullū deo pponē secundariū ē insidias p̄cauere q̄ insidie in patria nō erunt et ideo ibi prudentia nō erit quo ad hoc sed quo ad primū actus tū q̄ dictus est. Temperantie insup̄ usus principalis est nullo motu noxio delectari et hoc erit in p̄ria. Secundus actus ē cogitatōes prauas cohibere et hoc nō erit in p̄ria vbi nichil noxiū erit. Item fortitudinis actus secundarius ē p̄ferre molestias et hoc nō erit in p̄ria. principalis vero est deo firmiter adherere et hic actus erit in patria q̄ sancti deo adherebūt et sine separatione perpetuo p̄sistentur. Item iusticie actus secundarius ē subuenire miseris et hic nō est in p̄ria vbi nullus erit miser. principalis vero ē deo regēti subditū eē et ex hoc red datur ei qd suum est et iste actus erit in p̄ria vbi omēs deo erunt subditi sine contradictione et rebellionē. igitur virtutes acquisite remanebūt in sanctis in gloria quo ad actus principales vt dictum est. Talis ergo ornatu sanctorum potest dicti et argui ex rebus visibilibus Deus enim celorum ornavit stellis. aereq̄ aūbus. aquam piscibus. terras ab extra herbis et floribz ab intraverbis auro et argento et aliis metallis et etiā lapidibus preciosis vt patet ad sensus. Videmus etiā q̄ homines honoris se diebus festiuis cultioribus vestimentis adornant per quod designatur ornamentū interius. si ergo sic est in istis corporibus. quid erit in gloria. Certe incorporeabiliter anime ille beate ornabūtur excellētius. An dicitur Job. xvi. Spūs dñi ornavit celos. i. btōs. Si ergo homines cupiunt ornari hīs rebus transitoriis q̄to magis debent optare illis ornari spiritualibus ornamentis. Sic igitur patet de ornatu spirituali in celesti gloria ad quem vocamur in themathe. Venite benedi. etc.

Octava gloria anime

Octava gloria anime erit cōpleta pax interminabilis *Isa. xxxii.* Erit opus iusticie pax. Et sequitur. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. et in tabernaculis fidei. et in requie opulēta. Et hoc erit in quattuor. ¶ Primo erit pax cum deo per oīmodā conformitates. Secūdo erit pax cum angelis per amīcabilem charitatem. ¶ Tertio erit pax cum hominibus per aīorū trāquillitatē. Quarto erit pax cū hōīnibus per cordialem serēnitatem.

¶ Primo erit pax cum deo. Nunc vero vix possum⁹ habere pacem cum deo subiciēdo ei ad nutū et cum omni cōformitate volūtatem nostrā et hoc propter corruptōem nature nostre q̄ inclinata est ad malum. *Gene. vi.* Sensus em̄ et cogitatio humani cordis ad malum prona sunt ab adolescētia sua. Et hoc qz dyabolus in via aduersarius est et sēp hōīs inimicus qui laqueos tendit. lapsus parat foveas fodit. aptat ruitinas. stimulat corpus pungit aīas. cogitatōes suggerit. dat virtutes odio. vicia addit amorī. errores serit. discordia nutrit. pacem turbat. effectus dissipat. et breuiter est tanq̄ leo rugiens q̄ circuit querēs quē deuoret. *i. Psal. v.* Iste turbauit pacē inter deū et primos parentes *Gen. iii.* Iste est cuius inuidia mors intravit in orbem terrarū *Sap. ii.* Sed eo protecto cū suis in pfundo inferni perpetuo *Apoca. xx.* vbi dicit. Infernus et mors misse sunt in stagnū ignis. Et per mortē ait *Micho. de lyra* hic intelligitur dyabolus cuius inuidia mors intravit in orbem terrarū sicut p̄dictū est. sancti et beati viri q̄ hic legitime certauerūt paces et quietem habebūt cū deo et in deo. *Isa. est pax de qua* *ap̄lus psal. lxxviii.* ait. Pax dei q̄ exuperat oēm sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras. Nec pax est tam preciosa tam digna q̄ exuperat oēm sen-

Erit animarum decor mirabilis

in oēm estimatōem. Si pax hec tēporalis tātūz diligitur q̄tum debet concupisci pax eterna. d pace terrena ait Augustinus. Tale est bonum pacis ut in rebus creatis nichil graciosius soleat audiri. nichil delectabilius concupisci. et nichil utilius possideri. Quid igitur dicemus de pace perpetua. Ideo Bernar. hāc pacē desiderās dicebat super Cantica. Mecum bene agitur si pacē habuero. Et hinc est q̄ in spe dicebat propheta in ps. In pace in idipsum dormiā et requiescas hec est optima pax quādo creatoris ad creaturam erit amoris indissolubile vinculum et conformitas volūtatum. ita q̄ omne qd̄ deus voluerit ip̄a beata sanctorū voluntas velit. et omne qd̄ volūtas beata voluerit ip̄se deus velit. Sap. iii. Fideles in dilectōe acquiescēt illi qm̄ donum et pax est electis dei. Et igitur sancti illam possideant in die iudicii dicetur eis. Venite benedicti etc. Secūdo erit pax cum angelis etc. In gloria eterna habitant ciues angelici sub triplici terarchia ad quorum ordies iusti de ecclesia militante assumūtur. Unde beatus Augustinus in prioli de ciuitate dei. duas enumerat ciuitates. Una dei Altera dyaboli. Ciuitas dei est ciuitas sanctorū angelorum beatorum de qua admirando ait propheta in ps. Gloriosa dicta sūt de te ciuitas dei. Ciuitas x̄o dyaboli. semp inuidet et contradicit dicente propheta in ps. Vidi iniquitatem et contradictionem in ciuitate scilicet dyaboli. Et hec contradictio expressius ponitur Apocali. xii. vbi dicitur. Factum est prelium magnū in celo michael et angeli eius preliabātur cum dracōne et draco pugnabat et angeli eius et nō valuerunt. neqz inuentus est locus eorum amplius in celo. Desmones igitur huius ciuitatis dei et beatorum impugnatores quantum possunt nituntur nos inimi-

Octava gloria anime

os facere p pectm dei ⁊ angelorū. Sz ecōtra ipsi sancti angeli nos cupiūt protegere ⁊ defendere. Eū Jero ait. Inq̃t m̃gr sen. di. ii. scōl. c. i. Magna est dignitas aīaz vt vnaqueqz habeat ab ortu natiuitatis in custodia sui angelū delegatū. Greg. quoqz dicit q̃ quisqz vnū bonum angelum sibi ad custodiam deputatum ⁊ vnum malum ad exercitium h̃z. Cum em̃ omnes angeli boni bonum ñm velint communiter omni saluari studeant. Ille tñ qui deputatus est ad custodiā aliter eum spiritualiter hortatur ad bonum. Similiter mali angeli cum desiderant malum hoīm magis tamē ad malum incitat. ⁊ ad nocēdum fortius īstat ille qui ad exercitium eius deputatus est. hec magister. Et ratōem huius custodie assignās. Jero. i omelia festiuitatis angelorum ait. Nec em̃ tuta posset esse hūana īfirmitas īter tot ⁊ tātas hostis illius īsidias nisi scōp̃ angelorū munitur auxilio. Nō igitur ciues celi q̃tuqz ī ipsis est nos promouēt ad pacem sempiternā vñ quidam sunt actus āgelici respectu hoīm ī quibz proprie p̃sistit āgelicum mīsteriū sicut est excitare ad bene agendum siue promouere. adiuuare. dirigere. ⁊ sicut custodire. defendere. siue tueri p̃tra hostes ⁊ p̃tra malum. sicut a malo reuocare ad bonum. ⁊ istud mīsterium respicit hoīem s̃m statum vie ⁊ meriti. Alii sūt actus āgelici ī quibus large ⁊ īproprie dicimus cōsistere mīsterium āgelicum sicut est assistere aimabus sc̃tis gratulari de bonis īpaz sicut est de gloria associare īpas ⁊ quasi ad modū deducētis se habere ad īpas cum ascēdit ad celum empireum ⁊ isti sunt actus ostēsiui charitatis ⁊ dilectōis quā habēt āgeli sancti ad aīas. Et ratō quare istos vltimos actus habēt respectu talium aīarum est multiplex. Prima est p̃pter consumationem meriti angelorū. Cum enim

Erit cōpleta pax ītermirabilis

ipsi angeli quotidie mereātur ex hoc q̄ ministrans
aiabus propter adeptōem salutis . in hoc cōsummas
et terminas meritū eorū. Quādiu em̄ aīe sunt circa ter
minum tandiu sunt angeli in merēdo ratōe ip̄arū et iō
gratūātur aiabus in adeptōe plena illius glorie. Se
cunda ratio est propter reuerentiā ip̄arum aīarum
dignū em̄ est et iustum q̄ qui hic in ecclesia militate
humiliātur et cōculcātur propter amorem christi i as
censu ad ecclesiā triūphantem honorētur a ciuibus
ecclesie triūphātis. Tertia ratio est propter ostensio
nem ydoneitatis aīarum ad ip̄m suum premiū. et ad
premiū locum. vñ q̄ angeli ministrauerūt aiabus san
ctis i merito. et ideo nouerūt merita ip̄arū. ip̄i sunt qui
sciunt et p̄nt portare testimoniū de ydoneitate ip̄arū
ad premiū et ad gradū premiū. p̄pter istas igit̄ rōnes
dicimus q̄ angeli assistūt in ascensu ad celum nō p̄
pter indigētiam ip̄arū. sed propter reuerentiā et ratio
nes dictas. In illa igit̄ gloria erit amicabile dulcis
et vera pax inter angelos et sanctos cum illa ciuitas
illis ciuibus replebitur et angelica ruina ex hominib;
bus reparabit̄. de qua loquit̄ Anselmus li. de simili
tudinibus di. Dipotēs deus ciuitatem quādam ma
gnam et ad modū spaciosam ad suā gloriā edificauit
quā copiosa ciuiū multitudine repleuit quorū nōnulli
cum propriā voluntate potius elegerēt facere. q̄ sub
voluntate ordine dei remanere miserabiliter corru
erunt et domus et edificia magna et spaciōsa vacua re
māserūt. ut igitur aliquis q̄ urbem magnam fieri or
dinasset qui multa in ea palacia p̄struxisset. multasq;
mansiones ad urbis edificatōem fecisset. sed habitas
tores nō haberet et oēs quoscūq; potuisset ad se inui
taret. Sic facit deus. Dēs em̄ ut ad se veniāt vtr̄ ad
sue ciuitatis edificatōem subueniāt precas. admonet

Erit cōpleta pax ītermirabilis

inuitat bonas leges prebēs pacē et securitatē pmittēs
Ihec ille. Angeli igit̃ iam ciues illi? ciuitatis nos ad-
uocant vt ad ipm puenire valeam? qz ibi sūmā pacē
cū ipsis habebim?. **¶** Quātū talē societate talēqz am-
icitiaz optare debem?. Si enī vnusqz in hac via in ci-
uitate pacifica manere desiderat q̃to magis debem?
tendere ad illā eternā mansionē in q̃ sancti recipiēdi
sūt cum diceēt eis. Venite benedicti. **zc.** Tercio ibi pax
erit cū homib? **zc.** In hoc enī mūdo raro inē homines
reperiēt pax et trāsq̃litas pp̃ mundanorū concupiscētiā
vñ Jac. iiii. dicitur. Unde bella et lites ī vobis. Nōne
ex concupiscētiis vris q̃ militant in mēbris vris. Con-
cupiscētis et nō habet occiditis et non zelatis et nō pote-
stis adipisci litigatis et belligerari et nō habetis. Diuis-
iō ergo concupiscētiarū earū sunt cā litium et guerrarū sic
videm? ad experiētiā. Nū enī est guerra q̃si immorta-
lis inter reges et regna nisi qz concupiscūt castra possessi-
ones et cetera tēporalia. Quia qd vn? possidet deside-
rat alter habere. et ex hoc sequūtur mala quasi infinita
vñ inē hoīes querele placitatōes rācores odia et a-
lia mala nisi ex concupiscētiā terrenorū. Ideo notē dī-
cit Jac. Unde bella et lites in vobis. Nōne ex concupi-
scētiis vestris. q. d. Sic. s. vos habet talia ex mala cō-
cupiscētiā. Sed hec concupiscētiā cessabit in illa cele-
sti gl̃ia cū nullus concupiscet bonū alterius et erit de
suo bono contentus et de bono alteri? gaudebit sicut
de suo pprio. Nol erit pax et tranquillitas inē ciues il-
lius ciuitatis qz ait propheta. Iusticia et pax osculate
sunt. Quia ergo ibi inē sanctos erit iusticia ideo erit
pax inter illos. Ad hanc pacē vocabimur cum nobis
dicetur. Venite benedicti patris mei **zc.** Quarto erit
pax in hominibus **zc.** Hunc enim inter animam et corā

Septima gloria anime

pax non est pax sed dissensio et guerra de qua dicit apostolus. Galat. v. Caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnes. Caro dicitur a carendo quia caret omni bono. Semper enim nititur spiritum refrenare et per delectationes in festare per varias cogitationes molestare per mundi tribulationes. ii. Thimoth. vii. Nullam requiem habuit caro nostra. Qualis autem contestatio sit inter carnem et spiritum ostendit apostolus. Gal. v. Abi enumerat. xvii. opera carnis. que sunt sicut. xvii. sagitte siue machine cum quibus preliatur aduersus spiritum. Dicit ergo manifesta sunt opera que sunt fornicatio immundicia impudicia. luxuria idolorum seruitus veneficie inimicie contentiones emulaciones ire rixe dissensiones secte inuidia homicidia ebrietas conuersiones. Sed in gloria erit summa concordantia inter animam et corpus dum ipsum corpus ad nutum in omnibus obediet spiritui sicut magis dum dicitur de gloria corporis dicemus. unde tunc corpus non impediet animam contemplatione dei. Unde beatus Augustinus. xiii. de ciuitate dei dicit quod corpus summa et mirabili optemperandi facultate subdetur spiritui omni corruptibilitate et tarditate detracta imo resumptio corporis iuuabit et quodammodo perficiet beatitudinem anime quia appetitus naturalis que est ipsius anime ad corpus cessabit et resumptio corporis promouebit ipsam in deum. Sic igitur erit pax et concordia ac manus amor inter animam et corpus in illa regione beatorum. Unde beatus Bernardus in quodam sermone de omnibus sanctis qui incipit. Quertistis nisi fallor. etc. dicit sic. Acceperunt sanctorum anime tam singulas stolas sed non vestiuntur duplicibus donec vestimur nos. Sed unde hoc. o misera caro. o feda. o fetida. unde tibi hoc. Anime

Nona gloria anime

sancte quas deus ipsa insignauit imagine quas proprio redemit sanguine te expectant et ipsam sine te compleri leticia. perfici gloria consumari beatitudo non potest. Ideo si quidē viget in eis hoc desiderium naturale ut necdum tota eorum affectio pergat in deum. sed contrahatur quodāmodo et rugam faciat dum inclinatur desiderio tui. hec ille. Erit igitur pax anime completa dum corpus suum habebit et corpus ipsum a sua gloria perficietur. Si igitur dum corpus est infirmum optamus eius sanitatem. Quoties debemus desiderare eiusdem impassibilitatem de qua post dicitur. Dum igitur in hoc corpore mortali peregrinamur a domino sic viuamus ut illam pacem obtinere valeamus quam pax nobis concedetur dum in die iudicii nobis dicetur. Venite benedicti etc.

Qua gloria anime erit facietas desiderabilis. sicut cum ait magister sen di i. li. ca. iii. Dei tanta est bonitas ut beatitudinis sue qua eternaliter beatus est alios velit esse participes quam vidit et communicari posse et minui non posse. Et sequitur. ca. vi. Si queritur ad quid creata sit rationalis creatura. Respondetur ad laudandum deum. ad seruendum ei. et ad fruendum eo. in quibus proficit ipsa non deus. Quod ergo rationalis creatura est facta a deo. et referendum est ad creatoris bonitatem. et ad creature utilitatem. Et sicut factus est homo propter deum id est ut ei seruiret. Ita mundus factus est propter hominem sed ut ei seruiret. Hec magister. Cum homo naturaliter habet vultum ad celestia ereptum et staturam corporis sursum eleuatam ad celum. Cum enim per philosophum. Albusque homo dicitur est ab humo cum ex societate. non tamen corporis sed anime sit concretus et ideo grece antropos id est sursum erectus compellatur eo quod ab humo ad contemplationem sui artificis spiritus regine subleuatur. Unde Quodius in li. de transformatis. Proptereaque conspiciant

Erit satietas desiderabilis

animalia cetera terrā. De homini sublimē dedit cē-
lumq; videre. Jussit ⁊ erectos ad sydera tollere vult⁹
Que oīa denotāt hominē ad illā cēlestem gloriā a
natura sua tendere ⁊ habere appetitū et inclinatioem
Ibi igit̃ erit satietas ⁊ q̃es sui desiderii s̃m quattuor
¶ Primo finem suum attingendo. ¶ Secūdo labo-
re quiescēdo. Tercio x̃tuose conuiuēdo ¶ Quarto lo-
co celi consistendo.

¶ In gloria igitur erit satietas hoīs finem suū at-
tingēdo. finis em̃ est illud propter qđ aliquid fit s̃m
phōs. Alio mō finis est vltimū rei siue ad qđ aliquid
ordinatur. i. Lhi i. finis precepti est charitas. S; si-
plicit̃ vltimus finis ille. de quo beatus petrus. i. pe.
i. Credētes aut̃ exultabitis glorificata leticia inenar-
rabili ⁊ glorificata reportātes finē dei vestre salutis
aiarum vestrarum. De quo Augu. li. xxi. de ciuitate
dei dicit. Ipse erit finis desiderii nostrorū q̃ sine fine
videbit̃ sine fastidio amabitur. sine fatigatione lauda-
bitur. Iste est finis n̄r sicut ip̃e dicit Apõ. i. Ego sum
alpha ⁊ o p̄cipiū ⁊ finis. de hoc fine acq̄rādo debet
esse principalis et singularis cura ⁊ diligētia. libēt⁹ e-
nī facit homo qđ p̄cipitur qñ magnū est p̄miū qđ p-
mittitur. Cū igit̃ vita eterna sit sūmum p̄miū ⁊ imēsu-
qđ deo obediētib; ⁊ mandata ei⁹ custodientib; est p-
missum q̄ta vigilātia debem⁹ eius voluntatē facere
⁊ custodire. Jõ 8. Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi
sua mādata Ecce p qđ ille finis attingitur possibilis
⁊ habetur Prouer. vii. Serua mādata ⁊ viues ⁊ legē
meam quasi pupillam oculi tui liga eam in digitis tu-
is scribe illam in tabulis cordis tui. Nec est igitur via
perueniendi ad finem nostrum. Etsi igitur satiari. vis
omni bono ditari. vis perfici omni gaudio ⁊ consolā-
tione. Fac bene viuendo q̃ ad huc finem attingas q̃

Nona gloria anime

dabitur hiis quibus dicetur. Venite bñdicti. &c. Secundo dicitur quod in gloria erit satietas a labore quiescēdo. Videmus enī quod is qui labore vexatur expectat quietem et dū illā consequitur multū delectatur. Quot laboribus quot turbationib⁹ vexatur homo in hoc mūdo. Notū est. Et Job ait. xiii. Homo natus de mu. bre. v. tpe. re. m. miseriis scz calore frigore fame siti infirmitatibus et hmoi propter pctm̄ primi parentis. Sed in vita beata nō erunt tales miserie. qz ibi erit oīs et perfecta requies. Sicut dicit. Apoc. xlii. Abi beat⁹ iohēs ait. Audui vo. de. ce. di. michi. Scribe beati mor. q. i. dño moritur. Amodo iā dicit spūs. vt re. a. la. suis. Dictū est igitur iohanni scribe. s. in libro vt ad cōsolationē electorū diutius p̄seruetur beati scz erūt mortui qui in dño. i. in gratia et charitate dei moriuntur. Nam qui manet i charitate in deo manet et de⁹ i eo. vt dicit. i. Jo. iiii. Dicit enī spūs scūs. i. p̄mittit iā. vt requiescāt amodo. i. post mortē a laborib⁹ suis. i. ab operibus laboriosis quibus vitā eternā meruerunt. Sed sūme considerādū est dictū prophete quo dicitur. Ipsi vero non cog. vi. m. quibus iu. in ira mea si intro. i. re meā. Quod expouens Rico. de lyra ait. Ipsi non cognō. v. me. i. precepta mea de qb⁹ debebāt ambulare quib⁹ iurauit. i. irreuocabilit̄ diffinitū si intro. i. nō intra bñt. in req̄ez meā. i. i terrā p̄missionis q̄ fuit figura quietis beatorū et patiētia. qz oīa i figura cōtingebant eis. i. Corin. x. De hac requie loquitur aplūs Hebe. sili. Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeūdi in requiem eius estimetur aliquis ex nobis deesse. Et ca. li dicit. propterea abundantibus oportet obseruare nos ea que audiūmus scz a filio dicta in euangelio. et per aplos predicata. et hoc abundantius q̄ verba prophetarū vel angelorū obseruata fuerint a

Erit facietas desiderabilis

iudicis Mat. v. Nisi abundauerit iusticia vestra plus q̄
scribarū. 2c. Oportet hoc inquā ne forte pereffluam?
id est eternaliter puniamur. fluiū? quidē scdm glosa
per culpā originalē effluimus per actualem venialem
et mortale sed pereffluimus per eternam dānationem
Et no hic Ilico. de li. forte arbitrii libertatē nō dubi-
tationem Nec Ipe. de tharantasia. Item sequitur ca-
liti. Festinemus ergo ingredi in illā requi ē vt ne in
idipsum quis incidat credulitatis exemplū. Festine-
mus inqt pe. oēs sū non q̄libet per se. An? em̄ debet
aliū trahere et sollicitare. et ita vnanimiter festinari in-
gredi per fidē et bona opera in illam non figuratiua?
vt est requies sabbati et terre promissionis. sed in re-
quiem verā et eternā de qua. Isa. xxxii. Sedebit po-
pulus me? in pulchritudine pacis in tabernaculo fi-
ducie in requie opulenta. Festinemus inq̄ in hoc ne
quis. i. aliq̄s nrm̄ incidat in idipsū incredulitatis ex-
emplū. i. eandē culpam incredulitatis in quā incides-
runt antiqui patres. qui culpa d̄ nobis esse in exem-
plū vt caueamus. vel sic. Ne aliq̄s nostrū incidat in
ipsū. i. eandē penā incredulitatis inquā inciderūt p̄res
que pena d̄ nobis esse in exemplū vt timeamus Nec
petrus de tharantasia. Hodie ergo ait aplūs Heb. iii. si
vocē eius. i. xp̄i audieritis. Et Ili. de lira. Hodie. i. in
gr̄e in quo veritas est reuelata tēpus enim legis fuit
quasi tēpus noctis scdm q̄ dicit aplūs. Ro. xiii. Nox
precessit dies autem appropinquauit. Si vocē. Et po-
nitur hic si pro qz. vox ipsius xp̄i loquentis audita est
in enāgelio. in natura humana assūpta In veteri aut
testamēto audita est vox prophetarū eius scdm q̄ di-
cit Augu. in li. de sermone dñi i mōte exponens illud
Mat. v. et ap̄ies os suū. 2c. Tūc. n̄ ille ap̄uit os suū q̄ i
veteri lege ap̄iebat ora p̄phetarū. Nolite obdurare

Nona gloria anime

corda vestra p inobedientia. hō em̄ inobediens deo
ab eo se auertit. et per psequens de⁹ iuste graciā suam
illi subtrahit. Et qz grā dei cor mollificat et per pns i
subtractione gratie consequit̄ ipsius hoīs obduratio.
Talīs aut̄ obduratio ea ab hoīe inchoatiue et demerit
tozie. inq̄tū per liberū arbitriū adheret pctō et per cō
sequens auertitur ab eo inq̄tū in se est. sic demeretur
qz deus ei subtrahat grām suā. et sic est a deo inq̄tum
est pena iusti inflicta. Nolite ergo obdurare corda ve
stra. i. voluntates vestras per inobedientiam. sed sol
liciti simus per obedientiā de ingressu ad illaz requiē
de qua ait beatus Augu. li. confessionū. Inquietum
est dñe cor meū. donec requiescat in te. Ad quā inuisi
tabimur et ad quā vocabimur duz nobis dicitur. Veni
te benedicti. et. Tertio dictū est qz ibi erit quies desis
derit virtuose conuiuēdo. inclinamur em̄ a natura ad
īpas virtutes tanq̄ ad perfectionē intrinsecā nā vir
tus est mentis dispositio qua mens rationi consentit
et obedit. An̄ Augu. li. de spiritu et anima inq̄t virtus
est habitus mentis bñ institute. Et idem li. de libero
arbitrio virtus est bona qualitas mentis qua recte vl
uitur. qua nemo male vtitur q̄ deus in nobis opera
tur. Que diffinitio de virtutibus infusis maxime in
telligitur que omnia in illa celesti patria precipue cō
plebuntur. Unde propheta ait qz sancti ibūt de virtutē
te in virtutem videbitur de⁹ deozū in syon. Median
te omni virtute cor ad superna erigitur. et a terrenis
segregatur. Similes enī sunt virtutes aeri quo si vo
lū pleni fuerit nunq̄ in profundum. aque descendit
Sic iter testauit plena rore tacta radiis solis per estū
cui innititur ascendit. Sic mens repleta virtutibus in
feriora cōtemnēs ad sublimiora se transuehit per scā
desideria et afflictiones sincerās. vñ Macrobius ait.

Erit facietes desiderabilis

¶ Sole virtutes bñm faciunt. ideo viri perfecti non de corruptibilibus scz auro et argento thesaurū faciunt. sed de virtutibus. Per has ergo vincimus hostes nostros et peruenimus ad celum. Virtuosus quidē p sufficientiam vincit diuicias per abstinentiā vincit delicias. per sapientiam vincit blandicias. per patientiā vincit tristitias. Unde quidam phīs capta ciuitate spoliatus vna cum ceteris oib⁹ tēporalib⁹ solus nullū dolorē deducebat. imo ceteris lamentatib⁹ gaudium ostendebat. Interrogat⁹ igitur cur nō tristaretur. Respondit. Fortuna sua recepit mea aut non portauit scz virtutes. In illa igitur vita bñā omnes erūt virissimī quia virtutibus repleti. et talis erit vita iocūda. Sicut enī terrena et aīales hoīes gaudent in diuitiis mundi in thesauris istis qui cito pendūtur. ita incōparabilē plus gaudebūt et faciebūt in diuitiis illis spūalibus Sancti viri in gloria paradisi cōmunes. An virtus dī quasi virens status cuiusmodi erit stat⁹ glorie ad quem ibimus et ascendemus medio virtutis dī dicetur. Venite. et. Quarto faciebuntur loco celi consistēdo locus enī beatorum erit celum empyreum vt dictum est in principio. An scdm veritatem fidei catholice aīe decedentes a corporibus sine vllō purgabili vel iam perfecte purgate statim euolāt ad celū empyreum qd est locus sue glorie. Et ratio huius est. quia status beatitudinis est altissimus vniuersalis stabilis et immutabilis. vt dicetur amplius consequēter. ideo congruit qd locus sit ei deputatus habens conditio- nes cōsimiles et conformes tali statui. Celū autē empyreum est altissimum nobilissimū in quo est vniuersalitas inuarietas et immutabilitas. Declarat etiā. qz cū xp̄s sit caput omnīū beatorū. vbi est caput ibi debent esse et membra et cum sit caput hoīum nō solum pro ill

Decima gloria anime

lo ilatu quo sunt aīe in corpibus sed etiaꝝ altarū pro
omni statu scitatis in quo sunt tenēdū est ⁊ credendū
q̄ omēs anime q̄ sūt digne suo cōsortio ⁊ nichil purga
bile habēt ad celū empyreū i quo est xp̄s sublimētur.
Itē hugo de sancto victore. li. de sacramētis. xvi. p.
te ca. iiii. Loquēs de loco īfernī subdit. In hoc infer
no vīcūt esse ignē inextinguibilē ad hūc infernū aīe
sceleratorū a corpibꝫ egressē statim retrudi estimātur
⁊ qui ab hac vita purgabili exēūt sine mora ad celū
vbi fm humanitatē suā xp̄s iesus in dextera dei pas
tris sedet in gloria cōtinuo deduci credūt. sicut scrip
tum est. Math. xxiii. Ubicūqꝫ fuerit corpus ibi cōgre
gabūtur ⁊ aquile. Dicit enī Richar. di. xlv. q̄ celū ē
pyreū q̄uis in nullo augeat animarū beatarū delecta
tionem essentialē. in aliquo tamen auget eis delec
tationem accidentalē in q̄tum ille anime locum illū
plusquam alia loca diligunt. p̄sentia autem rei dī
lecte aliquā causat delectationem. Ratio autem q̄re
illum locum plus ceteris diligunt triplex est. Una qz
locum illum sciunt sibi esse deputatum a deo quem sū
me diligunt. Secūda ratio est. qz illo propter excess
sum nobilitatis sue nature super alia corpora expres
sius quam in aliis locis refulget tanquam in effectū
dīuinam bonitatem conspiciunt. Tercia ratio est. qz il
lius loci sublimitas luminositas īmobilitas suā spūalē
sublimitatē exp̄sius ⁊ luminositatē ⁊ quierē p̄petuitatē
q̄ qualitates aliorū lo corꝫ representāt. Quisquisque
autē plus ceteris paribus diligit locū q̄ magis est re
p̄sentatiu⁹ sue nobilitatis quē diligit. Hec ille. In hoc
igitur completur ⁊ quodāmodo pficitur beatitudo scō
rum q̄ sūt i celo empyreo ad quē locū ascēsurī sumus
nō solū fm aīam s̄ etiā fm corpus ⁊ animā cū auditu
ri sum⁹ Xbū p̄ thēmate sūptū scz. Venite benedicite

Erit felicitas inuariabilis

Ecima gloria anime erit felicitas inuariabilis. et hoc maxime verum erit post generale resurrectionem sicut post declarabitur. Tunc enim erit perfecta felicitas. Absque tristitie admixtione. Absque iniqua fatione. Absque aliqua cessatione. Absque aliqua alteratione. Primo igitur erit perfecta felicitas absque tristitie admixtione. Felicitas enim mundana non est sic perfecta quoniam aliqua possit accidere tristitia. Immo quantum quis aliquis sit in hoc mundo perfectus dicere potest cum propheta. Deus michi quia incolatus meus prolongatus est. Abi glo. Deus michi quia incolatus meus id est peregrinatio huius mundi prolongata est quantum si breue sit tempus tamen desiderio nimio longum videtur. Item ut ibidem dicitur ascendere cupiens ad eternam hierusalem multos inuenit obstitentes. id est a linguis eorum cupit liberari dicens. Domine libera animam meam a labio iniquo et a lingua dolosa. nam cum cogitat homo ascendere siue perficere contempto seculo soli deo adherendo incipit pati linguas aduersantium. id est detrahantium. et quod grauius est quasi consulendo a salute aduertentium. Has autem qui non patitur nondum proficere conatur. ascensurus ergo primo contra eas precat. quod. Quia me in gradu constituisti. id est ergo. Domine libera animam meam a labiis iniquis. id est que iniqua suadent et a lingua dolosa que sub specie consulendi plus nocet. Talia enim labia primo homini occurrunt. unde perit. labia enim iniqua fuerunt quibus expressum est comede lingua dolosa que paliato fine consilii dictus est. eritis sicut dii. Peregrinus quidem homo transiens per villas sicut hi canes infestos. An Sene. Natura canum est imbecillium quoniam minus vires habuerunt plus latrare. hec in glo. Et hec quidem et alia plura possunt esse causa tristitie. iuxta illud quod per eundem prophetam dicitur. Defectio tenuit me pro peccato deo tuo. Glo.

Decima gloria anime

In me consolatus sum. s. defectio vel tediū tenuit me
pro peccatoribus &c. Tedit enim eum. quia cū is con-
uersatur. donec area vētiletur. vel tediū & defectus ē
ei pro excessibus peccantī. quia plus grauat sciū vi-
rum q̄ sua pena quorum dolore defecit tanta est vir-
tus pietatis. hec glo. In illa autē felici vita non erit li-
gua dolosa. nō erūt labia detrahentia nec erit quicq̄
quod possit esse cā doloris. Unde nos hec audientes
& ad celestē hierl'm suspirantes dicere possumus cum
ps. Retatus sū in hīs que dicta sunt michi in domū
dñi ibimus. Amor nāq; qualiscūq; sit vacare nō po-
test nā si terrenus est aīam ad concupiscenda terres-
na inclinat. Si vero celestis est ad celestia subleuat &
ad eterna inflāmat vbi sunt conciuēs nostri angeli.
hec glo. Si ergo amor diuinus sit in nobis in domū
dñi ibimus vbi perfecte gaudebimus dum nobis di-
cetur. Venite benedicti &c. Secundo illa felicitas
erit absq; fatigatione. Hoc enim mirabile q̄ sancti i
illa contemplatione & visione beata nō fatigabūtur
nūc vero cum deū cōtemplamur aut aliquid boni fa-
cimus in tātum sumus fragiles q̄ patimur fatigam
& non possumus semp ozare. aut bene agere. & hoc vi-
detur procedere a parte corporis de quo dr. Sap. ix.
Corpus qđ corrumpitur aggrauat animā & deprimit
terrena inhabitatio sensum multa cogitātem. vnde.
Aluco. de lyra ait. Corpus corruptibile impedit intel-
lectum in suo opere. Ideo dicit corpus qđ corrūpitur
aggrauat aīam. quasi diceret. Hoc nō facit corpus in
quantū corpus. qz non impediēbat in statu innocētie
s; inq̄tum corruptibile quale factū est per pctm ade
& terrena inhabitatio deprimit sensum. i. intellectum
multa cogitātē. nā propter hanc inhabitationē hz co-
gitare de necessariis multis ex parte corporis. hec il

Erit felicitas terminabilis

le. In illa vero gloria celestis corpus nullo modo impediet animam a contemplatione diuina ut post dicitur. nec per consequens erit aliqua fatigatio aut labor in illa felicitate. sed semper plena et perfecta delectatio et infatigabilis. Hoc tamen primum infatigabiliter quo ad habitum et desiderium anime debemus appetere. Ubi sciendum sicut ait. Hieronimus de lyra super. ii. Corin. v. Quod appetitus est inclinatio sequens formam. Est autem in nobis duplex forma scilicet naturalis et gratia habitualis. Appetitus autem nature inclinatur ad conservandum unionem anime cum corpore. et ideo dissolutionem refugit et abhorret. Appetitus autem gratie inclinatur ad consecutionem glorie que consistit in clara dei visione et fruitione. Ergo si anima posset consequi gloriam absque dissolutione corporis huius mortalis appetitus gratie tenderet in consecutionem glorie celestis sine retardatione per appetitum naturalem. Sed quia hoc non potest fieri. ideo appetitus naturalis ex eo quod refugit naturaliter dissolutionem hanc quodammodo repugnat appetitui gratie. ideo ait apostolus ibidem. In hoc ingemiscimus habitudinem nostram. id est desideramus cum tedio dilationis glorie consecutionem que de celo est quia datur a deo et non est ex principiis intrinsecis nature. propter quod indumentum habet. Itaque dicit apostolus. Superinduit cupientes appetitui scilicet gratie. si tamen vestiti non nudi inueniamur. id est absque dissolutione corporis corruptibilis quo induitur anima ut vestimento posset superindui gloria. tunc absque aliquo retardante appetitus gratie in hoc ferretur. sed quia hoc est impossibile. ideo retardatur per naturalem appetitum dissolutionem anime corporis adhorrentem propter quod subditur. Nam et qui sumus in hoc tabernaculo in hoc corpore naturali ingemiscimus gravati de dissolutione corporis et anime eo quod nolumus ex

Decima gloria anime

pollari corpore p mortē sed superueſtīri. ſ. glorie veſti
mento. Appetitus tñ grē in omibz ſanctis vincit ap
petitū nature. ideo ait aplūs. Audemus aut ſc3 ſine
trepidatione ⁊ bonā vplūtatē hēmus. i. delectationem
ī mente magis peregrinari a corpore. i. diſſolutionem
huius corporis per mortē ſubire ⁊ pñtes eē ad deum
ideſt vt per hoc hēamus clarā dei viſionē ⁊ perfectā
fruitiōnē hec. **Itē** de lira. ppter quod aplūs ait .i. ca.
ad **Phil.** Coartor. n. e duobz. i. moueor ad appeten
tū duo que non poſſūt ſimul haberi deſideriū habēs
diſſolui per mortē corporalē ⁊ eſſe cum chriſto. ſ. in glia
Multo melius eſt. i. videtur pro me. permanere. aut ī
carne. i. diuti⁹ viuere magis neceſſarium eſt propter
nos. i. ad noſtram cōfirmationē in fide ⁊ moribus per
doctrinam meā. **Hec** de lyra. Gratia igitur in paulo
ſupūincens appetitū nature cum inclinabat infatiga
bilē ad gloriā. ⁊ hec erit rō qre ī illa gloria nulla erit
fatigatio. qz illa gloria erit cum gratia cōſūmata in
corpore glorioſo ſicut poſt dicetur. Et ideo illā beatā
vitā optantes non fatigemini aīs veſtris deficien
tes. **Heb. xii.** Ad hanc igitur vitā felicem vocabimur
dū chriſtus proferret. Venite bñdicti pñs mei poſſide
te. ⁊c. **¶ Tercio** illa felicitas erit abſqz ceſſatione nūc
quidē qñqz oportet ceſſare ab ope virtutis vel quocun
qz alio opere. nam poſt vigiliā oportet dormire. opor
tet etiā nunc bibere nunc comedere. Et ſic non valem⁹
mō eandē opationē abſqz ceſſatiōe facere. in illa glia
nō ſic nūq̄ enī ibi dormiem⁹. nūq̄ ab eadē operatiōe
ceſſabim⁹. ſ3 dei viſio ⁊ fruitio ⁊ breuiter oēs opera
tiones ibidē aīe ⁊ corpori queniētes erūt ppetue ⁊ ſi
ſine ceſſatiōe. **Hec** ī iferno ceſſabūt tormēta. ſ3 erūt ppe
tua ⁊ abſqz fine ppter qđ Salomō monet nos abſqz
ceſſatione audire doctrinā que poſſit nos pducere

Erit felicitas terminabilis

ad gloriā dicens puer. xix. Non cesses fili audire doctrinam nec ignores sermones scientie. Nam sicut illa gloria est in cōtinua visione et fruitione dei. sic dispositio ad illā est in continua acquisitiōe sciētie et virtutū quāz possibile est. vñ Criso sup Mat. Deus ita nos disposuit eē vt nec studētes nec laborantes circa scripturas acq̄ramus salutē scientie sine gratia dei. vt ne nobis imputemus qđ scimus nec tñ grām acq̄remus nisi studuerimus et laborauerimus circa scripturas ne donū dei negligentibus detur. Gratia dei adiutorius est infirmitatis humane. adiutorium autē non dormientibus datur. sed festinantibus et preualētib⁹. Sicut in bello non oīs que pugnat vincit. Nemo tñ vincere pōt nisi pugnaverit. sic omnes qui student et legunt acquirunt scientiā spiritualē. Nemo tñ acq̄rere pōt nisi qui aut studiosus fuerit ad legendū. aut assiduus ad audiēdum. Hec ille. Et eccl̄i. v. Cogitatū habe in preceptis dei. et in mandatis illius maxie assidu⁹ esto. Nam vt eodem. li. diciť c. ii. Qui timēt dominū inquirēt que bñplicita sunt illi et qui diligūt eū replebuntur lege ipsius. Et ratio ē quia sicut lux ē necessaria gradientibus vt recte ambulēt. Sic noticia legis ad deū tēdētib⁹ Ideo dicit puer. v. Conserua fili p̄cepta patris tui. Et seq̄tur. Cū ambulaueris gradientur. cū dormieris custodient te. Et euigilās loq̄re cū eis. qz mādatū lucerna ē. et lex lux. Sed hodie viā hāc lucis iusticie iugilant oīb⁹ et malis. nec cessāt a pctis Non sic in illa vita beata erit in q̄ scdm Bern. nostrū rationale de⁹ implebit luce sapiētie ita vt penitus nulla scientia desit Implebit concupiscibile nřm fōre iusticie vt oīno desidē⁹ eā et ea penit⁹ repleamur. Nostrū irascibile repleuit sūma iocunditate atqz letitia Hec ille Nō cessemus igit̄ bñfacere charissimi qz qui

Decima gloria anime

perseuerauerit usque in fine hic saluus erit. Mat. x. quia
nec cessabimus illam diuinam essentiam contemplari
ad quam vocabimur dum nobis dicetur Venite benedi-
cti etc. Quarto dictum est quod illa felicitas erit sine al-
teratione. In hoc enim mundo sunt valde multe al-
terationes tam in anima quam in corpore sicut notum est
sunt multa impedimenta ut non valeamus ad illud re-
gnum peruenire nisi cum magna difficultate. Sed in
celesti gloria nulla erit alteratio. nec in anima. nec in cor-
pore imo omnia erunt sic stabilia sic placentia ut qui-
libet beatus possit dicere illud Job. xix. Gloria mea
semper innouabitur. Nam res melius placent et ma-
gis sunt gloriose. Ideo ad denotandum summam delectatio-
nem illius glorie dicitur quod semper innouabitur. quia
tale ac tantum erit gaudium post milia milium an-
norum. Imo et in perpetuum quantum erit in primo ag-
gressu ad illam. De signis autem que ostendunt homi-
nem esse de numero electorum ad illam gloriam ait.
Bernardus. Quis poterit dicere ego de electis sum. ego
de predestinatis ad vitam. ego de numero filiorum re-
clamante nimirum scriptura Ecclesi. ix. Nescit homo
utrum dignus sit amore vel odio. Certitudinem utri-
usque non habemus sed spei fiducia consolatur nos ne
dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Pro-
pter hec data sunt quedam signa et iudicia manifesta
salutis ut indubitabile sit esse eum de numero electorum quo-
ia signa promiserunt. Nam quos presciuit et predestinavit deus
conformes fieri imaginis filii sui ut quibus certitudinem ne-
gat causa sollicitudinis fiduciam prestat gratia consolatio.
Itaque qui stat videat ne cadat. et in ea forma que salutis
iudicium est et argumentum predestinationis perseueret
atque proficiat. Porro inter ea que fiduciam prestunt
et materiam spei illud vnum maximum est verbum domini

Erit felicitas inuariabilis

Johannis. viii. Qui est ex deo verba dei audit. Nōs
nullos enī sic interdū inuicutes audiētes. ac si nichil
pertineant ad eos que dicūtur nō intrare cor suū nō
discutere mores suos nō cogitare. ne forte quod audi
unt dictū sit propter eos. Si forte sermo dei manife
ste aduers⁹ vicia illa processit qbus se illi sentit oblig
gatos dissimulāt et auertūt oculos cordis. aut qualibz
adinuētiōne palliāt vicia et seducūt miseri semeti⁹pos
in his ergo salutis signa non video magis aut vereor
ne forte propterea non audiant verbū dei qz sunt ipi
ex deo. Est et aliud testimoniū qd in terra dat ad di
scernendos celi ciues a ciuib⁹ babylonis. Non enī si
ne testimonio electos suos deserit deus aut certe que
nam eis poterat esse cōsolatio inter spem et metū sol
licitudine anxia fluctuantibus. si nullū electionis sue
habere testimoniū merentur. Proinde fidelis fmo et
omni acceptione dign⁹ quo salutis testimonia cōmē
dantur. Tres sūt inqt q testimoniū dant. Spūs aqua
et sanguis. In primo hoīe oēs peccauim⁹. in ipso etiā
cecidimus vniuersi. Cecidimus sane in carcerē luto et
lapidibus plenū. exinde iacebimus captiui inquinati
cōquassati donec venit desiderat⁹ gētibz qui nos re
dimeret ablueret et adinuaret. Hic est enī q sanguinē
propriū dedit in redēptionē. aquā simul produxit de
latere suo in ablutionē. Emisit deinde de excelso spi
ritum suū qui adinuaret infirmitatē nrām. Quis est
autē qui testimoniū habet effusi sanguinis christi nisi
qui continet a pctis. Seruus enī peccati est qui facit
pctm qui si deinceps cōtineri poterit et iugū abicere
misere seruitutis certissimum habet testimonium res
demptionis. quā operatur sine dubio sanguis christi.
Verum non sufficit peccatori si non assit etiam penit
tentia. Habet ergo ab aqua testimonium qui laborat

De generali resurrectione

in gemitu suo lauans per singulas noctes lectum suum. Sane nouum superuenisse spiritum. certissime noua conuersatio testatur. Jam breuiter repetam a sanguine et aqua et spiritu habere testimonium est si continens a peccatis. si dignos agis penitentie fructus si facis opera vite. hec. Bernar. Ex his igitur signis potest esse spes coniectura eterne predestinationis ad illam gloriam de qua pauca locuti sumus in qua sunt aliqua multo plura que loqui non videmus. quia ut dicitur. i. Corin. ii. oculus non uidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus. e. quibus dicturus est ut ostendat magnitudinem glorie sue. Venite bñ. et. Et sic dictum est de his que pertinent ad animam. et.

Consequenter videndum est de beatitudine corporis. unde non solum beata erit anima. sed et ipsum corpus suo modo beatificabitur. Circa quod tria sunt declaranda. ¶ Primum erit de generali resurrectione. ¶ Secundum erit de finali diiudicatione. ¶ Tertium erit de corporum glorificatione. ¶ Circa primum ait. apostolus. i. Corin. v. Omnes quidem resurgemus sed tam boni quam mali sed non omnes immutabimur. sed de statu animalitatis ad statum spiritualitatis. Iste enim est articulus fidei quod sed credimus carnis resurrectiones qui quis non possit probare necessaria ratione potest tamen probare auctoritate et rethorica persuasione sic. Iustum remuneratorem decet ut illa coniungat in consolatione premii que sua virtute coniunxerat in labore meriti sed deus est iustus remunerator et sua potentia siue virtute animam coniunxit corpori in labore vite presentis. ergo animam coniunget in consolatione premii vite future. Hoc autem fieri non potest nisi illi qui decesserunt resurgant a mortuis. ergo. et. Preterea

De generali resurrectione

premium correspondere debet merito et pena demerito. sed anime saluandorum merentur in suis corporibus. ergo et anime soluandorum tandem debent premiari in suis corporibus. et ita anime damnatorum debent cruciari in suis corporibus. Item cum anima nata sit esse corporis forma et forma naturalē habeant inclinationē ad materiam. anima huius naturalē inclinationem ad perficiendū humanū corpus et regendum sed nulla naturalis inclinatio est frustra quia ut dicitur primo de celo et mundo. natura non facit aliquod factum vanū. et si hoc est verum de natura naturata multo fortius hoc est verū de natura naturante. Hoc est de institutore creature nature. qui tamē ipsam non naturaliter nec de necessitate sed libera voluntate instituit. Frustra autē et vane esset in anima separata predicta inclinatio si nūquā eēt humano corpori iterum viuenda. Quauis enim naturalis appetitus beatitudinis in damnatis remansurus sit perpetuo incompletus non tamen est frustra quia est ad maioris iniquitatis in qua obstinati sunt punitionem. et per hoc ad diuine iusticie manifestationē. non sic tamen posset dici de inclinatione animarum. si nunquā essent iterum corporibus vtende. Non enim potest dici quod perpetua priuatio complementi illius inclinationis esset propter animarū obstinationem in peccato. quia hec causa extendi non posset ad animas beatas. hanc rationem ponit Richar. Item anima rationalis naturaliter appetit vniri suo corpori. ergo imperfecta beatitudine. ipsa anima est suo corpori vnita. antecedes per beatū Augu. sup. Gen. at litterā ubi ait. quod anima beatā retardat ne tota intentione feratur in illud summū celū scilicet diuinā essentiā propter appetitū seu desiderium quod huius ad viuificandū corp⁹ suū minor etiā patz. quā imperfecta beatitudo

De generali resurrectione

omne desiderium anime impletur. Et richardus inquit hoc requirit vniuersi perfectio. De perfectione omni eius est triplex substantia scz pure corporalis et pure spiritalis. et ex corporali et spiritali composita. Et in hac parte sue perfectionis careret vniuersum perpetuo si aie a corporibus separet nunc corporibus vniueretur. hec ille. Et magister dicit xliii. iiii. ca. i. ait. Resurrectura carne omnium quicunque nati sunt atque nascentur et mortui sunt atque moriuntur nullatenus ambigere debet christianus. Vnde enim Ista. xxvi. fm translatione. lxx. interpretum. Resurgent mortui et resurgent qui erant in sepulchris. Et apulus. ii. Thessa. iiii. Nolumus vos ignorare de dormientibus. et. Recta ergo fides ait Bonauentura dicit resurrectiones corporum nostrorum esse futuram. et ad hoc credendum adiuvatur per fidem resurrectionis christi iam facte. Et enim christus est caput et membra debent conformari capiti. Cum christus resurrexit constans est ut nos resurgamus. Et Richardus. Anime. Vniuentur eisdem corporibus numero a quibus separate fuerunt. Sic enim separate inclinatur naturaliter et determinate ad illa corpora que aieuerunt. Quamuis enim a principio creationis anima que est huius corporis forma potuisset fuisse pueniens alterius corporis similis tamen ex sui vniione ad corpus ad ipsum determinate contrahit naturalem amicitiam. Exemplum huius ponitur tale. Supponit. due puellae in omnibus siles hoc excepto quod numero differunt. Quamuis a principio indifferens esset alicui viro ducere quolibet istarum. tamen una ducta iam non est indifferens ad utramque. et si ambe resurgerent in statu corruptibili iterum nupture magis inclinaretur ad illam cum qua familiaritatem contraxit prius. Preterea rectitudo iusticie hoc exigit ut dictum est. ut qui participes sunt in merito vel demerito participes sunt in pena vel premio. Et hoc est quod dicit. Job. xix

De generali resurrectione

In nouissimo die de terra surrecturus suus et rursum. circū
pe. m. et in. c. m. v. d. sa. meum. Erit igitur idē homo nu
mero qui prius fuit. quod determinat Richar. di. Diuina
providentia omnes homines determinat in suum finem ele
ctos ordinat in ultimum finem ratione scilicet finalis bonita
tis eis debitum. Illam bonitatem et illum finem eis conferen
do. Reprobos ordinat in ultimum finem eis debitum ra
tione finalis malicie. non illam maliciam eis conferendo.
quia malicia non est a deo. sed iuste permittendo eos de
cedere in maliciam et illum finem eis iuste infligendo. Ille
autem finis est ultima pena. Homines vero non consequun
tur finem suum in hac mortali vita. quia nec assequuntur
adeptionem summi boni nec perfecte eius adeptione pri
uatur. Ergo consequitur suum ultimum finem post mortem
sed non quodiu non sunt. Homines autem qui mortui sunt
numquam erunt homines nisi resurgant. ergo de necessitate se
quitur quod illi idē homines qui mortui sunt resurgent alia
ter numquam consequerentur finem suum ultimum. Et ita ne ali
qua opera dei remaneant imperfecta. et ne naturalis ap
petitus quem animabus indidit ad sua corpora. sit frus
tra anime tantum reproborum reunientur non propter eorum conso
lationem. sed ad sue damnationis cumulum. Predicta ta
men resurrectio erit immediate per diuinam potentiam
fiet insuper in iussu christi sicut dicitur ad Thessa. iiii. Ipse
se dominus in iussu et in voce archangelii. et in tuba dei des
cendit de celo et mortui qui in christo sunt resurgent pri
mi. deinde nos qui uiuimus qui reliquimur semel ras
piemur cum illis in nubibus obuiam christo in aera et sic
semper cum domino erimus. Textus sic exponitur a Hieronimo.
De lyra. Ipse dominus in iussu dicendo surgite mortui ad
iudicium. et in voce archangelii scilicet michaelis qui est pri
nceps ecclesie sub quo intelliguntur angeli alii qui mi
nisterium adhibebunt in resurrectione colligendo pul

De finali resurrectione

neres qui magnū sonū facient quasi iudicii preconēs
quod etiam aliter exponit. ut illud dictū. Surgite mortui
ad iudiciū sit archangelī michaelis executivē et
christi impatiē. cuius virtute infinita fiet resurrectio
Et sic cū dicit in iussu refertur ad christū. et quod subdit
Et in voce archangelī ad michaelē archangelum.
Et in tuba dei. Ista tuba nō est aliud quā vox predicta
que dicitur tuba propter similitudinē tube materialis
veteris testamētī qua fiebat cōvocatio ad consiliū
et pparatio ad bellum et invitatio ad festum. quia tūc
omēs congregabūtur ī iudicio et armabitur creatura
ad ultioēm inimicō et invitabūtur iusti ad festū an-
gelorū. Descendetq; christus de celo. nam iudicabit
in forma humana apparēs. sicut quod dicitur Act. i. Hic iesus
qui assumptus est a vobis scilicet in forma humanitatis sic
veniet. scilicet ad iudiciū. Et mortui qui ī christo sūt re-
surgēt primi. Ista prioritas et posteritas nō potest intel-
ligi ad actum resurgēdi. quia omēs resurgent ī eodē
instanti sicut quod dicitur prime Corint. xv. Omnes quidē
resurgemus. Et subditur in momento in ictu oculi. p-
pter quod saluo meliori iudicio videtur mihi quod ista prio-
ritas et posteritas sit referenda ad quietem in christo
in eius fide moriendo. Deinde nos simul rapiemur
cum illis. iam resuscitati cum ipsīs obuiam christo ve-
nienti ad iudiciū in aera ubi profert sententiā iudi-
cii super vallem iosaphat. ut dictum fuit Iohel. iii. Et
sic semp cum domino erimus. quia electi a christo nō
separabūtur amplius. sed semper erunt sibi coniuncti
non solum in anima sed etiam in corpore. Hec IACO.
de lyra. Bonauen. vero di. xlii. iiii. quod in christo est assi-
gnare nostre resurrectionis duplicem causam scilicet
causam efficientem et finalem. Efficientem autē du-

De generali resurrectione

placiter assignare aut sicut primum principium aut sicut instrumentum efficiens. Sicut primum principium est christus secundum deitatem et tota trinitas efficiens. sicut instrumentum est vox christi ad cuius prolationem et vocationem mortui resurgent. Similiter causa exemplarie duplex est una in qua res cognoscitur et disponitur. et sic est dei filius secundum naturam divinam et tota trinitas. alio modo in quo inchoatur et exemplificatur et sic est resurrectio christi. Quia ut dicit Augu. de tri. Talia erunt corpora quale christus in sua resurrectione monstravit. Unde fuit quoddam exemplum in quo fuit nostra resurrectio inchoata tamquam membrum in capite. sicut dicitur Ephe. ii. Deus communicavit nos christo nos sibi per fidem formas tam incorporando cuius gratia sumus salvati. scilicet in spe et coresuscitavit similiter in spe. Dicit idem doc. quod prius natura resurgent quam audiant. Unde in auditu sunt duo scilicet receptio spectei in organo et iudicium de re recepta. Quantum ad receptionem precedet excitationem. sed quantum ad iudicium sequetur. et ita ad vocem christi fiet resuscitatio ad honorem ipsius humanitatis in qua fuit mortuus. Unde vox ista erit virtuosa. Et ideo dicitur iussus quasi preceptum. Dicit enim et fiet. Erit angelica. ideo dicitur vox archangelus id est principis. Erit nihilominus serena. et ideo vox tube dicitur. et ideo multiplici vocabulo exprimitur ad insinuandum illius vocis proprietatem multiplicem et dignitatem. Jo. v. Nolite mirari hoc quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem filii dei.

¶ Declarat idem doctor quod in resurrectione tria erunt.

De finali resurrectione

Primum erit corporis ex pulueribus reformatio. Secundum ipsi corpori reformato aie unio. Tercio unitorum i separabilis colligatio. Primum erit contra naturam i. contra solitum cursu nature que potest perfecta destruere. non tamen potest destructa reparare. Secundum erit fm naturam quia anima corpori optime organizato cui desiderabat uniri unietur. Tertium erit supra naturam scz ex corruptibili fiat incorruptibile. Quia ergo primum et ultimum non est a natura. ideo non est dicendum resurrectionem esse naturalem primum. s. reollectio puluerum videtur debere fieri p angelos iuxta illud. Mat. xxiii. Mittet angelos suos cum tuba et voce magna et congregabit electos eius a quattuor ventis celi a summis celorum usque ad terminos eorum. De lyra Mittet angelos suos quia ministerio angelorum colligentur cineres mortuorum. Cum tuba sicut enim in datione legis auditus est sonus terribilis ut habetur Exo. xx. Ista audietur tunc sonitus consilis virtute angelorum factus et voce magna. Ista vox erit vox christi vocantis mortuos ad iudicium. Et congregabunt electos eius. Licet enim omnes adducantur ad iudicium tamen electi specialiter adducentur ministerio angelorum quia erunt concives eorum. A quattuor ventis celi. i. a quattuor partibus mundi unde oriuntur principales venti. et per hoc intelliguntur alie partes orbis minus principales. A summis celorum. etc. Iste modus loquendi est secundum apparentiam. quia summum celi videtur esse super zenith capitis nostri terminus autem celi videtur ubi terminatur aspectus. quia ibi videtur celum coniungi terre. sed secundum veritatem equaliter distet a terra undique. Est ergo sensus a summis celorum. i. ab omni loco qui sub celo est adducentur electi ad locum iudicii. Hec Hieronimus de lyra. Secundum hoc dicitur quod corporalis reollectio puluerum non fit in instanti. quia nulla virtus crea

De finali resurrectione

ta potest aliquod corpus de loco ad locū transferre
in stātū. sed virtus angelorū quorū ministerio talis pul-
uis materialis recolligetur de quo formanda sunt cor-
pora resurgētū est finita erit tñ tēpus breue et imp-
ceptibile hūano sensu. qz q̄uis h̄mōi actio angelorum
mensuretur tpe siue eno. mēsurā tñ talis est adeo ve-
lox q̄ excedit oēm t̄pālē velocitatē ab hoīe excogita-
bilem. Ideo aplūs dicit qđ fiet in momēto. Forma-
tio tñ corporis et animatio fiet in instātū. qz sola virtus
diuina de predicto puluere potest humanū corpus for-
mare et formatū aiare. que quidā virtus est simplici-
tē infinita. Et si verba apostoli referantur ad hanc cor-
poris formationē et aiay infusionē tñc pñt cōcedi q̄ p
ictū oculi et p momētū intelligit instātaneā mensurā
nō tñ hoc faciet deus in instāti ppter necessitatē s̄
magis ppter cōgruitatē vt ex hoc sc̄z magis eluce-
scat diuine virtutis pfectio oēm virtutē creatā ex-
cēdē. et hoc dico p̄babiliter. Et hoc sufficit in ista ma-
teria sup̄naturali ad quā intellectus hūanus nō pōt
sufficiēter attingere pro statu miserie. Circa hāc ma-
teriā querit Richar. utrū ex materia cuiuslibet mem-
bri reintegretur idē mēbrū in nūero. Et soluēdo dicit
q̄ in materia mēbri est cōsiderare illud q̄ est de neces-
sitate ad debitā mēbri consistētiā et illud qđ ibi est de
supfluitate nā contingit qñqz mēbrū aliquod plus ha-
bere de materia q̄ cōueniēs sit forme ei⁹. Prīmū er-
go redibit ad idē membrum in numero. qz reforma-
tio debet respondere formationi. Si tamen aliter fie-
ret nichilominus videretur quibusdam q̄ posset idē
corpus in numero resurgere ex quo rediret totius ea-
dem materia in numero et eadem in numero forma q̄
sunt eēntiales partes cōpositi quod sentire videtur.
Aug. xxi. de ci. vbi ponit exemplum de vase facto in

De generali resurrectione

Limor postea in eundem limum redacto. et de eodem limo iterum reparato. Et ibidem dicit quod ad hoc quod redeat idem numero non oportet quod illa pars materie quam prius erat in fundo. iterum ponatur in fundo. sed sufficit quod totum reparetur de toto. Et simile dicit in libro Enchyri. c. xci. Si statua inquit cuiuslibet metalli solubilis aut igne liqueceret aut conteretur in pulverem. aut funderetur in massam et eam vellet artifex rursus ex illius materie quantitate reparare. nihil interesset si ad eius integritatem reparetur que particula materie cui membro redderetur dum tamen totum ex quo constituta fuerat restituta resumeret. ita deus mirabiliter atque ineffabiliter artifex de quo caro nostra constituerat eam mirabili et ineffabili celeritate restituet. nec aliquid attinebit ad eius integritatem utrum capilli ad capillos redeant. et ungues ad ungues quicquid eorum perierat mutetur in carnem et in partes alias corporis renocetur curante artificis providentia ne quid indecens fiat. Hec aug. Dicit insuper idem doctor. c. precedenti. Non autem petit deo terrena maceries de qua mortaliu creatur caro. sed in quolibet pulverem cinerem ve solvatur in quolibet alitus auramque diffugiat in quamcumque aliorum corporum substantiam vel in ipsa elementa vertatur in quorumcumque animalium etiam hominum cibum cedat. carnemque mutetur alimonie humane puncto temporis ceditque illam primitus ut homo fieret cresceret viveret animavit. Hec ille. Sed de etate et quantitate resurgentium iam dicamus. apostolus namque ait Ephes. iiii. quod officia de quibus ibidem loquitur exercebuntur in ecclesia militate donec occurramus omnes in unitate fidei. id est. ait illi. de lyra qui sumus uniti in fide et cognitione christi in virum perfectum. id est. occurramus christo venienti ad iudicium qui est vir omnino perfectus. in mensuram

De finali resurrectione

etatis plenitudinis christi. oēs enī resurgent in etate
xxxiii. annorū que est etas plene pfecta ⁊ in qua xp̄s
passus fuit. Hec Wili. de lyra. Quod deducēs Richar.
di. xliiii. quarti ait. Omnes resurgent in statu corporis
⁊ naturalis virtutis quā habituri erant si tantum
vixissent. vel quā habuerūt qui tantū vixerūt qui est
in tēpore ad quod terminatur motus proficiēdi qui
circa de lege cōmuni est illud tempus quo christus
mortu⁹ ē. Unde Aug. xxi. de ci. ait. Qd cōmemoras
uit ap̄ls de mensura etatis plenitudinis xp̄i sic acci-
piamus dictū viget ultra nec infra iuuenilē formā re-
surgant corpora mortuorum. sed in ea etate ⁊ robo-
re vsq; ad quam hic christum puenisse cognouim⁹. pro-
pter enī perfectionē nature decet vt resurgant i optio
statu corporis quē habuerunt. vel si tantum vixissent
erant naturaliter habituri. Ille autē status est in ter-
mino motus proficiēdi vt dictum est. ⁊ ita non oīs
resurgent in equali virtute naturali vel supnaturali.
sed oēs resurgent in naturali virtute quā quilibet habi-
turus erat vel habuit in termino sui profectus. ⁊ illd
tempus fere i dem est quantū ad oēs. ideo omnes di-
cūtur resurrecturi in eadem nocte. Et dixi fere quia
tēpus mensurās motū profectus in omībus homībus
nō est pfectualiter equale. Hec Richar. Magister etiā
i. c. di. xliiii. dicit. Omnis enī in eadē etate resurgent
in qua christus mortuus est ⁊ resurrexit cuiuscumq;
etatis mortui fuerint. sed non omnes eandem statu-
ram corporis obtinebunt. Unde apostolus non ait.
In mensuram corporis ⁊ stature. sed etatis. Sed vt
ait Richardus. quilibet resurget in illa qualitate
et statura que unicuiq; debebatur in termino motus

De generali resurrectione

proficiendi scōm naturalē virtutē caloris extendētis
humidū & humidū suscipientis extensionē natura non
errante vel per aliqđ accidēs innaturale nō impedi
dita quia per resurrectionē non reducetur tantūmō
īdem in specie sed etiā in numero. & ideo rationale ē
vt non tm̄ resurgat in statura que debet speciei. sed
etiā in illa que debetur indiuiduo. Si autē per erro
rem nature vel nimīā superabundantiā materie es
set indebitus quātitatis excessus vel diminutio seu de
fectus diuina potētia supplebit vel resecabit. Nec ille
Itē idē dicit. Viri resurgent in sexu virili & femine
in femineo. quia hoc exigit natura indiuidui & con
gruit pfectioni speciei & erit occasio laudandī sapien
tiā dei. Unde quīs mulier genereē pter intentionē
particularis naturę. est tm̄ de intētiōne nature vnuer
salis que vtrūq; sexū requirit ad perfectionē humane
speciei. Nec erit post resurrectionē in isto sexu confu
sio quia sicut dicit Aug. nō erit ibi libido que est con
fusionis causa. nā prius q̄ peccassent vir & femina nudī
erant & nō confundebant. Unde nec post resurre ctio
nē opus erit vestibus pro tegumento. sed tm̄ amicti
erunt lumine sicut vestimēto. Nec ille. Resurgēt ins
super corpora electorū sine deformitate. vnde sicut ac
cipi potest ex sentētia. Aug. xxi. de ciui. oīs deformi
tas reduciē vel ad illā que est ex parte coloris: vel ad
illā q̄ est ex parte figure. vel ad illā que est ex pte di
minutionis partisi. vel ad illā que est ex pte supabun
dantie. Dico ait Richardus q̄ quocūq; p̄dictorū mo
dorū deformitate accepta corpora electorū sine omni
deformitate resurgent. quia oīs deformitas ad aliqđ
viciū nature pertinet. Unde augu. in Enchyridion
Et recitat magister i lra di. xlii. circa finē. c. ii Resur
gent sanctorum corpora sine vilo vicio. sine vlla de

De generali resurrectione

formitate. sicut sine vlla corruptione. onere. difficultate. sicut plus dicitur infra. Unde Bonauē. tractans huiusmodi resurrectionē et si humores resurgent et similiter rerum intestina. capilli unguēs et talia dicit quod de veritate nature humane aliquid dicitur tripliciter scilicet aut quantum ad esse necessarium sicut sunt principalia membra aut quantum ad esse completum. ut sunt illa que faciunt ad corporis perfectionē. aut quantum ad esse decorum. prima necessarium est resurgere secundum totalitatem. sed alia congruum est resurgere secundum quod faciunt ad complementum. et decorem. Et quia humores faciunt ad plenitudinē et integritatem resurgēt in tāta quantitate quāta cōpetit corpori. Unde non oportet quod rotus sanguis quē quis amisit per minutionē resurgat sed quantum congruit. Similiter de carne que fluit et refluit iudicandū est. Similiter resurgent intestina que erūt plena nobilibus humoribus que reddēt totum corpus agilius. Capilli vero et unguēs sunt ad ornatū. ideo resurgēt ad ornatū et pulchritudinē corporis electorum. Luc. xxi. Capillus de capite vestro non peribit. Hoc ait. Ibi. de lyra inquit christus ad declarandū veritatē future resurrectionis per quā resurgent in electis non solū illa que sunt de necessitate nature humane. sed etiam ea que faciunt ad decorē cuiusmodi sunt capilli. Hec ille. et c. Querit hic quare resurrectio corporis differtur vsq3 ad generale omnium resurrectionē. Rōdeo quod corpora hnt quādam continuationē et conuenientiā quia scdm illa deus ex vero hoīe fecit gen^o humanū sicut dicitur Eccl^o xviij. dicente paulo. Fecit deus ex vno humanū genus omne vnde oēs hoīes simul fuerunt in vno hoīe maliter siue originaliter scdm corpora et etiā omnia simul fuerūt in materia et in originali principio et sic deus fe

De generali resurrectione

est quodāmodo simul oīa corpora hominū. sed nō sic est de aīabus immo fecit eas sigillatim ne cōdite sūt in aliquo vno simul s; quotidie a deo creant̃ de nichilo. & ideo cum sit cōuenientia inē originē siue productionem & cōsumationē que est p̃ glorificationē congruit q̃ corpora glorificētur simul & simul intrent celum empireū propter cōnexionem quā habēt. Anīme autē & sigillatim & successiue. Aliqui tamē ex singulis p̃mio etiā scdm corpus sūt in celo empireo. sicut corpus christi et beate virginis & aliorum qui resurrexerunt cum christo vt essent veri testes resurrectionis scdm quorundā opinionē. de qua vide in tertia parte sancti Thome. q. līlī. art. līl. ad. lī. Sciendū quippe ē post hec q̃ resurrectio siue resumptio corporis gloriosi necessaria est anime iam beate ad cōsumationē & substantiālē perfectionē sue beatitudinis ita q̃ ante nō habet suā totalē substantiālē beatitudinē imo semper expectat cōsumationē suam in illa vsq; ad corporis resumptionē. sed tunc implebitur & cōsummabitur ita q̃ plus non expectabit. Anima ergo post corporis resumptionem erit beator q̃ ante. Et hoc dupliciter. s. extensiue & intensiue. Extensiue quia i pluribus. quia tūc erit beata i se. hoc est i bonis p̃pitiis & i bonis corporis. tūc em̃ erit p̃miata sicut meruit. s. i corpe. Et q̃ aīa beatificetur i corpore hoc exigit natura aīe q̃ est forma corporis. hoc etiā exigit ratio meriti q̃ necessario est aīe in corpore. Secūdo beatitudo anime erit maior intensiue. quia anima perfectior est in suo esse naturali. & in suo posse. quādo est corpori glorioso coniuncta q̃ quādo est separata. & ideo perfectius operatur. Quādiu enim caret corpore glorioso fertur appetitus eius ad aliud extra & extra desit. & ideo necessario appetit̃ aīe & intentio dispergitur & diuiditur. &

De finali diiudicatione

Ideo non ita intense et perfecte per cogitationem et amorem fertur in deum. cum autem coniungitur corpori glorioso intentio anime non dispergitur ad aliquid extra deum et extra se ad aliquid non habitum et sic tollitur naturalis imperfectio anime que retardabat et impediebat ne posset in perfectiores actum. Tollitur etiam inquietudo appetitus et intentionis anime. quia totum iam habet quod appetebat et desiderabat et sic tollitur omne quod erat impeditum consummationis beatitudinis et sic patet quomodo resurrectio corporis gloriosi facit ad beatitudinem anime intensiue et extensiue. Et hoc est quod beatus Anselmus li. de similitudinibus. Constat animas sanctorum qui iam celestia tenent. necdum plena felicitate frui donec incorrupte corporum suorum potiantur. Et sic patet de resurrectione generalis.

Secundo dicendum est de finali diiudicatione de qua tractat magister di. xliiii. quarti ubi dicit quod domino adueniente ad iudicium precedet eum ignis quo comburetur facies mundi huius. et peribit celum et terra dicente beato Petro in secunda canonica. c. vlti. Adueniet autem dies domini sicut fur in qua celi magno impetu transient. elementa vero calore soluentur et terra et ea que in ipsa sunt omnia opera exurentur. Quod exponens Hieronimus de lyra ait. Adueniet aliter dies domini. id est dies iudicii qui dicitur dies domini. quia tunc in omnibus fiet voluntas eius in punitione malorum et premiatione bonorum. Et subditur modus venturi cum dicitur. ut fur. id est repente et ex improviso sicut dicitur. Mat. xxiii. De die autem illa et hora nemo scit. In quo celi. id est superior pars aeris et inferior magno impetu transient a statu in quo nunc sunt per impetum ignis conflagrationis. Elementa vero calore soluentur. quod dicitur. Non solum aer sed etiam cetera elementa igne purgabuntur. Terrarum ea. et c.

De generali resurrectione

non solū terra sed oīa que in ipsa sunt facta ⁊ de ipsa producta exurentur. Nec ille. Ubi notandū est q̄ duo erunt iudicia. Unū per aquā ⁊ aliud per ignem. Prīmū factū est per aquā. Secundū fiet per ignem. In primo em̄ statu viguit luxuria in qua sunt duo. s. ardor ⁊ feditas propter qđ fiebat purgatio per aquā que est refrigerans ⁊ mundificans. In ultimo statu vigeat auaricia vnde erūt homines infrigidati frigiditate auaricie ⁊ defectu charitatis. Mat. xxiij. Qm̄ abundabit iniquitas refri. charitas multorū propter qđ erit purgatio per ignē qui habet cōtrariam qualitātē. De isto igne dicit Richar. q̄ erit supnaturalis. Ait enī di. xlvij. Videtur mihi dicendū q̄ illi⁹ ignis productio supnaturalis erit. ⁊ cū hoc erit aliq̄ naturalis aptitudo ad illā opationem ad quā applicabitur a diuina virtute principaliter mouente. quia ignis ille erit virtute illius instrumentū. erit tamen ille ignis eiusdē speciei cū igne elemētari. Bonauē. dicit q̄ est loqui de ignis cōflagratione q̄tum ad ichoationē ⁊ progressum ⁊ cōsumationē. Quantum ad ichoationē dicendū est q̄ a virtute supra naturā est. Q̄ enī ignis sic agat nouo ⁊ insolito modo consumendo ⁊ sic multiplicādo hoc nō esset nisi aliqua virtus noua assisteret. Que autē sit illa ipse deus nouit. Quantū autē ad progressum q̄ est purgare/vere subtiliare. dicendū est q̄ hoc est a virtute naturali. S̄ quantū ad cōsumationem vt scilz purgata sint incorruptibilia ⁊ ipsorū qualitates mutare hoc ē supra naturā. Ignis igit̄ iste ascendet tantūquantū durāt corpora cōsumptibilia. ⁊ quantū durat spaciū cōtinentis elementa. ascendet flāma ⁊ vltērius nō procedet. Vnde illius ignis duplex erit purgatio. Vna est a vetustate corruptionis ⁊ hoc est in oībus elemētis

De finali diuinatione

dictū precedet iudiciū iuxta illud ps. Ignis ante ip-
sum precedet q̄tum ad p̄gressum p̄comutabitur iudi-
cium. Sequitur No q̄tū ad sue operationis cōplemen-
tum. ut enim aliq̄ dicunt illo igne incipiente mundū
purgare in superiori parte que purganda ē x̄ps inci-
piet venire ad locū iudicii et statim ad eius p̄ceptū mo-
tus celi cessabunt et resurgent qui tunc inuenient mor-
tui et illi tunc inueniunt q̄ uiuētes valde cito morientē
propter cessationē mot⁹ celi et etiā ut volunt quidam
propter distēperantiam caloris q̄ ex tunc erit in loco
habitationis hominū q̄uis adhuc vsqz illuc substan-
tia ignis p̄dicti nō peruenerit quasi statim post predic-
tus ignis descēdet et incinerabit corpora eorū et purga-
bit illud q̄ inueniet purgandū in electis. Quo facto
statim resurgent et tunc illi et alii electi q̄ parū surgēt
ante eos rapiētur simul obulā ch̄risto i aera Et hec om-
nia fient ante q̄ ch̄ristus perueniat ad locum iudicii. et
sic patet q̄ ch̄ristus ueniet ad locū iudicii successive si-
cut successive in celū ascēdit. de quo dicitur Act. i. Sic
ueniet quēadmodū ui. a eū in celū Hui⁹ purgationis
p̄ ignē cām et rōnem idē doct. assignat dī. Ioh̄s. dicit
ii. ph̄sicoz q̄ nos sumus quodāmodo finis omnium
s. rerū corporalū. et ideo conueniens est q̄ cum homo
per resurrectionē gloriosam innouabitur mundus eti-
am innouabitur innouatione conueniente pro illo sta-
tu. Et Apoc. xxi. dicitur. Ecce noua facio omnia. Et
quia predictam hominis innouationē p̄cedit purga-
tio duplex. s. ab impuritate corruptibilitatis et culpas-
bilitatis sic conueniēs ē ut p̄dictā mūdi innouationē
purgādo ab impunitate duplici corrupēte duabus ho-
minis impuribus predictis. Una est impuritas elemē-
torū q̄ per mutuā actionē et passionē sese alterant ei-
p̄ finis suis scdm ph̄m i p̄ximo meteororū sic q̄ nullū

De finali diiudicatione

elementorum est in puritate sue nature et hec impuritas correspondet corruptibilitati corporis humani. quia talis elementorum confusio est pro corruptibili vita conveniens. Et quedam impuritas alia correspondens culpabilitati hominis. et illa est quedam indignitas ad suspensionem invocationis predictae propter peccata in hac parte mundi commissa longo tempore tam ab hominibus quam ab angelis quorum modo communis est habitatio in isto aere caliginoso. Purgatio autem mundi a prima impuritate erit per separationem cuiuscunque nature extraneae et dispositionis corruptibilis a quolibet elemento. Purgatio autem a secunda impuritate erit quedam mundi reconciliatio ad similitudinem illius qua reconciliatur ecclesie per prophetam. Et quia ignis natura est eiusdem nature congregare partes et dispositiones extraneas segregare ut docet experientia in purgatione auri et argenti. Et ideo talis purgatio convenienter fiet per ignem. Etiam ad purgandum mundum ab alia impuritate magis congruus est ignis quam aliud elementum. quia peccata committuntur ex inordinato amore qui est ignis spiritualis immundus. Et ideo ad reconciliandum mundum contra illam indignitatem convenienter erit ignis sicut instrumentum. quia ignis inter alia elementa magis representat qualitates corporum gloriosorum propter eius luminositatem. subtilitatem. et actualitatem. etc. Hec ignis purgare incipiet a parte superiori quam purganda est ut dictum est ut veniet descendendo successive inferi. Et ratio est. quia in medio interstitio aeris est communis habitatio demonum usque ad iudicium et prius peccavit malus angelus quam homo. Alia ratio est ad significandum quod ille ignis non agat tamen in virtute naturali sed ut instrumentum divinae virtutis. Ignis enim per naturam redit sursum. non deorsum. Ille tamen ignis nullius elementi destruet essentiam sic nullam rarefactionem faciet in

De finali diuinatione

aere nisi illam que competit nature ignis in sua puritate et ille reducet partes terre ad terram. et partes aque ad quam et condensabitur aqua secundum quod competit nature aque in sua puritate. Causa autem quare post iudicium elementa manebunt in essentis suis et qualitatibus actiuis et passiuis in esse completissimo. et tamen non se alterabunt. est. quia deus supernaturaliter a materia elementorum remouebit priuationem que necessaria est ad transmutationem naturalem. sicut dicitur primo philosophorum. Preterea influentia generalis prime cause sine qua nulla creatura potest in suam actionem non adesse elementis ad hoc ut agant et patiantur adinuicem et hec causa sufficeret si nulla alia poneretur. Quod autem morientur qui parum ante iudicium uiuent declarat Richar. ponendo opinionem satis probabilem. Dicit enim quod aliqui dicunt quod antequam cesset motus celi omnes homines erunt mortui. qui ante cessationem motus eius erit quedam distemperentia in aere per caloris excessum per quem omnes homines qui tunc inuenientur uiui morientur. et secundum hoc pro tanto dicitur quod aliqui inuenientur uiui in aduentu iudicis. quia aliqui erunt adhuc uiuentes valde parum ante iudicis aduentum. et etiam ante ignem conflagrationis. qui tamen morientur parum ante quam christus ueniat ad iudicium et antequam ueniat ignis predictus. Corpora tamen illorum qui uiui inuenientur parum ante aduentum iudicis per illud ignem incinerabuntur. ut more aliorum a cineribus sit resurrectio eorum. et sic erit actio ignis predicti ante iudicium et opinio videtur satis probabilis. Purgato vero mundo per ignem ait magister. et ad iudicium ueniente domino emittetur vox illa magna qua resurgent omnes mortui et tunc ministerio angelorum ventilabitur area. quia boni congregabuntur ei de quatuor partibus orbis angelico ministerio. quo et rapiantur obuiam christo in aera. reprobis in terra quam dilexerunt remanentibus. hec magister.

De finali diiudicatione

Dicit etiā Richar q ignis ille de quo dixim⁹ repro-
bos cruciabit etiā ante iudiciū qz statī cruciabit eos
cū resurrexerint. sedente etiā iudice igne illo crucia-
būtur ⁊ nō igne infernali vt videtur. quia ille ignis
non exibat de inferno. s; tūc ignis cōflagrationis vi-
cem eius suplebit. cruciabit etiā eos post iudiciū. qz
omēs reprobos cum oībus mūdi sordibus inuoluet ⁊
precipitabit in infernū. qz quod in illo igne erit im-
purū virtute diuina segregabitur a puro ⁊ descēdet ī
infernū ab augendū imperpetuū reproborū cruciatū
Hec est incōueniēs q duplici igne cruciētur. imo ras-
tionale est vt post iudiciū eorū cruciatus augeantur.
Ille aut ignis qui de parte materie cuiuslibet elemē-
torū supnaturaliter producetur scdm suā puritatē nō
descendet in infernū sed pacto cōplete purgationis
officio in preiacentē materiā resoluet ⁊ transmutabi-
tur pars in terrā purā ⁊ pars in aquā purā. ⁊ c. ⁊ fiet
ista resolutio ⁊ trāsmutatio supnaturalī virtute sicut
per eā ille ignis de predicta materia producetur. hec
Richardus. Qz aut dicit bris. ꝑde. q celi ardentes
soluētur nō est inquit Bona. intelligendū de illis ce-
lis qui sūt incorruptibiles. sed de celo aereo ⁊ igneo
⁊ hoc vocat scriptura celos scdm illud Mat. xiii. No-
lucres celi comederūt illud. Si etiā inueniat q stels
le cadent de celo intelligitur de celo aereo ⁊ stelle vo-
cantur assub. quia habēt similitudinē stellarū. Et fm
vulgarē opīnionē dicūtur stelle cadere qñ assub de-
scendit ⁊ scriptura conformat se modo cōi loquendī.
Tūc autē maxime fiet talis impōssio. quia ignea quā-
titas abundabit. ⁊ hoc faciet dñs ad terrore pctōrum
hec Bonauē. Ideo dī q ante supnaturalē productio-
nē ignis cōflagratiōis ait Richar. generalit̄ ad actio-
nē corporū celestīū tā vehemēs caliditas ⁊ siccitas q

De finali diiudicatione

erūt cōgrua dispositio ad ignis predicti pductionez
q̄ desinēt generari arcus nubiū qui generātur ex ni-
bis ratōe ⁊ alie impōssiones humide ⁊ generaliter as-
sub descēdēs in tanta multitudie q̄ apparebit aspi-
cientib⁹ q̄ sint stelle de celo cadentes. hec ille. Tunc
em̄ verificabit̄ illud. Luc. xxi. Erūt signa in sole ⁊ lu-
na ⁊ stellis ⁊ in terris pressura gentiū pre cōfusione
sonit⁹ maris ⁊ fluctuū arescētib⁹ hoib⁹ pre timore ⁊
expectatōe que supuenient vniuerso orbi. Hā virtutes
celoz mouebūtur. ⁊ tūc videbūt filiū hoīs. ⁊c. Et em̄
ad huc aduentū iudicis nos preparemus diuina pro-
uidencia ea que precedere debēt iudiciū nobis denū-
ciat̄ Joēl. ii. Sol conuertetur i tenebras ⁊ luna in sā-
guinē anteq̄ veniat dies dñi magn⁹ ⁊ horribilis. Sz
querit̄ quare de⁹ ista pmittere disposuit. Respondet̄
q̄ xp̄us hoc disposuit ad prenūciandū futura mala
dicēte Grego. Ultima tribulatio multis tribulationi-
bus preuenitur ⁊ per clementa maloz que preueniēt
iudicant̄ mala perpetua que subsequūtur. Secundo
ad puniendū premissa facta. vnde. Grego. Et q̄ i cū-
ctis deliquimus in cūctis ferimur. omnia enī que ad
vsū vite accepim⁹ cōuertimus ad vsū culpe ⁊ ideo se-
quitur q̄ que ad vsū prauitatis infleximus ad vsū
nobis cōuertūtur ultionis. Tertio ad cōcutiendū ho-
minū corda. vnde Beda. Appropinquāte suo termi-
no elemēta quasi pauida nutāt ⁊ tremunt. Q̄tū ergo
erit timendū homini. Quarto ad ostēdendū diuinū
zelum vt ostendāt se creature parate ad vlciscendum
creatorē de hostib⁹ suis. sicut fit in plis quia amici
ostendunt se cū armis paratos ad pugnā contra inis-
micos. Sic tūc creatura deseruiens suo factori exara-
descit in tormētis aduersus iniustos. Sap. vi. Quia
accipiet armaturā zel⁹ illi⁹ ⁊ armabit creaturā ad vl-

De finali diiudicatione

tionē inimicorū. Sap. v. Hoc ad amouendū nostrū affectū a mūdo. Greg. Deus ac redēptor noster patos nos iuenire desiderās q̄ mala sequūtur senescentem mundū denūciat vt nos ab ei⁹ amore cōpescat. Erūt ergo signa de q̄bus Mat. xxiii. Sol obscurabit̄ et luna nō dabit lumē suū et stelle cadent de celo. Obscuratio solis erit tūc ex p̄p̄rii lumis subtractione. qz fm glo. sol et luna et stelle ad tēpus p̄p̄rio lumie priuabūtur. nō quidē naturaliter sicut mō fit qñ cōtingit eclipsis sed sicut in morte ch̄risti sol qui factori suo cōpatiēsis totus sup̄naturaliter fuit obscuratus. sic in mūdi termino hōi pro quo sol factus fuit qui multiplicib⁹ malis grauabatur obscurabitur ḡnāliter ī vnīuerso mūdo. Et quia luna et stelle a sole lumē recipiūt sole obscurato et ipse obscurabūtur. Sicut enī hōie bene instituto in statu innocentie sol ei amplius lucebat et hōi ne stante sol in suo pleno lumine stetit. sic postea hōmine cadente a sue lucis plenitudine cecidit. sic et hōmine turbationi maxie appropinquāte luce sua ad tēpus vt malū sibi futurū denūciat priuabitur vt vnicū dñi aduentū denūciat ne ex inspatō veniat iudicare. Et stelle cadent de celo ad sensū prius expositū. Erūt ergo signa ī sole et luna nō sicut in tpe iolue quo fuit solis statio. quia tūc lucebat. nec vt tēpore ezechie quo sol retrocessit. x. lineis. qz etiā tūc lucebat. sed sicut in morte ch̄risti. p̄posuit ergo terrorē signorū p̄cedentiū in luminariū mutatione. cōsequenter ponit merorē hōminū hoc videntiū ex p̄turbatione. Erit enī multiplex tribulatio in hōibus etiā p̄fectis Joh. xvi. In mundo pressurā habebitis. p̄recessit enī triplex tribulatio et sequitur quarta oīz crudellorū. p̄ria fuit tirānorū cōtra martyres. Secūda hereticorū cōtra cōfessores. Tercia ypocritarū cōtra simplices. Quarta erit antixpi

De finali diiudicatione

cōtra fideles. Hec sūt quatuor venti ⁊ quatuor bestie
que pugnabāt ī mari. ⁊ quarta erat seuissima. Danie
lis. xii. q̄a tūc erit tēpus quale ante nō fuit. etiā vt si
fieri pōt in errorē mittātur electi. Dicit tñ Iñi. de lyra
sup Mat. xxiii. q̄ post tribulationē antixpi āte q̄ ap-
pareant manifesta signa iudicii erit tempus breue in
quo poterūt illi qui decepti fuerint per antichristū pe-
nitere. ⁊ illud tēpus vt dicit quidam non durabit nisi
per .xl. dies vel circiter. Ideo dñ Mat. xxiii. Statim
post tribulationē illoz dierū. i. tēpore paruo elapso p^o
tribulationē antichristi apparebūt signa manifesta p^o
pinq̄i iudicii. Et ideo subditur. sol obscurabitur ⁊c. sicut
prius dictū est ⁊ virtutes celoz mouebūtur q̄a an-
geli frequētius solito mouebūtur ex diuina volūtate
ad faciendū miraculosas trāsmutationes in elemen-
tis ad incutiendū hoībus timorem iudicis venientis
Hec Iñi. de ly. Et q̄uis xps in morte cuiuslibet singu-
lare iudiciū fm merita ⁊ demerita iuste exerceat. tñ
q̄a tale iudiciū est nobis occultū ⁊ quo ad penā ⁊ quo
ad glia impfectū ⁊ etiā solū respectu hoīm. ⁊ nō de
monū. deo necesse ē vniuersale iudiciū oīm simul vlti-
moz ⁊ mortuoz ī fine mundi eē venturū qd̄ erit mani-
festus q̄a oībus oīa erūt nota erit pfectus. q̄a tā boni
q̄ mali ī corpore ⁊ aīa pmiabunt. ⁊ gñale qz demōes
⁊ āgeli s̄ merita pfectā mercedē recipiēt. In hoc aut
iudicio fiēt illa quatuor q̄ ī mūdano iudicio fieri con-
sueuerunt. Videmus enim mundano iudicio in quo
publicus latro captus est condemnādus ad mortē cō-
currē quatuor. Prīmū ē tuba reū pcedēs oēs puocās
ad sniam audiēdā. Amos. xii. Mouet moab ī reū cla-
more tube. Secundum est scriptura confessionis pro-
prie coram populo lecta in propie dānationis argu-
mentum. Ihesus. xii. duos seruos confessos q̄ vellent.
manū mittere in regem. iussit rex duci ad mortem

De finali Siindicatione

Tertium est snia ab ore iudicis in reū plata ad mor-
tis supplicium sustinendū Exo. xxii. Nō patieris males-
ficos viuere sup terram. Quartū est obedientia mi-
nistroz trahentiū reum ad puniendū. li. Macha. vi.
Hiis dictis trahebant eū ad iudiciū. Ista enī qua-
tuor erūt in extremo iudicio viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. vnde
nouitates pcedentes erunt tanq̃ tube formidabiles.
quia erunt signa in sole ⁊ luna ⁊c. sicut dictū est pri^o.
vnde hee nouitates erunt circa corpora celestia. Cir-
ca elemēta. Et circa hominū vitam. Circa coꝝpora ce-
lestia. quia per aliquot dies ante iudiciū lumen retra-
hent a nobis vt minime videātur. Ioe. iii. Stelle res-
traxerūt lumen suū. Secundo circa elementa nā tūc
erunt terremotus magni per loca. ⁊ sonitus maris. ⁊
turbatio fluctuū qualis nūq̃ fuit. Nam s̃m Jerony-
mū. eleuabitur mare cubitis. xl. super omēs montes.
postea tam profunde descendet q̃ vix videri poterit.
postea belue marine dabūt mugit⁹ terribiles. postea
videbitur totum ardere ⁊ ex hiis in gentibus timor⁹
pauor cum pressura in hominibus generabitur. Ideo
dicitur. Mat. xlii. Erit in terris pressura gentium.
Tertio erit nouitas circa corporalem hoīm vitā nā
ex timore belloꝝ ⁊ aduersoꝝ. ⁊ ex pauore fluctuū ma-
ris ⁊ vndarum ⁊ ex clamore ⁊ mugitu piscium desce-
cabūt homies ⁊ macri ⁊ pallidi fient. Ideo dicitur
Mat eodem. c. Arescentibus hoīb⁹ pre timore soni-
tus maris ⁊ fluctuū. ⁊ expectatione maloꝝ que supue-
nient vn̄i. so orbi. Nam s̃m Hiero. Post confusio-
nē maris ⁊ fluctuum videbūt homies herbas ⁊ arbo-
res sanguinem pluere. omia edificia ruere petras ad-
inūcem collidere ⁊ generalem terre motum ⁊ mari-
mū fieri. ex quo timore arescent homines ⁊ de abdis-
tis exeuntes ibūt quasi amētes ex dictis ⁊ ex forme

De finali diiudicatione

dine malorum q̄ de proximo expectabūt. Nam virtutes
celorum mouebūt. i. angeli in celo habitātes tremunt
a facie iudicis nō timore amissionis glorie s; timore
reuerentie et timore cōpassionis dānatorum. Job. xxvi.
Colūne celi pauebūt et cōtremiscunt ad vultū iudicis
Et ysa. xxxiii. Angeli pacis amare fl. bunt. Sequitur.
Tūc videbunt filiū hominis etc. Congregata multitudo
gentium cōprimētium se inuicē ex timore sentē
tie apparebit christus cum signis plagarū in manib⁹
et pedibus et latere et cū instrumentis sue passionis sc;.
lancea. corona. cruce. clavis et malleis deferentib⁹ an
gelis ex quibus peccatores de ingratitude tanti be
neficii acriter redarguet dicens s̄m Aug. Ego ī mū
dum ppter vos descendi de celo carnem vestram as
sumpsi vobiscum ātis. xxx. cōuersatus fui et imprope
ria tolleravi captus et flagellatus fui et duram passio
nem. et crudelē mortem propter vos sustinui. et hec oīa
cognoscere nolūstis et cognouistis si cōtēpsistis et toto
posse offendistis. Et tūc s̄m Mat. xxiii. Plangēt oēs
tribus terre. Ubi dicit Cris. Vere plangent oēs pec
catores. nam plangent iudei qui cristum crucifixerūt
plangent gentiles qui ydola adorauerūt. plangēt gre
ci qui in fide errauerūt. plangent falsi christiani qui
carnē et mundū plus q̄ deum amauerūt. Plangēt oēs
tribus terre. quia nulla erit virtus ad resistendū nul
la facultas ad fugiendum. nullus locus ad penitendū.
nullum tempus ad satisfaciendū. et nulla misericordia
iudicis ad subueniendū. quid igitur facient peccatores
cū xps apparebit sicut leo. Circa hoc q̄ritur quare
magis d; xps iudicare q̄ alia persona. Joh. v. Pater
nō iudicat quēq̄. sed omne iudiciū dedit filio. Respō
deo inquit Richar. di. xlviii. Christus non tm iudica
bit in natura diuina s̄m quā est creator. sed etiam in

De finali diiudicatione

humana fm quā est redēptor. quia ad hoc iudicabit. ut electi admittantur ad regnū ad quod nō sufficerēt dona creationis sine bñficio redēptionis. sed nō eodē modo iudicabit scdm virāqz naturā. quia scdm diffērentiā iudicabit principali auctoritate siue potestate ordinaria fm humanā vero ideo iudicabit ptāte delegata. iudicare autē principali auctoritate est cōmune tribus et equaliter eis cōuenit. qā in eis est vna et eadē numero iudicādi ptās. nō est tamē incōueniens qd idē sub diuersa rōne pluribus appropriet personis. vnde sapiētia sub ratione qua importat cognitionem appropriatur filio et sub rōne qua est donū appropriatur spiritui sancto. Dico ergo qd rōne potestatis que reqritur ad iudicandum iudicare pōt appropriari cui appropriat snia. sed rōne discretionis que reqritur in iudicio pōt appropriari filio cui appropriatur sapiētia. rōne autem rectitudinis que reqritur in volūtate iudicantis pōt appropriari spiritui scō cui appropriatur bonitas. Nec ille. Secūdo querit idē doc. utrū in iudicio christus videbitur ab oībus glīosus. Rñdeo. qd sicut dicit Aug. primo li. de tri c. penul. Boni et mali visuri sunt iudicē in claritate in qua iudicabit. non in humilitate in qua iudicatus est. Unde sicut in primo aduentu quādo venit ut pro nobis iudicaret apparuit in natura humana mortali. ita in secūdo aduentu quando veniet ut iuste iudicet apparebit oībus in natura humana glōziosa. non tamē videbūt mali glōriam anime eius nec oculo corporali nec intellectuali nisi in quibusdā effectibus suis de quibus dolebunt. sed boni glīam eius videbunt et q̄tum ad glīam corporis oculo corporali. et videbunt glōriā anime eius oculo mentali. vnde virtute diuina fiet supnaliter ut mali videant glīam corporis ad eorū confusione. qā

De finali diuisione

quibus homo malus tristatur et confunditur in videndo gloriam
illius quem vehementer odit. Damati vero odit deum ve-
hementer non sub ratione qua summe bonum est quia sic odiri non
potest. sed sub ratione qua punit eos. unde quis videre corpus
gloriosum christi sit per se delectabile. tamen per accensum erit repro-
bis tristabile. quia erunt eius inimici et inuidebunt ei unde
ad hoc dicitur Luc. xxi. Inuidebunt filium hominis in nube ve-
nientem cum potestate magna et maiestate. Queritur etiam vtrum
christus iudicabit in valle iosaphat. Respondet Richardus de. quod
christus non descendet in vallē iosaphat. sed residencebit in aere
in alto loco ut ab omnibus possit videri super montem oli-
ueti de quo in celum ascendit. sicut dicit magister penult. c.
di. xlviii. quartus et forte parum circa illum locum in quo apostoli
desiderunt eum corporaliter videre quando ascendit in ce-
lum. Homines autem congregabuntur in valle iosaphat cui
preminet mons oliueti. et quot in illo valle poterant capi
tot erunt ibi. alii circa vallem quidam propinquius. quidam
remotius. electis tamen exitibus ad dexteram iudicis
non in terra. sed in aere sicut dictum est. Et hoc dicit
apostolus. i. Thess. iiii. Rapiemur cum illis in nubibus
obuiam christo in aera. de hoc loco iudicii dicitur Iohes
lis. iiii. Congregabuntur omnes gentes et deducam eas in
vallē iosaphat et disceptabo cum eis ibi. Et huius loci
assignatur triplex ratio. Prima quia locus iudicii debet
esse communis cuiusmodi est vallis iosaphat. cum sit lo-
cus medius terre habitabilis. Secunda quia debet esse
publicus. sed locus predictus est famosissimus propter opa
nostrae redemptionis que ibi et circa gesta sunt. Tertia quia con-
petit ille locus ratione negotii quia tractandum est ibi opus
mie et iusticie. Mons autem oliueti qui est apud vallē istā desi-
gnat misericordiam. iosaphat autem quod interpretatur iudicium desi-
gnat iusticiam. Queritur idem de c. vtrum in iudicio erit voca-
lis disceptatio. et di. quod magis videtur concordare cum textu
sacre scripture secundum aliquos quod ibi erit disceptatio et meta

De finali diiudicatione

lis et vocalis quia christus qui iudicabit deus est et homo
et ideo iudicabit modo diuino et humano. nam ex hoc
erit maius gaudium sensibile bonorum et maior dolor sen
sibilis reproborum. Sicut enim erit mentalis et vocalis ci
tatio quia mentaliter ad iudicium vocabuntur et per minist
terium angelorum vocaliter sicut dictum est. ita erit res
proborum mentalis et vocalis accusatio. Accusabunt enim
eos conscientie eorum secundum apostolum. Rom. ii. et eorum iniquitas
omnibus manifesta. ita christus vocaliter accusabit eos. Mat
xxv. Esuriui et non dedistis michi manducare. Accusa
bunt eos etiam angeli qui fuerunt custodes eorum. Homo
mines etiam electi vocetenus contra eos testificabun
tur. Sententia etiam diffinitiva non tantum mentaliter: sed
etiam vocaliter profereetur ut videtur sonare sacra scrip
tura Mat. xxv. Hec ille. Per quot autem dies dura
bit iudicium incertum est ut ait Aug. xx de ci. probabi
le tamen est quod non tendet per horam multum prolixam quod
videtur sentire Aug. xx de ciui. dicens quod iudex con
uincet conscientias reproborum sine ulla sermonis proli
xitate. unde illa vocalis disceptatio non erit cum quo
libet in singulari. nominatum nec in duolibet opere
singulari. sed sicut saluator narrat in euangelio fore
sic credendum est. Hec Richardus. Querit idem do
ctor: utrum omnes iudicabuntur. Et dicit respondendo quod
in illo iudicio erit de meritis et de demeritis disceptatio
erit etiam pro meritis. vel demeritis retributio. Quan
tum ad retributionem omnes iudicabuntur. quia augetur
supplicium malorum tam hominum quam angelorum. Augebitur etiam
gaudium bonorum tam hominum quam angelorum. Boni enim ange
li quibus iam habeant suam retributionem essentialem. tamen
pro ministerio quod nobis exhibent recipient aliquod
accidentale gaudium. Et mali angeli pro malis que
nobis procurant graue recipiunt supplicium post resurrexerunt

De finali diiudicatione

ptionē etiam corporū reprobōz hominū etiā augebit
supplicii. et electōz augebitur premium vt dictum est.
Quantū autē ad distributionē nō oēs iudicabūtur q̄a
fm Greg. xvi. moraliū. Alii iudicantur et peunt. Alii
iudicantur et regnant. Alii nō iudicantur et regnant. Iu
dicantur et pereūt q̄bus dñica inclamatione dicitur. Esuriui
et nō dedistis michi manducare sitiui etc. Alii in extre
mo iudicio nō iudicantur et pereūt de q̄bus ppheta ait
Non resurgūt impij in iudicio. Et de q̄bus dñs dicit.
Job. iii. Qui autē nō credit iā iudicatus est. Et de quib
us Paulus ait Ro. ii. Qui sine lege peccauerūt sine
lege peribūt. Professionē vero fidei retinētes. sed
professionis opa nō habētes redarguūtur vt peant. q̄
vero nec sacramēta fidei tenet ut increpationē iudi
cis in extrema examinatione nō audiūt q̄a p̄iudicati
infidelitatis sue tenebris eius quē despexerant inue
ctione redargui nō merētur. Ex electōz vero pte alii
iudicantur et regnant qui vite lachrymis maculas ter
gunt. qui mala p̄cedentia factis sequētibus redimen
tes q̄cquid illicitū aliquādo fecerūt. ab oculis iudicis
elemosinarū superductione cooperiūt q̄bus iudex ve
niens in dextera cōsistentibus dicit. Esuriui enī et de
distis michi manducare. sitiui etc. Alii autē nō iudicant
et regnāt qui etiā p̄cepta legis p̄fectione virtutū tran
scendūt q̄ nequaquā hoc solus q̄ cunctis diuina lex p̄ce
pit implere contenti sunt. sed p̄stantiori desiderio pl
exhibere appetunt q̄ p̄ceptis generalibus audire po
tuerūt quibus dñica voce dicitur Mat. xix. Vos qui
reliquistis omnia et secuti estis me cum sederit fili⁹ ho
minis in sede maiestatis sue sedebitis et vos iudicans
tes sup duodecim tribus etc. Hec oīa Greg. Mor. quat
tuor differētias ponit etiā Gsido. li. primo de summo bo
no ca. xxvii. Querit idē doctor vtrum disceptatio erit

De finali diiudicatione

de solis opibus misericordie. Rñdet di. q̄ vt prius dictum est. In iudicio erit disceptatio mentalis et vocalis. prima erit de oibus opibus nō tñ in generali s; etiā in singulari. qz sicut dicit Augu. xx. de. ci. virtute diuina fiet vt q̄cunq; opera bona vel mala cūcta in memoriā reuocetur et mētis intuitu mira celeritate cernatur vt accuset v; excuset suā cōscientiā. atq; illa sif oēs et singuli iudicētur. Vtrū aut de aliis opibus q̄ de operibus mīe vocalis aliq̄ disceptatio sit futura certū nō est nobis. s; tñ certū satis est q̄ aut fiet de solis opibus mīe aut p̄cipue de illis q̄ vt appareat oib; manifeste q̄ q̄ pctā p mīe opera nō redimer sūt indignt sūt mīa. iuxta illud ps. Dispereat de terra memoria eorū p eo q̄ nō est recordatus facere mīa. Et Ya s. Iudiciū sine mīa s; saluāte fiet illi qui nō fecerit mīam. hec Richar. Et qz dicitur Mathe. xxv. Media nocte clamor factus est ec. spo. ve. exi. ob. ei. Querit idē doc. vtrū resurrectio erit de nocte. Ad qd ait. Respondeo q̄ motus celi cessabūt circa solis ortū luna existēte in occidēte. qz in tali dispōne sol et luna crebūtur creati fuisse. Et qz in illo instāti i quo cessabūt mot; celi erit. cōis resurrectio mortuorū exceptis paucis qui in aduentu iudicis inueniētur viui. Ideo cōcedendū est q̄ cōis resurrectio mortuorū nō erit de nocte. qz existentibus in oriēte citius est dies q̄ existentibus in occidēte. quidā tñ resurgēt de nocte p cōparationē ad locū in quo resurgēt. per cōparationē tñ ad locū vbi tenebitur iudiciū erit sol in ortu añq̄ alii quis resurgant. Et hoc p; qz xpī resurrectio fuit exemplar nre resurrectiōis s; xps resurrexit nō de nocte s; in p̄cipio diei. ergo resurrectio mortuorū nō erit de nocte. et ita resurrectio erit in vltimo instāti t̄pis proprii dicti vt status corruptibilitatis vel mor; celi sif

Definiali diuinatione

esse desināt et status incorruptibilitatis et quies celi sic
incipiant. Et si dicat quod iudex adueniet media nocte
et quasi fur. hoc dicitur secundum glossam quod nullo sciente vel sperante
veniet. hec ille. Huius manifesti et terribilis iudicii fi-
guram expressam habemus Daniel. vii. Aspiciebam inquit da-
niel. donec throni positi sunt et antiquis dierum sedit ve-
stimētum ei⁹ quasi lana mundi thronus eius flāme ignis
accessus. fluuius igneus rapidusque egrediebatur
a facie eius milia millium ministrabant ei. et decies mil-
lies centena milia assistebant ei iudicii sedit et libri ap-
erti sunt. Unde sciendum ait frater Fran. de abbate quod hic
describitur extremum iudicii⁹ quantum ad tria scilicet quantum ad
iudicii conditionem. ad comitum associationem. et senten-
tie prolationem. Condicio iudicii talis est quod ipse chris-
tus iesus est dominus totius humani generis cum ipsius crea-
uerit et suo pretioso sanguine emerit. Et quous in na-
tura humana sit iuuenis. quia annorum xxx. tamē an-
tiquus dierum appellatur quo ad naturam diuinam
in qua ante mundi creationem genitus est a patre. Sed
christus veniens ut iudex erit indutus quo ad naturam
humanam veste alba ut nix. Hec vestis significat gloriam
corporis. quod in forma corporis gloriosa omnibus ap-
parebit ut dictum est prius Et capilli ei⁹ ad iram⁹ et erunt
quasi lana munda. vel per capillos possunt intelligi pla-
ge passionis que erunt in corpore eius lucentes ut
stelle munde. Thronus autem eius siue cathedra erit
magne eius dignitas et potestas contra suos inimicos
accensa furore ira et indignatione. Vel potest intelli-
gi ille ignis qui tunc comburet et cruciabit peccato-
res imperpetuum. ideo dicitur rota que aperta est ad
revolutionem perpetuam. Secundo describitur quantum ad associa-
tionem. quod sicut tota hominum generatio ibi congregabitur.

De finali diiudicatione

ita. tota angelorum natura. ibi assistet ad iudicem reuerē
tū ad totū humano generi ministrādū qz isti electos
ad gloriā associabunt et reprobos habentes corpora
ponderosa ad iudiciū transportabūt. Et tūc libri erūt
aperti. Per libros intelligit consciētia singulorum. In
iudicio enī ait Richar. Quilibet per diuinā virtutem
poterit legere in cuiuslibz consciētia oīa bona et mala
que vnq̄ fecerit vt oēs videāt q̄ in cuiuslibet dānas
tione et saluatione de^o iuste pōderabit bona eorum et ma
la que nūq̄ fecerūt. Q̄ta cōfusio erit dānatissz ma
xime xpianis qui si voluissent potuissent saluari. Ibi
aperiuntur duo libri scz mortis et vite. In libro mortis
erūt scripta mala omniū reproborum et a parte sinistra
existentiū que publice corā oīb⁹ legētur de quo Ezes
chi. ii. dicitur. Eldi angelū habentē librū scriptū int⁹
et foris. et expandit illū in quo erant scripte lamētatio
nes carne et ve. dicit scriptus int⁹ et foris ppter pctā
priuata et publica. que tūc manifestabūtur corā toto
mundo et ad magnā confusionē et detrimentū dāna
torū. quia in eo erūt lamētationes ploratus et timo
ris carne doloris et afflictionis et ve infernalis sup
plicii et eterne dānationis. Secundus liber appellatur
liber vite. qz in eo scripta erunt merito eterne vite et
opera viua ab his qui in dextera erūt facta que ad
laudē electorum legent. et ad consolationē eorum publica
buntur et ideo appellatur liber vite. de quo dicit Daniel
xii. Saluabitur populus tuus omnis qui inuētus fue
rit scriptus in libro. Consequēter his peractis iudex
in oēs diffinitiuā proferet sententiā de qua sentētia
dicit. Fluminis igneus rapidusqz egrediebatur de ore iu
dicis in throno sedentis. Fluminis iste est magna sen
tentia et inuestigabilis intelligētia que ex ore iudi
cis procedet per quā feret sententiā iustissimā et irre

De finali diuinatione

renocabilē in bonos et malos. que snia erit ignea et rapida. sed ignea. i. amore et charitate plena quo ad bonos. et rapida. i. horrenda et furore plena quo ad malos. cū dicit eis illud Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū qui paratus ē diabolo et angelis eius hic ostēditur snia iusta. q̄a sūt maledicti ppter culpe feditatem. et acerba ppter ignis acerbitatē. cū dicit. Ite in ignem eternū propter pene ppetuitatē q̄ dicit. Ite maledicti in ignē eter. Erit horrenda propter demonū societatē. q̄ cōcluditur qui paratus ē supple vobis cum diabolo et āgeli eius. Ecce dies ergo illa q̄ dicit dies ire ca. et mi. di. ma. et s. valde. Sed quo ad illos qui erunt in dextera pte snia erit ignea. i. amore et charitate plena. Ideo dicit eis thema in p̄cipio assumptū. Eeite benedicti patris mei po. pa. vo. reg. a cōsti. mūdi. Euāgelii autē pponit disceptationē. i. sniam diffinitiuam pro electis sententie diffinitive pro reprobis. Sed hic attendamus fratres de nūero electorū et reproborū q̄d possumus cōiecturare cū xp̄s dicat Math. xxii. Multi sunt vocati pauci vero electi. Et origenes sup hoc dicat vnū terribile verbum Timendū est inq̄t ne cristiani in illo numero introeāt in regnū celoz. quoniam nūmero introierūt filii israel in terrā pmissionis. i. duo. Quid em̄ terribilius nobis pōt dici. q̄ q̄ multi sūt vocati pauci vero electi. Fratres cū dñs dixisset discipulis suis vnus vestrū me tradet. oēs dixerunt. Nūquid ego sum dñe. Ita ergo si vnus ex toto humano genere periturus crederet. et tñ vnus. quis non vehementer expauesceret. Multo magis cū is qui omnia nouit dixerit multi sunt vocati pauci vero electi tremere debent et timere vniuersi. Unde Chrysosto Qui de gloria cogitat et non magis timet de casu ille nec infirmitatem sue carnis cognoscit. nec versucias considerat

De finali diuisione

diaboli. ne intelligit quod ait apostolus Ephe. vi. Non est nobis colluctatio cum carne et sanguine solum. sed aduersus principatus et potestates aduersus rectores tenebrarum harum. In hoc ergo certamine spirituali uiuentes non debemus cogitare quale gloriam consequamur. sed primo. sed quomodo ruinam peccati euadamus. hec ille. Si enim inquit idem doc. certamine bene processerit postea poterit iudex secundum meritum certaminis premium mensurare et estimare. hec ille. Hec dixi ut primo cogitemus hic bene uiuere. si post mortem uelimus gloriose uiuere. his ergo qui bene uixerint et in gratia mortui fuerint dicet iudex. Venite benedicti. et quis poterit cogitare quale et quantum gaudium erit electorum tali sententia audita. Vere erit summa omni gaudio plena propter operum sanctitatem. quia benedicti. propter eternorum felicitatem quia possident regnum et propter angelorum societatem. quia cum beatis ab origine mundi. Terminata igitur sententia iudicis nil aliud restat nisi executio sententie ut recipiat unusquisque penam vel premium pro suorum qualitate factorum. Immediatè ergo abique quacumque dilatione iudex bonos cum iubilo ducet ad celum empyreum et reprobos cum demonibus omnibus precipitabit in gehennam. Unde concludit Mat. xxv. Et ibunt hi scilicet damnati in supplicium eternum. Iusti autem in uitam eternam his terminatis erit inuolutio mundi. Sicut enim ille maximus ignis elementa purgabit cum habeat vim expulsiuam forme extrinsece. sic mundum inuolabit dispositiue sublimando ipsa elementa. Unde richardus ait quod per purificationem mundi remouebitur ab elementis aliqua res positina derogans sue puritati. sic quod per purificationem separabuntur a quolibet elemento partes aliorum et disponentur ad alia elementa que causantur per mutuam actionem et passionem in consiliis suis. Habebunt etiam lucem quam modo

De finali diuinatione

nō habent. Primo em̄ lux in corporibus celestib⁹ au-
gebitur Isa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis ⁊ lux so-
lis erit septēpliciter sicut lux septem dierū. ⁊ ex conse-
quenti elementa abundantius illuminabūtur q̄ mō.
quia recipiēt a corporibus celestibus ampliorē lumi-
nis influentiā. Atrum autē post illā claritatē quam a
corporibus celestibus recipiēt lux eis imprimat alia
incertū est. tñ nullū est incōueniens si concedat q̄ sic
⁊ tūc sicut anime electorū per lumē glorie aliquo mo-
do conformantē manente differentia ⁊ proprietatibus
naturalibus. sic corpora inferiora per suam illustratio-
nem aliquammodo corporibus celestibus conformabuntē
salua differentia in essentia ⁊ proprietatib⁹ naturali-
bus. terra tñ non illuminabitur nisi in sui superficie.
Si em̄ in profundo illuminaretur impiū lumen illud
viderent qua visione sunt indigni. hec ille. Bon. vero
sic dicit. Erit hoc ad gloriam electorū. Sicut em̄ glia
est regi habere plures cameras in palatio ⁊ pulchras
coquinam quib⁹ non ingreditur. sic electis erit glo-
ria ⁊ honor q̄ non solum aula paradisi ⁊ celum empl-
reum sit pulchrum. sed etiam q̄ celum syderum ⁊ an-
tiquum habitaculum. hec ille. Animalia vero bruta ⁊
etiam plante non manebunt. Unde Bonauentura di-
cit q̄ animalia ⁊ plante non sunt ad ornatum terre.
nec ad hominis obsequiū. nec ad dei laudem. nec ad
vniuersi perfectionem. nisi fm eum statum qui est cor-
ruptibilis ⁊ variabilis. ⁊ ideo illa non oportet innoua-
ri. Unde terra habebit alium ornatum. Et Richar-
dus ait. Quāuis bruta animalia ⁊ plante seruiant ho-
mini sicut elementa. non tamen tantam habent apti-
tudinē ad statum incorruptibilitatis sicut elemēta.
quia sunt incorruptibilia scdm se tota.

De gloria corporis

Tertio et ultimo videndum est de gloria corporis. Ab-
sciendum secundum Richardum. dist. xlix. quod in beatis est premium
essentiale. quod est anime beatitudo consistens in clara dei
visione et perfecta fruitione. ac perfecta securitate de pre-
dicte visionis et fruitionis perpetuatione et gaudio. pre-
mium vero accidentale dicitur quod habet bonum creatum pro
obieto quod accidentale dicitur non quia sit accidens. quia
tunc beatitudo anime etiam diceretur premium accidentale. sed
quia tale premium non est de ratione beatitudinis ipsius anime
eo quod ipsa sine illo vere esset beata. dicente Augustinus. li. v.
confessionum. et loquente ad deum de bonis creatis. Beatus est qui
te scit. etiam si illa nesciat. qui vero te et illa novit: non
propter illa beatior. sed propter te solus beatus est. Duplex
vero est beatitudo. scilicet anime et corporis. Dicitur autem de essen-
tia beatitudinis anime omne id sine quo non esset vere beata.
Et quia sine corpore vere beata est: beatitudo corpo-
ris pertinet ad premium anime accidentale. Sed id sine quo
corpus non posset esse beatum videtur essentialis eius bea-
tudo vel ad ipsam pertinere. et ita potest dici quod beatitudo cor-
poris aliquo modo est essentialis. quia est essentialis cor-
pori in quantum sine illa corpus non posset esse beatus. tamen
non est essentialis principaliter et simpliciter eo quod sine
illa pars hominis principalior est beata per perfectam sui
cum deo coniunctionem. Item est sciendum quod est quoddam
premium quod dicitur aurea quoddam quod dicitur aureola
quoddam quod nec est aurea nec aureola. Aurea est premium
substantialis beatorum quod per similitudinem aurea dicitur
tum quia datur victoribus et victori debetur corona. tum
quia per ipsum creatura rationalis est deo perfecte subiecta
cui esse subiectum regnare est. tum quia ad similitudinem
corone que continetur linea circulari. ita perfecta est ut
ei non possit fieri additio nisi accidentalis. ita illud pre-
mium est. ita perfectum quod quicquid superadditur accidentale est.

De gloria corporis

Itū quia sicut corona que circularis est ad eundē punctum quo incipit terminatur: ita per ipsū premiū essentialē creatura rōnalis. primo principio coniūgitur a quo in esse per creationē exiuit. Aureola vero est gaudiū de opibus a se factis rōnem hñtibus victorie excellentie per qđ apparebit exteri⁹ in corpore quidam decore qui predictū interi⁹ gaudiū exterius declarabit. Ergo aureola ē gaudiū de bonis creatis nō quibuscūq; qđ s; priuilegiatis priuilegio victorie excellentis. et sic aureola ē premiū accidentale. et dicitur respectu aureo vocabulo significāte diminutionē ad significandū quod minus premiū q̄ aurea. de quo ī figura dicitur Exo. xxv de tabula que ponebat sup arcā. Facies illi labiū aureum per circuitū. et illi labio coronā etc. et sup illā alteram coronā aureolā. Nec tamē omne premiū accidentale aureola est. qđ nō oīa bona opera que fecerūt bñi et de qbus gaudent habent rationē victorie excellentis et tñ gaudiū de illis cū sit de bono creato est premiū accidentale. hec ille. Hoc autē premiū debet virginibus rōne excellentis victorie quā habuerūt cōtra carnem. doctorib⁹ rōne excellentis victorie quā habuerūt contra diabolum. martyrib⁹ etiam debetur ratione excellentis victorie quā habuerūt contra mundū. Hūc autē consequenter videndū est de gloria corporis. Unde reperio que sequuntur corpus glōsūz siue q̄ hēbit in patria. Prīmū erit euidentissima claritas. ¶ Scđm erit constans impassibilitas. ¶ Tertū erit vigorosa subtilitas. ¶ Quartū erit velotior agilitas. Quintū erit celestis habitatio. ¶ Sextū erit vocalis collaudatio. ¶ Septimū erit delectabilis visio. ¶ Octauum grata nimis auditio. ¶ Nonum erit redolens odoratio. ¶ Decimū erit suavis degustatio.

Prima gloria corporis

Prima igitur gloria erit et est in corporibus? iā glorioſis ut est corpus xpī et virginis glorioſe et forte plurimū aliorū euidentiffima claritas Mat. xiii. Iuſti fulgebūt ſicut ſol in regno pātis eorū. Et Sap. iiii. Fulgebunt iuſti et tanq̃ ſcintille in arūdineto diſcurrunt. De hac claritate ait Alex. in. iiii. q̃ nō eſt generatiua caloris ſ; ē confortās et delectās viſus. et ppter hoc cōparatur claritati lapidis iaspidis qui cōfortat aspectū. et talis fuit claritas quam habuit xp̃s in trāſfiguratione. hec ille. Hec autem claritas erit ¶ Primo glorie anime proportionata ¶ Secūdo partibus corporis comparata ¶ Tertio differens i multis corporibus ¶ Quarto corresponsens bonis operibus. ¶ Primo igit̃ claritas illa erit gloria. et. Unde ait Richar. di. xlix. i. ii. Claritas corporū erit differēs fm differentiā glorie animarū et hoc eſt rationabile. qz ex claritate bñitudinis anime claritas redūdat i corpus. An ſcōm proportionem qua bñtudo aīe xpī excedit beatitudinē cuiuſlibet alteri? aīe. ſic lux ſui corporis excedit lucē futurā in quocūq; corpore alio glorificato. Quando vero dicē q̃ fulgebūt iuſti ſicut ſol ſciēdū eſt q̃ lux elemētariſ et lux corporis glorificati eiūſdeſ ſpeciei non ſunt. ſ; lux elemētariſ eſt quaſi quedā imitatio illius ſicut lux naturalis ſpūaliſ aīe non eſt eiūſdeſ ſpeciei. cū ſpirituāli luce glorie. ſ; ē quedā imitatio illius. lux tñ corporis erit eiūſdem ſpeciei cum luce que poſt reſurrectionem erit in aliis corporibus glorificatis Juxta illud ad Ephē. iiii. Saluatorem expectamus dominū Ieſū chriſtū qui reformabit corpus humilitatis noſtre cōfiguratū corpori claritatis ſue. Ubi ait Rico. delira q̃ nūc dicitur corp⁹ humilitatis. nā modo eſt nobis occasio humilitatis. eo q̃ eſt corruptibile et putrefactibile et corrodetur a

Erit euidentissima claritas

vermibus et in cineres resoluetur. **O**portet nunc debemus humiliari sub manu potētis dei qui nobis resurgētibus dabit talē ac tantā claritatē atq; lucē. Si em̄ ut ait sapiēs. Eccl̄. ii. Dulce lumen et delectabile est oculis videre solē quanto magis delectabile erit videre illa in lucē gloriōsā. Hec claritas in transfiguratione fuit tam delectabilis petro. ut diceret. Dñe bonū est nos hic esse. Sup̄ quo ait Remigius q̄ petrus visa maiestate dñi adeo delectatus est ut cuncta tēporalia obliuioni traderet et imppetuū manere vellet. Quid igitur erit de illa luce ppetua. Secūdo dixi q̄ hec claritas erit partib⁹ corpis cōparata. nō em̄ omnes partes corporis equaliter lucebūt. An̄ Richardus ubi prius dicit q̄ plenitudo humani corpis requirit ut quedā ei⁹ ptes sint clariores q̄ alie. Ideo non erūt oēs partes corporis equaliter clare. Erūt tñ clare scdm̄ illā proportionē qua magis requireret corporis pulchritudo. hec ille. Sicut em̄ in corpore nō gloriōso oculi sūt pulchriores et clariores aliis partibus corporis ita erit ibi. Ita etiā in corpe mystico aliqui sunt clariores et sapientiores aliis ut sūt illi quib⁹ dictum est. Mathe. v. Vos estis lux mundi. An̄ Augustinus super Genesim. ad litteram. dicit q̄ lux est substantia corporea summe simplex in genere corporum summe multiplex in efficacia. Unde Luce in corporibus nichil est utilius. nichil pulchrius. nichil cōmuni⁹ nichil velocius. nichil impassibilius. nichil virtuosius inuenitur. Imo lux est facies omnīū rerum que omnia omnibus bonis prelati et doctoribus conueniūt. ideo non immerito dicitur eis. Vos estis lux mūdi. q̄ sapientiā docent et iusticiā et prudentiā atq; virtutē quibus nichil utilius in vita est hominib⁹. Unde doctor debet verbis sanctis et monitionibus aliorum corda

Prima gloria corporis

illuminare et tenebras mentis auferre ut dicere valeant
his quos docet cum apostolo. Ephe. v. Eratis enim al-
quando tenebre nunc aut lux in domino. unde de prelati-
bus qui sunt lux mundi dicit Isidorus li. iiii. De summo bo-
no. cap. clxvi. Sacerdotes debent exquirere peccata
populorum. et sagaci sollicitudine unquamque probare
Juxta testimonium domini ad Jere. vi. Probatores dedi te
in populo meo et scies. et probabis vias eorum. Et sequi-
tur eodem capitulo. Sacerdotes studio corrigendi facta
perscrutari debent subditorum ut emendatos lucriface-
re possint Et sequitur. Bonorum studia sacerdotum mul-
ta diligenda etiam prava plebium facta perquirunt. ut dum
in minimis subditorum peccatis se acerrimos prestant
in maioribus malis cautos atque sollicitos faciant. Hec
ille. Atque sic erunt lux mundi ut sic ex tali luce doctrine
ad lucem glorie perveniunt Juxta illud Dante. xii. Qui
docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui
ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas
eternitates. Sicut igitur in corpore mystico quedam
partes primo lucet scilicet prelati et doctores plus quam simpli-
ces. sic in corpore glorioso quedam partes plus altis
lucunt. Tertio dixi quod predicta claritas erit diffu-
rens in multis corporibus. de qua differetia. ait apostolus
i. Cor. xv. Alia claritas solis alia claritas lune et al-
ia claritas stellarum. Stella enim a stella differt i. cla-
ritate sic et resurrectio mortuorum. Super quo textu ait
Ihy. de lyra. Per hoc quod dicitur alia claritas solis intelli-
gitur claritas christi. Alia claritas lune intelligitur cla-
ritas virginis marie. Alia stellarum. i. aliorum sanctorum.
Et subditur Stella enim a stella differt in claritate. sic
et resurrectio mortuorum. Hec ille. Erit ergo alia et alia
claritas i. corporibus gloriosis id est maior et minor quia
claritas corporis christi erit maior et intensior omnis

Erit euidentissima claritas

bus aliis. et consequenter claritas virginis post claritatem christi omnes alias claritates excedet. Ita etiam inter sanctos erit divina claritatum sicut est divina claritas tu inter stellam et stellam. Et Richar. dicit quod quodlibet corpus glorificatum fortius lucebit et intensius quam lucet sol. Quod pulchrum et iocundum erit videre tot lumina tot claritates delectabiles visui. Nullus vivens narrare posset. Eruntque in corporibus martyrum cicatrices sicut dicit beatus. Augu. xxi. de ciui. Dicit enim quod cicatrix illa non erit in eis deformitas sed dignitas sicut recitat. Richar. Sicut enim christus in sua resurrectione retinuit plagas passionis quas omnes videbunt in die iudicii ut dictum est prius. ita credendum est quod martyres ad decorum habebunt signa in corpore sui martyris. Sic credendum est quod beatus Franciscus habebit plagas sibi impressas a christo sicut legimus de ipso. et post mortem vise sunt ab omnibus qui presentes fuerunt dum corpus eius traderetur sepulture. et videre voluerunt. Et credendum est etiam quod tales partes magis lucebunt. Quot cicatrices autem remanebunt in corporibus beatorum martyrum deus nouit sic igitur patet quomodo in corporibus erit alia et alia claritas. Quarto dixi quod hec claritas erit correspondens bonis operibus. Querit tamen Richar. utrum beati habebunt aliquod accidentale premium pro bonis operibus qui fecerunt in peccato mortali. Et respondendo dicit quod sicut pena duplex est. quedam scilicet a iudice. quedam acta ab ipso peccante. quia homo peccando sibi met infert penam. Ita dico quod duplex est gaudium accidentale in beatis. Quoddam receptum specialiter a deo misericorditer retribuente. Quoddam actum ab ipso beato recogitando bona opera sua et sibi complacendo in eis. Primum gaudium magis proprie habet rationem premii quam secundum

Prima gloria corporis

Quis secundū aliquo modo habeat. eo q̄ oīa que habent beati principaliter a deo sunt. Cū ergo beatis placeat se fecisse opera bona que in peccato mortali fecerūt maxime in q̄tum videbūt q̄ illa opera eos ad penitentiā disposuerūt seu inclinauerunt pro illis habent aliq̄s accidentale premiū extēdendo nomen premiū ad gaudiū quodlibet beatorū. nō tñ sic gaudent de illis bonis operibus sicut de illis que fecerūt in charitate de quibus gaudent ratione operis operati ⁊ radicis ⁊ forme. ⁊ de aliis gaudēt ratione operis operati tñ. Hec ille. Ex quo patet q̄ quātumcūq; quis sit in peccato mortali. non tñ desistere a bonis operibus debet vt ab oratiōe a ieiunio. ab elemosina ⁊ ceteris bonis. q; si saluetur pro illis etiā gaudebit specialiter. tñ d; conari ⁊ se exercere in bonis operibus dñ est in charitate scdm coniecturā quandā. vñ de homines antiquitus tempore quadagesime. ⁊ tēpore pascali solebant se exercere in bonis operibus. sed vere nūc pauci curant de bonis operibus fīdis tali vel tali tempore. ⁊ per consequens pauci curant de salute sua qd est multū dolendū. vñ quasi oī tēpore homines sunt pigri ad bonū. ⁊ sunt solliciti ad lasciuias. ad choreas. ad ludos. ⁊ ad cetera mala. vñ de hominibus huius tēporis vñficatur illd Sap. xv. Estimauerūt lusu eē vitā nostrā. ⁊ conuersationē vite esse cōpositā ad lucrum. ⁊ oportere vñdecumq; etiam ex malo acquirere. Aduertamus diligēter rogo verba sapiētis. Prover. i. dicentis. Sapientia foris presdicat in plateis dat vocē suā dī. Alq; quo paruuli diligitis infantiā. ⁊ stulti ea que sūt noxia cupiēt. ⁊ imprudētes odibunt sciam. Conuertimini ad correctionē meā. Et seq̄tur. Vocauī ⁊ rēnuistis. extēdi manum meā ⁊ nō fuit qui aspiceret. despexistis oē cōsiliū meū

Erit euidentissima claritas

et increpationes meas neglexistis. ego quoque in interitum vestro ridebo et subsanabo cum vobis quod timebatis aduenerit. quando venerit super vos tribulatio et angustia tunc inuocabunt me et non exaudiam mane consurgent et non inuenient me. eo quod exosam habuerint disciplinam et timores domini non susceperint nec acquieuerint consilio meo. et detraxerint vniuersae correctioni mee. Comedent ergo fructus viae suae suisque consiliis saturabuntur. hec ibi. Quid igitur expectamus bene agere si vitam illam gloriosam et claritatem illam tam mirabilem tam delectabilem desideramus habere. Secundum enim quod plura bona merita. et in charitate fecerimus secundum hoc maiorem claritatem in patria habebimus. Hec est lux. de qua ait Job. xvii. Post tenebras spero lucem Ad quam lucem vocabimur in die iudicii dum nobis dicetur. Venite benedicti. &c.

Secunda gloria corporis erit constans impassibilitas vnde apostolus. i. Corin. xv. dicit de corpore. Seminatur in corruptione surget in incorruptione. seminatur in ignobilitate surget in gloria. seminatur in infirmitate surget in virtute. seminatur corpus animale surget corpus spirituale. ubi ait Hieronimus. de lyra. Hic ostendit apostolus differentiam corporis resurgentis et mortui quantum ad quatuor dotes corporis gloriosi. Seminatur in corruptione. i. sepelitur in terra corpus corruptibile. vel seminatur. i. per naturam generatur surget in incorruptione. i. corpus surgens habebit incorruptionem per dotem impassibilitatis. Seminatur in ignobilitate. i. corpus obscurum et vile surget in nobilitate corpus habens dotes claritatis. Et hoc dicit ad duo prima. Et sequitur ibidem. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Hec autem impassibilitas. ut volunt quidam principaliter causatur a divina voluntate in quantum tollit ordinem subiectionis

Secunda gloria corporis

corporum ipsorum beatorum respectu quorumcumque agentium actione corruptiva seu afflictiva. tamen immediate homini impassibilitas aliquo modo causatur ab ipsa anima beata quod huiusmodi corpus informat cui deus dedit talem virtutem quod corpus per ipsam unificatum potest perseverare ab omni actione lesiva. Et illud videtur innuere beatus Augustinus in libro ad Dioscorum ubi ait Tam potestis nature fecit deus animam ut ex eius felicitate redunderet in corpus sanitas perpetua et vigor incorruptibilitatis. Richardus vero dicit de libro xlix. iiii. quod in impassibilitate est considerare et illud quod ponit et illud quod excludit. Quamvis enim significetur negatiuo modo tamen res per eam significata non est privatio sed habitus. est enim qualitas in corpore ex redundantia beatitudinis anime causata corpus prohibens ab omni passione sue perfectioni contraria. hec ille. Unde hec impassibilitas. ¶ Primo omnibus corporibus equalis in privatione ¶ Secundo erit inaequalis positione ¶ Tertio erit equalis in eodem corpore ¶ Quarto in substracto equalis opere ¶ Primo igitur hec impassibilitas erit equalis in privatione. Unde Richardus ait quod quantum ad exclusionem passibilitatis impassibilitas erit equalis in omnibus corporibus beatorum hec ille. Et ratio est. quia a nullo intrinseco vel extrinseco posset corpori glorioso inferri lesio. quod declaratur Bonaventura in libro iiii dicit. Quia licet elementa maneat in corpore glorioso secundum substantiam et qualitates et operationes attendendum tamen est quod quadruplex est operatio Una quantum ad constitutionem. et hec est mixtionis. alia quantum ad conservationem. et hec est ministerialis caloris vitalis per corpus ¶ Tertia est pugne ordinis ad dissolutionem ¶ Quarta est exterioris impressionis per quam alicuius elementi operatio intereditur et pugna erit ¶ Primum due operationes manebunt ut patebit magis in quar

Erit cōstans impassibilitas

to mēbro. due secūde nō manebūt. qz ordināt. ad dīsa-
solutionē. hec ille. Et ita in oībus erit equalis priua-
tio infirmitatis aut cuiuscūqz lesionis. Corp⁹ etiam
gloriosū pati nō poterit ab extrinseco. An ait idē doc
q corpus gloriosū nō pōt pati pcr violentiā corporis
obuiāis. qā oē corpus est peruiū ei. Unde sicut si alis
quis haberet cultellū cristallinū nō diuideret radium
per ei⁹ ictū. imo radius penetraret talē cultellū ⁊ non
pateretur ab ipso. sic in pposito ad intelligendū est
corpus glōse penetrare cultellū. Qd q pulchra sunt
hec ⁊ intellectui locūda. S; certe magis erūt locūda
⁊ delectabilia dū experimento hec cognoscem⁹. Sic
igitur patz quomodo passibilitas erit equalis in pri-
uatione lesionis vlt passionis in oībus. ¶ Secūdo ī-
passibilitas erit inequalis positōe. dicit enī Richar. q
q̄tum ad id qd ponit nō erit equalis ī corporib⁹ om-
niū brōz s; differēs fm dīam meritorū ⁊ scdm dīam
britudinis aīarum. hec ille. An hīc doc. videtur sētre
q sicut doc claritatis nō erit equalis in corporib⁹
omniū brōz sicut dictuz est prius. ita nec dos impas-
sibilitatis. Talis igitur qualis erit differēs in xpō. ⁊
aliis sicut proprie dictū est de claritate. Et videbitur
rationabile vt scilicet corpus gloriosū qd prius fuit
mortale ⁊ passibile. ⁊ cui illate sūt mte passiones frī-
goris ⁊ caliditatis ⁊ famis et sitis multarū aliarum
tribulationū pmetur a deo aliqua qualitate que sit
prohibēs ab oī passiōe sue pfectioni ōria ppter hāc
aūt gloriā corpis obtinendā multū debem⁹ patiētes
esse. qm oportet nos p multas tribulatiōes intrare ī
regnū dei. Act. xiiii. Hos em̄ estimam⁹ posse illā glo-
riā habere ⁊ nihil pati. s; utiqz nos scire debem⁹ res-
gnū celorū esse rē litigiosā. ⁊ nō nisi litigio vel certa-
minē obtineri posse dicēte apostolo. ii. ad Th. ii. Nō

Erit constans impassibilitas

coronabit nisi q̄ legitime certauerit. Quidā em̄ pacē
habent cū diabolo in oībus ei obediētes. pctā p̄seqn
tes. pctā de die in diē multiplicātes. mūdo z carni sue
seruētes. talib⁹ nō est regnū celoz promissū. si his q̄
in dei seruitio fideliter laborant. q̄bus dicez in die iu
dicii illud Mat. xi. Venite ad me oēs qui laboratis z
onerati estis. z ego reficiam vos. Multi em̄ sūt fatui
qui male agunt siue viuūt z expectant gloriā. nā qui
plantāt spinas z tribulos fatui sūt si expectant ex eis
ficus z racemos. De q̄bus dicit̄ Isa. lix. Expectauim⁹
iudiciū z nō est supple pro nobis. sed cōtra nos. salutē
z elōgata ē a nobis. Et subdit causā. Multiplicate sūt
em̄ iniquitates nostre corā te. z pctā n̄ra r̄fiderūt nobis
S; tales dicūt. Mīa dñi magna ē. quotiēs em̄ doles
bo de pctis miserebitur mei. z sic saluabor iuxta illud
Ezech. xviii. Cū auerterit se impius ab impietate sua
quā opatus ē z fecerit iudiciū z iusticiā ip̄e aīam suā
uiuificabit. Tales nō attendūt ad illud q̄ dicit̄ Eccl̄
v. Non aditias pctm̄ sup pctm̄ z ne dicas misratio
dñi magna est multitudis pctōz meoz miserebit̄. mi
sericordia em̄ z ira cito ab illo approxīmāt z in pec
catores respicit ira illius. Nō tardes cōuertere ad dñm
z ne differas de die in diē. subito em̄ veniet ira illius
z in tpe vindicte dispdet te. Dicit tñ Richar. di. xliii.
q̄ homo etiā in articulo mortis q̄ diu vsū retinet libe
ri arbitrii pōt penitere digne. Tūc em̄ ē penitētia di
gna cū penitēs efficaciter dolet de p̄teritis. z p̄ponit
cauere a mortalibus futuris z cōfiteri vere z satisfas
cere p̄posse z si ad hec oīa p̄cipaliter moueatur ex
amore bonitatis diuine. Idos autē oēs motus mentis
pōt habere ille qui i hora mortis incipit penitere q̄s
uis sit difficile. z qñ hoc accidit est spāle beneficiū di
uine mie. hec ille De hac p̄nia tarda loq̄tur magister

Secunda gloria corporis

vi. xxiii. ca. i. satis ample ostendens pericula. ubi dicit qd multos solet serotina penitentia decipere. qd qui per penitentiam usq; in finem vite protrahunt. tunc non ex dei amore videtur penitere. sed timore mortis quasi ex necessitate. hec ille. Et alia plura dicit de quibus pertransio. Tales sunt nimis passibiles qui nichil volunt agere pro salute animarum suarum dum sani sunt. Oportet enim nos penitentiam agere de peccatis si dotem impassibilitatis volumus acquirere dicente christo Mat. xiii. Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Et hec de. ii. Tertio vero dictum est qd impassibilitas erit equalis in eodem corpore. Dicente Richardo xlii. di. impassibilitas erit equalis in omnibus partibus eiusdem corporis. quia si esset inequalis in partibus eiusdem corporis ex hoc non redenderetur perfectior sed imperfectior impassibilitas totius hec ille. Et ratio huius potest esse quia omnes eiusdem corporis equaliter sunt susceptibles talis qualitatis. Et hoc corpus gloriosum sit tangibile. non tamen erit corruptibile aut passibile. Et cum inquit Greg. in omel. qd corrupti necesse est quod palpatur. intelligendum est ait Richardus. de eo quod palpatur relicto naturalibus suis et de palpabilitate que est secundum primas qualitates activas et passivas. aut per qualitates causatas ab eis. hec ille. Tunc eligens ignis et aqua si mutuo se contingerent nullum istorum ageret in alterum nec ab altero pateretur. quod virtute divina talis actio ab elementis. et elementis tolleret omnino. Item forte diceret quod cum nichil tollat de homine quod pertinet ad eius divinitatem. et mortale in tali divinitate ponat dicere porphyrio quod homo est animal rationale mortale. Unde quod homo semper sit mortalis sicut spiritus est rationalis. Respondet Richardus. di. quod mortale non signat aliquid pertinet ad hominis divinitatem hec debet poni nisi secundum opinionem porphyrii qui esse manuit angelos esse animalia per naturam immortalia et mortalitatem pertinere ad hominis naturam. ita ut non possit fieri

Secunda gloria corporis.

Immortalis remanēs homo. In quibus porphirius errauit. hec ille. Et h3 similiē sunt dānati immortales. i. indissolubiles non tñ erunt immortales ⁊ impassibiles sicut dictum est prius in tractatu de penis inferni Corpus igitur gloriosum tale erit vt in nulla sui parte possit ledi etiā si gladio pcuteretur. imo si i igne inferni poneretur nichil pateretur. Qd q̄ res desiderabilis ⁊ iocunda. Si em̄ homo in hac vita tale corpus haberet ⁊ q̄ non posset separi ab anima nec pati ab aliquo extrinseco q̄tū gauderet d̄s nonit Sufficeret em̄ m̄tis istud pro omni p̄mio meritorū suorū. ⁊ tamē illo regno glorioso hoc non erit malus. sed beatitudo aīe multo erit melior om̄i corporis beatitudine. Er̄it igit̄ om̄is ptes eiusdē corporis equaliter impassibiles per dotes impassibilitatis. Et hec de tertio. Quarto dictum est q̄ impassibilitas in subtracto equalis erit ope ad cuius declarationē ait Boñ. in iiii. q̄ due secūde opationes de q̄bus dictum est in primo mēbro nō manebūt quia inter elemēta vnita in corpore non erit pugna. ⁊ ratio huius triplex est s̄m eundē doctore. Prima ē tēperata mixtio confringēs contrarietate. secūda est elementariū appetitū quietatio. tertia est aīe influētis cōseruatio. ⁊ ratione primi nō pugnāt. ratione secundī nō possunt pugnare. rōne tertii habent quiescē hec ille. Corpus igitur qd̄ erit subtractū illius qualitatis gloriose duas opationes primas hēbit. quia tunc elemēta erunt sic compata. vt vi talis calor assimileē vere nature celesti. ⁊ ita nichil cōsumetur in corpore. ⁊ per cōsequens nec indigebit pabulo. In tali ergo erit magna contēperantia. ⁊ ita nulla poterit esse dissolutio. ⁊ ex hoc erit longeuitas vite. quā tñ in hoc mundo desideramus. quā non tñ possumus consequi in p̄senti mundo. quia statutum est ait apostol⁹ heb.

Tertia gloria corporis

fr. hoibus semel mori. Si velim⁹ igit⁹ sēper btē ⁊ glo
se viuere post hāc vitā debem⁹ nos disponere ad bñ
mori. **Uñ** Ber. in quodā sermone de aplis. Studeas
mus inq̃t frēs viuere vita iustozū si morte eozū mori
desidera⁹. **Uñ** ⁊ ait Gre. Regio. nra paradīs⁹ ē ad quā
lesu cognito redire per viā quauēim⁹ phibemur
A regione em̃ nostra supbiendo ⁊ inobediēdo visibi
lia sequēdo in adā discessim⁹. sed ad eā necesse ē vt
humiliando obediēdo ⁊ visibilia contēpnēdo redeas
mus Sic igit⁹ si mandata dei custodierim⁹. sicut ait
apls. i. Corin. xv. Oportet corruptibile induere in
corruptionē mortale hoc induere imortalitatem. **Abi**
scdm expositionē **Hi.** de lyra ostendit resurrectionis
necessitas que accipit ex tribus. primo ex pfectione
nature hūane que nō est perfecta nisi aīa sit corpori
cōiuncta ppter qđ separari est aīe accidēs ⁊ cōtra ei⁹
naturalē inclinationē. vt prius dictū est. Nullum autē
tale pōt esse perpetuū. secūdo ex impletionē diuine iu
sticie scz vt corpus simul cū aīa premiet vel puniatur
cū aīa peccauit in corpe vel meruit. tertio ex cōfor
mitate mēbroz ad caput nrm q̃tū ad electos q̃ sur
rexit per iteratā vnionē ad corpus. hec ille. Ad hanc
imortalitatē pueniemus dñi ad regnū celozū voca
bimur per christū dicentē. Venite benedicti. ⁊c.

Tertia gloria corporis erit vigorosa. subtilitas. **Uñ**
Richar. ait qđ subtile ēz a virtute penetrandī.
Res autē triplici de causa est penetratiua scilicet aut
propter penitentiā quantitatis maxime scdm latum
⁊ profundū vt est actus que quīs lōga sit tñ penetra
tiua est. aut ppter raritatem sue materie: ⁊ sic aer est
penetratiuus aut tercio propter actiue virtutis ma
gnitudinē. ⁊ sic vinū penetratiuus est multo magis q̃
simplex aqua quecūqz. Quapropter aqua cū modico

Tertia gloria corporis

vino bibita magis refrigerat sanus hominē q̄ si per se bibatur quia vinum facit eam ad loca corporis penetrare ad eas que per se penetrare non posset. Secundū primam causā penetrandi attenditur subtilitas corporū beatorū quia ī debita q̄ritate resurgent nec ēet secundū secundā cāz. quia tota materia que necessaria est ad essentiam eorū resurget in eis. sed secundū tertiam causam in eis attenditur subtilitas eorū. quia pervirtutem beatitudinis anime erit ī beatis corporib⁹ tāta magnitudo virtutis actiue q̄ p̄ eā multo efficacius poterūt penetrare q̄ ignis vel aer. hec ille. In corpore igit̃ glorioso erit subtilitas qua poterit cum corpore non glorioso existere. ¶ Secundo erit corpori iam glorioso resistere. ¶ Tertio hec subtilitas equalis erit in eodem corpore. ¶ Quarto corpus tale permanens in eodem robore. Per subtilitatis igitur virtutem. primo corpus gloriosum cum corpore non glorioso poterit existere. et exemplū huius ponunt quidā quomodo etiam duo corpora non gloriosa sunt sūt. hoc p̄ inquit Tho. angelicus ī quarto suo. quia ferrū et ignis sūt duo corpora etiam sp̄ et dīa. Et tamen possūt esse sūt. hoc p̄ quia operatio facit scire formam et naturā rei. vt p̄. vii. metha. sed cui libet parti ferri igniti convenit vera operatio ignis. nam si adiungatur stupe tunc incendit eam et generat verum ignem. et sic quelibz pars h̄mōi ferri h̄z se cum verū ignē. Et si hoc videtur posse fieri per nāz a fortiori virtute diuina vt corpus gloriosū sūt sit cum corpore non glorioso. h̄ac dotē subtilitatis xp̄s oñdit in sua natiuitate q̄n de virgine nat⁹ fuit absqz lesiōe quādo ad suos discipulos intrauit ianuis clausis. q̄n oēs celos transiit absqz celoz dilaceratiōe. Nec sunt

Erit vigorosa subtilitas

mirabilia nobis et quasi incōphensibilia eo quod videmus
quod duo corpora vtriusque cōius nō pnt eē sū sed vno adueniē
te reliquū expellitur ab eodē loco scdm nām. dicit idē
tho. quod de potētia dei absoluta si deo placeret vñū cor
pus gloriosū possz simul esse in eodē loco cū alio cor
pore glorioso. Et si cōtrariū inueniat dcm ab aliquo
scōz sūt dz intelligi de potentia dei ordinata q̄ deus
de illa solū posse q̄ ab eterno fieri p̄destinavit de quo
rum numero nō credit esse illud scilicet quod vnum cor
pus glīosū simul sit in eodē loco cū corpore non glo
rioso. Hec ille. Quāta virt⁹ quāta potestas corp⁹
glīosū vt penetret q̄cūqz dura absqz tallum diuisione.
Hoc est em̄ qd dicit aplūs. i. Cor. xv. Seminatur cor
p⁹ aiāle. surget corp⁹ spūale. Vbi ait Hic. de ly. Se
minat corpus aiāle. i. grossū impotēs esse cū alio cor
pore nō glīoso surget corp⁹ spūale. i. potēs eē cū alio
corpore nō glīoso sicut suo mō spūs simul est cū corpe
Hic xō et si nō corpore sim⁹ in celis. si mūdū penetra
uimus celos corpe penetrem⁹ et ascendam⁹ spiritu cō
siderātes tantam nobis pmissam glīaz vt dicamus
cū aplō illud ad p̄phi. iiii. Nostra cōuersatio i celis est
Glo. Nostra cōuersatio et si adhuc sim⁹ i terra est i ce
lis vbi est spes nra. Cōuersatio quidē nostra debet es
se virtuosa fructuosa gratiosa. Virtuosi em̄ et sancti
est quod hō possideat bonā cōuersationē grāuā. qz cōuer
satio signū est sanctitatis interioris vt de tali dicatur
illud. Thobie. iiii. In bona vita sancta cōuersatio p
māsit. Itē debet eē intuitibus fructuosa. i. p̄e. ii. Cō
uersationē vestrā inter gētes hñtes bonā. Apud deū
gratiosa Deuter. i. Date nobis viros sapiētes et gna
ros. et quoz cōuersatio sit p̄bata. i. ap̄bata apud deū
Talī em̄ cōuersatio talis vita faciet vos penetrare ce
los et habē dotē subtilitatis. Sic igit p̄ter quō corp⁹

Tertia gloria corporis

gloriosum poterit cū nō glorioso existere. ¶ Secūdo poterit etiāz corpori non glorioso resistere. nō em̄ poterit corpus non gloriosū penetrare corpus gloriosū sicut econtra vt patuit. Unde Bonenē. ait in quarto. Licet nichil possit corpori glorioso resistere ipsum tñ potest aliis sicut patet. qz constat q̄ potest sustinere lapidē in manu. Corpus ergo gloriosū potest se tā gibile p̄bere ⁊ potest nō p̄bere siue latere ⁊ hoc h̄z scdm̄ diuersas cōditiones. nam tangi potest. qz potest impellēti resistere cū sit corpus verū non vanum vel fantasticū. latere vero potest quia potest penetrare organū tactus: primū habet per veritatē nature. Secūdū scdm̄ effectus spiritualis potentie. Hec ille. Et huic proprietati resistendi est in via. similis fides nostra. i. Joh. i. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Nūq̄ em̄ vldens confusionē victi ⁊ honorem victoris nititur ad victoriāz. sic nos per fidem intelligentes confusionē peccatorū ⁊ demonū p̄ eternam damnationē. Intelligentes etiā per fidē honorem ⁊ gloriā bonorū debemus toto conamine resistere demoni ⁊ pctō. ideo fides comparatur sc̄to Ephē v. In omnibus sumētes scutum fidei. ⁊ i. Pe. v. Qui scz diabolo resistite fortes in fide. Atiqz fides saluat hominē que operibus adimpletur. vnde fides dicit̄ eo q̄ faciat sicut promittitur. Unde Grego. Quid p̄dest q̄ redemptori nostro per fidē adiungimur. si ab eo moribus disiungamur. Tunc veraciter fideles sumus si quod verbis promittimus. operibus implem⁹. Fidelis seruus nō timet perdere equū vt iuuēt domīnū. christus non timuit vitā perdere corporalem vt tuaret hominē. certe nec nos debemus timere si opus fuerit perdere vitā corporalem vt seruemus fidem Apocal. iii. Esto fidelis vsqz ad mortem ⁊ das

Erit Vigorosa subtilitas

bo tibi coronam vite. i. Macha. ii. Abraham in tēpta-
tione nonne inuentus est fidelis. Joseph in tēpore an-
gustie sue custodiuit mandatū. Et sequitur ibidem.
ananiās. azarias. misael credentes liberati sūt de flā-
ma Et post. Vos ergo filii cōfortamini ⁊ viriliter a-
gite in lege quia ī ipsa gloriosi eritis. Sed heu mul-
ti sunt fideles verbo sed pauci opere de quibus apo-
stolus ait ad Titū. i. Confitentur se nosse deū. factis
aut negant cū sint abhominati ⁊ incredibiles. ⁊ ad oē
opus bonum reprobi. de quibus potest dici illud ps.
Cor autem eorū non erat rectum cum eo. nec fideles
habiti sūt in testamēto ei⁹. Si ergo fideliter viuimus
⁊ pctis resistam⁹ poterim⁹ in corpe glorioso resistere
corpi nō glorioz nō corpe glorioz ait Boñ. Et hoc de
secundo. Tercio hec subtilitas equalis erit in eodez
corpe dicente Richar. Hec subtilitas erit equalis
in omnibus partibus eiusdē corporis. Eque enim p-
fecte ⁊ facilius poterit vna pars corporis glorificati
simul esse cū corpore non glorificato sicut alia. Sub-
tilitas tñ secundo modo dicta nō erit equalis in om-
nibus partibus corporis. quia debita corporis armo-
nia requirit vt vna pars corporis sit rarior ⁊ alia
⁊ alia densior aliis. Erit tamē in partibus corporis
densitas ⁊ raritas secundū illam proportionem quā
requirit perfecta humani corporis armonia. Hec ille
Et huic proprietati cōuenienti equaliter omnib⁹ par-
tibus corporis assimilatur charitas qua quisqz tenet
diligere proximum sicut seipsum. Mat. xxi. Diliges
proximū tuum sicut teipsum. i. ad eandem beatitudi-
nem ad quam diligis te. Alit. de lyra. Unde scdm
Augu. dilectio dei ⁊ proximi est propria virtus ⁊ spe-
cialis piorum atqz perfectorum. cum cetere virtutes
bonis ⁊ malis possint esse communes vnde ista ge-

Tertia gloria corporis

mina virtute qui caret alas ad volandū in regnū ce-
lorū nō habet. Et nota q̄ qñ dī diliges proximū tuū
sicut teipsū tradit̄ et diligēdi rō et dilectionis modus.
Nō q̄dē diligēdi tradit̄ siue tangit̄ ex eo q̄ proxim⁹
noīatur. prop̄ hoc enī debemus eos ex charitate dili-
gere. q̄a sūt proximī nobis. et sūm dei imaginē et scōm
glorie capacitatē. Nec refert utrū dicat̄ proximus vel
frater ut hētur i. Joh. iiii. vel amicus ut hētur Leui.
xix. q̄ per oīa hec affinitas designat̄. Modus aut̄ di-
lectionis tangit̄ cū dicitur. sicut teipsū. quod nō est in-
telligendū q̄tum ad hoc q̄ aliq̄s equaliter proximū
sibi diligat. sed aliqualiē sibi et hoc tripliciter. Primo
quidē ex pte finis ut aliquis diligat proximū propter
deū sicut et seipsū prop̄ deū debet diligere ut sic sit sā-
cra. Secundo ex pte regule dilectionis ut scz aliquis
non condescendat proximo in aliquo malo. sed solum
in bonis ut sic sit dilectio proximī bona et iusta. Ter-
tio ex pte rōnis dilectionis ut scz nō diligat aliquis p-
ximū prop̄ propriā utilitatē vel delectationē. sed ea
rōne q̄ velit proximo bonū sicut vult bonū sibiipsi ut
sic sit dilectio proximī vera. Sed heu apost. em̄ dicit
Thimo. scribēs in. ii. ep̄la. iiii. c. Hoc aut̄ scito q̄ in no-
uissimis diebus instabūt tpa periculosa et erunt homi-
nes seipsos amātes cupidī. elati. superbi. blasphemī.
pentibus nō obediētes. ingrati. scelesti. sine affectiōe.
sine pace. criminatores incōtinentes. inimici. sine be-
niguitate. proditores. proterui. ceci. voluptatū amato-
res magis q̄ dei. habentes quidē speculē pietatis. vir-
tutē autē eius abnegātes. et hos deuota. Nec ibi. Hic
ostendit maliciā hominū que erit in vltimo et tam suo
tempore inceperat vn de exponens hūc textum Iac.
de lyra ait. In nouissimis diebus. hoc em̄ erit potissi-
me ante tempora antichristi instabunt tēpora periculi

Erit Vigorosa subtilitas

losa propter multiplicitatē seductoz. Petrus vero de
tharentia latinus explicans ait. In nouissimis dieb?
scilz circa finē mundi. i. Thimo. iiii. Nouissimis dieb?
discedent quidam a fide instabunt sancti scilicet tem
pora periculosa. id est periculis plena. Erunt em̄ p̄se
cutiones grauissime conflante ex tirānis. hereticis et
ypocritis. Illi sunt tres ordines dentium Daniel. vii.
Et hec erit causa periculi. quia erūt homines seip̄os
amantes. non deum vel proximū. Philip. ii. Omnes
querūt que sua sunt. Ex propulo aūt amore tanq̄ ras
dice oīa mala oriātur. q̄a vt dicit Aug. li. de ciuit. dei.
Ciuitatē babylonie facit amor sui vsq; ad conceptus
dei. Cupidi. hic ponit tres effectus amoris priuati. Et
primo in generali. Primus est p̄petratio om̄is mali
Secundus contemptus summi boni. ibi. voluptatum
Tertius est simulatio catholice fidei. ibi habētes spe
ciem. Pōnit primo quattuor mala que cōmitti ma
gis videntur in deum. Secundo. x. que magis in pro
ximū. ibi parentibus nō obediendo. Tria que magis
videntur in seipsum. ibi proterui. Dicit ergo cupidi. q.
d. erunt homines ita seip̄os amantes q̄ erunt cupidi
ad lucrum pecuniarum. diligentes scilz plus mundū
q̄ deum. elati ad dñm Prover. vi. Sex sunt que odit
dominus. oculos sublimes &c. Superbi ad honorem
sibi impensum Jac. iiii. Deus superbis resistit. Blas
phemi ad dei vituperiū quod est grauissimum pec
catum. quia spiritus blasphemie non remittetur in
hoc seculo nec in futuro. Parentibus. hic tangit. x.
mala que videntur magis committi in proximum.
Primo tria que committuntur in proximum supe
riorem. Secundo quattuor que in proximū equalem
scilicet sine affectione. Tertio tria q̄ cōmittūtur i pro
ximū inferiorē. ibi imites. Dicit ergo Erit etiam

Tertia gloria corporis

pa non obe. siue carnalibus siue spūalibus ⁊ q̄tū ad
p̄cepta. cōtra illud Ephe. vi. Filii obedite parentib⁹
vris per oīa. Ingrati q̄tū ad bñficia a parentib⁹ im-
pensa Sapie xvi. Ingrati em̄ spes tanq̄ hybernalis
glacies tabescet ⁊ disperiet tāq̄ aqua supuacua. Sce-
lesti ad grauioza etiā maleficia i psonas pentū impe-
trāda Ysa. i. Conteret scelestos ⁊ pctōres simul. Sine
affectōe alioz. s. miserie nō cōpatiēdo Ro. i. Sine af-
fectione sine federe sine pace alioz quietē pturbādo.
Crin. iatores. i. crimia aliis iponētes. In cōtinētes. i.
pctis carnalibus deseruiētes. gule ⁊ luxurie vacando
Immites. i. crudeles erga eos quos pnt opprimere.
Sine benignitate. i. sine mi a ⁊ largitate erga eos q̄
bus debēt subseruire. Proditores. i. secretoz reuelato-
res erga eos q̄bus hnt cōsulere. Proterui. hic tangit
pctā que vidētur cōmitti in seipsū. Dicit ergo pterui
. i. inuerecunde se hntes quo ad actus cōcupiscibilis q̄
maxime sūt erubescibiles Yere. iii. Frons mulier me-
retriciis facta ē tibi nolūstī erubescere. Timidi. i. infla-
ti aio quo ad actus rōnalis Sapie. ii. Excecauit em̄
illos malicia eoz ⁊ nescierūt sacramēta dei. nec spera-
uerūt mercedē iusticie. Erūt etiā voluptatū amatores
magis q̄ dei. Ipsi em̄ sūt de q̄bus di. apost. Philip.
iii. Quoz deus vter est. Et erūt hntes qui dā species
pietatis. i. xpiane religionis in extiori sūatione. qz sa-
cramēta xpiane religionis p̄cipabūt cū bonis. ideo
p̄iculosiores Mat. vii. Attendite a falsis prophetis.
Virtutē aut. i. rem pietatis ipsius. i. dilectionē dei ⁊ p-
ximi abnegātes. ⁊ hos deuita. s. hoīes ita puerfos. Et
ii. canonica Joh. i. Neqz aue ei dixeritis. Hec petrus.
Nō sic charissimī viuamus si glām celestē desidera-
mus in qua virtus subtilitatis erit equalis in p̄tibus
eiusdē corporis. sed magis proximū sicut nos diliga

Erit Vigorosa subtilitas

mus. quia qui proximū diligit legem implet. ex qua
sequitur salus. Et hoc de tertio. Quarto dictū est q̄
hec subtilitas pmanens erit in eodē robore. Mā glia
tam aīe q̄ corporis ē ppetua ⁊ sine mutabilitate sicut
dictū fuit prius. cui correspondet pseuerantia bone vite
quia qui pseuerauerit vsq; in finē hic salu⁹ erit. Mat
x. Ad hanc autē subtilitatē pueniemus si nobis dica
tur. Venite benedicti ⁊c.

Quartā glia corporis erit velotior agilitas de qua
dicit apost. i. Cor. xv. Seminatur in infirmitate.
surgit in virtute. Abi ait Hi. de ly. Semiatur in infir
mitate. scz corpus ab aīa de difficili mobile. qz vt dici
tur. Sepi. ix. Corpus qd corrūpitur sggauat aīam.
consurgit in virtute. i. mobile fm voluntatē anime p
dotem agilitatis. hec ille. Nec autem agilitas erit in
quattuor. ¶ Primo mouendo corpus absq; resisten
tia. ¶ Secundo mouendo corpus quo volit potētia.
¶ Tertio mouendo corpus nō rei carētia. ¶ Quar
to mouendo corpus in dei p̄sentia. Agilitas igit̄
hec erit in mouendo corpus absq; resistentia iō dicit̄
Sapi. iii. Fulgebunt iusti per dotem claritatis vt dis
ctum est. ⁊ tanq̄ scintille in arundinetis discurrent per
dotem agilitatis qua corpus obediēt aīe ad nutū q̄s
tum ad motū localem vt declarat Hi. de ly. Et Isa.
xl. dicitur. Qui autē sperant in dño mutabūt fortitudi
dinē. assument pēnas vt aquile. current ⁊ nō labora
bunt. ambulabūt ⁊ nō deficient. Discursus autē scin
tillarū agilis est ita etiā volatus aquillarū. laborabūt
tamē prop̄ resistentiā mediū. ⁊ etiā qui hnt corpa fa
tigabilia. ista autē non erunt in motu beatorū corporū.
Unde Richar. ait. Ad agilitatē motus tria concur
runt. scz fortitudo virtutis motiue. habilis mobilis
ad motū. ⁊ istorū duorū pfecta coniunctio que requiritur

Quarta gloria corporis

inter mobile et motorem. Primum erit in beatis per gloriam anime. Secundum erit in corpore per quandam qualitatem que erit habile moueri secundum voluntatem. in nullo penitus resistens que qualitas dicitur deus agilitatis. Tertium erit per ista duo simul. per illa enim duo erit perfecta coniunctio inter corpus et animam que requiritur inter mobile et motorem sicut per impassibilitatem perfecte unietur anime ut forme danti complementum primi esse. et ideo anima ita velociter poterit corpus suum mouere sicut potest seipsam sine corpore. hec ille. Et Thome anglicus ait Fide tenemus immediate pacto iudicio quod corpora sanctorum equali velocitate sicut angeli dei ascendent cum christo iudice. hec ille. Ibi nulla erit resistentia. Unde idem Thome ait. Ad hoc quod corpus ab anima beata resumptum non sit ipsi anime onerosum sicut esse consuevit in hac vita mortali quatuor requiruntur. duo ex parte sensus et duo ex parte motus. Nam ex parte sensus primo requiritur ut corpus anime bene sit nobilium passionum. scilicet sensibilibus specierum de facili receptiuum. Secundo ut sit inobilium passionum scilicet corruptiuarum et lesiuarum actionum propulsiuum. Ratione primi conuenit tali corpori deus charitatis. Ratione vero secundi deus impassibilitatis. Et similiter ex parte motus duo requiruntur in huiusmodi corpore. Primo enim congruum est ut hominis corpus taliter disponatur quod motor iustus ipsum mouendo non lassetur. Secundo ne in suo motu propter resistentiam medii non retardetur. Quo ad primum disponitur hominis corpus deus agilitatis. Sed quo ad secundum deus subtilitatis. dato tamen quod in tali motu non sit resistentia ex parte medii non sequitur quod fiat in instanti. Si tamen sensus videret transiitum corporis gloriose iudicaret hominis transitus durationem esse eque indiuisibilem sicut aeris illuminationem quous in hoc sensus deciperetur. quia et si sensus non deciperetur circa proprium obiectum. decipi tamen

Erit Velocior agilitas

potest circa obiectum cōe hec ille. **D** q̄ locutū dū erit
aīe hīe corpus suū ita agile: ita velociter mobile. **D**e
siderāt em̄ quidā corp⁹ hīe agile sicut hī yūdō. sed
vere talis agilitas nichil ē cōpatīue ad agilitatē cor
poris gliōsi qđ mouebitur ita subito q̄ iudicareē mo
ueri ab oculo vidēte in instāti etiā si mouerēt ab oriē
te in occidentē. Quāto desiderio debemus mēte rvo
lūtate hīōi gliōsam velocitatē optare ⁊ mēte humili
deo seruire vt hāc possim⁹ obtinē. Cōsideratio tāti pre
mi nos excitare dī ad festināf opādū eap q̄ possum⁹
ad illō puenire. Ec. ii. In oīb⁹ opib⁹ tuis esto velox ⁊ oīs
īfirmitas nō occurret tibi i oīb⁹ opib⁹ boīs es īo strēnu⁹
nō pcrastinās. ⁊ sic īfirmitas pcti nō occurret tibi. ⁊ vere
diligētia ē mltū necessaria i pfectū spīali. 3o di. apo.
i. Cor. ix. Sic currite vt cōphendatis. s. Ne mlti sūt si
miles tigrīdī q̄ qñ venatorē psequē vt fetū suū quē im
portat recuper dū currit post ip̄z lueit specula q̄ i via
sua posuit ⁊ dimisit i qđ speculis dū tigris vmbra p
priā videt credit eā eē catulū suū. ⁊ iō lābēdo speculū
suū sistit ⁊ a cursu suo īpediē. ⁊ ita venator īportat ca
tulū quē ampli⁹ nō recuperat. Reuera huic aīali homo
similis est. corpus em̄ noster est grā quā qñqz accepi
mus. ⁊ bona opa digna de cōgruo ⁊ quasi de condī
gno vita eterna. Sepe autē accidit q̄ hāc grām p di
mus ⁊ dō ip̄az a nobis subtrahit pp̄ pctm̄ ⁊ dū volu
mus ip̄m recuperare ab ipso deo. specula i hac vita po
sita. i. mūdāna p̄sp̄ritas delectatio carnis ⁊ hono
res nos detinēt ⁊ retardāt a fetu recuperādo ⁊ supueit
mors. ⁊ sic dānamur. Nō diligam⁹ igr vmbre vanita
tē. s. rei vītātē. nō negligētie tarditatē s. bonoz opoz
velocitatē. de diligētia pōt dici illd. Lu. xiii. Opz me
hodie ⁊ cras ⁊ sequenti ambulare. id est continue ⁊ di
ligenter. Talibus igitur vabitur agilitas gloriosa. ⁊
hoc de primo. Secūdo dixi q̄ agilitas p̄dicta erit in

Quarta gloria corporis

mouēdo corpus quo volet potētia i. volūtas dicente beato aug. xxi. de ci. Ubi volet spūs ibi erit protinus corpus. vnde corp⁹ non inclinabit magis ad sursum q̄ ad deorsum nec magis ad deorsum q̄ ad sursum. Qd declarās Bon. ait Corpus glīosum rōnez sue nobilitatis z stabilitatis trahit ab aīa. ideo inclinatio ei⁹ est ad aīam non ad aliqd extra. Et qm̄ agilitas sedetur inclinationē z aīa pōt moueri i oēm dīam positionis. ideo corpus ē habile ad oēm sītū. vñ agilitas nō inclināt ad aliquē locū determinatū. sed ē prōptitudo vt corpus moueāt in oēm locū ad quē vult moueri anima. nā appetitus elemētoꝝ totalitē dēatur i illo corpore. ita q̄ nullū elementū i eo appetit suā sperā. z iō ablat⁹ ē terre appetit⁹ ad deorsum z grauitas. hec ille. Hūc aut corp⁹ nrm tēdit deorsū prop̄ grauitatez suā. s; tūc nō sic vt dictū ē. Hic ergo mūd⁹ p nūc ē locus corpoꝝ nroꝝ. sed nimis artus i cōpatione ad celū syderū. Similes tñ plures mūdani sūt quibus conclusi i gabiā i qua si ponātur a iuētute. ita bene cātant dulciē. sicut extra. Sic pctōres i peccatis nutriti z assueti in hoc mūdo letātur ac si essent i paradiso. vel quasi nō attēdētes picula z laqueos huius mūdi per quos plures capiūtur z deducūt ad locū inferni. ē tñ i volūtate nra grā dei assistēte vt ad locū supremū ascendam⁹ z predictā agilitatē consequamur. Et hoc de secundo. Tertio dixi q̄ agilitas pfata erit in mouendo corpus nō rei carentia i. prop̄ aliquē defectū vnde Richar. di q̄ corpora glīosa nō acquirēt aliquā pfectionē per suū motū localē. mouebūtur tñ vt id qd hnt i virtute actu exercētes diuinā sapiām in omnibus cōmendabilē ostendāt z vt reficiātur visus eoz pulcritudine diuersarū creaturarū. in qbus dei potentia z scia z bonitas eminēter relucebūt. hec ille. Motus

Erit Velocior agilitas

sūt hic vt coiter est ppter aliquā indigentia z ē ens
tis impfcti pficiendi p terminū q̄ acquirē p motū.
Mor⁹ tñ ad vbi pōt eē entis pfecti sicut p3 de celo z de
sublātis sepatīs que mouētur motu locali quīs sint
entia pfecta ex suo motu nullā pfectionē intrinsecā
acq̄rentia. Sed de loco hui⁹ mūdi moueri multuz af
fectare debemus. qm̄ hic multis bonis caremus. nāz
caro nostra dicit a carendo eo q̄ caret omī bono. Ca
ro em̄ cūctis virtutibus est denudata prauis affecti
bus inflāmata duris tumultibus excitata. ideo est p
abstinentiā z penitentiā castiganda z reprimēda. qz
quādo caro nostra nimis p delicias impinguat con
tra spm̄ recalcitrare molit̄ ad modum equi pinguis.
Caro em̄ humana si fuerit bene pasta z nutrita nūq̄
cessat ludere z inhoneste se portare. Vnde apost. lo
quēs de seipso ante cōuersionē dicit ad Ephe. ii. Ali
q̄ cōuersati sumus in desideriis carnis nostre faciē
tes vlcūtatē carnis. Est in carne maloz affectus. qz
semp per mala desideria ardet semp nititur spm̄ iue
nerare per delectationē. aut ipsū infestare per varias
cogitationes. aut ipsū cōturbare per terrores z opi
niones. Ad gal. v. Caro cōcupiscit aduersus spm̄. vt
prius dictū est. Et ita est duris tumultibus excitata.
Ecc. xvii. Quid nequū q̄ qd̄ excogitauit caro z san
guis. Ex hoc argueretur. Ideo ait apost. Ro. xiii. car
nis curā ne feceritis in desideriis. Ex carētia igitur
boni in carnē optare debemus vt ipsa corpora nostra
mutent̄ in melius qd̄ fiet dū mouebimur absqz carē
tia alicuius boni. Et hoc de tertio. Quarto dictū est
q̄ agilitas prius dicta erit in mouēdo corpus. vñ dis
cit Richar. q̄ per illū motū nō minuet̄ in aliquo eoz
contēplatio. qz quocūqz vadant deū semp p̄sentē ha
bebūt. hec ille. Itē inquit virtute supnaturali humana

Quarta gloria corporis

tatem xpi oculis corporalibz videbunt in quocunqz loco
celi empyrei fuerint. hec ille. Nunc aut quis deus ait
Act. xvii. Non longe sit ab unoquoqz in ipso em viui-
mus moriemur et sumus tñ ipsū non videmus sicut
in patria videbim⁹. Abiait It co. de ysa. In ipso. et
sicut in causa efficiēte. nā causat in nobis viuere mo-
nere et esse sic est intimior nobis q̄ nos ipsi. qz cōiūgit
p̄cipia intrinseca. hec ille. Iste sūt quattuor dotes
corpis de q̄bz iā dixim⁹. s. claritas impassibilitas sub-
tilitas et agilitas. Unde ait Benauen. q̄ dotes dicūt
quasi diuitie date desponsate Et Richar. dos antiq̄
tus solet assignari quādo spōsa traducit in domū spō-
si q̄ dos q̄uis assignetur sponso a patre sponse tñ pro-
prietas remanet penes sponsaz q̄uis vsus debeat
sponso. Unde soluto carnali matrimonio dos rema-
net sponse. Sic et dotes brōz sunt ad spēs gloriā et p̄-
p̄riā perfectionē beatorū. Itē di. q̄ dotes sūt q̄litates
Unde dos visionis est quidam habitus luminosus ī
intellectu quo eleuatur ad clare deū videndum. Dos
fruitionis est perfectus charitatis habitus quo ani-
ma fruitur deo. Unde proprie loquendo in dotibus
anime non consistit beatitudinis essentia. s. in actibz
earum ad quos ordinantur sicut habitus ad actum
Et harum duarum dotum visio et fruitio sunt actus
proprie loquendo. Dos autem tertia a duabus aliis
distincta est habitus perfectus quo voluntas est per-
fecte secunda de p̄p̄tuatione tentiois p̄dicte. Sine em
p̄dicta asscuratiōe nō pōt itelligi aīa deo p̄fecte vni-
ta. p̄i⁹ ergo ē dos visiois sc̄do dos fruitiois. t̄t̄o dos
perfecte scrutatis. Unde dos in proposito sicut descri-
bitur. Dos est perpetuus ornatus anime et corporis

Erit Velocior agilitas

vite securi in eterna beatitudine iugiter perseuerans. Dotes corporis sunt que dicte sunt. Notandum insuper q̄ de dotibus contingit loqui dupliciter. ait Richardus. aut secundum id quod sunt. sub ratione qua dotes sunt. ¶ Primo modo in omnibus beatis sunt iste tres dotes scilicet clara visio. perfecta fructio et perpetuitatis utriusq̄ securitatis perfectio hec ille. Quod est intelligendum ad sensum expressum. Itē ait idem. Dotes autē corporis que sūt agilitas impassibilitas subtilitas et claritas crū t in oībus beatis scdm corpus post resurrectionē. Sed loquēdo de dotibus sub ratione qua dotes sunt sic maxime proprie sūt in animabus beatis aliquo etiā modo quāvis non ita proprie sunt in xp̄o et in angelis sanctis. Cuius ratio est. quia inter sponsum et sp̄sam proprie loquēdo requirit cōformitas in natura et distinctio in persona et q̄ sponsa facta sit sponsa. Et q̄ inter christū et ecclesiam hominū beatorū est cōformitas in natura et distinctio in persona et de nō sp̄sa facta est sponsa. ideo in matrimonio spirituali maxime h̄z rationē sp̄se dicente apostolo. Ephe. v. Christus dilexit ecclesiā et semetipsū tradidit pro ea. ut illā sanctificaret mūdans lauacro aque in verbo vite et exhiberet ip̄e sibi gloriosam ecclesiam non habentē maculā aut rugam aut aliquid eiusmodi. sed ut sit sancta et immaculata. Cum ergo dos assignetur ratione matrimonii visio fructio. securitas perfectio in animabus beatis habet potius rationē dotis q̄ in angelis sanctis. quia in angelis sanctis non est nature cōformitas ad christū. et ita ecclesia ipsarum non ita proprie habet rationem sponse sicut ecclesia hominum. humana etiam natura christi non est conformis diuine

Quarta gloria corporis

nature neq; districta ab ea in persona . quia in chris-
to nō ē persona nisi persona xbi. ⁊ preterea nūq; fu-
it nō spōsa. ⁊ ideo minime pprie ea que dotes dicunt
in christo habēt rationē dotis quia illa que dicuntur
dotes excellentissime sint in ipso scdm id qd sūt Sicut
ergo dispositiones aīe beate p quas deo pfecte con-
iungitur dotes dicuntur sic dispositiōes corporū beato-
rū per quas pfectius suis animab⁹ cōiunguntur ⁊ eis
perfecte obediūt dotes dicuntur. hec oīa Richar. Bos-
naue. vero harū dotū assignat numerū ⁊ sufficientiā
scdm quattuor genera causarū s; ad p̄sens recitabo
scdm duas causas illarū sufficientiā. ait em̄ . Secūdo
accipit numerus scdm causā efficientē. dotes em̄ vt ī
huiusmodi corpore sūt consumatū ⁊ perfectū esse ha-
bent ab influētia aīe in corpus. Anima aut in corp⁹
dupliciter influit. scilicet vt pfectior ⁊ vt motor. Et p-
fectio aīa gloriosa influit viuificando vitā mortali.
Et motor influit mouendo motu infatigabili alioqn
nō esset gloriosa nisi excluderet mortē ⁊ penam. Ergo
ergo viuificat vita necesse est in corpore eē dispōnem
ad vitam . ⁊ hoc est lucis abūdantia ⁊ claritas . quia
vero vita immortalī necesse est corpus hēre dispōnem
ad immortalitatem ⁊ ista est impassibilitas. Quia ve-
ro motu infatigabili mouet ideo oportet etiā qd ni-
hil resistat. ⁊ iō subtilitas est ī corpore. oportet etiam
qd nihil retardet. ⁊ sic est agilitas. Quarto modo ac-
cipitur scdm cām materialē. sic corpus nrm est com-
positū ex quattuor elemētis. ⁊ quia ab elemētis habz
quaduplicē defectibilitatē ab aqua que est elemētū
humidū ⁊ passibile h; passibilitatē ⁊ corruptionē vn-
de humidū aque corpus corripit . Et terra vero ha-
bet obscuritatē quia elemētū opacū. Et igne aīali-
tatem . qā calor consumit p̄tinue. qā cōtinua indiget

Erit velocior agilitas

alimonia ciborum. Ab aere autem habet infirmitatem. Aer enim facillime imitatur et cedit cuilibet impellenti. quoniam igitur quattuor isti defectus debent per bona opposita remoueri ad hoc quod corpus sit completum complexione completa. ideo quattuor sunt dotes contra corruptionem impassibilitatis. contra obscuritatem claritatis. contra aialitatem spiritualitatis. contra infirmitatem virtus seu penetrabilitas. et hec vltima convenientior est inter omnes quam concordat auctoritati et rationi. auctori apostoli i. Cor. xv. Semina autem et. sicut dictum est. Concordat etiam rationi. Dotes enim corporis dicuntur non omnes qualitates sed qualitates nobiles et principales de nouo supradite nature que recipiunt magis et minus per accessum ad terminum. non per imixtionem contrarii. hec ille. Et Richardus. ait. Erit autem predictarum dorum origo a deo per creationem ut quidam non improbabilius dicunt. unde pro tanto dicitur quod predictae dotes erunt in corpore a beatitudine anime per quandam redundantiam qua deus illa creabit in corporibus beatorum propter meritum animarum quia in via sibi et corporibus suis gloriam meruerunt. hec ille. Item ait quod propter dotes predictas reddetur corpus tale ut in nullo aggrauet animam. quous eam aggrauet dum est corruptibile. In quantum etiam per dotes predictas magis vigeant in actibus suis potestie sensitivae. coadunabunt ad illam operationem intellectus que intelliget quidditates rerum sensibilium in fantasmate quas quidditates triplici modo intelliget. scilicet in verbo et in ipso genere sine fantasmate et cum fantasmate si placuerit voluntati cum modus intelligendi in fantasmate sit homini naturalis. hec ille. Hec sunt ergo que pertinent ad gloriam corporis in vita perpetua. quam gloriam dote habet Christus electis dum dicet eis. Venite benedicti. et.

Quinta gloria corporis

Quonsequenter videndum est de alijs que ad gloriam magis accidentalē faciūt. vñ sicut spōsis carnalēbus dantur tria. Quorū primus dicit̃ dos. Scdm̃ donationē ppter nuptias. Et tertiū parafernalia. Dos ē vt dictū fuit donatio facta sponse ex pte patris et hoc ad vsū sponsi. donatio fit sponse ppter nuptias a sponso. Alia dantur post nuptias vt sūt munera q̃ sibi danē ab amicis. et hoc donū dicit̃ parafernalia. Et dicit̃ hoc parafernale a para qđ est iuxta et fernos qđ est dos qz iuxta et post dotem datur. sic in diuinis deus pater dat dotē sponse ad possidendū. sed sponso xp̃o ad gloriā et honorē. et nō ad vsū q̃a bonorū nostrorū nō eget. Donatio ppter nuptias est quod a sponso dat sponse et hoc erit in futuro gaudiū quod hēbit sponsa in visione xp̃i hominis sponsi. Aliud erit gaudiū qđ hēbit de societate beatorū et de cōgratulatione felicitatis. et de loco celi empirei quod erit hītatō ipsorū beatorū.

Quinta gloria corporis erit celestis hītatō. et non cuiuslibet celi. sed celi decimi quod dicit̃ celū empirei de quo celo loq̃tur xp̃s Mat. xxi. In resurrectione em̃ neq; nubent neq; nubētur. sed sūt sicut angeli dei in celo. de quo ait magister pp̃rietatū. Celū empirei est primū et summū celū. locus angelorū. regio et hītatō hoīm beatorū. Et dicit̃ empireū a pyr qđ est ignis quasi totū sic dictū. nō ab ardore sed potius a lumine et splendore. quod celū sūme est lucidū influens lucē et splendore sup celū cristallinū. pp̃inquū et pp̃ximū. Istius celi pp̃rietates describit Bāba. vñ sverbis Basilii in exameron di. sic Celum empyrei ē corpus primū. nā simplissimū. de corpulentia habens minimum quia subtilissimū. primū mundi firmamentum. quātitate maxima. qualitate lucidum. figuratione p̃spicū. locali situ supremū. quia a centro remotū ama

Erit celestis habitatio

pliatine spirituum et corporum visibilium et invisibilium contem-
plium. dei summum habitaculum. licet enim deus sit ubique spe-
cialiter tamen dicitur esse in celo. quia ibi relucet po-
tissime sue virtutis operatio. hec ille. Hoc est celum de
quo loquimur dicentes. Pater noster qui es in celis.
Istud celum post resurrectionem erit locus naturalis
corpori glorificato. quod declarans Alexander i. iii.
ait. Materia corporis humani non solum est elementum
imo etiam quanta essentia ut nobis sine aliorum preiudicio
videtur scilicet de natura celi empyrei quod patet. Cor-
pus enim aërium compositum est ex contrariis. sed impos-
sibile est quod contraria conveniant et faciant armoniam
nisi per naturam consiliantem. hec autem non potest esse na-
tura elementaris. quia habet contrarietatem. ergo hec debet
esse natura ista que consiliat naturas elementares con-
trarias et que habet proportionem ad omnem. Hec autem natura
lucis ad hoc quod corpus sit debito modo et in debita ar-
monia compositum ad susceptionem anime. necesse est naturam in
ipso corpore esse. corpora quoque ita se habent ad suas per-
fectiones quod respectu nobilioris perfectionis nobilior est
dispositio. Si ergo ad susceptionem anime vegetabilis est
dispositio ex parte corporis ipsa lux visibilis que est lux
firmamenti consilians partes contrarias corporis et cum aëre
sensibilis sit nobilior lux crystallina disponat et consi-
liet corpus. et cum ulterius nobilior sit perfectio anime
rationalis necesse est quod lux nobilior disponat ad illam.
Hec autem est lux celi empyrei. necesse est ergo quod lux ce-
li empyrei per influentiam infusa subintret corpus hu-
manum ad susceptionem anime rationalis. Et illud apparet. quia
homo non posset appellari minor mundus nisi aliquid de
celo empyreo influeret in corpus humanum ad susceptionem
anime rationalis. In vita autem spirituali quando corpus erit
glorificatum tunc nata lucis donabitur in corpore et manifesta-
bitur. Nata autem elementaris latebit et occultabitur licet non sit

Quinta gloria corporis

ecōtrario. et ideo conueniet locus corpori glorificato
fm naturam lucis et nō fm naturā elementalem. Hic
autē locus erit celū empireū et ita naturalis loc⁹ erit
corpori glorificato. hec ille. Et licet Greg. dicat q car
nis locus proprie terra est. hoc inq̃t Alexander nō ē
verū de natura instituta in vita spūali sicut erit natu
ra corporis glorificati. Imo proprie locus eius erit ce
lum empireū. hec ille. Nec ergo celestis habitatio cō
petit glorioso corpori. et de qua tam pulchra et mirabi
li h̃itatione beati multū gaudebūt qm̃ in ipsa erit.

¶ Primo amabilis pulchritudo. ¶ Secundo mira
bilis magnitudo. ¶ Tertio perstabilis fortitudo.

¶ Quarto laudabilis sanctitudo. ¶ Primo in tali
loco erit amabilis pulchritudo Job. xxvi. Spūs dñi
ornauit celos. Si ornatū sit et pulchrū ipsū firmamen
tū in quo sūt stelle credendū est q ipm celū empireū
quod est locus gl̃ie sit pulchrius et maiori pulchritudi
ne plenū. et h̃mōi pulchritudo oñditur Apoc. xxi. c. In
uisione iohāni facta cui dicit angelus. Veni o stendā
tibi sponsam vxorē agni. Et sustulit me inquit Johā
nes in montē excelsum et altum per quem ait Mt. de
ly. designauit celū empireū qd fm sanctos et doctores
est locus beatorū. Et sequit̃. Et ostendit mihi ciuitatē
sanctā iherusalē descendentē de celo. Nam ait Mt. de
lyra. Elie beate descendēt ad resuscitandū corpora et
cōicandū eis gl̃iam habentē claritatē dei lumen eius
simile lapidi p̃cioso tanq̃ lapidi taspidis et sicut cris
tallū. Et in hoc describitur q̃tū ad pulchrū eius aspe
ctū. Quid pulchrius claritate dei. vtiq; nichil. Et ne
credatur q̃ hec claritas sit similis claritati solis que
visum ledit. iō ait Johēs q̃ hec claritas s̃ilis ē lapidi
taspidis q̃ lapis fm magistrū pprietatū visū acuit et
cōfortat. ita lux celi empirei visū nō ledet. sed magis

Erit celestis habitatio

cōfortabit. Et q: nō hēmus aliqd qd possit nobis ad
plenū tantā pulchritudinē manifestare. Ideo iohēs
ī hoc min⁹ dicit ⁊ plus itelligit. Crīstallū vero de quo
loq̃tur p̃ter h̃z virtutē cōtra sitim ⁊ ardorē per quod
innuī q̃ ex tali luce nō causabī aliqua sitis aut ar-
dor sicut hic causat ex luce solis. **D** q̃ amen⁹ ⁊ delec-
tabilis erit locus ille. Cogita q̃ si delectabile ē pala-
tū pulcherrīmus ornamētis decoratū. mēsa omī cibo
⁊ potu plena ⁊ quibuscūq; aliis delectabilibus orna-
tū multo amplius ⁊ sine cōparatione hitatio celestis est
delectabilior. **D** q̃ fatui sumus q̃ apponimus oēm dī-
ligentiā ad pulchras domos erigēdas quas oportet
nos dīmittere ⁊ de celesti ⁊ pulcherrīma hitatione nō
cogitamus. Ita em̃ cor apponimus ad castra edificia
domos ⁊ cetera loca n̄ra edificanda ac si p̃petuo illic
hitare deberemus. Cogitem⁹ ig̃r de illa māsiōe eter-
na qm̃ in ipsa amabilis pulchritudo. Et hoc de primo
Secūdo vero dictū est q̃ in ipsa ē mirabilis magni-
tudo. Terra utiq; magna est valde sicut patz. in qua
sūt tot regna. tot regiones. tot montes q̃ solus deus
nouit. sed hec magnitudo nichil ē cōparatiue ad celū
primū lune scz. imo est quasi p̃ictus. Sūt autē decēz
celi a quoz primo ut dicit Rabbi Moyses vsq; ad se-
cundū est tantū spaciū quantū posset aliqs īr ⁊ devia-
plana in q̃ngentis ānis. i. quibz circulus siue celū cu-
iuslibet planete habet in spissitudine viā quingentoz
annoz. lege in floribus sanctorz ⁊ hec īuenies que nō
asserō esse vera vel falsa sicut nec recitans asserit.
Sed quicquid sit manifestū est q̃ celū empireū ē ma-
xime magnitudinis cum sit decimū oēs alios circū-
dans hoc erit palatiū beatorz mirabilis magnitudi-
nis. De quo palatio ⁊ eius magnitudine. **Dr Baruth**
li. **D** israel q̃ magna ē domus dei ⁊ ingēs locus pos-

Quinta gloria corporis

sessionis ei⁹. Hec ē domus maxima pmissa hīs qui-
bus dicit in eodē. c. Audi israel mādata vite auribus
percipe vt scias prudentiā. Vide ergo tibi promissus
si prudēs fueris cōtra auaros q̄ cecī ad nil aliud ten-
dūt q̄ ad mundi diuitias credētes p hoc effici ma-
gnos. vñ auar⁹ similis ē vīso qui cū pelui ardenti ei
ostēsa excecatur. sic tales p baculū i. per metalla ⁊ di-
uitias huius mundi in q̄bus ardor auaritie est inclu-
sus qñ ipam per auaritiā. i. appetitū inordinatū respī-
ciūt excecāt ⁊ discretōis lumine priuant figurati. liti.
Regū. vlti. vbi dicit. Qz rex babylonis eruit oculos
Ezechie ⁊ vinctū cathenis duxit eū i babylonā. Sic
rex inferni diabol⁹ execat hoīes cupidos auaros. lu-
mineq; discretōis ⁊ sapiētie salutaris eos priuat ⁊ vi-
cū male cōsuetudinis eos ligat ⁊ sic in babylonē. i. i-
fernū secū ducit. Hunc sūt dies illi de q̄bus dicit. Je-
re. viii Confusi sūt sapiētes preteriti ⁊ capti sūt. Eter-
nū em̄ dñi protecerūt ⁊ sapientia nulla est in eis. pro-
pterea dabo mulieres eoz exteris. agros eoz heredi-
bus. qz a minimo vsq; ad maximū oēs auariciam se-
quūtur. Hico. de lyra exponēs ait. Heredib; i. extra-
neis. nō ad modicū tēpus. nō igit attēdamus vt ma-
magui fiam⁹ ad hec tpaia. s; ad celestē maximā pos-
sessionē celi empirei que dabit scire cupiētibus ⁊ faci-
entibus ea q̄bus celestis habitatio possidebit. Et hoc
de secūdo. ¶ Tertiū dictū est q̄ in illa habitatione
erit perstabilis fortitudo de qua fortitudine dicit. Elpos-
ca. xxi. Et habebat scilicet ciuitas de qua prius dictus
est murū magnū ⁊ altū. per quod designat ait. Hic. de
lyra securitas diuine protectionis q̄ maxime relucet
in statu supne beatitudinis. Et in eodē. c. btūs Johan-
nes sub figura describit statū ciuitatis supne que cau-
sa breuitatis dimitto. Fortitudo hui⁹ loci acquireretur

Erit celestis habitatio

per virtutē fortitudinis q̄ ē virt⁹ animi qua hō potēs
z habilis efficiē ad resistendū malo. z p̄seuerādo ī bo
no. S; vere pauci sūt hodie fortes tales. s; multi sunt
similes asino q̄ fortis ē in pte posteriori. z debilis in
parte extiori vbi est crux. Isti sūt asini fortes in ma
lis in p̄tiscōmittēdis imo obstinati nimis. Tales sūt
fortes p̄ diuitiis acq̄rendis que sūt posteriora. s; pro
bonis sūt debiles. Tales se excusāt q̄ nō possēt talia
vel talia facere p̄ salute sua q̄ sūt p̄iora opera z me
liora de q̄bz dī. Trenozi. i. Abierūt absq; fortitudine
antefaciē subsequētis id est inimici p̄sequētis. Note
m⁹ ergo q̄ hoc fortissimū palaciū dabit viris fortib⁹
p̄ouerbi. xviii. Turris fortissima nomē dñi. ad ipsum
currit iustus. s. fortis resistēdo p̄tis z exaltabit. s. vsq;
q; ad celū ep̄ireuz. Et hoc de tertio. Quarto dixi q̄ ī
illa celesti habitatiōe ē laudabilis s̄ctitudo de q̄ dicit
p̄s. Domū tuā dñe decet s̄ctitudo in lōgitudinē dierū
id ē in p̄petuū. Si em̄ ecclesie n̄re dicant s̄cte q; res
bus s̄ctis dedicate. quāto magis illa celestis ciuitas
debet dici sancta in quaz nichil immundū. nihl. con
quinatū intrabit. Apocali. xlii. Foris canes z venefi
ci z impudici homicide z ydolis seruientes. z omnis
qui amat z facit mendaciū. Nicolaus de lyra. Foris
canes id est gulosi z detractores contra bonos latrā
tes. z venefici id est inuidi veneno inuidie pleni z im
pudici seipsos inficientes z homicide corporales z spi
rituales. z idolis seruientes quod est peccatū directe
contra deum. z omnis qui amat z facit mendacium.
Ille amat qui delectatur mēdacia preferendo s; ypo
crita facit mendaciū. Hā ypocrisis est mendaciū ī fa
cto. Hec ille. Tales nō sūt digni tā s̄cta habitatione
Sed sicut dicitur eodē capitulo. sedes dei z agni illi
la erunt. z serui eius seruiant illi. z videbūt faciē eius

Sexta gloria corporis

et nomē eius in frōtibus eorū. Istud ergo habitacu-
lū nō immerito vocari potest sanctū. qm̄ dedicatū ad
gloriā ⁊ beatitudinē omniū saluandorū. Ad quā in-
troducemur dū nobis dicit. Venite benedicti. ⁊c.

Sexta gloria corporis erit vocalis collaudatio. vñ
glo. sup illud ps. Exultationes dei in gutture eorū
vel faucibus. i. in lingua. Sic em̄ letabūtur in cubili-
bus ⁊ faucib⁹. i. in corde ⁊ lingua vt nō sibi tribuant
q̄ boni sūt s; deo a quo acceperūt q̄ sūt. Et in glo. il-
lius versus. Et faciāt in eis iudiciū dī. In corde ⁊ lin-
gua non desinēt laudare deū a quo eterna habēt. Et
ita sup eodē versu. Exultationes dei i gutture eorum
ait. **Hi.** de lyra. Tunc in corporib⁹ gloriosis erit laus
vocalis scdm̄ q̄ doctores tenēt. ⁊ probabilis. Et ratio
Richardi ad hoc est talis. qz sēsus propinquiores sūt
aīe q̄ corpus. s; corpus ppter beatitudinē aīe pmiā-
bilis ergo ⁊ sēsus pmiabilis aliq̄ delectatōe s; delectatio
nō potest esse in sensu sine actu. Itē natura humana
erit in btis i maxima perfectiōe. sed pfectiores sunt
sēsus suis actib⁹ cōiuncti q̄ nō p̄sicti. ergo in beatis
oēs sensus erūt i actib⁹. Nec ille. Collaudabūt ig ī
sancti in regno celoz. i. sūp laudabūt vocaliter deū p-
pter quattuor specialiter. **¶** Primo propter eoz crea-
tionē. **¶** Secūdo propter redēptionē. **¶** Tertio pro-
pter eoz glorificationē. **¶** Quarto propter eoz gra-
tificationē. **¶** Primo propt̄ eoz creationē. Nam co-
gnoscentes se fuisse factos ad imaginē trinitatis. iux-
ta illud. Gen. i. Faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ simi-
litudinē nr̄am. nō immerito debebūt vocib⁹ magnis
deū collaudare. Quid em̄ nobilius. qd̄ maius potuit
facere hōi in sua creatione q̄ creare eū ad imaginē
⁊ similitudinē suā. O deus me⁹ qd̄ est hoc q̄ facti su-
m⁹ ad imaginē tuā ⁊ similitudinē. vbi ait. **Hi.** de lyra

Erit Vocalis collaudatio

dicit faciamus in plurali ad denotandū pluralitatem
in diuinis. veruntamen qz ista pluralis stat in vnitatem
simplicis eēntie ideo subdit in singulari nram. ima-
go em cōsistit i aīa q̄tū ad proprietates naturales. s.
memoriā. intellectū. z volūtatē. similitudo aut est in
gratuitis. z ideo similitudo est quedā perfectio ima-
ginis. qz grā pficit naturalē. Hec ille. Eandē auctorit-
atē tractat magr sentē. di. ii. primi. de cui⁹ vltiori pro-
secutione sileo. Et reuera hoc est multū mirabile q
nos sumus facti ad imaginē beatissime trinitatis. nō
dico scōm corpus. s3 fm aīam de quo nūc videm mo-
dicū recordari z si recordaremur modicuz videmur
eīdez pro tanto beneficio grati. De natura imaginis
est q cōformemur illi rei cuius est imago. z q ipam
q̄tum est possibile repñtet. Esse igitur ad imaginem
dei obligat nos ad mundiciā aīe. z ad virtutes. z ad
opera bona faciēda. s3 heu possumus dicere cū ps.
Homo cū in honore esset non intellexit cōparat⁹ est
tumentis insipientibus. z similis fact⁹ est similis. S3
existentes in celo empireo post resurrectionē genera-
lem collaudabūt deū de tanta bonitate ipsius crea-
toris. s. q ipsos creauit ad suā imaginē per quā fue-
runt grē z glorie susceptiui dicētes adinuicē. Benedi-
camus p̄rem z filiū cū sancto spiritu laudem⁹ z sup-
altemus eū in secula. Tūc alii rīdentes poterūt dice-
res Bñdictus es dñe in firmamento celi z laudabis-
lis z gloriosus z superaltemus in sclā. qz ad tuā ima-
ginē nos creasti. z hoc de primo ¶ Secūdo collauda-
bunt deū prop̄ suā redēptionē z hec materia maxie
landis. nazcollaudabūt p̄fex. qz vnicū filiū nobis mi-
sit dicētes illud Apoc. vii. Bñdictio z claritas z sapiē-
tia. z gratiar actio honor. virtus. z fortitudo deo no-
stro in sclā sclōy Amē. Laudabūt filiū q carnē nram

Septa gloria corporis

assūpsit. viā paradisi nos docuit. sacra instituit. p salute nra mortē turpissimā sustinuit & redemit a morte etna. Quā laude quē cantū poteris dicere pro tantis bñficiis. Certe illud Apoc. v. Dign⁹ est agn⁹ q̄ occisus est accipe virtutē & diuinitatē. & sapiētiā. & fortitudinē. & honorē. & glīam. & bñdictionē. Collaudabūt spiritū sctū q̄ i virgine vt mat̄ dei eēt supuenit qui aplōs oīuz gnā liguarū vt ecclesiā instruerēt edocuit & multa alia bñficia cōtulit dicēte illud Sap. xii. Q̄ bonus & suavis est dñe spūs tu⁹ in oībus iste erunt laudes iste cātilene. ista dulcia carmina. & siliā q̄ dicent oēs sancti & sctē in illa curia celestī Cogita si potes q̄tū gaudiū erit i tantis melodiosissimis cantib⁹ Quis posset capere. Certe nullus v' uēs. Tales non sūt cātilene hominū mūdanoꝝ & fatuarū mulierū q̄ cōiter sūt inhoneste & magis ad malū q̄ ad bonū prouocāt. & q̄bz cōmittūtur pctā multa ducētia ad ploratū infernū. De quolibet hoꝝ prophetauit dauid & pro eis dixit. Benedicā dñm i oī tēpore. sēper laus ei⁹ in ore meo. Et hoc de secūdo. Tertio x̄o collaudabunt deū ppter eoꝝ gratificationē. nā deo faciēte gratiaz receperūt in sacramētis & aliis qua meruerūt vitā etnā Ro. vi. Gratia dei vita etna. Ista est grā gratū faciens que ē dispositio per quā aīa placēs deo efficitur & eius beniuolentiā asseqtur per quā imago dei i aīa deformis iterū reformat̄ que etiā bonos a malis discernit. qz scdm. Augu. sup Joh. Sola dei gratia redēpti a p̄ditis sunt distincti. Et ista gratia vt exprefsius dicā est quedā spiritualis forma que in aīa a deo immediate creat̄ per quā aīa ip̄i deo conformat̄ diligitur & ad vitā eternā acceptatur. Nec autē ē fōs mētis depuratiuus. Ip̄a em̄ lauat sordes pcti. Ab ip̄a plures riuulī virtutū emanāt. Et sicut fōs ad locū fluit

Erit Vocalis collaudatio

inferiorē. sic ad locū humiliorē gratia Jaco. iiii. Deus
supbis resistit. humilibus autē dat gratiā. Ista ē pōs
sustētatius ne homo cadat in fluuiū iferni ⁊ de vna
ripa ad aliā trāsibim⁹. i. de hoc mundo ad gloriā. Su
per istū pontē positi mortis periculū nō timemus. iō
ait apostolus Hebre. xiii. Optimus est gratia stabili
re cor. Eccl. xv. Per grām dñi iesu credimus saluari.
Hanc igit gratificationē scī cognoscētes se habuisse
a deo dū fuerūt in via specialit sup hoc referēt gra
tiarū actiones di. in ps. Mō mortui laudabūt te dñe
neq; oēs qui descēdunt in infernū. Sed nos q̄ viui
mus benedicimus dño p gratiā quā dedisti nobis in
mūdo bñdictm⁹ dño ex hoc nūc vt vsq; i seculū. Et hoc
de celo. Quarto xō collaudabūt dñz ppter glorificatio
nē ista ē vltima ⁊ sūma cā gaudēdi cantādi ⁊ deū col
laudādi qui tāta cōferet bona pro meritis incōpara
bilibus ad talē gloriā de qua ⁊ si aliqd dixerim⁹ nis
hil tamē cōparatiue diximus ad ea bona que ibi ve
re sūt. Ideo ait ppheta. Beati q̄ habitāt i domo tua
dñe i secula seculorū laudabūt te. Et Apocali. xix. Au
diui vocem quasi multarum tubarum in celo dicens
tium alleluia. Laus ⁊ gloria ⁊ virtus deo nostro. Et
sequitur. Gaudeamus ⁊ exultemus ⁊ demus gloriam
deo nostro quia venerunt nuptie agni ⁊ vxor eius pre
parauit ⁊ datum est ei vt cooperiat se bissum splen
dens candidum. Istud bissum est duplex stola scz glo
ria anime ⁊ corporis. Sic igitur patet q̄ ibi erit vo
calis collaudatio ad quam vocabimur dum nobis di
cetur. Venite benedicti. ⁊c.

Septima glia corpis erit delectabilis visio. Quo
modo aut fiet talis visio declarat Ric. q̄ duplex ē
immutatio sens⁹. Quedā quā cōcomitatur naturalis

Septima gloria corporis

organī transmutatio. Quedā quā talis trāsmutatio non cōcomitatur. sed paritur sensus passione anima-
li. In prima immutatione sensus ita recipit formā sē-
sibilis q̄ vero dñatur ab ea vt cū homo ita sentit ca-
lorē q̄ instrumentū sensus est calidū. In secūda muta-
tione ita recipit similitudinē forme sēsibilis q̄ non de-
nominatur ab ea sicut patet in visu. Visus em̄ vidēdo
albū non efficitur albus. Albedo em̄ vninoce nō pre-
dicatur de albedine que est in pietate. ⁊ de eius simili-
tudine que est in oculo ¶ Prima imutatio nō pōt es-
se sine materiali trāsmutatione que stare non posset
cū impassibilitate beatorū. Sed secūda immutatio
nō requirit de necessitate nisi quandā immutationē
seu passionē animalē. Sine hac autē esse potest. quia
sensus est quedā passio animalis loquendo de actu sē-
tiendi ¶ Secūdo ergo modo intelligēdo q̄ in bea-
tis quilibet sēsus erit in actu. quia talis passio sensus
est eius secundaria pfectio. Hec ille. Erit igitur cor-
poralis et delectabilis visio rerū in quattuor p̄cipa-
liter ¶ Primo erit visio assūpte humanitatis ¶ Se-
cundo virginis ⁊ dei matris ¶ Tercio felicitatis societa-
tis ¶ Quarto celestū claritatis. ¶ Principalis igitur
visio erit assūpte humanitatis. Dictū est enim
prius per Richardū q̄ virtute supnaturali humani-
tatē christi oculis corporalibz beati videbūt. in quocū-
qz loco celi empirei fuerint. Si pulchrū est videre re-
gē in ornamētis regalibz quāto magis pulchrū ⁊ de-
lectabile erit videre regē regū in decore illo maximo
quo fulgebūt in celo. Atqz nihil amplius erit tā de-
lectabile sicut ipm sic videre. Hūc em̄ non saturatur
oculus visu Ecc̄s. i. Sed videre tūc saturabitur. Tūc
quidē beatus ingredietur ⁊ pascua inueniet. Joh. x.
Quia vt ait Nicolans. de Lyra. Beatus reficietur

Erit delectabilis Visio

interius in aspectu diuinitatis . et exterius in aspectu humanitatis per quam saluatus est . Ideo dicit in plurali pascua . Hec ille . Et ad hanc delectabilem visionem puenire valeamus multum diligenter debemus custodire oculos nros vt non pdamus tantam visionem ipsius christi . Ideo dicit ppheta . Auerte oculos meos ne videant vanitatem in via tua viuifica me . Et ob hoc dicitur Ecclesiastici . iiii . Oculi sapientis in capite eius . caput nostrum est christus . In hoc capite debemus oculos collocare dicente propheta . Oculi mei semp ad dñm . Et si nunc non possumus oculos corporales in eum figere . nec eum videre talibus oculis . debemus tamen oculos figere spirituales . s . intellectum et affectum vt inspecta vita christi et conuersatione et eius mandatis valeamus ei confortari sicut scriptor . per hoc qd oculos ad exemplar dirigit recte scribit vt dicamus illud . ii . Paral . xx . deo nro . Cum ignoremus quid agere debeamus hoc solum habemus residui vt oculos nros dirigamus ad te Affectus etiam noster debet in christo capite collocari vt attendes que pro nobis fecit et quanta beneficia nobis contulit . et conferre pmittit ipm sup oia diligamus . Sed heu multi sunt similes porcis qd fructus ab arboze deuorant et oculi ad arbozem nunquam leuant de qbus dicit ps . Oculos suos statuerunt declinare in terram Nam tota eorum attentio et affectio est ad hec terrena . Et vere sicut oculus secundum diuersitatem rerum distantius est cognitiuus . qd rem quam videt a remotis iudicat paruam et quam videt de prope iudicat magnam vt apparet in sole quem paruus iudicat cum tamen sit octies maior tota terra . Sic est de peccatoribus qd deo et a celesti premio per peccati distantiam plurimum elongatis . Nam vt dicit Romae a peccatoribus salus . id est et celeste premium paruum pendunt . Terrena vero quibus per amorem sunt propinqui mas

Septima gloria corporis

gnipēdūt et caripēdūt. In quorū psona dīzsa. xxxviii
Attenuati sūt oculi me. s. i. excelso. Sed aspiciētes ter
rena habent oculos fortes iudicāt talia eorū affectio
ni propīqua fore magna. Ecōtra iustorū oculis celestia
eorū affectioni propīqua vidētur maxima. dicētes euz
propheta. Ego cognoui q̄ magn⁹ est dñs. terrena x̄o
cū sint a iustis remota pua vidētur. imo quasi nulla.
Iete. lili. Aspexi terrā et ecce vacua erat et nichil. Ne
uenius igit̄ oculos nr̄os ad deū sicut legim⁹ de sancto
martino et p̄ib⁹ aliis q̄ oculis ac manibus i celum
erat semp̄ intentus vt increamur x̄pm videre oculis
corporalib⁹ i assumpta hūanitate. qm̄ illa erit maxie
visio delectabilis. Et hoc de primo. Scdo dixi q̄ erit
delectabilis visio virgīs et dei matris. Nec em̄ p̄ x̄p̄s
maxime erit pulchra et excellēs in dotibus corpis. et i
glia illius. et iō erit multū delectabile ip̄am virginē et
dei matrē vidē. Nec em̄ post x̄pm spāliter erit dilecta
ab oībus sc̄tis. Nā cognosceť ab oībus q̄ ip̄a ē mater
dei. cognosceť q̄ ipsa mediāte sūt redēpti. q̄ ipsa fuit
aduocata eorū dū erāt in mūdo. et multa alia bñficia
cognosceť q̄ nūc ignorāt. q̄ tñ ip̄a procurāte fuerunt
eis collata. iō sūme eā diligēt et amabūt. et maximā re
uerentiā exhibebūt. Et nō solū homīes s; etiā angeli
quasi reginā celorū et dñam angelorū honorabūt. ideo
oēs ip̄am cū maxio gaudio videbūt. Cū q̄to gaudio
videres matrē dulcissimā si esz regina pacifica et ma
xima p̄speritate totius orbis. Elere tale gaudiū nihil
ē ad gaudiū illud qd̄ hēbunt sc̄ti de sc̄tissima matre
dei. Nāc autē gl̄iam et pulchritudinē x̄go mať dei me
ruit suis maximis v̄tutib⁹. s. hūilitate. castitate. et cha
ritate. Nec autē nō habuit oculos sup̄bos. nam oculi
sublimes p̄tendūt elationē aī. dicēte Greg. i moralib⁹
Cordis sup̄bia vsq; ad mēbra foras ostendit et p̄ ocu

Erit delectabilis Visio

los citius iudicat. Sciebat enim virgo benedicta scriptum esse Isa. v. Oculi sublimium deprimunt. Dicereque possunt illud psal. Dñe nō est exaltatū cor meū neq; elati sunt oculi mei neq; ambulavi ī magnis. Sciebat isuper q̄ supbia excecavit oculū rōnis. vñ in figura dicitur de assyriis qui interpretantur sublimis. illi. Regū. vi. Percute gentē hāc cecitate. Vere patitur oculus fumo supbie et excecatur ut videre nō possit. Juxta illud pphete. Obscuretur oculi eorū ne videant. unde inter omnes passiones miserabilior est ipsa cecitas. nā ipsa est que decipit cecum in apprehendendo. in iudicando et eligendo. In apprehendendo qui cecus nescit apprehendere utrum hoc sit album aut nigrum. In videndo quāquāq; se iudicat ad orientē ire et vadit ad occidentem etiā in eligendo quā loco aurū eligit cuprū. Ita cecus id ē peior res mūdanas q̄ sunt nigre obscure et viles reputat claras et nobiles. Et ecōverso etiā peccator decipitur in iudicando siue deliberando. quā sepe fit ut deliberet et iudicet ire finalit̄ ad paradisu. et tñ vadit ad infernum. decipitur etiā quā cōter eligit denarium pro paradiso. Sopho. i. Ambulabunt ut ceci quā dñō peccaverūt. Tales igitur picula peccati non perpendunt. Virgo autem humilis clarissime videns omnia ad salutē necessaria ad tantam perfectionem pervenit ut in curia celesti sit delectabile eam videri ab omnibus beatis. Et hoc de secundo. Tercio erit visio delectabilis felicis societatis. Quot erunt beati in illa celesti gloria solus deus et cui revelare voluit novit. Certum est tamen quod beatorū erit maximus numerus. Sicut dicitur Apoc. vii. Cogita igitur quantū gauderes si haberes maximā multitudinē fratrum multum a te amatorū et videres omnes eos in maxima potestate in maxima gloria ppetua. et in qua nullus possit eos molestare

Septima gloria corporis

Ecce tu plus diliges quolibet scdm in paradisi glia qua
v nq dilexeris aliquam psonam in hoc seculo. z p co
sequens plus gaudebis videre illos in illa gloria q
gauderis de quibuscqz amicis huius mundi exnti
bus in quacqz excellentia mundana siue in papatu
siue in gloria regali. Omnis igitur mortalis hoc gau
dium intelligere poterit. quod tm non erit principale
gaudium. Ab illa celesti curia ois inuidia erit elon
gata. que tamen in hoc mundo multu regnat. Nullus
em tristabitur de bono alterius. sed gaudebit vt dic
tum est. Huc vero inuidia filia elationis habet cursu
suu. Ex eo em q aliquis vult alii preferri eius iudet
psperitati. ideo inuidia dicitur a no videndo. qa non
porest videre bona alior. Hec em est qua mediante
diabolus procurauit casum primor parentu. qua me
diante cayn interfecit abel fratrem suu. qua mediate
ioseph venditus e a suis fratribus. qua mediate xps
a iudeis crucifixus est. Dicente scriptura Mat. xxvii
De ipso pylato q sciebat q per inuidia tradidissent
eum. Inuidia imediate apponit charitati q deus est
No sic de illis qui i sut vel erut i glia. sed id vere de
illis dicee quod scribit. i. Macha. viii. Des obediunt
vni. z no est inuidia neqz zelus inf eos. Et hoc de ter
tio. Quarto dictu est q ibi erit delectabilis visio cele
stiu claritatis. Non em solu delectabiliter xpm vide
bnt aut virginem gloriosam aut tanta societate. sed etia
videbnt oculis corporeis illud maximu z pulcherri
mu palatium celi empyrei. z qcunque voluerint videre
in tota mudi machina videbnt. Unde sicut pulchritu
do domus facit ad solatiu z complacentia atqz dele
ctatione hoim. sic utiqz pulchritudo illius ppetue do
mus z hitationis faciet ad gaudiu z delectatione san
ctor. Si tm delectat pulchra castra pulcherrime do

Octava gloria corporis

mus et habitacionis huius mundi in eis habitantes ut vix
velint ea dimittere. quod faciet illa domus regia que sine
comparacione pulchrior erit omnibus palatiis que unquam fue
runt etiam si domus illarum domorum pulchritudo possit similes
esse. Hec est domus de qua dicitur in psalmo Gloria et diuitie in
domo eius. Cogitemus igitur fratres quod non habemus hic ci
uitatem manentem sed futuram inquirimus. Heb. xiii. Alit et
propheta. Letatus sum in his que dicta sunt michi Et que sunt
dicta mihi det. In domum domini ibimus Et si est leticia in spe
quanto plus in re. Vere multi videntur de his nichil crede
re et per consequens esse infideles cum tantam diligentiam vide
antur habere de istis domibus transitoriis. de illa celesti non
curant. Hec ergo celestis habitatio dabitur ut perpetuo in illa
delectabiliter uiuant his quibus dicitur. Venite benedicti
p. m. et. Et hoc de septimo principali.

Octava gloria corporis erit grata multis auditio. Dicitur
Octauum est prius quod omnes sensus erunt cum suis actibus et hoc
rationaliter. quia si sit ibi vocalis collaudatio. sicut prius
dictum est. etiam credendum est quod ille voces audiet a beatis cum
iis corporibus nulla membra vel organa desint. Vide
mus enim experientialiter quod magna est delectatio et com
placencia in cantu bene ordinato et proportionato. Sic cre
dendum est quod illa celestis congregatio delectabiliter audiet
de tot et tam dulces voces. Unde ibi erit gratissima audi
tio ex quattuor. ¶ Et primo ex vocum sonoritate. ¶ Se
cundo ex multorum quantitate. ¶ Tercio ex dictorum verita
te. ¶ Quarto ex cunctorum bonitate. ¶ Erunt igitur mira
bilis et gratissima melodia in auditu ex vocum sonorita
te. Vox quidem gravis rauca aspera et dissona valde est vitu
pabilis et nociva et discordie in armonia contraria et au
ditus audientium atterit et in armonia. imo vox unius si sit disso
luta multorum bene canentium turbat vocem. ut ait psalmista. de
berchipuo. scilicet vox dulcis consona et ordinata multas habet

Erit grata multū auditio

laudabiles proprietates Est ei vox dulcis letificatiua. amoris excitatiua puritatis cōplexiois ostēsiua. laudis et pconit magnificatiua. hec ille q̄s dubitare d̄z q̄ i illis gliosis corpibz pfectissime dispositis hec oīa sint. Vere credendū est q̄ ibi erunt voces dulcissime auditui maximā melodiā facietes multū resonātes letificātes cūctos existētes i illa sacra societate. Vox em̄ format principalit̄ ex cānalibz gutturis et folliculis pulmonis q̄ si sūt lenes et tēperate dulcē et tēperatā et equalē reddūt vocē. Ibi vero oīa que faciūt ad vocē locundā et perfectā i vnū cōcurrent. Eū hec vox erit de qua ppheta i psal. Vox dñi i virtute vox dñi i magnificentia. Et dicit vox dñi qz oīs vox sc̄tōz erit principalit̄ ad gl̄iam et honorē dñi et magnificentiam beatissime trinitatis. sicut magis dicit̄ in tertio articulo. Si em̄ nūc voces hoīm bene cantantiū. aut etiā organoz. aut alioz instrumētōz sint gratissime auditui nostro. q̄to magis voces ille sine cōparatione dulciores et melius resonātes erūt auribus sc̄tōz gratiores. Regimus em̄ q̄ syrena est monst̄ū marini h̄is in vmbilico et sursum formā virgīs. inferius figuram piscis. Que syrena dicit̄ a dulcedine cantus. q̄a sui cātus dulcedine nautas trahit reos dormire facit. quos cū viderit cōsopitos ad nauē accedit et quē poterit capere secū ducit et pferens ad locum suū ipsum secum cōuenire cogit qui si noluerit vel nō poterit ipm perimit et eius carnē deuorat. Hec Bartho. in libro p̄phetatū. Tales sūt cantus cōster huius mūdi et mulierū maxime in choreis et aliis locis. Unde diabolus i hoc assimilatur custodi porcoz qui qñ vult porcos suos cōgregare facit vnū clamare. et sic oēs alii clamant et veniūt. Sic diabolus qñ vult cōgregare exercitū suū facit vnā mulierē clamare in media villa. et tūc oīs

Octaua gloria corporis

Multi & stulte cōueniunt tibi capiūtur multis peccatis
& tandē ad infernū deducūtur. *O* charissimi nō ē hic
locus cantandi tales cantilenas sed magis fleudi.
Luc. vi. Beati qui nūc fletis quia ridebitis. Et eadē.
De vobis qui ridetis nūc quia lugebitis & flebitis. Si
cut em̄ sponsa que recipit alienū nō meret cōsolatio
nē illius celestis patrie que recipit alienū nō meretur
consolari sed flagellari. Sic aīa non meret consolari
sed flagellari. Sic anima non meretur consolatio
nē illius celestis patrie q̄ recipit alienū. Bernar Deli
cata ē diuina cōsolatio & n̄ datur admittentibus alie
nā Abstrahē igit te a cantu fatuo vt possis audire il
lam eternā iubilatiōē. de qua La. i. ii. Aut sponsus
id est xps sponse i ecclesie desiderās nostrā salutem.
Sonet vox tua i auribus meis. Vox em̄ tua dulcis.
Si xpo sit dulcis vox cuiusq; beati. nō imerito dei et
eē dulcis alteri beato Et sic pz quomō erit gratissima
auditio ex vocū suauī sonoritate. Secūdo erit gratiss
sima ex multoz q̄titate. Non em̄ erit vna vox tm̄ re
sonans & dulciter iubilās. sed erūt tot voces quot sc̄i
de qua multiplici voce. ait Jo. Apoc. xlii. Audiui vo
cē de celo tanq̄ vocē aquarū multarū & tanq̄ voces
tonitruū magni. & vocē quā audiui tanq̄ cytharedoz
cytharizantiū i cytharis suis. & cantabāt quasi cantū
cū nouus Dicit ergo Joh. Audiui vocē experimentē
mihi de gaudio celi tanq̄ vocē multarū. i multoz po
puloz siue sc̄toz q̄ ex multis populis electi sūt qui dī
cūtur aqua prop̄ fluxū successiue generationis Dicit
etiā tanq̄ vocē tonitruū magni. quia longe late audi
tur. Et dicitur vox tonitruū prop̄ magnā expressionē
vehemētis desiderii quo desiderant laudare deū. Si
cut em̄ tonitruū generat̄ ex vapore incluso i nube qui
cōtinē nō pōt. Sic sc̄i i patria nō possūt cōtineri desi
deriū suū qn̄ vocibz illd̄ expumāt. Dicēte pphā i ps.

Erit grata multū auditio

Exultabūt scī i glia. Exultare ē pre gaudio quasi extra se saltare. Sequit̃. Et vocē quā audiui &c. Illic cōs mendat illa melodia ab instrumēto musico. Cythara lignū h̃z cui oēs corde sūt fixē. Hoc lignum designat meritū dñice passiōis quā i ligno crucis sustinuit cui oīa merita scōr̃ affixa sūt & cuius virtute oīa efficacīa h̃nt. qz sine illo nullū sonū reddūt. Beati ergo in patria sua xp̃o attribuūt. ideo cordas suas ligno extendūt. & dñi merita in singulis cordis. i. scis cōputādo vident correspōdere p̃mia. resultat huius cythare id est societas scōr̃ suauissimū vocis gaudīū. Et seq̃tur. Et cantabāt quasi canticū nouū. qz hoc canticū t̃m placebit p̃ infinita secula q̃tum illa hora qua p̃io incipiet̃. & ideo semp reputabit̃ nouū. Hoc est canticū de quo ait p̃phera in ps̃. Cantate dño canticū nouū. **I**nestimabilis melodia. **I**ncōparabilis iubilatio q̃s te merebit̃ audire. Mōne hūi q̃ gaudēt plus de sua infidelitate q̃ iusti de fide qui similes sunt cigno qui prope mortem suā dulciter cantat. similes etiā delphīnis & syrenis qui tūc saltant & gaudent qñ tempestas in mari debet insurgere. Sic multi gaudent in morte peccati. Certe tales nō merētur audire illā vocē dulcissimā q̃a ex gaudio talīū seq̃tur tēpestas dāpnationis eterne. de q̃bus dicit̃ Job. xxi. Exultāt lusibus & tenent tympanū & cytharā & gaudent ad sonitū organi. Ducūt in bonis dies suos & in pūcto ad inferna descendūt. qui dixerūt deo recede a nobis scīam viarū tuarū nolumus. Eci qui nō vident lucē cōiter sūt testes. vñ dicit Thobias ca. v. Quale gaudium michi erit qui in tenebris sedeo & lumen celi nō video. Sic sine lumine gratie nullū pōt esse gaudīū spūale. & idō qui p̃ pctm̃ lumie gratie sūt priuatī nūq̃ p̃fecte gaudent. q̃a semp portā secū causam tristicie scz remorsū

Octava gloria corporis

cōscientie pro criminibus que fecerūt in ps. Non gau-
debit inimicus meus sup me. s. inimicus gratie non
gaudebit de ea. sed timor dei delectabit cor et dabit le-
ticiam et gaudium. Eccl i. Talibus dabit gaudiū illi⁹
eterne iubilationis. Et hoc de secundo. Tertio dictus
est q in illa etna glia erit grauissima auditio ex di-
ctorū veritate bonis em bona placent. Ad hoc ergo
q cantus placeat deo opz q placeat ei cantor matia
forma et finis. Et in hoc duo vltima pūcta simul pos-
sūt declarari. Cantorē quidē duo faciūt placere iuxta
xpm. s. affectio munda et intentio recta. An sicut vox
munda facit placere cantū. sic affectio mūda. iō non
est gratus cantus reproborū. Isa. xxxviii. Aut ezechias
Dñe saluū me fac scz a pctis. et ps. n. cā. c. diebus etc.
Secdo requirit q sit intētio recta. sicut vox placz alta
Intētio em recta facit attingere ad altissimū. In ps
Cantabo dño qui bñfecit michi et ps. n. d. altis. Non
nūmo propē cupiditatē nō mūdo ppter vanā glām.
nō carni propē lasciniā. sed dño propē eius laudē. An
dicitur. ii. Paral. xx. q iosaphat statuit cantores dñi.
vt laudarēt eum. Vere tales sunt cantores illius su-
perni templi. qz mūdi a peccatis et oēm cantū suū fa-
ciunt ppter deum. ideo eorū cantus sūme placet ipsi
deo. et cunctis ipsis cantoribus. Si em cantor displice-
ret qtuqz q bene ageret cātus eius nō placeret ipsi
odienti. Ibi vero scz in glia erit maximus amor vni⁹
ad alterum et ideo cantus talū multū erit grat⁹ omi-
bus ibidē exstibus. Videmus em q matres q multū
diligunt natos suos si vident sine audiunt eos bene
cantātes in diuino seruitio multū delectātur. Canta-
bunt insuper dño vt dictus est figurati primi. Paral.
xvi. Ubi dicitur q dauid constituit coram archa dñi.
sacerdotes canere iugiter. Placet etiam cantus qñ

Erit redolens adoratio

materia ē pulchra . Materia aut cātus btōz erit de
bñficiis diuinis . in ps Cantabimus ⁊ psallemus virtutes
tuas Cantabūt igit de virtute ⁊ potētia dei quā
ostendit in mūdi creatione . de eius mīa quā ostendit i
nostra redēptione . de ei⁹ clemētia quā ostēdit in bea
toz saluatōe . ⁊ de multis aliis que longū foret enar
rare . Dicente ppheta in psona cuiuslibet beati . Mis
ericordiā ⁊ iudiciū cātabo tibi dñe . Placet iterū cā
tus quādo fit letādo humiliē . sicut cant⁹ auicularū le
tior est ⁊ magis gratus quā cant⁹ magnarū auium .
Et iūqz cantus btōz fiet cū magna hūilitate ⁊ reueren
tia ad ipsū deū ⁊ ad seinuicē . iō erit gratissim⁹ . Ideo
in psona cuiuslibet sācti dicit ppheta . Gaudebūt la
bia mea cum cātauero tibi . ⁊ aīa mea quā redemisti .
Unde talis cantus in oī hūilitate factus delectabit . ⁊
seipsū cātantē ⁊ cūctos audētes . Quāta leticia quā
tū gaudiū quāta exultatio erit in auditu tantoz can
tantū . Quis potest hoc cogitare certe nullus morta
liū . Quāntū debēt optare hmōi cantū ⁊ maximam
melodiā hui⁹ q̄ delectant in cantib⁹ inhonestis ⁊ lasc
iuis aliis que ducūt ad infernū . Sed notate q̄ sicut
oportz prius facere vigiliā q̄ festū . sic oportz nos pri⁹
flere cū flētibus . vt post possim⁹ gaudere cū gaudēti
bus . Placet vltimo cant⁹ qm̄ est sicut iā dixim⁹ i gra
tiarū actiōe . Sicut filii israē cātauerūt post transitū
maris rubri dī ad inuicem illud . Exo xv Cantemus
dño glōse . Sicut iūqz cantabūt deo gratiarū actiōes re
ferēdo sācti . qz euaserūt pericula maris rubri . i . huius
mūdi pctis plenī . Vidētes aduersarios suos . i . demō
nes ⁊ acq̄scētes submersos . i . dānatos perpetuo in il
lo maximo mari . igne ⁊ sulphure ⁊ aliis mult⁹ s penis
pleno qd̄ est infernus . Cantabūt insup pro adeptiōe
glōrie . dicēte . Ro . c . xlii . Per vicos eius alia cantabi

Nona gloria corporis

tur. Alleluia em̄ est cāns gaudii ⁊ exultationis. Interpretatur em̄ alleluia laudate dñm. ⁊ iō illud dicit̄ esse canticū beatorū qui scz deū laudando letant̄ ⁊ cū bñdicendo ⁊ amādo cōtinue occupātur. Istud etiam canticū inter cetera ecclesia sepius replicat ad denotandū q̄ laus diutua debet omnibus sūme placere ⁊ ab omnibus sūme desiderari. vnde Apoc xix. dicitur Et q̄ttuor seniores q̄ttuor aīalia adorauerūt deū sedē tē sup̄ thronū dicētes. Amē. all' aīā i ca. illo quat̄ ponit̄ hec vox alleluia p̄ter sacramentū trinitatis ⁊ vnitatis. Talis igit̄ cantus maximā faciet in aīribus sanctorum delectationē ex dictorū veritate ⁊ cunctorū bonitate. quā gratissimā auditionē absequentur hīs quibus dicetur. Venite benedicti p. m. ⁊ c.

Nona gloria corporis erit redolēs odoratio p̄pro quo notandū est scdm Richar. q̄ perfectio glorie prohibebit. ne perfectio vnus potētis impediatur alterius operationē qđ non potest facere natura i hoc corruptibili statu. Itē dicit q̄ in corporibus gloriosis erit odor in sua vltima perfectiōe nullo modo per aliquam sepefluam humilitatem depressus. ⁊ ideo ab eis multiplicatur odor ad olfactū sine aliqua evaporatione hec ille. Et iuxta hoc possumus dicere q̄ ibi erit adoratio ex quattuor maxime. Et Primo ex dñi fragrācia. Et Secūdo ex vīrginis presentia. Et Tercio ex cetis assistentia Et Quarto ex sui substantia Et Primo igitur erit ibi odoratio suauissima ⁊ delectissima ex christi fragrantia. Credenendum est enim q̄ sicut christus excedit in gloria corporis omnes sanctos ⁊ sanctas paradisi. ita etiam excedit in hīs que sequuntur huiusmodi gloriam quorum vnū erit odor ille delectabilissimus qui multiplicatur in corpore christi vsqz ad olfactum cuiuslibet beati.

Erit redolens adoratio

Unde ecclesia considerans huiusmodi odorem excellentem ait ipsi christo. Illud **Can. i.** Trahe me post te currem in odorem unguentorum tuorum. Non odor confortat spiritus corporales. Sic christi odor suavissimus magnam confortat consolationem et delectationem omnibus beatis. Sicut enim videmus quod in apotheca sunt species redolentes quarum una plene redolet altera. Sic credendum est quod in illa summa apotheca sunt valde plures species. id est sancti quorum unus excellit alterum in odore. Unde christus qui plus ceteris redolet figurari potest per pantheram. de qua dicitur libro proprietatum. vii. Quod ab ore eius exit odor aromaticus supra modum suavis et propter eius suavitatem omnia animalia ipsam sequuntur. Sic ipse christus est proferens ex se odorem suavissimum. propter quod omnes sancti ipsum sequuntur. De quibus dicitur. Apoc. xiiii. Sequitur agnum quocumque ierit. hunc odorem si non valeamus nunc sentire. tamen possumus odorem sue bonae vite quam debemus imitari sentire et videre. Unde ipse dicit **Jo. viii.** Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite dicit dominus. Vita christi et eius conversatio fugat in nobis tenebras viciorum. Illud sequitur est apprehensio cum dilectione operante eorum que sunt necessaria ad salutem. Unde sicut homo per quinque sensus naturales cognoscit omnia. quia omnis nostra cognitio incipit a sensu. Ita per quinque sensus spirituales apprehendit que ad salutem pertinent. Videlicet per visum sapientie et discretionis per auditum obedientie et subiectionis per odoratum redolentis contemplationis per gustum suavitatis deuotionis per tactum penetrabilis compassionis. Et sicut non potest quis vivere si priuetur quinque sensibus corporalibus et membrum dicitur mortuum quod non sentit. Sic anima per gratiam non est viva nisi spiritualibus sensibus sit dotata. Immo si anima que ad salutem pertinet sentire rationem prope dat. mortua iudicatur. et ideo ad spiritualiter sentiendum monet apostolus **1^a Thim.**

Nona gloria corporis

ii. di. Hoc scēte i vobis qđ z in xpō iesu. Scētiam^o igitur mūdi pericula siue dispēdia. Hoc scēte cordis flagricia in vobis crucis supplicia iēhuisto celi solatia. Iesu q̄ interpretatē saluator. Sz multi de hoc nihil sentiūt. Causa est. qz membrū nō scētit dolorē. nisi q̄dliu manet i corpore. Oleū mādragore sic hominē dormire facit q̄ nō scētit sectiones vel puncturas. z semē iusculami si fiat de eovnguētū. ita stupefacit mēbrū cui apponit q̄ quasi totalit̄ perdit sensū. sic liniti oleo rosario deliciarū repleti semine diuitiarū. xpī bonū odorē non sentiūt. imo quasi insēbiles remanent. Sap. iiii. In constātia concupiscētie transuertit sensū. Nō sic charissimi sed scētiamus xpīm donec inueniam⁹ ip sū. Sicut carnis dū scētit predā nō cessat donec eā inuenerit. Et hoc de primo. zc. Dixi secūdo q̄ in gloria erit redolēs odoratio expresētia matris dei. Hec eniz beata virgo. sicut post filiū suū specialē habet corporis gloriā. ita specialem habet odorem et ita etiam beati ex ea specialem sensationem olfactus cōsequūtur et specialem delectationem. Unde de ea cantat sancta mater ecclesia. Sicut myrrha electa odorē dedit suauitatis sancta dei genitrix. Cum enim sit iam in corpore gloriosa. vt pie credimus dedit odorē suū in celo empyreo in quo cum chris̄to filio suo regnat z regnabit perpetuo. dabitqz illum odorem toti curie celesti post diem iudicii. Hec etiā in hoc mundo flagrat per fame redolentiāz. Quanta huius virginis sit in toto orbe fama videre potest per deuotionem singularem quam omnes chris̄tiani habent ad eam. Unde de ea possumus dicere illud Jo. xii. Dormus idest ecclesia impleta est ex odore vnguenti. Et ipsa loquitur diuina sapientia Eccl. xlii. di. Quasi balsamum non mixtus odor meus. Nam sicut in bal

Erit redolens adoratio

samo totum est medicinale. scilicet folia flores et fructus. Sic in virgine folia sancte locutionis flores honeste conuersationis. et fructus bone operationis. omnia fuerunt bona et domino accepta. Et in illo ea ponuntur aromatica et odorifica ad expressionem bone fame ipsius. Nam et beatam inquit Lu. x. Me dicent omnes generationes idest beatitudinem meam predicando dilatabunt. Nec mirum quia per ipsam omnes beneficii acceperunt. peccatores reconciliationem. iusti benedictionem et angeli reparationem. per ipsam deus operatus est ad salutem in medio terre et ideo ad ipsam aspiciunt ut ad matrem dei qui est fructus omnes reficiens suo odore saluifico. Unde ipsa potest nobis proferre illud Gen. xxvii. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni. Hec est igitur domina que singulari odore fame nunc fragrat et fragrabit odore reali apud omnes sanctos in gloria celesti. Et hoc de secundo. Dictum est tertio quod in celo erit odor redolens ex cunctis assistentiis. nam et consequenter credendum est quod omnes illius celestis apothecae species. idest sancti singulari odore redolebunt secundum plus et minus. Quod quatus odor quanta redolentia tot specierum. Si enim omnes species omnium apothecarum que nunquam fuerunt aut erunt essent in unum. non tantum facerent odorem. nec ita suauem redolentiam. sicut faciet illa maxima societas sanctorum. Ibi odoratus erit in maxima delectatione imo et ipse totus homo corpore et anima gloriosus. iuxta illud Proverb. xxvii. Claris odoribus delectatur cor. An poterunt ipsi beati dicere illud II. Corint. ii. Christi bonus odor sumus. Mons libani ratione multitudinis arborum aromaticarum dicitur totus odorificus. Eccle. xxxix. Quasi libanum odorem suauitatis habere. Tales fuerunt odoriferi per sanctitatem et perfectionem vite. Nam talis odor producit ad odorem paradisi. Et nos quidam si velimus ad illum odorem paradisi peruenire debemus bonam vitam habere. Salmo piscis est qui

Nona gloria corporis

Dulcē aquā sentiēs adeo eā seq̃tur vt nullis aduersis
detineat. imo dñi puenit ad loca molēdinariū caudā ī
ore recipit ⁊ exclusas prosilit ita q̃ aliquādo mortu⁹
reperiē in palis. Sic boni viri tā odorātes per fidem
dulcedinē celestis patrie oīa mūdāna insipida ⁊ ama-
ra spernūt ⁊ accipiūt caudā in ore idest considerātes
finē suū molendina idest ista volubilia ad modū mo-
lēdinis transiliūt. Juxta illud ps. Diuicie si affluant
nolite cor apponere. imo aliqui amore illius suauiss-
mi odoris moriūtur ī prelis idest moriūtur pauprīm
oībz rebz mūdi renūciādo iuxta illud Math xix. Si
vis pfectus eē vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da pau-
peribz ⁊ habebis thesauruz in celo. Et hoc de tertio.
Quarto dictū ē q̃ ī celo erit redolēs odoratio ex sui
subsistētia. Quilibet sc̃tus de seip̃o gaudebit ⁊ odorē
sui corporis dulcē sētiēt. Eīdem⁹ em̃ q̃ aliqui nō ha-
bētes ex se fragrantiaz in manu portāt aliqd̃ pomū vē
aliqd̃ aliud. Beati em̃ habebūt p̃ pomo odorifero su-
ūz gloriōsū corpus. qz erūt vna species illius maxime
apothecē. Eī quilibet poterit dicere illud Lān. i. Dñ
esset rex ī accubitu suo nard⁹ mea. i. corp⁹ meū dedit
odorē suū de hoc corpe. dz. Sap. viii. Cū estē magis
bon⁹ veni ad corp⁹ coniūctatū. i. p̃ bōitatē mētis veni
ad gliaz corporis. In corpe sūt nūc vili oēs inuoluit mer-
ces p̃ciosas. s. aīaz ad imaginē suā ⁊ vtutes in sacro
baptissimū. Sicut mercatores pāno vili ⁊ rudi inuo-
luūt mercā. las p̃ciosas ⁊ si rūpā nō ē cura. Sic de
carne nra si maceret si xberet nō debet eē cura sic q̃
aīa p̃ciōsa custodit. Mat. xviii. Nolite timere eos q̃
occidūt corp⁹ animā autē nō possūt occidere. Dicitur
autē ī libro de naturis rerū q̃ mōstrū ē magnū qñ q̃s
habet magnū corp⁹ ⁊ parū caput. Sic moralit̃ horrē
dñ est de multis hoībus qui nimis habēt corp⁹ ma-
gnū. idest carnalitātē. ⁊ tamen caput in quo vigētur

Decima gloria corporis

sensus habent parvū idest rōnē ⁊ mentē habēt modū cā. qz pauca sciūt ⁊ modicū curāt de sua salute. Non sic paulus corpus suū diligebat sicut multi carnales. sed dicebat illud. i. Corint. ix. Castigo corpus meū ⁊ i seruitute oritur salus ipsius corporis ⁊ anime que sãctis visis dabitur in die iudicii cum eis dicetur. Venite benedicti. ⁊c.

Decima gloria corporis erit suavis degustatio. vbi dicit Richardus qz gustus non erit in aliquo actu deseruiente nutritiue. s; tantūmodo inquantū est apphensiu⁹ saporis ⁊ hīc potest separari ab alio qz erit immutatio aīalis sine imutatione naturali et materiali. Unde quidā dicūt qz erit quedā humiditas in lingua beatorū habens illū sapore q maxime cōperit perfectioni sens⁹ illius qui in lingua beati seruabitur incorruptibilis imperpetuū. Unde inq̃t doctor iste. Videē mihi dicēdū qz hec hūiditas aut fiet a deo in lingua per creationē. aut causabit̃ i ea ex vi beatitudinis aīe. et erit vera humiditas ⁊ in qua erit verus sapor. hec ille. Erit ergo hec degustatio sub modo qua druplici. Primo erit quasi cib⁹ reficiēs. Secūdo ip̃is factis sufficiēs. Tertio oris gustū pficiēs. Quarto viuacit̃ efficiēs. Primo erit talis degustatio q̃si cib⁹ reficiēs. Hoc est dictū qz talis sapor erit in gustu beatorū ac si esset sapor melioris cibi qz posset imaginari. ⁊ ad huc vt credo excellētior erit oī degustatiōe pro vita presēti imaginabili. Hec est gustatio que denegabit̃ vocatis ad cenā magnā. s; nolētibus venire. Lū. xlii. vbi d̃r. Homo quidā fecit cenā magnā ⁊ vocauit multos ⁊ misit seruū suū hora cene dicere inuitatis vt venirēt. qz iam parata sūt oīa. ⁊ ceperūt se oēs simul excusare. Et seq̃tur. Dico aut̃ vobis qz nemo viroīū illorū qz vocati sūt gustabūt cenā meā. Per hāc cenam

Erit suavis degustatio

Intelligit gloria eterna. de qua Apoca. xix. dz. Beati qui ad cenā agni vocati sūt ad istā cenā vocauit multos. qz oēs vocauit xp̄us deus ⁊ hō neminē volēs perire s; oēs saluos facere. vt dz. i. Lhy. ii. Emisit seruū suū idest quēlibet predicatorē. ⁊ dicē in singulari. quia oēs ad eundē finē predicāt sc; ad salutē animarū. dicere inuitatis. qz erāt negligētes vt venirent. qz parata sūt oīa vt nihil remaneret excusatiōis. S; sequitur pessimū verbū in quo ostendit dānatio multorū. Hā ceperūt oēs se excusare. in quo ostēdunt valde fuisse rephensibiles. qz cū liberaliter inuitātur nolūt venire. propter qd iratus paterfamilias ait. Disco autē vobis. ⁊c. Dignus ⁊ congruū est vt si hō inuitat ad aliqd bonū percipiēdum ⁊ ex negligētia vel malicia respuit qd ipso paueat. S; dubitat de illo verbo oēs. qz si oēs se excusēt null⁹ videtur saluari. Respondet interli. Ceperunt se excusare omnes qui inquit venire nolunt cuiusmodi sunt eminentius inhyātes. Villam inquit emi. ⁊c. Excusant se rerum opulentis implicantes. ideo alter dicit. Fuga bonum emi. ⁊c. Tertio excusant se carnis cōplacentis inuolūtes. Ideo alter dixit. vxorem duxi ⁊c. Tales inuitati veire cōtēnunt. ideo. p̄cipit inuitari debiles paupes cecos. claudos. Paupes spiritu qm̄ ipsorū est regnū celorū. debiles ad faciendū mala. ⁊ fortes ad faciendū bona. cecos in sapia mundi. s; vidētes qd sūt salutis. claudos in qbus enervat carnis cōcupiscētia ⁊ recte ambulāt i via paradisi. Tales nō se excusant. Et tertio quidā cōguntur infirmitate vel aduersitate cuz paciētia hnt in hīs ppter deum. Qui ergo voluerit gustare illā sēpiternā cenā nō se excuset. Nemo dicat nō possūz peccata dimittere. Aliena ablata restituere. inimicū diligere. penitentiā agere. imo totis vīibus laboremus.

Erit suavis degustatio

ut ad illā gustandā veniamus Et hoc de primo. Secundo dixi q̄ illa gustatio erit ipsis sufficiens. Aliq̄ sunt degustatiōes q̄ nō sufficiūt ut paucis cibis multū esurienti vel paucis potus multus sitienti nō sufficit cuiusmodi sunt hec terrena q̄ nūq̄ sufficiunt. s; illa degustatio erit sufficientissima. sic q̄ sancti nil aliud ultra degustare desiderabūt. Ideo ait ppheta. Gustate & viderete qm̄ suavis est dñs. Ideo dicit̄ cena magna. & vere magna. quia ip̄e deus cibus erit oīm in glia existētium. Sed ad sensus nostrū ip̄e ut dictū est saporem creabit i ore & lingua cuiusq̄ beati & ppetuo cōservabit sic q̄ erit cuiusq̄ sapor multū sufficiens. Et hoc de secundo. Tercio talis degustatio erit oris gustū pficiens. Potentia em̄ pficitur suo actu convenienti & delectabili. Sic utiq̄ gustus cuiusq̄ beati ex tali sapore pficitur ut sicut in opatione tali cōpletissima. Ad he. v. Perfectorū est solidus cibus. i. beatorū corpore & aīa perfectorū est solidus cibus. i. sapor pfectus quasi esset solidi siue pfecti cibi. Videmus em̄ q̄ alius est sapor. & alio modo pficiens gustum carnis & piscis mellis & lactis ut cōter q̄to cibus ē pfectius nutriendus tāto est sapor eius dulcor. Iste autē sapor beatorū pōt nobis figurari per saporem māne. de quo dicit̄ Exo. xvi. q̄ gustus eius erat quasi simile cū melle. Simila ait Mt. de ly. est farina delicatissima & ita sapor ipsius māne erat q̄s sapor panis facti de simila cōmixtione mellis. dicitur tñ Sap. xvi. Parasti panem de celo pstitisti eis sine labore. om̄e delectamentū in se hntem & om̄is saporis suavitatē. sed hoc ait Mtico. de lyra. Intelligendū ē q̄ nō erat ex natura māne. sed ex merito sanctorū hoīm q̄ eū cōmedebant q̄bus sapiebat. sicut desiderabant. malis autē hoīb. ex eorū demerito desipiebat. Hec ille. Talis vere erit ille sapor celestis q̄ ex meritis dñi

Decima gloria corporis

bitur ipsis beatis et habet in se omne delectamentum et
omnis saporis suauitatem. et ita erit sapor solidi et optimi
cibi et potus. Et hoc de tertio. Quarto dictum est quod ta-
lis degustatio erit viuaciter afficiens. Nam sicut sensus
gustus et omnes alij sensus corporis gloriosi erunt in
optima dispositione. ita actus illorum erunt in efficaci et viuacis
apprehensione. Unde potest figurari per fauam mellis
quam gustauit Ionathas. de quo dicitur primi Regum xiiii
quod Ionathas extendit summatem virgule quam habebat
in manu et intinxit in fauo mellis et conuertit manum
suam ad os suum et illuminati sunt oculi eius. Sicut ergo
Ionathas per comestionem mellis fortificatus in visu et
forte ex sumptione mellis et gustatione. ita utique beati
tam ex dispositione corporis quam ex illo sapore habebunt viuacem
et excellentem multam gustationem. et sic erit beatitudo
celestis patrie status omnium bonorum aggregatione perfectus.
ut ait Bonifacius lib. iiii. prola. ii. Quam statum dignetur
nobis sua gratia altissimus dei filius in illo extremo
iudicio concedere. cui laus honor et gloria pro complemento
huius operis sit in sempiternum patrique et spiritui
sancto quas tres personas unum deum credimus
in eternum. Amen.

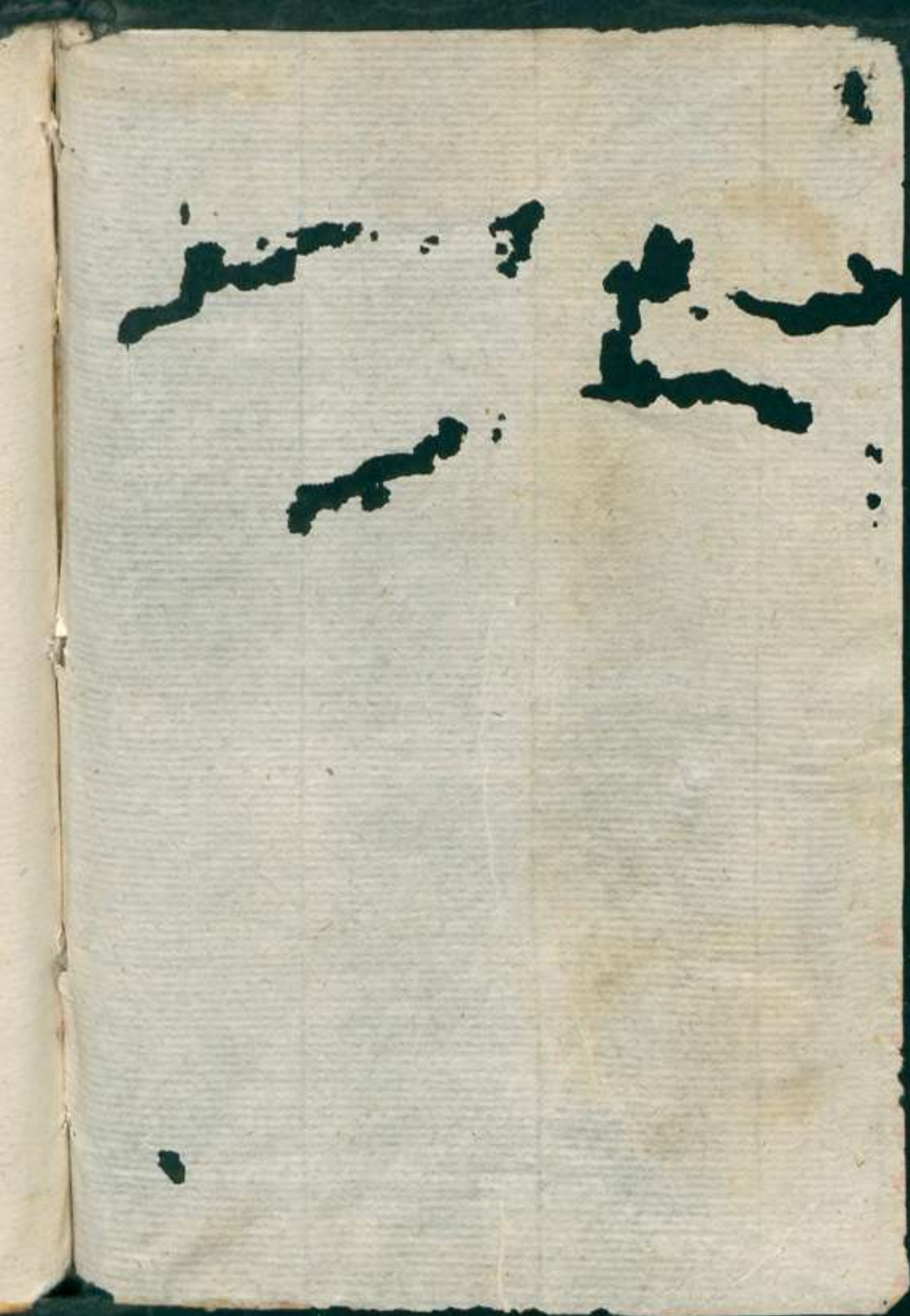
¶ Finit speculum finalis retributionis compositum per reuerendum magistrum Petrum Reginaldum sacre theologie professorem ordinisque fratrum minorum. Impressum Parisius per Stephanum Jehannot in artibus magistrum Impensis Claudii Gaumar Anno nostre salutis Millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. die vero xxvii. mensis Octobris.

Speculum finalis retributionis

Claude Jaumar.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001801399

Biblioteca de Catalunya

12º

501.942

Inc. 53-12º

